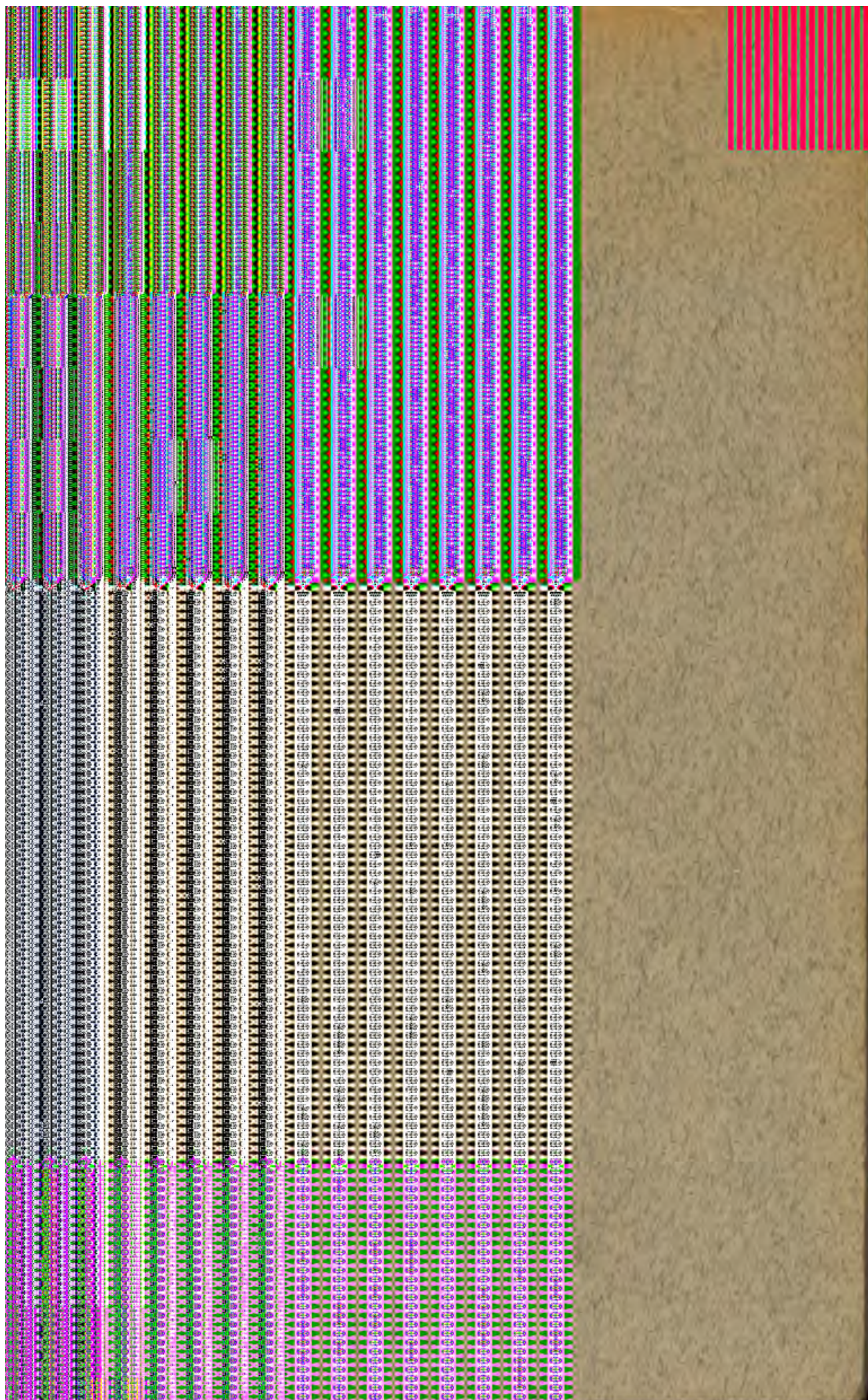
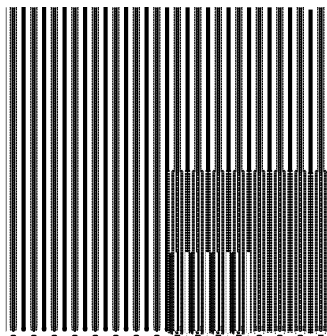
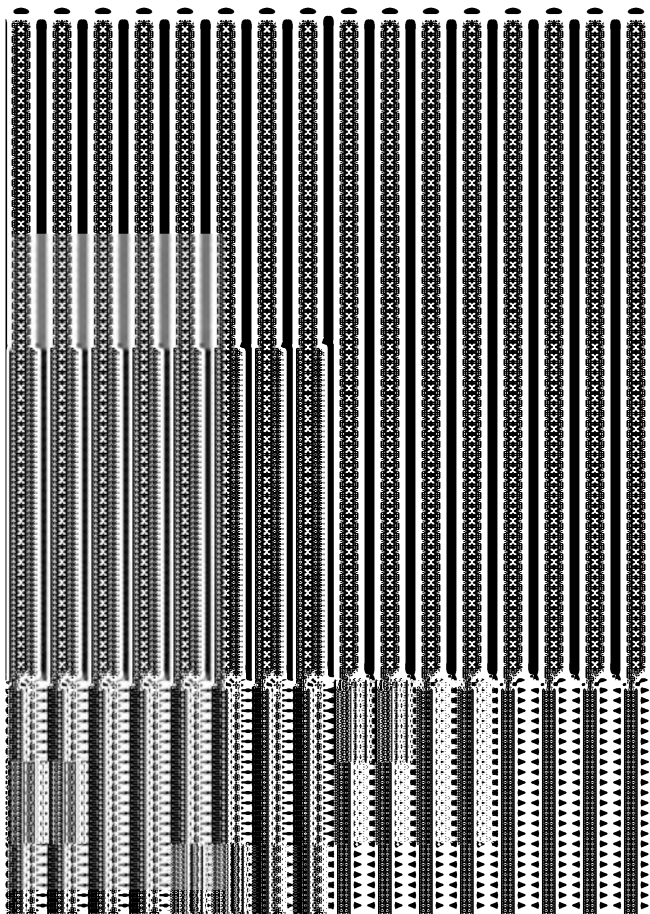
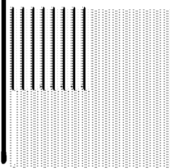

OLE BULLS BREVE

I UDDRAG

UDGIVNE AF HANS SØN

ALEXANDER BULL.

MED EN KARAKTERISTIK OG BIOGRAFISK SKITSE

AF

JONAS LIE.

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG.

GRÆBES BOGTRYKKERI.

1881.

OLE BULLS BREVE.

OLE BULLS BREVE

I UDDRAG

UDGIVNE AF HANS SØN

ALEXANDER BULL.

MED EN KARAKTERISTIK OG BIOGRAFISK SKITSE

AF

JONAS LIE.

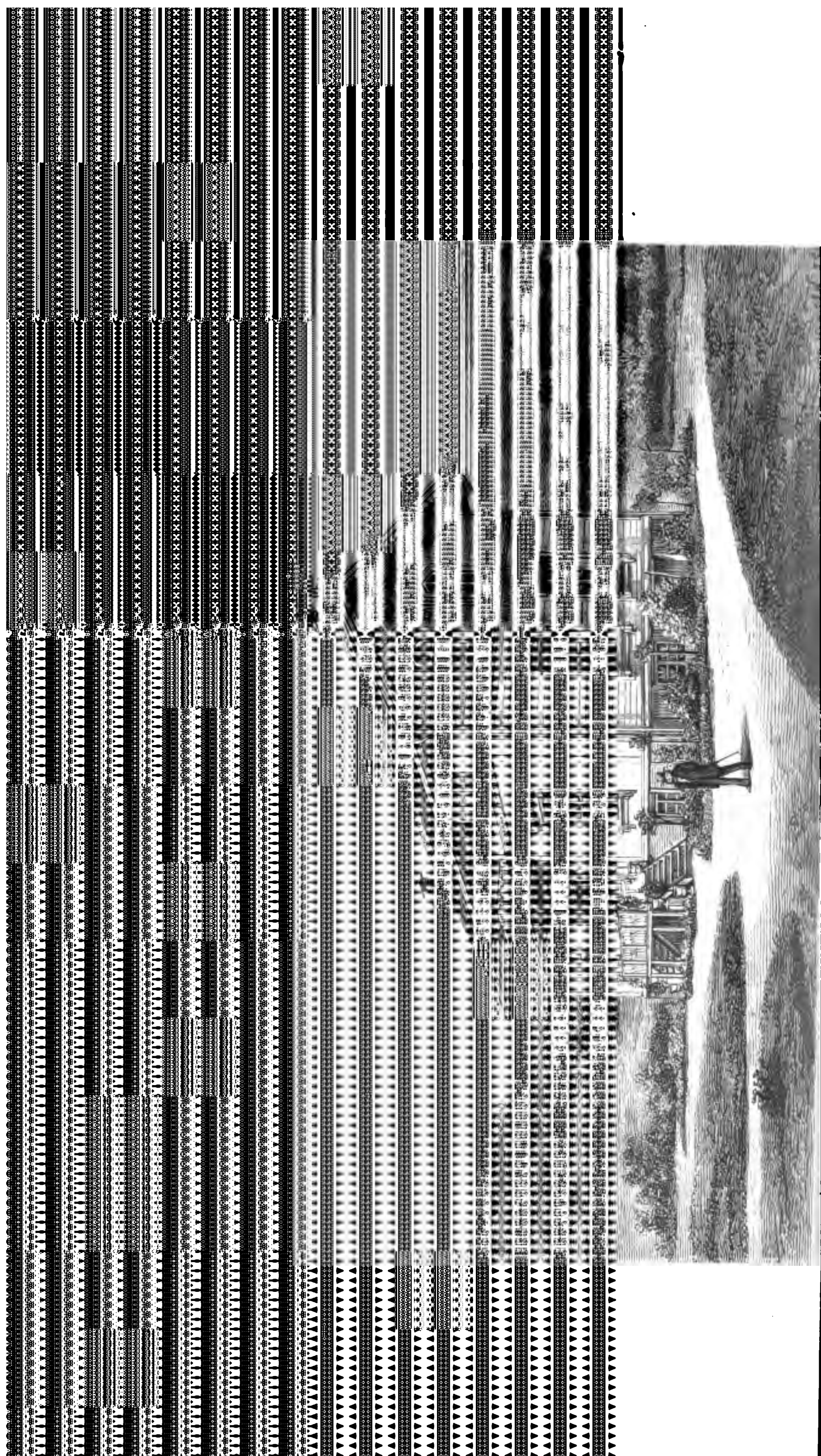

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

GRÆBES BOGTRYKKERI.

1881.

[redacted]

OLE BU[illegible]

NS KARAKTER[illegible]

268

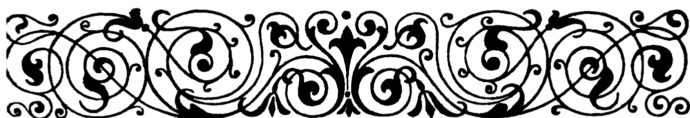
OLE BULL,

HANS KARAKTERISTIK OG LIV

AF

JONAS LIE.

268

»Skjønt Purpuret ruller
ej over din Skulder,
en Konge dog er Du forvist, —
Geniet er Kaaben,
Du bar ifra Daaben,
og Buen din Ønskekvist!

JONAS LIE.»

Hvorledes give et nøgternt og sandt Billede af en Mand, om hvem der i femti Aar er fantaseret og lavet Eventyr snart sagt i to Verdensdele?

Ole Bull var den største gjenlevende Repræsentant for den saakaldte romantiske Virtuostid, da den geniale Violin havde Ordet, og det enkelte Geni havde Tilladelse til at elektrisere Publikum, medens Orkestret var reduceret til kun at spille en understøttende og udfyldende Rolle i Foredraget. Nu er det Orkestret, Symfonien, der er alt, og den enkelte kun et medvirkende Led.

Men Ole Bull var et Geni med en subjektiv, individuel Kunst, med sin egen clairvoyante Opfatning, sin egen originale Violinskole, sin egen eiendommelig tilændrede Violin. Hans ubetvingelige individuelle Kraft underlagde Kunstværket sine egne Farver istedetfor at flytte ind i dettes Tanke, han gav sit eget digteriske Lynveir mere end Kompositionen, Ole Bull mere end Komponisten. Det var dette, som var hans Styrke, men samtidig ogsaa det, som den objektive Kritik maatte dømme.

Visselig, han førte ikke den videnskabelige Musik an i Verden! Visselig, uagtet hele det Væld af friske,

ny, originale Melodier og Improvisationer, hvorpaa h
var saa rig, — han forøgede ikke Generalbassens Sats
med et eneste Punkt, der kan paapeges som et Skri
fremad i Musiken eller Harmonilæren i det hele! Ha
paaførte den tvertimod et Fyrværkeri af Barokiteter
Bizarrerier og tekniske Kunststykker, saa at de bebrillede
musikalske Videnskabsmænd undertiden fik Lyst til at
undersøge, om han ikke gjemte baade Fløiter og Piber.
Hans «orchestralske» firstemmige Spil, hans Dobbeltgreb,
Arpeggios, Flageolettoner og Oktavgange var noget
enestaaende. Men siden hans og Paganinis Dage har
Tekniken adopteret en anden Stil og fejret andre
Triumfer.

Og dog — Ole Bull eiede noget, som aldrig bleg-nede og aldrig blev gammelt: den inspirerede Skalde-gave, der aandede Glød og Farve ind i Tonerne og lod Violinen tale ud af hans hele Hjerte og Sjæl!

Ja denne Evne blev saa lidt gammel og afbrugt, at den tvertimod stod under Udvikling af hans hele lange bevægede Liv. Medens han i sine unge Dage mest seirede ved sit Spils originale, aandfulde Pikanteri, dets barokke, vilde Skjønhed og Kraft parret med en excen-trisk Fremtræden, blev Foredraget ud over Aarene i de Momenter, hvor han virkelig gav sig selv hen, altid renere, sjælfuldere og inderligere. Hvem kunde vel give en Melodi saa dybt skjønt, saa til Hjertet gaaende simpelt og gribende som Ole Bull, efterat hans Haar var blevet graat?

Men . . . man faar intet for intet i denne Verdens Strid, og naar jeg fremsætter den Mening, at den seir rige Ole Bull ogsaa har maattet betale for sit, saa e det netop Grunddraget i den Opfatning, jeg har af ham saaledes som han staar for mit indre Øie efter et fler aarigt, jeg tør nok sige, nært personligt Bekjendtskab Døden har opfordret til at overveie Erindringerne paany

og hans Søns Velvilje har sat mig istand til at gjennemgaa flere hundreder af Ole Bulls Breve, hvoraf Størstedelen ere skrevne paa Fransk til hans første Hustru, omfattende en Periode af henved tredive Aar, — det interessante Tidsrum i hans Liv, hvori han fristede sin Kunstnerbanes farligste Chancer, kjæmpede de afgjørende Kampe for sit Navn og tog sine store Triumfer gjennem alle Europas Stæder fra Frankrige og England østover til Rusland.

Man er kun altfor ofte tilbøielig til at lægge Privatlivets snevrere Hensyn og Domme paa Offentlighedens store Mænd, dømme en Kunstens «Great-Eastern,» der er bygget for Oceanfarten, efter de smaa lette og nette Egenskaber, man forlanger af en elegant Damper for bare Salon- og Søndagspassagerer. Og det er til denne Side, Misvisningen helst har ligget, naar der fældtes Domme om Ole Bull. Han var ingen Privatmand; han var i eminent Forstand en Offentlighedens Kunstner. Der forstod ingen at bemægtige sig det store Publikum som han — noget, som ikke alene laa i hans Violin, men i hans hele Personlighed, — og hans vældige Bue var aldrig mere fyldt af betvingende Herskekraft end, naar han kunde svinge den over et bølgende Hav af tusinder Hoveder. Da fløi der Gnister af den, da var den elektrisk eller rettere magnetisk; — thi Ole Bulls bløde, saa henførende Tone med den brede Behandling var noget mere end det tørre elektrisk-gnistrende, — da lyste hans Geni som en Skjønhedens Aabenbarelse over hans ædle Skikkelse, da blev hans Spil Inspiration! Foran et saadant Hav af Hoveder voxede han fra den mesterlige Violinvirtuos til Seeren og Folketaleren, som i Tonerne eiede et Verdenssprog for sit Hjemlands Digtning og Længsel, da var det Ideen, som naturmægtig greb ham, — et Aandens susende Veir over Tilhørerne, hvorunder der steg Syner og Drømme fra en Skjønheds-

verden, som aldrig glemtes; — da var han Øieblikkets Mirakelmand!

Reis gjennem Europa og spørg fra Moskwa til Bordeaux eller Cadiz, om man kjender Navnet Ole Bull, og gamle Mænd og Kvinder smile som til en skjøn Ungdomserindring. Spørg i Amerika fra San Francisco, Kuba og New-Orleans til Boston, Kvebek eller Montreal. Der lever ikke den fødte Amerikaner, som ikke kjender ham og véd, at han blev Æresborger i New-York og Amerikas Adoptivsøn i dette Ords bedste og mest hædrende Bemærkelse! Hans Navn er der overgaaet næsten til en Folkemythe, en eventyrlig Skikkelse med Violin i Haand, hvorom Jægerne fortæller hinanden i Blokhusene paa Prairierne ved Ilden om Aftenerne, og af hans eget Fædrelands Nationalbegeistring er hans Liv alt omgivet med en hel Digtnings Romantik.

For at faa et Begreb om de stærke Livsindtryk, ud af hvilke Ole Bulls Kunst er fremgaaet, maa man forstaa det Land, som har baaret ham, et fra en sagnrig Fortid gjennem Aarhundreder saa at sige hermetisk opbevaret Fjeldfolk, som pludselig igjen opvækkes til historisk Liv og ser Fremtiden blaane for sin Dør. Medens dets ydre Historie i denne Tid væsentlig kun har gaaet som en Biflod til Danmarks mere europæiske, har dets Nationalaand sunget sine underjordiske Melodier, digtet sine Eventyr, anet og drømt, — noget ligt, hvad Island gjorde længere nord i Havet, der i endnu høiere Grad har vist os en Handlingens Race, der gik over i Sagaskrivning og Digterdrømme. Man maa gjøre sig en Forestilling om en liden afsides Nation, som i fire hundrede Aar væsentlig kun har samtalt med Stjernerne og Havet og sine nordlysskimrende Sagn, og som saa pludselig træder ind mellem sine livsmodne Brødre, Europas gamle Nationer, og fuldt naivt røber dem sine Drømme, — et Folk, som med alle sine Muligheder og

uprøvede Kræfter gaar nationalt begeistret under sin egen Opvaagnens store Følelser og Forventninger!

Der var her Luft, frit idealt Vingefang for enhver Genius, som vilde lade sig nøie med at drømme; men vilde den praktisk slaa Vingerne ud, — mødte den ogsaa Virkeligheden, trang, kold, tør og forsnævrende, som den dengang forelaa i et lidet nordligt, afsides Begynderland, hvor Kulturen endnu ikke havde afsat de første Opdragelsesbetingelser, — en Virkelighed, hvis knugende Haand maatte mærke selv den rankeste Mand i Væxten, idet den afstængte ham fra den Sol og Udvikling, som ene ældre Kulturforhold kan give.

I sin Naturs vilde, ophøiede Skjønhed, i sine eventyragtige historiske Traditioner og alt det Vikingblod, som flød i Folkets Aarer, havde Norge under sin Opvaagnen et helt Sammenstød af de usædvanlige Betingelser, som skal til, for at frembringe Genier. Men under Savnet af opdragende Kulturbund fødtes Mængden af disse kun for at dø eller forkrøbles eller ende som en af disse underlige Bygdegenier, dem vor Digtning saa ofte har grebet, og hvoraf Ole Bull i Violinspilleren «Møllargutten» i Femtiaarene drog et frem for det store Publikum. Den frembrydende Begavelse var væsentlig henvist til Autodidaktens, den selvlærtes, stakkede Gjenveie og feilagtige Midler. Og under disse Forhold at bryde frem af Trangheden og rydde Vei for sig frem til det store, musikalske Europas Opmærksomhed var kun muligt for en af de enkelte Urgenier, hvori Nationalaanden ligesom ved en Naturlov under saadanne Perioder kan koncentrere sig.

En saadan halv elementær Kraft med dens Styrke og Svagheder var — Ole Bull!

Ligesom hans Samtidige, den geniale Bygdeingeniør Engebret Soot, Digteren Henrik Wergeland og den

verdensberømte Mathematiker Abel var han en af de vulkanske Tinder i den Fjeldrække, hvorigjennem det «gjenfødte» Norges Nationalaand brød sig op i Dagen. Og naar han paa sin eiendommelige poetisk-pathetiske Vis engang gav Kong Fredrik den sjette det Svar, at han havde «lært at spille af Norges Fjelde», saa laa vistnok heri en dybere Sandhed, end han maaske selv i Øieblikket var sig bevidst; thi hans Violin var kun Resonnancen for hans Nations dunkle Poesi.

Dog, — disse eiendommelige Toner, som aldrig forfeilede deres Virkning paa Tilhørerne, fordi de altid kom som improviserede naturfriske Udbrud, som vare saa hvirvlende vilde og dystre som selve Fossestupet, saa underlig forrevne og bizarre som selve de sorte Klipperevner med Fjeldvidden bag sig, og som saa med ét fra dybeste Tungsind kunde springe over i rene, lyse, seirende Solstraaler, hvori alle Glædens og Skjønhedens arverige Magter sittrede og sang, disse Toner gjemte ogsaa hans Livs Hemmelighed: — Var hans Violin ham et Hav af Glæde, den var ham ogsaa et Hav af Sorg!

Det kunde undertiden være, som vi fik et Glimt ind i hans dunkle Indre af noget, hvori vi ligesom anede et ufuldbaaret Genies Klage mod Tilværelsen, som om han paa Strengen var kommet til at forraade, hvad Læben ellers aldrig vilde tilstaa for Verden, at der laa en Hemsko paa hans Aands frie Flugt, — at hans rige Sjæl vidste endnu saa tusindfold mere om Skjønhedens Rige, end det herneden var ham givet at kunne udsige i Kunsten!

Der er en Fugl, som heder Fregatfuglen. Den overgaar alle Fugle, selv Ørnen, baade i Vingebredde og Flugtens Hastighed. Den sidder idag paa Afrikas Kyst og tager fire og tyve Timer efter sit Bytte over paa den anden Side af Oceanet paa Kysten af Syd-

amerika. Om Natten hviler den paa sine brede, seilende Vinger i de rolige Luftlag høit ovenover baade Stormen, Skyerne og det oprørte Hav, hvori Skibene krænge i Tyfonen for Takkel og Toug. Dens Syn er saa skarpt, at den fra disse Luftens Høider ser det fineste Punkt, den mindste Flyvefisk nede ved Havspeilet. Den har hele Oceanets ubegrændsede Jagtfeldt fra Nord til Syd, fra Øst til Vest, den kan saa at sige bespeide hele Jorden paa nogle Døgn, — og dog er dens graa Øie altid bekymret af Næringssorg for at skaffe det nødvendige til Ungerne hjemme i Redet. Sagen er, den er mægtigere end alle andre Fugle, og dog mangler den ét, — den kan ikke gribe sit Bytte hverken i Havspeilet eller paa den jevne Mark uden at miste Luftfanget under sine brede Vinger. Dens Fødder er for korte. Derfor er den henvist til kun at leve af Leiligheden, kan kun slaa ned der, hvor Byttet viser sig paa høie Afsatser eller opstaaende Stene, og naar den speider Oceanet rundt i èn Dagsreise eller sætter sig ned midt i dette paa Klippeøen Ascension, saa er det en Fugl, der i bogstavelig Forstand, som det heder i den gamle Vise, — «sørger og sulter over sin Klo».

Ole Bull var en saadan Fregatfugl, hvem hans Genius havde forlenet Vingekraft til at fare Jorden rundt fra San Francisko til Odessa. Overalt tjente han Guld og strøedes der Ære, Berømmelse og Blomster for ham som for en af de faa Kunstens Udvalgte; men overalt førte han ogsaa med sig Bevidstheden om, at hans musikalske Evne for dette Liv ikke var helt udvoxet til at gribe de store Kompositioner, de universellere musikalske Vuer, som egentlig altid laa ufuldbaaret og sang og drømte og længtede mod Liv inde i hans Sjæl. Af og til forløste denne Trang sig som et vulkansk Geiser fra sit underjordiske Naturtryk gjennem en ny og original Melodi eller en Tonesats, der kunde inde-

holde Grundvuet for en Komposition, som han dog selv aldrig siden formaaede at gjøre sig rigtig gjennemsigtig.

Under sin urolige Trang til at faa et saadant Tonedigt fremfødt kunde der trille frem de herligste, reneste Melodiperler, de mest formfuldendte og afrundede Enkeltheder, den ene geniale Inspiration mere frisk og fortryllende end den anden. Kompositionen kunde derved blive forbausende rig paa skjønne Momenter; den kunde naa den Originalitet, som ligger i den alsidig glimrende, yrrende Mangfoldighed, blive et lynende Glimt i Glimt af de vidunderligste Skjønhedsrørelser. Men den enkle musikalske Hovedidé, som det netop var hans skabende Naturs dybeste Længsel at faa digtet frem saaledes, som hans Sjæls Øre engang havde hørt den, — den havde han mangengang den Sorg at føle kun ufuldkomment frembaaret. Thi Ole Bull var en Natur med en dyb plastisk Trang. Hans bedste Frembringelser støbtes under Heden af Øieblikkets Inspiration; men ude i Reflektionens Kulde formaaede han derimod mindre at arbeide. Da lavede og sammensatte han visselig mere, end han egentlig fuldstøbte, om end den dunkle Seer og den glimrende Virtuos i Forening ogsaa paa denne Maade formaaede at give Musikværker, der bedaarede os. Men disse Sagers væsentlig kun subjektive Gyldighed røber sig vistnok klarest deri, at ingen kan give dem sin rette Virkning uden en Ole Bull. Som Komponist saavelsom Exsekutør var det i de inspirerede Øieblikkes Perler, i Genrebilledet og de flygtig udkastede Skitser, at han var størst. Og dog, — geniale Musikere ville rimeligvis gjennem en Række af hans Kompositioner saasom «en Moders Bøn», Tarantella», «en Nocturne», «Polacca guerriera», den originale «Kjæmpeslaat», «Norges Fjelde», «Sæterbesøget», hans A-Dur og E-Mol Koncerter altid øine den skjønne musikalske Tanke og Motiver, værdige en stor Mester.

Det er Geniets Fordømmelse, at det ikke passer her paa Jorden, at det er abnormt bygget og gaar over den som en, der ikke hører den rigtig til. Det flytter sig fra Kvist til Kvist, fra Sted til Sted, — en fremmed Fugl blir det, som er henvist til enten at skuffe Verden ved at give sig selv som Talent eller til direkte at gjøre Mirakler som en John Erikson, der skaber sin Kalorikmaskine, eller en Edyson med sin Telefon. Og Ole Bull blev vistnok Virtuos, men kun som Middel til at sætte Tilhørerne i den inspirerede Stund under sit Geni's mirakelgjørende Troldstav.

Denne Geniets «Inkommensurabilitet med Tilværelsen» forfulgte ham og gjorde ham Livet tungt ogsaa i hans Omgang med Menneskene. Idealerne var den Limpind, hvormed de fangede ham, og med sin lyriske Natur var han i høieste Grad modtagelig for Øieblikkets Stemning. Han havde et overordentlig sundt, rigtigt Blik; men han havde en endnu større Fantasi, der, naar Lidenskaben blev hidset, legede Boldt med hans Forstand og foregjøglede ham det umulige. En Blanding af overdreven Tillid til Menneskene og en ligesaa overdreven Mistillid, — tabte han til begge Sider! Og hans vidtløftige Hoved og rastløse Aand havde derhos saa mange Traade, hans Fantasi opfandt saa mange usædvanlige Veie til at omgaa hans naturlige Fiende, Verden, — den han selv aldrig forstod, og som heller aldrig forstod ham, — at hans Færd kun alt for let blev en aaben, ligefrem, praktisk Ven uforstaaelig.

Af hans Breve vil man kunne følge, hvorledes han i de første fem og tyve Aar af sin bedste Manddom udførte et sandt Herkulesarbeide af Udholdenhed og Taalmod med det stadige, faste — saa respektable — Maal for Øie, at erhverve sig og sin Familje en uafhængig Existents, som kunde hæve ham over den Nødvendighed at maatte udøve sin Kunst for Penge, og i Alderen

opimod de fyrgetyve ser vi ogsaa, at det har lykkedes ham af alt det uhyre, han tjente — og ikke tjente, — af alle disse tusinde Koncerter over hele Verden og tiltrods for den største Hindring, hans egen økonomiske Usans, at sammenspare sig omkring fire hundrede tusinder Francs! Formue efter Formue, som han spillede ind, fordampede atter, man tør aldeles ikke sige under et flot Livs Udgifter, men for hans upraktiske Sans og for Idéer, der kostede ham mere end baade Landsteder i Norge og Luxusheste. Hans kolossale Plan at benytte sit store Navn til at grundlægge en Koloni, et «Ny-Norge» over i Amerika, manglede ikke Genialitet. En Politiker saavelsom en Finantsmand kunde maaske misundt ham den; men en saadan vilde ogsaa først og fremst have sørget for, at Sagens praktiske Side ikke blev ledet af Ole Bull.

Ogsaa hans storartede Arbeide for den norske nationale Scene, hvis Grundlægger han har den uvisnelige Ære at være, kostede ham baade Tid og Penge. Led denne hans Plantning end gjennem Aarene under allehaande Skjæbner og Storme, fast staar det dog, at den er blevet et Udgangspunkt for et helt rigt Udviklingsarbeide inden hans Fædrelands nationale Kunst!

Hans Begavelses Generalkarakteristik var en naturbunden, dunkel Intuition, der som oftest lod ham have ondt for at gjøre Rede for sig i det mundtlige Ord. Hans Interesser var altid universelle, og paa sin halv tilslørede Vis kunde han mangen Gang være en sand Seer. Karakteristisk er saaledes et Brev af 1866 til Sønnen, der da ved Forretninger var stadig knyttet til Paris, og hvori han kan siges fire, fem Aar iforveien at have forudsagt den tydsk-franske Katastrofe i 1870—71. Mangen en Statsmand vilde være fornøiet, om han nu bagefter kunde fremlægge en paa Forholdene saa klart seende Udtalelse:

Bergen 4 April 1866.

— — Tag Dig ivare! De politiske Begivenheder følger nu rask ovenpaa hverandre. Franskmændene har faaet en Fiende i de forenede Stater, som ikke er at kaste Sten paa (efter Affæren i Mexiko). De maa ogsaa tage sig ivare for Tydskland; deres Flaade og Finantser ville være ruinerede inden kort Tid ved en Krig. Tiderne ere forandrede; nu er Turen i Europa til Preussen at lege Mester. Det har grundlagt Plan og ordnet Pengevæsen, imedens dette i Frankrig er i Embryo og lettelig kan komme ud af Ligevægten. Nu skulle de desuden rykke fra Rom, og saa maa der jo itide tænkes paa nye Overraskelser og nye «Gloirer», ellers gaar det ikke. Den store Mand (Napoleon den III) er alvorlig syg, Frankrig véd det og tier; men Begivenhederne ville tale. Vogt Dig, — bland dig aldrig ind i politiske Samtaler, jeg beder Dig indstændigen! ...»

Ole Bulls sjeldne Indsigt i de vanskelige Love for Violinens Bygning var noksom anerkjendt og skattet af Tidens første Mestere i denne Kunst, saavel af Vuillaume og Miremont i Paris som andre. Men mangfoldige og kostbare vare ogsaa de Experimenter, hvorigjennem han udover et langt Liv skaffede sig Erfaringerne, og mangen en dygtig Violinfabrikant har studset og staaet med trang Aande foran hans Vovespil med at aabne en dyrebar gammel Guarnerius eller Amati, men er ogsaa derigjennem kommet til at vurdere hans Kyndighed og overordentlig rigtige Blik. Enhver funden Forbedring fylder ham med et Kampmod, næsten som de gamle Vikingers, naar de havde overkommet et berømt Vaabenstykke, og, at dette rastløse brusende Blod ikke sagtnede paa hans gamle Alder, udtaler sig livligt nok i følgende Linjer, skrevne i April 1867 i St. Petersburg til Sønnen:

«. . . Men min Gaspar da Salo er tindrende af Glæde og bærer sin Virtuos som en Araber. Den er rigtignok mageløs, siden jeg fik et Stykke af syvhundrede-aarigt Træ i den (af Weihe,) og dertil har jeg opfundet en ny Maade at lægge og tilmaale Bjelken med Hensyn til Violinens Bygning og Tilspilning . . .»

Denne Interesse, der vedblev hos ham med uformindsket Kraft, udstrakte sig i hans sidste Leveaar ogsaa til en Forbedring af Pianofortets Konstruktion. Ideen var vistnok i sin Theori — efter mange Kyndiges Domme, der dengang udtalte sig, — fortræffelig; men dens Vei frem til praktisk Gjennemførelse blev ialfald baade længere og mere tornefuld, end Ole Bull havde tænkt sig, og dette Projekt, der kostede ham mange Penge, mange Reiser og megen Tid, blev et af hans Livs forgjæves Foretagender. Et Brev, som hidsættes fra den Tid, giver et mere livfuldt Billede, end nogen Pensel kunde, af Ole Bull, saaledes som han færdes og virker under dette Arbeide, trods sine over sexti Aar altid med den samme Ungdommens Ild og Rastløshed. Brevet giver paa sin korte og naive Maade et mærkeligt Genremaleri, et Møde mellem to af Tidens Navnkundigheder: Ole Bull og John Erikson:

New York 28 Marts 1871.

. . . Min Tid er saa optaget fra Morgen til Aften, at jeg har knapt et Minut at spare, da det er af Vigtighed at faa mine to nye Pianoer af forandret Konstruktion færdige før Sæsonens Slutning. Tillige har jeg langvarige Konferencer med John Erikson om Støbningen af Staalrammer, sammenføiede for at formindske Vægten omtrent to Trediedele, som han paastaar er muligt. Han interesserer sig meget for det. Det er nu 36 Aar, siden vi saa hinanden i London i min første Debut der, og

forleden Dag, jeg spillede for ham for at demonstrere min Theori om Tonefarven, sad han ned og græd; han sagde, at han vilde gjøre alt i hans Magt for at faa min Theori fuldført paa den mest iøinefaldende Maade ihenseende til Vægt og Styrke parret med Simpelhed . . .»

Universelt anlagt, havde Bull i høieste Grad Affinitet til alle sin Tids Ideer. Hans politiske Tro var en glødende begeistret Tilegnelse af de Frihedsidealer, der reistes i hans Ungdom af Mændene fra Julirevolutionen i 1830; hans religiøse var en af den Tids hele Filosofi indaandet eudaimonistisk Kunstneroverbevisning om det personlige Livs Fortsættelse i en høiere forklaret Verden, hvor han skulde møde med «Straalestrenge paa sin Violin»; han troede det ligesaa fast og urokket af Tvil som Rødhuden paa de nye Jagtrevierer. Og udaf sin Tids romantiske Opfatning af Geniets mystiske, extraordinære Souverænitet tog hans Personlighed — midt under et isandhed elskeligt beskedent Væsen — sin distingverede Optræden.

En smukkere voxet Mand end Ole Bull existerede der neppe i hans Samtid. Slank, velproportioneret, kraftighøi, — et Mon i Væxten over alt Folket — var han også i rent fysisk Henseende at anse som et Skjønhedsskud af sin Folketype. Under et altid tarveligt og maadeholdent Levesæt bevarede han lige til det sidste en sund Magerhed, var smal og smidig om Livet som en ung Mand, medens han havde et Bryst som en Kjæmpes og Arme, hvis Muskler ved hans stadige Øvelser med Buen vare afhærdede til Staal. Ud af hans udtryksfulde Ansigt med de brune sjælfulde Øine lyste der en underlig Blanding af barnlig godtroende Enfold og et skuende mistroisk prøvende Geniblik. Hans Natur besad en god Portion af den gamle gode nationale Bondefulhed blandet med et bredt mandigt, ofte næsten rydt, Humor og et

Lune, som især, naar han fortalte gamle Historier, kunde blive aldeles sprudlende overgivent.

I sin selskabelige Fremtræden blev han altid som af sig selv den Personlighed, ved hvem alle Øine hæftede sig, og medens hans Ungdomsaar under Følelsen af den indestængte Kraft var præget af en vis utæmmet Ryhed, gav Livet ham senere al en Verdensmands Finhed og usvigelige Takt.

Men var han sympathivækkende skjøn, altid en Gjenstand for personlig Beundring i det private, hvor voxede ikke denne Skikkelse, naar han stod med Buen i Haanden og det aandeløse Publikum foran sig! Det var ikke blot hans Violin med den store, langt hen syngende, italienske Tone, ikke blot hans udtryksfulde Ansigt, hvori man læste hans Spil som en Tale, ikke hans saa sjelden skjønne Personlighed, ikke blot den store, af Diamanter lynende Bue, ikke dette herlige Hoved med Haaret halvt nedover Panden, der lagde sig kjælende til Violinen og ligesom lyttede ind i dens Dyb, — det var alt dette tilsammen lige til den Platform, som syntes at skjælve som en Resonnancebund under hans Fod, der i et saadant Inspirationens Øieblik opløftede og henrev, — alt dette tilsammen, som var Ole Bull.

Som han stod i en saadan Stund, var det, at han modtog begeistrede Sange paa alle Sprog, og at han inspirerede sit Fædrelands Koryfæer i Digtningens Verden, Wergeland, Welhaven og A. Munch saavelsom Vinje, til at give ham sine herligste Sange og strø hans Vei med de skjønneste Aandsblomster. Welhavens Digt til Ole Bull: «Jeg stod og lytted en Sommerkvæld» vil ligesaa lidt som Wergelands «Norges Farvel til Ole Bull,» da han første Gang drog til Amerika, nogensinde uddø i hans Folk.

Amerika blev hans andet Fædreland; han blev som

hjemme der og almenyndet og anset som i sit eget. Man gjorde ham til Æresborger af New-York, og af Medlemmerne af det amerikanske Unions Senat modtog han i Washington en Laurbærkrands af Guld. I amerikansk Folkeyndest har han kun at dele Æren med «den svenske Nattergal» Jenny Lind.

Men hvor megen Ære der timedes ham, hvor feiret han var, og hvor frit hans Bryst end aandede i det store Offentlighedens Eldorado der over, der bandt ham til sig med saa mange Baand, og hvor i de sidste ti Aar hans Hjem og Arne stod, — sit Fædreland glemte han aldrig! Hvor han end færdedes i Verden, stod det lille Land ved Nordsjøen altid for hans Blik i et usvækket Begeistringens Skjær. Det var og blev den Fantasidronning, for hvis Fod han lagde alle en digtende Aands Drømme og patriotiske Fremtidshaab, al sin stærke Naturs Længsel!

Han havde netop over i Amerika oplevet sin én og syvtiaarige Fødselsdag, feiret af en Kreds af dets berømteste Mænd, da han fik et Anfald af den Sygdom, for hvilken hans stærke Natur skulde bukke under. Med en sidste Opblussen af hans Kjæmpekraft satte han midt under den smertelige Sygdom igjennem at blive ført til Norge tiltrods for alle Hensyn saavel til den lange besværlige Søreise som til Lægernes Betænkeligheder. Man maatte gjøre et Ophold i Liverpool, og Lægerne fraraadede ham paany at fortsætte Reisen over Nordsøen. Men Norge laa paa den anden Side, og Ole Bull — vilde did!

En Høstdag ikke lang Tid efter Ankomsten ledsagede fjorten Dampskibe med Flaget paa halv Stang «Kong Sverre,» som førte Ole Bulls laurbærbekransede Kiste fra hans Villa paa Lysøen til Landingspladsen ved Nordnæsset ved Bergen. Derfra fulgtes han til sit sidste Hvilested af en uoverskuelig Folkemasse under dyb Del-

tagelse fra hele Nationen — Konge som Folk — og med Hædersbevisninger, som en af Sagaens Stormænd ringedes ind til Hvile.

Den Slægt, som fulgte ham til Graven, havde fra Barnsben af været opfostret ligesom ved Fosseduren af hans Violin, i dens begeistringssvimle Luft og al den eventyrlige Skjønhed, der susede om Navnet Ole Bull; — og nu var det med et blevet stille! . . .

En Kunstens Kjæmpe var gaaet til Hvile, som havde ført Norges Navn videre ud i Verden end nogen anden i dets nyere Saga.

Som hans Liv var en uafbrudt Kamp, havde han til Emblem valgt en Kamphane og derunder sat Mottoet: «*Bellum vita — vita bellum! —*»

* * *

Ole Bulls ydre Livshistorie kan her væsentlig kun gives paa Grundlag og under Benyttelse af mange tidligere Fremstillinger. Biografier som Henrik Wergelands, M. Goldschmidts og afdøde H. Winter-Hjelms kunne ikke overspringes, saa meget mindre som deres Opfatninger i mangt supplere hinanden. Jeg kan kun — foruden Træk, som jeg selv har hørt Ole Bull fortælle, og hvad jeg har fra hans Søns stadige Meddelelser under Arbeidet, — give Billedet Retouche efter de Oplysninger, som hans vidtløftige Brevvexling giver.

— I den originale gamle Hansestad Bergen staar «de syv Fjelde» vistnok de fleste Dage af Aaret med Taagehætter paa, rugende over et sandt Skjoldtag af

Paraplyer nede i Gaderne. Thi der er saare, ja verdensberømt regnfuldt i Bergen!

Men til Gjengjæld kan Stedet, naar Regnsløret viger tilside, opvise Dage og lange Uger saa skinnende af den klareste, muntreste Sol, at man skal lede efter Magen, Dage, hvori Solen efter Fugtigheden virker med forstærket Lysvirkning og dobbelt Gjennemsigtighed, saa at det grønne Fløifjeld, de hvide, eiendommelig byggede Huse, den blanke «Vaag» med Nordlandsjægterne samt dens øvrige Masteskov og Gaderne med alt deres brogede Liv og deres næsten sydlandsk-gestikulerende, livlige Menneskevrimmel pludselig staar løftet ind i et eget glansfuldt Festskjær.

Bergen med og uden Paraply er to høist forskjellige Ansigter, og saadan er ogsaa Bergenserens Karakteristik. Hans Lynne svinger imellem den kloge, forsigtige, yderst nøgterne Forretningsmands og et begeistret Solskinsmenneske, for hvem et Stykke blaa Himmel eller en stor Idé er Livets Fest. Bergen kan endnu opvise gammeldags holbergske Jeronimuser; Bergen har ogsaa mange idealt begeistrede Mænd. Men en Sammensætning af begge disse Yderligheder, Virkelighedsmennesket og Fantasimennesket, Muldvarpen og Sommerfuglen, danner netop — Kunstnerlynnet!

Og det er just ved at frembringe Kunstnernaturer Bergen altid har udmærket sig, og at den er blevet Holbergs, Fastings, Dahls, Biskop Nordal-Bruns, Welhavens og Sagens Fødeby.

I denne Stad saa ogsaa Ole Bornemann Bull Lyset.

Hans Farmor Gedsken Edvardine Storm, gift med Apotheker og Feldtskjær Ole Bornemann Bull, var Søster til Edvard Storm (Sinclairvisens Digter). Hans Far, Johan Storm Bull, var ligesom Farfaderen Apotheker i Bergen og en oplyst Mand, der som Elev af Kemikeren

Tromsdorf tillige besad en for hans Tid usædvanlig U dannelse i sit Fag. Ole Bulls Moder Anna Doroth Bull, af den gamle hollandske Familje Geelmuyde havde fire Brødre, af hvilke to var Kapteiner i Armee én Koffardikaptein og én, «Onkel Jens», — der før havde været Kjøbmand — var Udgiveren af Byen eneste Avis, den nuværende «Bergens Adressekontoir Efterretninger», der fremdeles er i Familjens Besiddelse

Af ni Sødskende var Ole Bull den ældste, født Februar 1810. Han bestemtes, som de fleste «bra' Mand Barn» dengang, til Studeringerne og indsattes tidlig i Bergens Latinskole. Men om de Forhaabninger, han her indgjød, udtalte den gamle originale Konrektor Winding nogle Aar efter kun Sandheden i det drastiske Raad: — «Tag Du fat paa Fela di' for Alvor, Gut, og spild ikke Tiden her!»

Saameget større Fart havde han imidlertid, saa ung han var, alt skudt paa en anden Vei. Fra at gnide med en Flis paa et Træstykke og nynne efter de Melodier, han hørte hjemme, var han — fire, fem Aar gammel — avanceret til at faa sin første Barneviolin. Den blev udtaget fra Onkel Jens's Nürnberger-Varelager, var glindsende lysegul som en Citron og skinnede for hans barnlige Indbildningskraft i mere overvældende Herlighed end senere hen i Livet nogen baade Guarnierius og Amati eller Gaspar da Salo. Paa den kunde han snart spille efter alt, hvad han hørte synge for sig. Noderne lærte han af Onkel Jens omtrent samtidig med A B C-bogen.

Begge hans Forældre og flere af Familjen paa Mødreneside var musikalske, og der dannede sig ofte smaa Koncerter i Fædrenehuset. Men især var det hos Onkel Jens, Avisudgiveren, at Musiken dyrkedes. Kvarteter af Mozart, Krummer og Haydn spilledes her indtil to, tre Aftener i Ugen, — Underholdninger, der

ofte kunde ende som temmelig fugtige Drikkelag. Rundsangen og Drikkevisen lød nemlig dengang endnu i bred Gemytlighed ved de bergenske Borde som en Efterklang fra den overstadig flotte Selskabstid i Aarhundredets Begyndelse, hvorom en Embedsmand i 1815 skriver: — «Klimaet inde i Husene, — det er for fugtigt heroppe med Snapseri og Punserie, og det er ikke frit for, at jeg til liden Baade for Helbred, Brystet, især Penge og Forretninger er mere næsten end halv forfalden; den ene Svir trækker den anden efter sig, og man kommer paa den Maade til at faa en continuerlig 8 Dages Perial.» — —

Familjen Bull hørte til de første paa Stedet. Apotheker Bulls Farbroder, Johan Randulf Bull, havde bl. A. beklædt Stiftamtmandsembedet i Bergen, og Ole Bulls Fader førte et behageligt og gjæstfrit Hus. Denne sidste Omstændighed tilførte den lille Ole hans første egentlige Lærer. Hos «Stadsmusikantsvend» Eriksen, af hvem han fik en og anden Retledning, traf han en Dag Orkesteranføreren i «Harmonien», Kammermusikus Paulsen, der ikke fandt det under sin Værdighed af og til at nedlade sig hos sin paa Rangstigen lavere staaende Kollega for at faa en Snaps, og efter nu at have gjort det interessante Bekjendtskab med Ole, begyndte han ogsaa at gaa indom Bulls Apothek for «videre at udvikle den lille Kunstner» og samtidig faa sig en Hjertestyrkning. Paulsen var en dansk Mand, der eiede en udsøgt Sans for Kunsten, solide musikalske Kundskaber — en sand, fin Kunstnersjæl, — og «han kunde holde ud at spille Violin, saalænge der var en Draabe i Flasken foran ham». Engang kommet til Bergen, havde han for det glade Liv, han der fandt, opsat sin Hjemrejse fra Maaned til Maaned og var imidlertid blevet tredsinstyve Aar gammel. Naar hans Klæder blev altfor luvslidte, gav hans Venner ham et nyt Sæt, og undertiden

gav han en Koncert, der kunde indbringe et hundrede Daler.

Oles Forlædre vare jo mindre tilfredse med, at Gutten for lutter musikalsk Begeistring totalt forsømte alle sine Lektier, og den Tanke at forbyde ham Violinen hang alt som en truende Sky over hans Hoved, da han paa sin ottende Fødselsdag skulde vinde et epokegjørende Slag.

Der var den Aften netop Kvartet hos Onkel Jens, hvor Paulsen som sædvanlig spillede første Violin. Som man reiste sig fra Bordet, viste det sig imidlertid, at Kammermusikusen var bleven uefterrettelig. Han var sødt sunket af Stolen og ude af Stand til at udføre sit Parti. Første Violin totalt og uopretteligt *hors de combat*! . . . I denne slemme Forlegenhed raabte den oprømte Onkel, grebet af et løst Indfald: «Nu Ole, skal Du spille for Paulsen! Frisk, min Gut, saa skal Du faa et Stykke Sukker!» — han trykkede ham med det samme Kammermusikusens Violin i Haanden.

Det var en Kvartet af Krummer, som Ole tilfældigvis før kjendte, og til alles Forbauselse spillede han den til Fuldkommenhed. Han ikke alene spillede det svære Stykke, men pauserede, — kort gav det som en hel Kunstner!

Dette blev hans første Triumfaften — og med alle en saadans Følger. Han nød fra nu af den store Ære at faa være aktiv med i Onkel Jens's Tirsdagskvarteter, af hvilke han hidtil kun havde været en stjaalen og ofte høist sindrig forstukket Tilhører. Han fik en ordentlig Violin, og ved hans Moders Mellemkomst bestemtes det, at han fra nu af skulde nyde regelmæssig Undervisning af Paulsen.

Oles Krop var imidlertid for liden til den nye Violin. Naar han satte den til Skulderen, gjorde det ondt i Fingre og Hals, og han applicerede den derfor

længst mulig indunder Hagen, altsaa forkortet, noget, der siden blev ham til Vane og gav ham Udseendet af ligesom at lytte til og kjæle for den.

Nu begyndte han for Alvor at spille med Paulsen, og hændte det end ikke saa sjelden, at Faderen for at skaffe Huset Nattero maatte op og tage den nye Violin fra ham og «tugte ham i Seng», saa begyndte denne dog paa den anden Side mere og mere at give efter for hans Tilbøielighed og lod endog til Sønnens niende Fødselsdag hjembringe fra Kjøbenhavn Fiorillos Kapricer.

Paulsen forlod af en eller anden Grund Byen, og der hengik nu et Par Aar, hvori Bull var ganske Autodidakt. Thi efter Paulsen var Ole Bulls Mester ikke at finde i Bergen.

I 1822 nedsatte imidlertid en dygtig Violinist, en Svenske og Elev af Baillot, Hr. Lundholm, sig paa Stedet, og af ham erholdt han Informationer. Lundholm blev imidlertid snart sin fyrige Elev en altfor formel og skolestreng Lærer. En Aften hos Onkel Jens spillede Lundholm Baillots Kaprizzi, og Bull tilbageholdt ikke sit Mishag over det pedantiske Flegma, hvormed han gjengav disse lidenskabelige Satser. Da Bull saa paa Lærerens halvspodske Opfordring spillede Spohr fra Bladet, udbrød denne: «Aa ja, nu kan jeg gjerne pakke ind, naar Gutten alt kan, hvad jeg længe har arbeidet for at klare . . . Nu kan han vel ogsaa spille Paganinis Kaprizzi!»

Faderen havde tilfældigvis kjøbt disse til ham, og da Ole nu ogsaa spillede dem, behandlede Lundholm ham siden som en, der med Tiden endog kunde blive lige saa stor som han selv.

Daarligt som det gik i Skolen, troede Forældrene det rigtigst at holde en Huslærer hjemme. Saa fik de

den unge M .... i Huset, men med ham ogsaa et Tyranni, der for Guttterne mange Gange var oprørende.

Brødrene voxede imidlertid op til robuste Karle, om end ingen som Ole, hvis kraftige Figur og store Styrke vakte almindelig Beundring blandt hans Jevnaldrende. Længe havde de taalmodig taget daglige Hug og Skjænd af M ..... men tilslut forgik Taalmodigheden, Galden løb over, og der grundedes forbittret over Mytteri. Man lagde op Raad paa Raad; men der skulde Mod til! Endelig en Morgen, — det var om Vinteren og koldt —, da deres Plageaand atter Klokken halv fem viste sig i Døren for at jage dem ud af deres varme Senge, styrter Ole imod ham med et vildt Brøl. En heftig Brydekamp opstod; men M., som var tynd og spinkel, kunde ikke maale sig med den kraftige og smidige Gut. De yngre Brødre, der syntes, Ole gjorde sine Sager saa godt, at ingen Assistance behøvedes, stak Hovederne op af Sengene og raabte ivrig opmuntrende:

«Je deg ikje, Ole! ... staa deg, Ole! ... je ham dygtig!» etc. Midt under al denne Hurlumhei kommer først Pigen springende med Ildtangen i den ene Haand og Gløder i den anden; hun staar naglet til Pletten ved det utrolige Syn, hun skuer, — ikke fri for at gotte sig. Et Øieblik efter kom Moderen løbende op ad Trapperne i grønt Vadmelsskjørt og Natkappe paa; hun troede, der var Ildløs. Men Ole hverken saa eller hørte, førend Huslæreren aldeles mørbanket sank stønnende ned paa Gulvet.

Den smukke, behagelige Fremtræden, der var som fastgroet til Ole Bulls Væsen, skyldtes ogsaa hans Moder, som med Datidens store Fordringer i den Retning strengt indekserserede sine Børn. De maatte gaa ud, banke paa Døren og gjøre deres Indtrædelse i Værelset Gang efter Gang, indtil der opnaaedes den Grad af Fuldkommenhed, som fordredes.

Hver Sommer opholdt Familjen sig paa sin Odelsgaard Valestrand, og Kjærligheden til denne Eiendom vedligeholdt sig — som hans Breve noksom vise — hos ham hans hele Liv igjennem. Naturen paavirkede ham næsten svimlende stærkt, og de Indtryk, han fik, maatte altid udsættes i Melodier. Fik han det saa ikke til, kunde han være saa fornærmet paa Violinen, at han ikke vilde se den i dagevis. Og allerede som Gut havde han Trangen til at undersøge og studere dennes Egenskaber. Ofte løste han den op i alle Sammenføiningerne, stillede hver Del op for sig, tørrede dem i Solen og satte dem saa atter sammen igjen, — violinanatomiske Studier, som han fortsatte hele sit Liv!

I tre Aar læste Bull hjemme med Huslærer, indtil han i Aaret 1828 dimitteredes til Universitetet. Han havde da maattet love sin Far for det første ikke at røre ved Violinen.

Kristiania Publikum var dengang overordentlig musikalsk, og Rygtet om Bulls originale Begavelse var gaaet forud for ham til Hovedstaden, hvor Waldemar Thrane, den geniale Komponist af Norges første og hidtil eneste originale Opera «Fjeldeventyret», dengang var Orkesteranfører i Theatret. Netop ankommen didind, møder han Venner, Studenter fra Bergen, der opfordre ham til at spille med paa en Koncert, der skal gives paa det dramatiske Theater i et veldædigt Øiemed. Deltagerne i Koncerten vare alle Dilettanter, og to af dem blev siden Ministre. Senere en Aften havde en af Universitetets Professorer en Kvartet hjemme hos sig, og de spillede til den lyse Morgen. Ud paa Formiddagen gik Bull rejekt i latinsk Stil! Da han nu i dyb Fortvilelse gik hen til sin musikalske Forfører, Professoren, svarede denne ham blot: — «Tror De, De duer til Sognepræst i Finmarken eller Missionær i Lapmarken? (Ole Bull var nemlig bestemt til Theolog). Vi mene

nu allesammen noget helt andet, at De bør til Udlandet, og indtil vi kan faa Dem did, gjør vi Dem til Direktør for det filharmoniske Selskab, medens Thrane er syg!»

En Maaned efter, da Waldemar Thrane var død, blev den unge Bull udnævnt til hans Efterfølger, og da Musiken saaledes nu havde bragt ham i en uafhængig Stilling, fik han, skjønt nølende, sin Fars Tilgivelse.

De følgende Par Aar tilbragte Bull i Kristiania, med Undtagelse af en kortere Udflugt til Tydskland. Han maatte ud for at blive til noget, og da først og fremst til Violinens Ypperstepræst, Ludvig Spohr i Kassel. Spohr maatte sige ham, hvad han duede til, og den 29de Maj 1829 afreiste han over Kjøbenhavn til Tydskland.

«Ich bin über 100 Meilen gefahren, um Sie zu hören!» — sagde Bull galant, hvortil Spohr svarede gelassent: «Ei, so müssen Sie auch nach Nordhausen fahren, wo ich einem Musikfeste beiwohnen soll.» Men hverken Mesterens eget Spil eller dennes Dom over Bulls var skikket til at opmuntre ham. Det var den gamle Vise fra den skolestrænge Lundholms Tid — nu kun gjentaget med en europæisk Authoritets hele Eftertryk. Spohr forlangte «objektiv Korrekthed», vilde ikke vide af nogensomhelst Prætension paa «individuel Poesi» og sympathiserede overhovedet aldeles ikke med den uslikkede Bjørn og hans musikalske Underligheder oppe fra Fjeldene.

Forknyt og mistvivlende om sig selv reiste Ole Bull hjemover, kom underveis i Lag med nogle lystige Gøttingerstudenter, der vendte tilbage fra en Hartztur, og bestemte sig nu pludselig til at tage fat paa Studeringerne igjen; men ikke hjemme, — i Gøttingen!

I denne Universitetsby blev der nu i et Par Maaneder et lystigt Leben om Ole Bulls Violin, og den musikalske Borgermester i den lille Naboby Münden,

der hørte Tale om den fremmede Student med Violinen, inviterede ham og nogle Venner did for at give en Koncert for de Fattige. En vakker Morgen drog otte lystige Fættere afsted til Münden «um zu commerziren und concertiren». Man sad tilbords hos Borgermesteren helt til Koncerttid. Som sidste Nummer skulde gives «das Gewitter», en Improvisation af Bull. Studenten, som skulde gjøre Tordenen med Albuen paa Pianoet, viste sig imidlertid nu baade uefterrettelig og umedgjørlig, saa Bull maatte forsvare Stykket alene, hvilket også skede til Publikums Enthusiasme.

Trætten med Studenten var endt med et uoverlagt «dummer Junge! . . .» fra Ole Bulls Side. Dagen efter modtog han en Udfordring, øvede sine stærke Arme 8 Dage i at hugge og gav saa sin Modstander et let «Streich» i Kravebenet. Følgen af Historien var, at han af Authoriteterne fik Vink om snarest mulig at fjerne sig fra Hanover.

— En kold og fugtig Høstaften i September samme Aar stod han igjen i Kristiania og gik strax op i Theatret. I den Krog, hvor han stod, blev han gjenkjendt, og der hævede sig høie Raab, der kaldte ham til Dirigentpladsen. Da han efterkom Opfordringen, forlangte Publikum Nationalsangen, — en anelsesfuld Hyldest til hans store Fremtid og i Ole Bulls Liv en uforglemmelig Aften!

Han befandt sig dog ikke vel ved at gaa derhjemme i Kristiania. Hans Sind var i urolig Gjæring. Med dobbelt Styrke følte han nu, at han maatte ud i Verden. I legemlig Henseende saa han forvoxet og sygelig ud, det aabne Ansigt var blegt, de store Øine laa dybt, og med den allerede da paafaldende udviklede Muskulatur i Overkroppen og Armene var han nervesvag og høist irritabel.

I Mai 1830 foretog han en Koncerttur til Thrond-

hjem og derfra til Bergen, hvor han tog Anførselen i Harmonien, gav Thranes «Fjeldeventyr» første Gang samt to Koncerter, der skaffede ham 500 Specier, med hvilken Sum han endelig ved Skibsleilighed over Ostende kunde iværksætte sin længe paatænkte Reise til Paris.

Til Paris! — til Konservatoriet, til Beriot, Baillot og Berlioz, til den store Opera, var det, Ole Bull vilde. At vinde Ansættelse der var hans Drøm.

Hans Anbefalinger hjemmefra aabnede ham imidlertid der ikke de rette Porte; *Le violon norvégien* tilbagevistes overalt, medens Pengene gik.

Koleraen rasede med Voldsomhed i den mørke, triste Høst 1831; Revolutionen fra Juli forrige Aar laa endnu i Luften, og under Følelsen af Fare og Død pulserede Livet dobbelt febrilsk i Verdensstaden. Menneskemasser trængte sig hver Aften sammen for at høre Mad. Malibran, og paa en billig Plads i Heden oppe under Loftet sad der en ung, høi Mand med et Par febertændte, glødende Øine og drak Tonerne og slugte Scenen med hele den Verden, som bevægede sig dernede!

Bull havde dog endnu saa mange Penge igjen hos en Bankier, at han kunde slaa sig igjennem Vinteren over, indtil Skibsfarten og med den Forbindelsen paa Norge igjen aabnedes. En Bekjendt, som boede i samme Hus, havde forstaaet at vinde hans Fortrolighed og faat ham til at opsige sine Penge hos Bankieren under Paaskud af, at de under den raadende Handelskrise ikke stod sikkert der. En Morgen, da han vaagner, finder han sit Værelse tomt og udplyndret, sine Penge væk og sin Ven forsvunden! Alene i det fremmede Land, havde Bull nu kun de sørgeligste Udsigter.

Som han en regnfuld Novembermorgen gik om paa Gaden, blottet for Husly saavelsom for det nødvendigste, skaffer en Tydsker ved Navn Wirth, Lærer ved en Hr. Charons

musikalske Institut, ham Logis der, indtil Hjelp maatte indløbe fra Hjemmet. Mad. Charon holdt et Knapnæringsherberge for Medlemmerne af Institutet, der bestod af Tydskere og dannede et Slags «Verein», omendskjønt det bar det stolte Navn af et Konservatorium for Kirkemusik. Her fik da Bull paa Wirths Kaution for 60 Francs om Maaneden Tag over Hovedet, Bønner og sort Brød til Frokost og henimod Aften en Middag af et Par Stykker Kjød og en Suppe af samme Kvalitet som den, hvorom Skibsdrengen sagde, at den var god, da han «nyssens havde fundet en Ert.»

Tiden gik, Suppen forblev lige tynd, Frokostbønnerne lige haarde; men Madamens Øiekast bleve længere og mistænkeligere, Kastet med Nakken foragteligere, og Wirth, som begyndte at frygte for sin Kaution, koldere og mere tilbageholden. Han ønskede kun at faa ham vel ud af Huset, før Regningen løb alt formeget op.

Bull fandt imidlertid en uventet Hjelp. En Morgen saa han ved Hr. Wirths partikulære Frokostbord, der for ham som «Lærer» var noget bedre anrettet, en Fremmed, der strax tiltrak sig hans Opmærksomhed. Sorte, stride Haar bedækkede hans Hoved, Ansigtsfarven var, hvad Franskmanden kalder *olivâtre*, d. e. olivenbrungul, Øinene sorte, store, med et stikkende Blik, Ansigtstrækkene spodske og aandrige, hans Diskurs kold ironisk, Figuren slank og udlevet, — kort der var noget sydligt-udbrændt, verdensmandsmæssigt, eller, om man vil, noget mefistofelesagtigt i hans hele Ydre. Han gjorde ogsaa et uhyggeligt Indtryk paa Bull, især da Wirth, der var jaloux i Anledning af, at Manden syntes at komme i Huset for en vis Dames Skyld, ymtede om, at det var en Politispion. Dette undslap Bull, og Manden bruste iførstningen op med hele sin brungule Naturs Heftighed. Men hvilken Grunden nu kunde

være — hans skarpe Blik opdagede maaske i sin Modstander den troskyldige Aladdin — pludselig betragtede han Bull med velvillig Interesse.

«Behag at følge mig, min Herre! Jeg har noget at tale med Dem om. Herhenne i Rue Vaugirard er en Estaminet, hvor vi kan være uforstyrrede.»

Det var en af disse Kneiper, hvor der brændes Lys hele Dagen, og hvor unge Mennesker, der se ud, som de ikke har sovet om Natten, omsværme Billarden i Skjorteærmerne med Kridtpiber i Munden, medens Eaudevie-Glassene og Ølflaskerne staa om i Vinduerne og paa Kaminen.

«Hør!» — sagde den Fremmede, — «jeg kjender Deres Stilling; men følg nu mit Raad. De skal spille.»

«*Mais-voila ma bourse!* — der er ikke 5 Francs, og 5 Francs behøves.»

«Dem maa De skaffe. Gaa saa iaften mellem 10 og 11, — ikke før, til Enden af Boulevard Montmartre. Der er Frascatis Spillehus. Gaa dristig ind ... opad Trapperne ... ring paa og giv blot den elegante Tjener, der aabner Døren, med en kjæk Mine Deres Hat. Gaa saa ind i Salen hen til Bordet, sæt Deres 5 Francs paa Rødt, og lad Indsatsen bestandig staa!»

Bull iler hjem, reiser de fem Francs ved at sælge et Klædningsstykke og er paa Pletten til bestemt Tid. Han trænger sig frem til det store grønne Bord, hvor Louisd'orer og Femfrancs laa i Dynger, og hvor baade Damer og Herrer deltoge i Trente og Quarante-Spillet. De fem Francs sattes paa Rødt, men rullede ved Spillerens Ubehændighed over paa Sort og — *perdus*! — Der stod Bull som lynslaaet uden en Sous. Han vækkes af Raabet fra en af Bankørens Medhjelpere: — «Messieurs, faites votre jeu!» Bull mumler: «Cinq francs! Rouge!» — men i sin fremmede Udtale saaledes, at det klinger for Franskmanden som «Cent francs.»

Bankøren slaar op. 100 Francs i 5 Louisd'orer skydes hen til Bull. Han staar bleg, uden Bevægelse. Han lader Pengene staa nok engang, — vundet! — og endnu engang. Der laa en lille Gulddynge paa 800 Francs foran ham! En fin Damehaand besat med Brillantringe griber ivrig over Pengene, og over hendes lægger igjen Bull sin fast som en Jernskrue. Damen udstøder et gjennemtrængende Skrig. De øvrige Spillende, der tror, at hun lider Overlast, strømme mod ham, og der lyder fra flere Sider: «*A la porte!*» «*A la porte!*» Da kommer en Herre i brun Frak, rører Damen ved Skuldren og siger med en rolig, klar Stemme, der behersker alt: «*Madame, laissez cet ôr la!*» — og til Bull: «Monsieur, prenez votre or, s'il vous plait.» — Alle veg tilbage, Damen blev bleg og slap sit Bytte, og Bull greb mekanisk sine 800 Francs, men hører endnu, idet han gaar, hvorledes rødt Gang efter Gang kommer ud. Manden var, som Bull senere fik vide, ingen anden end den bekjendte Vidocq, Chefen for det hemmelige Politi.

Med de vundne Penge betalte han sin Gjæld til Madame Charon, skaffede sig en ny Klædning og anvendte den lille Rest til — fortsat Spil. Den hemmelighedsfulde Mefistofeles saa han nogle Gange i de følgende Dage; han forsvandt imidlertid, da han først havde sat Bull i Gang.

Men Lykken hos Frascati var, — hvad ogsaa et meget nøiagtigt Blyantsregnskab i hans Notitsebog fra den Tid viser, — ham ikke altid tro, og mangen Nat den Vinter vandrede han pengeløs derfra gjennem Parises øde Gader, hørte de af Kolera døendes Stønnen i Husene og skyndte sig forbi Ligvognen hjem til sit Logis.

Ministergesandten Grev Løvenhjelm havde imidlertid anbefalt Bull en Bolig hos en Hr. Rohart, der havde Norske og Svenske i Kost. Men ogsaa did trængte Koleraen. Der blev ikke længere til at være, og en Dag i April vankede Bull paany om husvild og uden en Skilling i

Lommen; thi i den senere Tid havde han ogsaa h
lutter Tab hos Frascati, skjønt han indskrænkede sig
aldrig at vove mere end ti Francs.

Som han gik og saa paa Leieplakaterne, stands
han udenfor Nr. 19, *Rue des Martyres*. Han var træt
anstrengt og vilde ikke gaa videre. Der stod jo ogs
at der var Logis at finde. Imidlertid benægtede Portner
at saa var. Endelig kom det dog ud af ham, at de
første Stokværk boede en Enkefrue Villeminot, der ny
havde mistet sin Søn og saaledes mulig kunde have
Kammer tilovers. Bull gik op af Trappen, ringede p
og blev af Tjenestepigen ført ind. Han forebragte s
Ærinde, men modtog det Svar, at man ikke hav
noget Værelse at udleie. — «Moder, se paa ham!» -
udbrød pludselig en ung Pige, næsten et Barn endn
Den gamle Bedstemoder tog sine Briller paa, og ide
hun nu betragtede Bull, foregik der en Forandring me
hende. Hun fik Taarer i Øinene; — han lignede paa
faldende hendes afdøde Søn! Bull blev staaende og sa
paa hende med et spørgende Blik. Endelig udbrød hun
«*Eh bien monsieur, puisque vous le voulez, revenez
demain à midi.*»

«*Oui, à douze heures,*» svarede Bull.

En klar Latter i Anledning af hans Sprogfeil lød fra den unge Pige. Det var Alexandrine Felicité Villeminot, den Gamles Sønnedatter — hun, som havde sagt: «Moder, se paa ham!» — og som siden blev Bulls Hustru. Faderen havde været Page hos Napoleon og siden under hans spanske Krig *commissaire de guerre* og staaet i særlig Yndest hos denne. Moderen var spansk; men baade hun og Faderen vare døde, og deres efterladte Datter holdtes nu i en Pension, hvorfra hun undertiden fik Tilladelse til at besøge Bedstemoderen. Onkelen, Kaptein Villeminot, var falden i Garden ved Waterloo. En anden Onkel, Ernest Villeminot, Ridder

af Æreslegionen, døde i 1872 som *Commandant en retraite* i Lothringen.

Strax han var kommet i Huset, faldt Bull efter sine udstandne Lidelser i en haard Nervefeber, hvorfra han dog reddedes ved den omhyggeligste Pleie og den menneskekjærlige Doktor Dufours Anstrengelser. Dufour var en berømt Læge i Paris, en intim Ven af Thiers, og hans Navn vil ofte findes nævnt i Ole Bulls Breve, da han blev hans og hans første Hustrus Raadgiver gjennem mange Aar.

Da Ole Bull igjen kom til Bevidsthed, sad den gamle Fru Villeminot ved Sengen med hans Haand i sin og beroligede ham med, at han aldeles ikke behøvede at tænke paa nogen Betaling, — Ord, der fremmede Helbredelsen lige saa raskt som Lægens Medicin. Han blev af Madame Villeminot behandlet som en Søn.

Til sin Ven, den senere berømte Doktor Christian Egeberg i Kristiania, skrev Bull nu om sin fortrykte Stilling, hvilket havde tilfølge, at endel Medlemmer af det musikalske Lyceum samlede en Sum af 2000 Francs til ham.

Da Bull efter sin Sygdom igjen kom ud, fik han høre Paganini, der paa den Tid gav Koncerter i Paris. Hans Notitsebog fra hin Aften indeholder følgende Blyantsbemærkninger, der viser, hvorledes han studerede Mesteren: — «Paganinis 2den Position, som han anvender ofte, tager sig fortræffelig ud. I Cantabile anvender han ofte den første Finger alene og løfter de andre i Veiret. Den cromatiske Scala i Triller anvender han kun paa E Streng og kun tilbage og deler den i to Octaver.»

Han yttrede senere i sit Liv gjentagende, at Paganini var den, som havde aabnet hans Øine for, hvorledes der skulde phraseres paa Violin, og at han aldrig hverken før eller siden havde hørt nogen med hans Evne til at udvikle og pointere Modsætningerne og lægge Lys og Skygge i sit Spil.

Paany søgte han at vinde Ansættelse i et Orches
men forgjæves. Ved Konkurrencen om Orkesterplads
Opera comique blev der forelagt de søgende et Num
at spille til Prøve. Bull, der syntes, at Stykket var
let, spurgte i ungdommeligt Overmod, fra hvilken K
de vilde, han skulde spille det. Herover blev man i
nærmet og afviste ham.

Som han en Dag hos en Instrumenthandler und
søgte en Violin, kom han til at gjøre Bekjendtskab m
en begeistret Violinbygger, Hr. Lacour, der paastod
have opfundet den Kunst at forvandle simple Violin
til gamle Cremonesere ved at bestryge dem med
Fernis, *Assa foetida*. Dette var netop en Idé for O
Bull, som ved at prøve en saadan Violin fandt, at de
virkelig eiede en usædvanlig blød og skjøn Tone. Gaml
Lacour havde paa sin Side igjen staaet aldeles overra
sket ved Ole Bulls Spil og fundet ud, at han her no
netop havde den Kunstner foran sig, som maatte kunn
bringe hans Opfindelse i Skuddet. Han skaffede han
strax en Indbydelse til at spille paa en Soirée hos Her-tugen af Riario. Derhen kom ogsaa den senere Uden-rigsminister, Hertugen af Montebello, en Søn af Napo-leons Marechal, den tappre Lannes, tilligemed hans Svigerinde og flere fornemme Gjæster.

Bull spillede, men da Violinen under Spillet blev varm, mærkede han til sin Bestyrtelse, at Lacours Ind-beisning udbredte en afskyelig Stank. Af sin Forlegen-hed dreves han til at spille i en Extase, som ganske henrev Selskabet og især Hertugen af Montebello og dennes Svigermoder. Hertugen af Montebello nærmede sig for at takke; men Stanken holdt ham i Afstand, og Bull, som begreb, hvorfor Hertugen standsede, følte sig meget ulykkelig. Heldigvis ilede Lacour til med et enthousiastisk: «Der kan De se, Monseigneur, hvad

Assa foetida kan udrette!» Hertugen smilede og gik tappert hen til Bull.

Alt var nu Forundring over, at en saadan Kunstner kunde være ubekjendt! — han maatte føres til Chopin, skaffes en anden, bedre Violin, give en Koncert o. s. v. Montebello lovede at skaffe ham Understøttelse af de bedste Kunstnere til hans Koncert og indbød ham til Frokost den følgende Dag.

Der gjorde han den samme glimrende Lykke. Han fik hos Hr. Frey en god Violin til 400 Fr., som han skulde betale efter Koncerten, en *Santo Serafino,* der paa Grund af sin Lighed med Stradivarierne kaldtes: *il Stradivario di Venezia.*

Efter dette var Bull hvad man kalder «*lancé*,» og snart efter, den 18de April 1832, saa han sig i Stand til i Tydskeren Stoeppels Sal, *rue neuve des Augustins,* med Bistand af Ernst, Chopin og flere fremragende Kunstnere at give en Koncert, der indbragte ham 1400 Francs.

Bull, som imidlertid var bleven forlovet, higede nu med dobbelt Iver ud til Italien, for der at skabe sig Navn og Fremtid. Han vovede en Kunstreise did gjennem Schweitz.

Sin første Koncert gav han med meget Bifald i Lausanne og assisterede derefter ved en stor religiøs Festivitet i Morges tæt ved Genfersøen. Herfra gik han til Milano, hvor han fra Paris var anbefalet til de første Familier, og gav der en Koncert i *Teatro della Scala,* der indbragte ham baade Penge og Bifald. Faa Dage efter, at den var holdt, fandt han imidlertid — jeg skal for hele denne Begivenhed benytte Digteren M. Goldschmidts aandfulde Fremstilling, — «til sin Forbauselse en yderst streng Kritik i et af Bladene. Hvad der frapperede ham, var imidlertid ikke saa meget Kritikkens Strenghed som dens Sandhed. Dens Hovedindhold var følgende: Hr. Bull spiller Spohr, Mayseder, Paganini o. s. v. uden tilfulde at forstaa, hvad han spiller, og han

ødelægger disse Komponisters Værker fuldstændig ved at tilføie noget af egen Opfindelse. Det er tydeligt nok, at hvad han tildigter, hidrører fra en sand, original Begavelse, fra hans egen musikalske Individualitet; men den forstaar han heller ikke. Han har ikke fundet sig selv, han har ingen Stil, han er en uopdraget Musiker, og, hvis han er en Diamant, er han ganske sikkert en usleben!

Bull gik til Udgiverne og spurgte, hvem der havde skrevet Kritikken. «Hvis De søger den, der bærer Ansvaret, har De mig at holde Dem til,» — lød Svaret. «Nei,» sagde Bull, «jeg kommer ikke for at kræve til Ansvar, men for at takke. Den Mand, som har skrevet Artiklen, forstaar sig paa Musik; men det er ikke nok at sige mig mine Feil, han maa ogsaa lære mig, hvorledes jeg skal blive af med dem!» — «Vel,» — svarede Journalisten; — «De er en sand Kunstner, og Deres Ønske skal blive opfyldt. Jeg vil gjøre Dem bekjendt med Folk, som kan lære Dem at synge; thi det er gjennem Sangen, at De vil opdage Musikens sande Natur og Skjønhed i Almindelighed og Violinens skjulte Gaver i Særdeleshed; den er det Instrument, som kommer nærmest til den menneskelige Stemme.»

Fra dette Øieblik ophørte Bull for et halvt Aar med at optræde som Mester og blev Lærling.

For første Gang studerede han vedholdende under gode Lærere og kastede sig med sin hele Sjæl over Studiet. Fra hans Studium af italiensk Sang hidrører den overordentlige Lethed og Sikkerhed, hvormed han kan gribe og gjengive indtil de fineste Nuancer enhver fremmed Nationalmelodi, som han træffer paa — italienske, irske, arabiske, ungarske lige saa vel som norske — og hvormed han taler ethvert Folks musikalske Sprog uden Dialekt. Men Hovedresultatet af hans Studium var, at han opdagede sig selv, følte sin egen Be-

gåvelses Natur og Grændser og blev istand til at skabe den passende Form for sine musikalske Følelser og Tanker — fik Stil.

Et Brev, som han paa den Tid skrev hjem til en Ven, fortjener at omtales, endskjønt — eller endog fordi — det hentyder til noget, der ligner en Vision. Medens Bull — saaledes fortæller han i Brevet — arbeidede paa sin store (senere saa berømte) Koncert i A-dur, stødte han paa nogle Vanskeligheder og greb til Violinen for at overvinde dem. Pludselig, fordybet i Stemninger, Tanker og Anstrengelser, forekom det ham, at hans Fader stod for ham og sagde med en Stemme, der mere syntes at komme fra Øinene end fra Læberne: «Jo mere Du anstrenger dig, desto mindre lykkelig skal du føle dig, og jo mere ulykkelig, desto mere skal du arbejde!»

Da Ole Bull begyndte at studere italiensk Musik, gik det op for ham, hvilket aldeles forskjelligt musikalsk Indhold han bar i sin Sjæl, og at hans nordiske Nationaleiendommelighed krævede sin egen Form; men tillige saa han, at Violinen i hans Haand og de Regler, han lærte for at behandle den, var aldeles uskikkede til at hjælpe ham til Opgavens Løsning. Medens han lærte af de Fremmede, studerede han derfor tillige paa egen Haand og begyndte med det allerførste og simpleste: Undersøgelse af Instrumentet.

Det er blevet paastaaet, at de gamle Mesteres Violiner kun ere blevne saa fortræffelige ved Alderen; men hvori ligger det da, at alle Efterligninger ere værdiløse? Hvorfor egne Nicolo Amati's Violiner sig for marvfuld, rig, erotisk, mysteriøs Lidenskab, medens Antonio Stradivario's mest ere skikkede til storartet, pathetisk, pompøst Foredrag, og Giuseppe Guarnerio's ere sprudlende, livfulde, høitlydende, saa at de synes ligesom Mennesker at være af forskjelligt Temperament, Karakter og Fy-

siognomi? Hvad enten de italienske Mestere arbei(
med ubevidst Genialitet eller fulgte Principer, som h
til den store Epoke i det 16de Aarhundrede, er
vist, at deres Violiner ligesom den begravne Sj
hvorom Sagnet fortæller, synes at vente paa en sk
Spørger for at forraade en Hemmelighed. Da (
troede at have spurgt indtrængende og faaet Svar,
han mente at have fattet alle Egenheder, der hørte
Violinen og dens Deling i 74 Sektioner, — der v
harmonisk Behandling frembringe Grundtonen og mo
ficere den overensstemmende med Spillerens Stemni
— ledede han til at gjøre en Forandring i sin Bu
Han gjorde Buen lang, tyk og tung, saa den vibrered
blev kraftig eller blød, alt eftersom han lod den virk
med dens Tyngde eller løftede den — medens and
altid trykker deres Bue ned —, og den lystrede sa
villig den mindste Fingerbevægelse, at endog en skarp
Iagttager vanskelig kunde opdage hans Maner. Da ha
paa denne Maade havde bragt Violinen under et saa
despotisk Bue-Herredømme, at ingen Nuancer af en
Tone kunde undgaa ham, fandt han alligevel, at den menneskelige Sjæl og Nationaleiendommelighed har Toner, som intet Instrument vil kunne gjengive, og han søgte derfor at frembringe Illusionen af en saadan Tone ved at forene to eller flere andre. Derfor spillede han samtidigt paa tre, ja paa fire Strenge; herfra hidrørte hans Violins orchestralske Evne, der gav Anledning til den underlige Bagvaskelse, at han bag Scenen havde en Ven, som spillede to af Strengene.»

I Venedig spillede han i det filharmoniske Selskab, der optog ham som Æresmedlem. Ligesom i Triest gjorde han her især Opsigt ved sine Improvisationer og blev derfra endog bekjendt i Wien ved en overordentlig rosende Anmeldelse af Doktor Jell. Hans Reiseplan tillod ham imidlertid ikke dengang at besøge

de tydske Byer; hans Hu stod mod Syden, og han reiste da først til Bologna, hvor han paa den mest eventyrlige Maade skulde erobre den store Berømmelse, som siden fulgte ham udover Livet.

Theaterdirektionen i Bologna havde nemlig engageret Madame Malibran til nogle Forestillinger, og herfor havde Malibran i Kontrakten betinget sig, at Bériot, som fulgte hende og senere blev hendes Ægtefælle, skulde faa Theatret frit til to Koncerter, som han agtede at give med hendes Bistand.

Denne gode Leilighed greb Markien af Zampieri, Formand for det vidtberømte filharmoniske Selskab i Bologna, til at bevæge de to store Kunstnere til «mod en Hædersgave» at optræde ogsaa ved en Koncert, som dette Selskab nu agtede at foranstalte.

Alt var ordnet, og Selskabets Aftenunderholdning var allerede bekjendtgjort, da Malibran kommer under Veir med, at man for hendes Ven Bériot, der ikke var synderlig afgjort, kun har bestemt — en Lorgnet! Hun erklærer sig syg, slutter sig inde paa sit Værelse og sender Bériot afsted for at melde Sygdomsforfald: hun kan ikke synge, og han heller ikke spille paa Grund af en Skade i Haanden.

Marchese di Zampieri befandt sig i største Forlegenhed. Istedetfor Malibran bevæger han den bekjendte Colbran, som var gift med Rossini og paa Grund af et Misforhold levede skilt fra ham, til at synge. Men . . . hvorledes erstatte Bériot, der haardnakket gik med sin friske Finger i Bind?

Medens hele Staden kun var optaget af og kun talte om Malibran, Bériot og Colbran, havde Bull alt opholdt sig der i fjorten Dage oppe paa en kalket Hybel i et Værtshus af lav Rang, en Kneipe for Soldater, til hvilken han havde maattet ty paa Grund af en Vens Uefterretteligbed med Remisse. I den Tid, han saale-

des havde maattet holde sig tilbage i sit Skal uden Skilling i Lommen og saagodtsom blottet for nødvendigste, nyttede han Dagene til at skrive første betydelige Komposition, sin A-dur-Koncert, om Aftenerne i Solnedgangen samlede hans Violin, c klang nedover Gaden fra det aabne Vindu, og som s godt forstod at tale netop til Folket, altid sin frivilli Tilhørerkreds. Det var opsigtsvækkende Toner, og s ganske uden Tanke om, at den Sensation, den vakt ogsaa kunde række op til de høiere Stadens Samfund lag, hvori Kunstens Guder tvistede og intrigerede, va han vel heller ikke. Dette bestyrkes ogsaa ved Mal brans senere Udladelser; og Ole Bull var en behændi Aand, — han eiede i høi Grad den Divinationsevne som hører til for at fiske Tilfældet.

Og Tilfældet kom! — Madame Rosini var et Byesbarn af Bologna, og som hun en Dag mod Aften gaar forbi *Casa Soldati*, hører hun nogle vidunderlige Satser, der bringer hende til at standse. De synes udførte paa et Instrument, hun aldrig før har kjendt — en eiendommelig, mægtig Violin. — Sangerinden stod længe og lyttede:

«Det maa være en Violin . . . men en guddommelig . . . som erstatter Beriot! — Afsted til Zampieri!»

Den Episode af Bulls Liv, som nu kommer, er berettet efter Ole Bulls mundtlige Fortælling saavel af Digteren H. C. Andersen som af Henrik Wergeland, hvis Fremstillinger her væsentlig skal følges, om end med nogle Tilføielser fra andre Kilder.

En Aften henved ti, da Bull, sulten og syg, alt i et Par Timer havde ligget i sin Seng, bankede det paa Døren . . . «*Cospetto di Bacco* for Trapper! . . .»

Det er Zampieri selv, den mest musikalske af alle Italiens Nobili, videnberømt fra Mont Cenis til Cap Spartivento.

Bull maa op og improvisere — — — «Ja, der var Manden! . . . Lad nu Malibran have sin Migraine, saalænge hun vil!»

Bull maatte ikke alene op, men strax afsted med Zampieri til Theatret, hvor han fandt en glimrende Forsamling, — selve Storhertugen af Toscana — og Beriot i Logen med Haanden paaskrømt indviklet i et Tørklæde.

Han var pludselig overflyttet i et Fepallads og lagde i sin bedøvede Forvirring ikke Mærke til, at Publikum i Begyndelsen modtog ham med mindre Velvillie. Idet den underlig forvildede Skikkelse i den tarvelige Dragt viste sig, hørtes der endog noget, der lignede Piben. Tonerne begyndte imidlertid at lyde udover . . . vilde, klagende, eiendommelige . . . De banede sig længere og længere Vei . . . beherskede mere og mere den betagne, tilsidst næsten aandeløse Stilhed, og han havde neppe endt, førend han afbrødes af en Storm af Bifaldsraab, der ikke vilde tage Ende.

Direktøren lod Tæppet gaa ned. Bull vaklede ud, og medens man førte den udmattede Kunstner ind i et Sideværelse for at give ham Mad og Drikke, vedblev Huset at ryste under Tilskuernes stormende Bifaldsklap.

Under den anden Afdeling af Koncerten kom Bull saa meget til Kræfter, at han vandt sin Selvbeherskelse igjen. Den uvante Nydelse af et godt Maaltid, som han i lang Tid havde maattet undvære, Varmen, der gjennemstrømmede ham, efter at han havde smagt paa den fyrige Vin, virkede velgjørende og oplivende paa de slappe Nerver. Han skjød Hjertet op i Livet og bad Damerne om Themaer. Prinds Carlo Poniatowskys Gemalinde gav ham et af Norma, to andre Damer et af Korinths Beleiring og et af Capuleti & Montecchi. Endelig var man nær ved Slutningen af Koncerten, der skulde bestaa af en Violinsolo. Direktøren raadslog i Bulls Nærværelse om, hvorvidt man turde lade ham

træde op igjen. Men nu lød det med Bestemthed «— Jo, jeg vil spille, jeg maa spille!»

For tredie Gang traadte han frem paa Skuepladsen for sin Triumf; men heller ikke nu forstod han rigtig den uendelige Jubel, der bruste ham imøde. Da han endte, faldt en Blomsterregn over ham fra de henrykte Damer; Zampieri, Beriot og hele Forsamlingen komplimenterede ham.

Det var et Fund! Han skulde faa hele Foreningens Assistance til en egen Koncert, hvis han vilde træde op ved en allerede annonceret; Selskabet vilde selv tegne sig for 60 Billetter. En Schweitzer, Emilio Loup, som eiede et stort Theater, tilbød ham baade dette og frit Orchester, ja en enkelt Privatmand tog endog 100 Billetter.

Nu var Fortunas Hjul kommet paa Glid. Han spillede paa Selskabets Koncert og gav en egen hos Loup. Efter den sidste hilsedes han af et Fakkeltog og udnævntes til Æresmedlem af det filharmoniske Selskabs første Klasse.

Dette var Bulls egentlige Begyndelse.

Malibran var vred paa Bull og vilde først hverken se eller høre ham. Han havde fortrængt den Mand, hun elskede, og maaske saa hun ogsaa i hans pludselige Optræden en Intrige. Endelig tillod hun dog, at Bull blev hende forestillet, og anmodede ham høfligt om at spille. Efter de første Passager blev hun blussende rød, og da han endte, sagde hun:

«Det er Deres egen Skyld, Hr. Bull! om jeg ikke hidindtil har behandlet Dem overensstemmende med Deres Rang. En Mand som De bør gaa med opreist Hoved og i fuldt Dagslys, saa at vi andre kan se, at han er en Adelsmand.»

Efter disse Ord, hvori der laa saa megen Anerkjendelse og et saa skarpt Sidehug, viste hun sig ikke blot venskabelig

men hjertelig mod ham. En Dag, da han igjen spillede paa hendes Værelse, udbrød hun: — «Men, Beriot, han har jo en meget blødere Tone end du!» — Beriot mente, at det kom af, at Bulls Violin var blødere, men fandt snart, at Forskjellen ikke blot laa i Violinen.

Mellem de mange fremmede, som var komne til Bologna for Koncertens Skyld, var ogsaa hin Poniatowsky, en Brodersøn af den berømte Prins, saa at to af den napoleonske Histories Æresnavne, (Montebello, Neys Søn, og Poniatowsky) saaledes har Fortjenesten af at have hjulpet Bull.

Poniatowsky indbød Bull til Florentz, hvor han selv opholdt sig, og paa en Koncert dersteds i *Teatro del Cocomero,* gjorde hans A-dur-Koncert en ikke mindre overordentlig Lykke end i Bologna.

Dette var den 2den Mai 1834, og Bull siger, at han fra denne Tid af fik nogen Tillid til sig selv.

Han gav endnu to Koncerter til paa *Teatro del Cocomero,* assisteret af Kunstnere som Duprez og Madame Ronzi de Begnis. Under dette Ophold i Florentz komponerede han sin *Quartetto a violino solo* samt en *Adagio religioso, pregghiera d'una madre* (En Moders Bøn) for Dominikanerklosteret *Sta. Maria Novella.*

Da han spillede den for Munkene, undrede de sig over, at han, som verdslig, ikke hellere havde komponeret et muntrere Stykke, og for at give dem noget af en anden Karakter komponerede han paa Stedet Themaet til *Polacca guerriera,* hvortil han foreløbig satte Accompagnement af Orgel. Til Tak fik han af Munkene nogle Flasker af et eget Slags velsmagende Likør, som de forstod at tillave, og kom endog i en saadan Yndest hos dem, at de foreslog ham at blive Munk.

For at faa nogen Ro trak han sig nu i to Maaneder tilbage til *Piero a Sieve,* en liden Landsby fjorten Miglier fra Firenze midt imellem Appeninerne, der ligger omringet

af flere Klostre. Til Prioren i et af disse fik han et Anbefalingsbrev fra Prioren i Santa Maria Novella, og udarbeidede her til eget Brug en Violinskole, hvori han ordnede og forenklede sit Instruments mangfoldige Vanskeligheder, samt komponerede til Øvelse en Trio for Violin, som dog ikke var bestemt til Koncertnummer.

Under Badetiden traadte Bull atter frem i Bagni di Lucca, et Badested 16 Miglier fra Byen Lucca. Der befandt sig blandt andre Poniatowsky, Storhertugen af Toscana, Hertugen af Lucca og Enkedronningen af Neapel, ligesom Malibran og Bériot reiste did fra Sinigaglia for at høre ham.

Førend han gav Koncert, var han i Aftenselskab hos Hertugen af Lucca for at spille; men da Hertugen opfordrede til Taushed og bad ham at begynde, bemærkede Bull, at Enkedronningen af Neapel vedblev at samtale høit med sine Omgivelser, og svarede derfor, at han vilde bie for ikke at forstyrre Konversationen.

«Hvem taler da? jeg ser ingen.»

«Den Dame der borte.»

«Ah, Enkedronningen! . . . nu vel, jeg skal bede hende at være stille.» Derpaa spillede da Bull. Den følgende Dag traf han paa Gaden Enkedronningens opvartende Kammerherre Schmucker, som skulde anmode ham om at gjøre den høie Dame sin Opvartning. Bull begav sig derhen. Enkedronningen kom ham imøde og spurgte, hvorfor han ikke vilde spille Dagen i Forveien?

«Jeg vilde blot vente for ikke at forstyrre Deres Majestæts Konversation.»

«Aa, jeg forstod godt, at De var fornærmet; men det maa De vænne Dem af med, hvis De vil komme til Neapel; thi der taler man bestandig, medens der spilles.» —

«Det er ikke meget fristende, at besøge en saa

barbarisk By, hvor man synes at betragte Musiken som kun en Adspredelse under andre Sysler, hvorpaa man sætter mere Pris.»

«Jo, De maa netop komme til Neapel. Jeg vil sige Dem, at det just var min Hensigt at indbyde Dem did. Jeg har fundet Behag i Deres Spil, og jeg skal vise Dem, at Neapel ikke er nogen barbarisk By; de skal finde lutter tause Tilhørere.» Bull lovede at komme, og Enkedronningen samtalede derefter længere med ham, spurgte, om han virkelig var fra Norge, som hun havde hørt - var ganske opfyldt af Is og Bjørne, hvorfor hun ikke kunde begribe, at Mennesker turde bo der. Bull forsikkrede hendes Majestæt, at der i Norge var lige saa mange Mennesker som i Toscana, og at de levede i den bedste Forstaaelse med Bjørnene, der ingenlunde forstyrrede dem i deres huslige Rolighed.

Over Livorno reiste han til Neapel, hvor han dog maatte vente med at optræde, indtil Malibran havde sunget det bestemte Antal Gange; thi Sangen gaar Neapolitanerne fremfor Alt.

Derefter traadte Bull op paa det store *San Carlo* og begeistrede sine Tilhørere, som sædvanligt. Da han havde spillet sin *quartetto a violino solo,* udbrød Bériot under Blomsterregnen og Bifaldsjublen: «Hvad Djævelskab der dog skal til for at elektrisere Neapolitanerne med en Violin!» — og da Bull havde endt, kom han fra Malibran, der sad blandt Tilhørerne i en Loge, for at bede ham bie, da hun vilde komme ned til ham. Bull indfandt sig naturligvis istedet derfor strax i hendes Loge, hvor Malibran modtog ham med aabne Arme, og under Taksigelser for den sjeldne Nydelse, han havde forskaffet hende, omfavnede ham under Forsamlingens stormende Bifald.

Bull fik nu Tilbud om flere Koncerter paa *San Carlo,* dog paa den udtrykkelige Betingelse fra Theater-

direktionens Side, at han skulde optræde udenfor Abonnementsaftenerne. Enkedronningen omgikkes imidlertid med den Plan at overraske Kongen, der ikke synderlig yndede Violinspil, med Bull, for derved at bringe ham paa andre Tanker, og da Kongen — som det hed — af Sparsommelighed kun besøgte Theatret paa Abonnementsaftenerne, havde hun bedet Bull om netop at spille en saadan Aften. Men disse Grunde maatte naturligvis igjen holdes hemmelige for Theaterdirektøren. Han kom derfor i Tvist med denne, som ved Bull netop vilde skaffe sig fuldt Hus udenfor Abonnementet; der faldt heftige Ord paa begge Sider, alle Underhandlinger blev afbrudte, og med et: «*Mais vous êtes fou Monsieur*» fra Theaterdirektørens Side, forlod han Neapel Natten til sin Fødselsdag den 5te Februar 1835 og gik til Rom.

Under Opholdet i Neapel frastjal man ham den *Santo Serafino*, hvorpaa han siden sin første Koncert i Paris stadig havde spillet og vundet sine Laurbær; han gjensaa den siden i Moskwa hos en russisk Adelsmand, der ved Kjøb var kommen i Besiddelse af den uden dog at kjende dens Historie og dens berømte Eier. I dens Sted kjøbte han i Neapel en Violin af den bekjendte Nicolo Amati.

I Rom opholdt han sig i tre Maaneder under Karnevalstiden. Han boede sammen med den norske Landskabsmaler Thomas Fearnley, «den prægtigste Kamerat, som der kunde trækkes Klæder paa,» og førte med de derværende Kunstnere et lystigt Liv.

Aftenen før en allerede bekjendtgjort Koncert i *Casa Lepre*, hvor den endnu ikke færdig komponerede *Polacca guerriera* skulde spilles, var han i et muntert Kunstner-Sommergilde ved Pontemolle. Fearnley, der var bange for, at Kompositionen ikke skulde blive færdig, fik endelig Bull med sig hjem Kl. 10.

«Nu vil Du dog vel sætte Dig ned og skrive den færdig.»

«Nei nu er jeg træt og søvnig; nu vil jeg sove,» — svarede Bull, som havde Lyst til at drille sin Ven en Smule; han kastede sig paa Sengen og begyndte snart at snorke.

«Nei det er da et forskrækkeligt Menneske,» — hørte han Fearnley udbryde, — «nu ligger han der saa rolig, som om ingen Ting var! Bull, vil Du ikke staa op? . . . Bull! . . .»

Da Intet hjalp, lagde Fearnley sig endelig og sov snart fast ind. Bull listede sig op, tog sine Noder og sneg sig ind i det andet Værelse, hvor han i seks Timer nedskrev, hvad han allerede havde udarbeidet i Hovedet. Klokken fem var han færdig, pakkede sine Sager ind og lagde sig virkelig til at sove. Da Fearnley vaagnede, saa han Bull i Sengen og fandt Intet udrettet.

«Bull, staa dog op! — hvordan skal dette gaa? Bull, kom op og skriv!»

«Nei, jeg vil ikke staa op, lad mig bare ligge i Fred!»

Klokken ni, da Fearnley var gaaet ud, stod Bull op, tog sit Haandskrift og skyndte sig afsted for at lade det renskrive. Kl. 3 havde han i al Stilhed Prøve, om Aftenen skulde Koncerten være.

«Nu, Fearnley, vil Du ikke gaa med?»

«Nej om jeg vil; tror Du, jeg vil være Vidne til din Beskjæmmelse? — jeg bliver hjemme.»

«Du kan dog se, hvordan det gaar; Du kan jo staa langt nede i Salen, saa Du kan liste Dig bort, hvis det bliver for galt.»

Da de var ankomne, spørger Thorvaldsen Fearnley, om Bull havde komponeret om Natten?

«Nei, han har ingen Ting gjort, han har ligget ved

min Side og sovet i hele Nat; jeg begriber ikke, hvordan dette skal gaa.

Da endelig *Polacca guerriera* skulde begynde, stod de der lyttende i spændt Forventning. Til deres store Forbauselse gik det brillant. Bull saa Fearnley staa nede i Salen med et forundret, straalende Ansigt og vende Skraaen i Munden, som altid naar han var fornøjet, stedse hurtigere og kraftigere. *Polacca* vakte et stormende Bifald, Fremkaldelse, Blomsterregn o. s. v.: men Intet af alt dette glædede Bull saa meget som Fearnleys Skraa.

I Rom fik han af Underbibliothekaren ved Vatikanet Michel Angelo Lanzi en sjelden Violin, en *Spadarini* fra 1662.

Der var nu Intet i Veien for at fremtræde paa den store Opera, og Bull begav sig derfor i Begyndelsen af Mai lige til Paris.

Ved hans første Optræden her syntes Ulykken paany at ville forfølge ham. Idet han traadte ind paa Scenen, snublede han over et nedladt Bagtæppe og kom derved til at gjøre et yderst pudserligt Hop, der vakte Tilskuernes Munterhed, og i Paris er Intet farligere end at blive Gjenstand for Latter. Medens han endnu stod der méd et forvildet Udseende, sprang A-Strengen, og han blev dødbleg. Orchesteranføreren Habenech rakte ham sin Violin; men Bull, der var vant til sin egen, vovede ikke at benytte den. Da han endte, lønnedes han imidlertid med et stærkt enthusiastisk Bifald, og blandt Bravoraabene hørte han Meyerbeers Stemme, den han siger, klang ham som en Røst fra Himmelen.

Denne første Koncert omtalte Jules Janin i en meget smigrende Anmeldelse i *Journal des débats*.

Derpaa foretog Bull en Kunstreise gjennem Normandie, Picardie og fransk Flandern, og gav Koncerter i Rouen, Dieppe, Boulogne, Calais, Dunkerque, St. Omer

og Lille, hvorefter han i November vendte tilbage til Paris og to Gange optraadte i Operaen under Duponchel. Efter den første af disse skrev Jules Janin den Anmeldelse, som udbredte Bulls Ry over hele Verden, og som derfor her indtages:

O. B. Bull.

«Denne unge Vilde, der i forrige Aar kom ned til os fra Norges Is med sin Stradivarius i Haanden, har anden Gang ladet sig høre i Operaen forgangen Mandag. Han er fuldkommen den store Kunstner, som jeg for et halvt Aar siden forudsagde. Der er saa megen Vemod, saa megen Melancholi i dette ædle Instrument! Der er saa megen Energi og Kraft og saa megen Ynde under denne Jernbue! Den synger, den græder, den sværmer; snart hæver den Tonen over Horn og Trompeter, snart sukker den sagte som en Æolsharpe. Han er en Kunstner, der aldrig har havt sin Mester; han fører en Violin, som ikke tilhører nogen Skole — der er noget naivt, inspireret i den, begavet med ufattelig Kraft. Man har talt meget om Paganini og hans G-Stræng; de have begge ladet sig udbasunere med alle Lovtalens Stemmer. De kom — G-Strængen var umaadelig overstemt, og han, der skulde spille paa den, saa slet kjæmmet, som den, der fremstiller sig saaledes med Flid, kan være. Nu! jeg ved ikke, om ej Bulls, Nordmandens, Lykke, vilde have været lige saa stor, som Italienerens og hans G-Strængs, dersom han havde været saa forsigtig at omgive sig med sin Kunstbroders effectfulde Charlataneri. Men se, Norge er en brav Pige, fordringsfri og beskeden, der ikke bruger Sminke. Hun fremtræder ganske ligefrem og udøser — naturlig og utvungen — hele sin Sjæl og sit Hjerte!

O. B. Bull er en af hine Kunstnere, fulde af Úskyld, Naivitet og Trohjertighed, som ikke fordre mere, end

frit at kunne faa overlade sig til sin egen gode Natu den hele Dag. Han er en beskeden ung Mand, de ikke kjender den store italienske Kunst, længe i For veien at berede sig Lykke og Fordel. Siden den først Dag, jeg hørte ham i Operaen, lod — og med mi hele Beundring fortæller jeg det — Tilfældet mig ofte høre ham, hist og her, paa Landeveie, paa Provindstheatre, og altid har jeg gjenfundet det samme Talent, den samme begeistrede Inspiration og den samme naive og hjertelige Enthusiasme. I et Auberge i Rouen blev jeg en vakker Dag vækket af en melancholsk og smægtende Adagio — det var Ole Bulls Violin. En anden Gang i et Værtshus ved Postveien overraskedes jeg, siddende udenfor Døren under Kroskildtet, af en klagende Andante — det var en Andante af min Yndlingsviolin. Den har ganske fortryllet mig. I det kjedsommelige Dieppe, opfyldt med kjedsommelige Englændere og engelske Kammerpiger, indhyllede i grønne Slør, trøstede Ole Bull mig ved Dieppes Hav, dette skrækkelige Hav, der gjør sunde Folk syge. Ja! jeg ser ham endnu, akkompagneret paa en burlesk Maade af den saakaldte filharmoniske Forening i denne velsignede By —, hvor Meyerbeer, som var her og ikke længer kunde udholde det barbariske Akkompagnement, vilde styrte sig i Havet med begge Hænder for Ørene.

«Jeg har da opbevaret et svagt Minde om denne store Kunstner, som saaledes har truffet mig paa min Vei for at bortjage min Kjedsomhed. Det er ikke ham, der lukkede sig inde som en Tyv paa sit Kammer for at aflokke sin Violin de skjønneste Akkorder — tvertimod! han udstrøede sine Tanker for hvem, der vilde høre dem, som man kaster Smaapenge til Betlere paa Gaden. Det er ikke ham, der kaster Gjerrighedens Dæmper paa sin Violin; — tvertimod! han var aldrig mere fornøiet, end naar han havde en Skare om sig for

at høre ham, applaudere ham og græde — gratis. Saaledes har han overalt paa sin Reise samlet, om ikke Pengedynger, saa idetmindste hædrende Sympathier. De engelske Vagabonder besøgte ikke hans Koncert, men de Unge kom der og de Fattige — thi den fattige Musikus aabnede selv Døren og sagde: «træder ind!», saa at de slap at kjøbe Billet ved Indgangen.

Se! saaledes maa en stor Kunstner være, — se! saaledes maa man vedligeholde det Instruments Værdighed, man har fralokket Himlen. Man maa vide at give hine egoistiske Provindsstæder, der ikke vide, at det er deres Pligt at opmuntre en reisende Kunstner, nogle Lærdomme i Høimodighed. Man maa vide at give de ædle Nydelser, som Mængden ikke har Forstand til at kjøbe sig, — for intet. Man blir fattig, det er sandt, ved disse Reiser; men hvad siger det, naar man bliver hædret og værdt Hæder? Man har ikke Paganinis Indkomster og syv Millioner; — men hvad siger det? Baillot rækker dig ved din Tilbagekomst Haanden og kalder dig: «Broder!» Og er det da Intet, at have Ret til at vende tilbage til Paris og der stedse finde Operaen aaben, og at have hint beundringsværdige Habenechs Orchester til sin Disposition, og at komme der uden at bukke alt for dybt, og at kunne indsamle enstemmige Bevidnelser af Agtelse og Beundring?»

I Begyndelsen af 1836 begav Ole Bull sig til Lyon, hvor han gav seks Koncerter og komponerede fire, siden som Motiver benyttede, Solonummere.

Han faldt her i en farlig Hjernebetændelse, der i et Par Uger truede hans Liv. Da han var helbredet, ilede han til Paris for at spille i den italienske Opera paa de gode Aftener, umiddelbart efter at Italienerne havde ophørt med sine Forestillinger. Han fik virkelig ogsaa Løfte om at faa Theatret; men et Par Dage efter ser

han, at Thalberg bekjendtgjør en Koncert paa samme Sted. Han iler til Rossini, der var Medlem af Direktionen, og spørger, hvad det har at betyde; han har jo Løfte om Theatret!

«Ja,» — sagde Rossini, — «det har De rigtignok; men det gjør mig ondt at maatte sige Dem, at jeg her Intet kan gjøre for Dem; det er Regjeringen, som bestemmer det, da Theatret har Tilskud af Staten. Tillad mig for Resten kun et Spørgsmaal: har De Brev fra Metternich?» —

«Nei.» —

«Saa følg De mit Raad og reis til England paa Øieblikket, der spørges kun om Geniet.» —

Thalberg havde nemlig fra Wien medbragt en almægtig Anbefalingsskrivelse fra Metternich til Autoriteterne i Paris.

Bulls Status var ellers nu omtrent den, at han havde 7,000 Francs tilbedste og kunde spendere 1,600 paa at kjøbe sig en Guarnierius istedetfor den gamle Santa Serafino til 400 Francs, han hidtil havde brugt. Han var forlovet med sin lille Alexandrine Félicité, der var blevet en Jomfru af sjelden Skjønhed, ægte parisisk i Ansigtets Oval og Trækkenes, især Næsens, Finhed og med en funklende Glands i de store Øine, der røbede Moderens spanske Blod.

Man behøvede imidlertid meget mere forat gifte sig, og Bull fulgte Rossinis Raad. Han reiste nogle Dage efter til Guineernes Land med en forhenværende Provindsskuespiller, Mr. St. Germain, til Sekretær.

Denne forstod rigtignok ikke Engelsk, men kom dog ved et Tilfælde til at gjøre en afgjørende Nytte. Bull ønskede nemlig at optræde paa den italienske Opera, nu Queens-Theatret i London, for hvilket Mr. Laporte var Entreprenør. Nu var Spørgsmaalet, hvorledes man skulde vinde ham. Da de søgte efter Logis, blev de henviste til et *boarding house,* der netop laa lige overfor det Hus, hvor Laporte boede. I det samme de kom hen til Vin-

duet, opdager St. Germain hos Gjenboen en Skuespillerinde, som forhen havde været hans Maitresse og nu stod i samme Forhold til Laporte.

«Vi har Laporte!» udbrød han. «I Morgen kunne vi gjerne skrive Konditionerne.»

Og virkelig, — vi fortælle hans følgende Færd i England væsentlig efter Wergeland — det lykkedes ogsaa her ad Skjørteveien. Bull skulde faa Queens-Theatret og Assistence af Orkestret under en Hr. Costas Anførsel.

Dette vakte Nid og Nag hos Mori, første Violin, en ondskabsfuld Italiener fra Top til Taa. Han sværtede ham hos Costa og løb omkring til Journalisterne for at stemple Bull som en blot charlatanmæssig Efterligner af Paganini. Til Kl. 2 var Bull tilsagt til Prøve ved en Billet fra Costa, medens han samtidig havde tilsagt Orkestret til Kl. 12, for at ialfald saa mange skulde blive utaalmodige og gaa sin Vei, at Prøven blev til Intet.

Bull anede imidlertid Uraad, tog endel Visitkort og en Vogn og ilede om til samtlige Herrer vedkommende Journalister med Invitationer til dem og Familie om at overvære Prøven til Kl. 2.

Et temmelig talrigt Publikum kom ogsaa sammen. Damer og Herrer vare at skimte i det dunkle Parterre; en reisende Nordmand var ogsaa tilstede. Men ganske rigtig! — det halve Orkester var gaaet sin Vei, Costa væk, Laporte væk; kun Bull gik der med sin Billet fra Costa, hvori der udtrykkelig stod «Kl. 2», i Haanden . . . Det var at blive rasende over.

«Hvor er Laporte?»

«I Kassererværelset.»

Altsaa did med Blodet kogende i Aarerne og Koldsveden perlende paa Panden:

«Læs! Monsieur, — læs!» . . . Og med sine nervøse Arme, der var ligesom flettede af Staalfjedre, ryster

han den forfærdede Direktør og tvinger ham ud af Kassererlukafet op paa Theatret for at bevidne, at Costa egenhændig havde tilsagt Bull til Kl. 2, men Orkestret til Kl. 12

En dump Mishagsmumlen gik gjennem det forsamlede Publikum; men af det Orkesterpersonale, som endnu var tilstede, lod sig dog ikke udbringe noget.

«Enten» — udbrød Bull — «tror De, mine Herrer, at jeg ikke behøver noget Akkompagnement, eller erkjender De Dem selv ikke istand til at akkompagnere; men, i hvad saa Tilfældet er, er det en Kompliment, jeg kun kan udtrykke Takken for i vort fælles Sprog: Tonerne!»

Og dermed tager Bull Violinen og spiller sin *Quartetto a violino solo* med et Udtryk i den overspændte Stemning, han befandt sig, som henrev samtlige Tilstedeværende til stormende Applaus. Han spillede «*God save the king*» firstemmig. Det halvmørke Hus gjenlyder af Bifald. Det trænger ud paa Gaden, saa at flere Forbigaaende, og derimellem Moscheles og en Lord Burgersh, komme til. «Det er første Gang jeg har skammet mig ved at være Engelskmand,» — siger Mr. Nicholson, første Flauto i Orkestret, — «og det er sidste Gang, man skal se mig i dette Orkester, dersom vi ikke øieblikkelig akkompagnere.»! Anden Anfører, Mr. Tolbecque, forsøger at lede et Slags Akkompagnement; men allerede i Midten af Tuttiet gik det istaa. Da opfordrer Lord Burgersh Moscheles til at akkompagnere paa Pianoet; han undslog sig for Costas Skyld, men, halvt trukken ned i Orkestret, anførte han Introduktionen til Koncerten i A-Dur.

Rasende, ligbleg kommer Costa frem fra Kulisserne:

«De kunde have ventet med at supplere mig, til jeg enten var død eller afsat,» — overfuser han Moscheles.

«De . . . De» — hører man Bulls Røst, skimtende Omridset af en truende Figur — «De burde takke Hr. Moscheles paa Deres Knæ. Han har reddet, hvad der lod sig redde af Deres Ære. Vil De, skal De faa hurtig Befordring fra Pladsen.»

Costa forsvandt! men frem kom Laporte:

«Min Herre, min bedste Herre, lad det være nok. De er altfor angrebet. De maa gaa hjem. Erklær at, hvad der er hændt, har bragt Dem i en saadan Ekstase, at De maa gaa hjem . . . Men en Guldgrube skal dette blive. Det er noget pikant! De har at befale over Theatret. Tre Prøver skal De faa, Journal til Disposition. Stol paa mig for Eftertiden!»

Bull blev alligevel ved paa Violinen. Han spillede i sand Ekstase.

I ingen Stad gjælder det saa meget om at give sin første Optræden Eklat som i London, og intet Folk tager heftigere Parti for den uretfærdigt Behandlede end Engelskmanden. Endnu samme Aften stod Scenen paa den italienske Opera og Bulls Triumf over Kabalen i Aviserne. Hele Orkestret mødte paa næste Prøve, hvor Polacca'en og Concerto'en indøvedes. Men den intriguante Mori hvilede ikke. Fra Sangerinden Grisi, der skulde have Parti paa Koncerten, indløb paa selve Aftenen en Billet, hvori hun i uforskammede Udtryk undslaar sig. Sangerne Lablache og Rubini stode hos.

«Hvad læser De? Jeg kjender Skriften;» — siger Lablache — «Lad se! . . . Infamt! — Men gaa De ind, spil som paa Prøven, og De vil se, at Publikum glemmer os Andre.

Det gik saa. Theatret var overfyldt, Blomster regnede ned fra Logerne og Lovtaler i Aviserne. Mori skar Tænder bag Kulisserne eller i en Krog i Orkestret, Laporte gned sig i Hænderne, og St. Germain

kroede sig over Bekjendtskabet til Mademoisellen i Vinduet og over den Tjeneste, han havde gjort sin Principal.

Paa Queens-Theatret gav Bull tre Koncerter og engageredes to Gange af Laporte mod ⅓ af Netto-Indtægten. Han blev imidlertid som næsten alle, der havde at gjøre med Hr. Laporte, tagen ved Næsen, og gav nu flere Koncerter paa Drurylanes og Coventgardens Theatre. —

Under alt dette skede Forberedelserne til hans Bryllup i Paris.

Da alt var bragt iorden, tog han derover, og den 19de Juli 1836 viede den bekjendte Coquerel, *pasteur de l'église reformée* Ole Bornemann Bull og Frøken Felicité Alexandrine Villeminot, efter at en borgerlig Vielse efter fransk Vis den 16de samme Maaned var forudgaaet hos Mairen.

Dagen efter tog han med sin Hustru over til England.

Men allerede et Par Maaneder efter skulde deres unge Lykke begynde at formørkes af de hyppige Adskillelser, som hans Kunstnerkald nødvendiggjorde, og som blev deres Ægteskabs tunge sorgsvangre Prøvelse. Under hans Koncertreiser over hele Storbritanien i det følgende Aar kunde de kun sjeldnere nyde den Lykke at faa være sammen.

I September skulde der gives store musikalske «Festivals» i Byerne York, Manchester, Birmingham og Liverpool. Man vilde engagere Bull, men fandt et Honorar af 800 Pund Sterling for meget. Imidlertid engagerer Bull et eget Selskab sammen med den berømte Harpenist Bochsa, for dermed at gjennemreise de tre Riger. Festivals-Entrepenøren var gaaet til Malibran og Grisi, som forlangte 2000 Pund, og kom nu til Bull, men en Dag for sent.

Malibran maatte da engageres, og det blev hendes Død.

Hun befandt sig ikke vel, men skulde dog i Manchester synge en Duet af Mercadante med Mad. Caradori Allan (*Soprano sfogato*). Malibrans Stemme var Contre-Alto; men ved anstrengt Øvelse og Solfaggioer kunde hun drive sin Stemme til det høie tostrøgne D. I Duetten forekommer en Trille paa H, som Caradori holdt noget ganske overordentlig længe og blev stærkt applauderet for. Det skjærer Malibran i Hjertet. Hun tager to Toner høiere paa det tostrøgne D, og det saa stærkt og vedholdende, at der gik en Gysen gjennem Forsamlingen. Hvad man maatte befrygte skete. Med Udraabet: — «Nu er det forbi med mig!» — synker hun om.

Men «Festivals» maatte ikke standse for det. Entrepenøren gjorde hende en Visit og mente, at hun nok kom sig saavidt, at hun atter kunde optræde, hvortil hun med bitter Foragt skal have svaret:

«Tror I, jeg er som en af jere engelske Boxere, der kan hidses til at boxe igjen, naar han igjen kommer paa Benene? *Bête!*»

To Dage derefter var hun død. Den store Malibran-Beriot var død som en Kanarifugl eller Nattergal, der sprænger sig af Iversyge og Ærgjerrighed!

Ole Bull havde omfattet den store Kunstnerinde med en Følelse af til Ærefrygt grænsende, hengiven Beundring. Den Aften, hun i St. Carlo i Neapel havde givet ham sin Erkjendelse og omfavnet ham, stod for ham som en af de uforglemmelige i hans Liv, og hvilket dybt Indtryk hendes pludselige Bortgang gjorde paa ham, kan man se af hans Breve. Han havde alt gjennem længere Tid været knyttet til hende med et sandt og dybt Venskab.

Et lidet Træk af hende, som Ole Bull fortalte i

sine senere Aar, maler hende livfuldt frem. Det var en Aften, hun udførte Desdemonas Rolle i Rossinis Opera: «Othello». Hun sang saa henrivende, at Ole Bull stod mellem Kulisserne og græd som et Barn. Idet hun kommer forbi og ser ham i denne Sjælstilstand, rækker hun Tungen ud til ham. Da Ole Bull senere oprørt bebreider hende det, svarer hun: — «Det skulde set godt ud, om jeg ogsaa havde givet mig til at tude med, — jeg maatte gjøre noget for at kontrabalancere den ynkelige Figur, De gjorde der mellem Kulisserne!»

«Men «Festivals» maatte ikke standse for det!» — Det værste var, at Grisi var borte, hinsides Kanalen. Men hvor er Bull? — I Halifax, siger man. — Ingen anden kan remplacere Malibran. Altsaa Expresse did efter ham.

Nu forlanger Bull 800 Pund Sterling for at spille i Liverpool én Aften. Man gir ham dem. Men, som om Malibran manglede en musikalsk Kavaleer til at ledsage hende over Styx, havde han nu nær fristet hendes Skjæbne. Koncertlokalet var af en slet Resonnance, og Orchesteraccompagnementet saa stærkt, at hans Violin næsten ikke kunde høres uden fortissimo. Han improviserede over opgivne Themaer og gav Polacca'en med en saadan Anstrengelse, at Ærmerne maatte opsprættes, og at han om Natten fik et Slags Anfald af Blodstyrtning.

Med nogen Erfaring om en Virtuoses Liv véd man, at dette altid forlanger stor Kraft sat ind. Det er den hele Personligheds Magt og Evne, som i det afgjørende Øieblik maa opbydes og samles, — noget, der ofte indbødes med Dages og Ugers Reaktion i Slendrian og *dolce far niente*. Hos Bull var denne Kraftanvendelse i Øieblikket saa stor, at hans Konstitution i disse Aar flere Gange holdt paa at bukke under. Efter hver Koncert maatte han, drivende vaad som han havde spillet sig, skifte Dragt helt igjennem, og han led om Nætterne

oftere af nervøse Anfald. Melancholsk, som han i saadanne Træthedens Øieblikke kunde være, kom han idelig tilbage til den Tanke, at han var bestemt til at dø ung. Det synes, som om Kjæmpen havde begyndt sine Styrketag med Livet, førend han endnu var rigtig legemlig udvoxet; thi senere udover Mandomsaarene blev han øiensynlig stærkere.

For denne Gang kunde han dog alt den følgende Dag modtage en Indbydelse fra Hertugen af Devonshire til at besøge ham paa det yndige Chatsworth, hvor han opholdt sig i 8 Dage som Gjæst, men uden at spille. Hertugen forærede ham et prægtigt Uhr til Afmindelse.

Bull udførte nu sin Plan at gjennemreise de tre Riger. Det medtog 16 Maaneder, hvori han gav ikke færre end 274 Koncerter og lagde en god Grundvold til en ret betydelig Formue.

Under denne Reise komponerede han i 1837 i Edinburg et «*Homage to Scotland*» og samme Aar i Dublin sin *Cantabile doloroso e Rondo giocoso*, Fantasi over irske Nationalmotiver, samt et *Farewell to Ireland*.

Bull vilde nu besøge Tyskland, og ved at tage over Paris traf han til at gjøre Paganinis personlige Bekjendtskab paa en Repetition til en stor Koncert, han skulde give i Casa Paganini.

Paganini fik høre, at Bull var der; han omfavnede ham og rystede venligt han Haand. «Jeg priser mig lykkelig —» sagde Bull — «med intet andet at have taget af Mesteren end hans Haand», hvortil Paganini svarede med Fremhviskningen af et Ønske om at høre ham.

Paganini —, under hvis italienske Dæmonik man en Tid havde travlt med at indfange Bulls nordiske Genius — hørte han ialt kun to Gange spille offentlig, begge Gange i Paris.

Allerede den følgende Dag tiltraadte Bull sin Reise

over Brüssel og Courtray. Intetsteds er han blevet saa feteret, som i den sidste By. Musikalsk Liebhaberi gaar oftere end noget andet over i det extravagant-enthusiastiske; og der fandtes et saadant i Courtray. Paa Foranstaltning af Hr. Vermeulen, en lidenskabelig Musikelsker blev han kongelig modtaget. En Kavalkade af agtbare Borgere møder Bull udenfor deres By; han føres i Triumf til Logis i sin ivrige Beundrers Hus. Bull spillede i det lykkelige Courtray; — han kunde fodret sin Gardes Heste med de Blomster, Byens Døttre overstrøede ham med. Og saa en Banket hos den salige Vært, en over de andre Banketter! — og for at sætte Kronen paa hans Henrykkelse overlader Bull ham sin Guarnerius for Indkjøbsprisen 1600 Francs, da han selv maatte have en, som bedre udholdt Trykket.

En saadan skaffede Violinkjenderen Taresco ham i Paris. Den var forfærdiget i 1742 af Josef Guarnerius og blev den, som Bull i de følgende fem og tyve eller tredive Aar væsentlig benyttede. Den er nu i hans Søns, Hr. Alexander Bulls Eie.

I Hamburg gav Bull i December 1837 og Januar 1838 seks Koncerter paa Stadttheatret og vandt der et stormende Bifald. Da han den 7de Januar forlod Byen, sendtes der endog en Deputation efter ham for at anmode ham om at spille endnu en Gang. Efter at have spillet i Neumünster for de fattige og givet to Koncerter i Kiel for overfyldt Hus, vendte han paa Grund af denne Opfordring atter tilbage til Hamburg og spillede den 18de Januar i den rummelige Apollosal til Indtægt for de milde Stiftelser og andre Trængende.

Over Lübeck, hvor han ved én Koncert vandt umaadeligt Bifald og et Udbytte af 300 Louisd'orer, gav han i Schwerin, to Koncerter. Storhertuginden anmodede ham efter den ene af disse om at lade sig høre i Berlin ved Hoffet, da hendes Fader, Kongen af

Preussen, meget yndede Musik. Bull indvendte, at det ikke stemte med hans Reiseplan; men Storhertuginden erklærede ham spøgende, at hun vilde lade ham sætte fast i Schwerin, hvis han ikke opfyldte hendes Forlangende. Han gav efter og fik en Anbefalingsskrivelse med til Kongen, som han skulde aflevere gjennem Generalintendanten. Han kom til Berlin og henvendte sig til ham, men denne, der gjaldt for en stor Kunstkjender, vilde selv høre ham, førend han blev forestillet for Kongen. Dette vilde ikke Bull, og Mødet endte med en Beklagelse fra Grevens Side af, at man saaledes i Berlin skulde gaa Glip af at høre den berømte Kunstner, da han uden en saadan foreløbig Prøve ikke kunde opnaa at faa Audience.

Paa Reisen videre til Rusland gav han i Königsberg 4 Koncerter i 4 Dage efter hinanden. Han vakte paa dette Sted umaadelig Begeistring og blev efter den sidste Koncert, som han gav for overfyldt Hus, endog bekrandset paa Scenen, hvorfor han takkede med «Heil dir in Siegeskranz» i fuld Harmoni. I Riga gav han fire Koncerter i Løbet af fem Dage.

Ved Ankomsten til Petersburg var der mange og store Vanskeligheder at overvinde, dem han dog alle lykkelig beseirede, og allerede et Par Dage efter sin Ankomst, den 4 Marts, optraadte Bull paa en af den keiserlige Theaterdirektions Koncerter med *Polacca guerriera.* Keiseren selv med Familie og den høie Adel indfandt sig, lokkede af Kunstnerens store Berømmelse. Ved sin Indtrædelse blev han modtaget med stærkt Bifald, og det foredragne Nummer forøgede Begeistringen. Det var med Nød og neppe, at Publikum kunde tilbageholde Ytringerne af sin Enthusiasme, medens Orchestret spillede mellem de forskjellige Solosatser; der lød stedse mere vedholdende Trampen, Klappen og

Bravoraab. Til Slutning raabtes af nogle: «bis», men af andre: «Nei, nei, det er Skam at ville trætte ham!» — det hele ledsaget af uendelige Bifaldsraab, Klappen og Stampen. Han kom dog frem og spillede uden Orchester den russiske Nationalsang, som han havde hørt Dagen i Forveien, hvilket blev modtaget med stormende Jubel. Den keiserlige Familie deltog selv i Klapningen. Til Slutning blev han tre Gange fremkaldt. En Anmelder tilføier: «Jeg har aldrig været Vidne til en saa almindelig, saa udelt Henrykkelse. Bulls Violins Toner havde smeltet selv hans Misunderes Hjerter; og en bekjendt Kunstner sagde om ham, at han havde begyndt at spille for Venner og Fiender, men sluttet med at spille for lutter Venner». Alle Aviser vare fulde af Lovtaler over Bulls Spil.

Derefter gav han tre Koncerter paa det store Theater for fuldt Hus til firedobbelte Priser. Han spillede ogsaa for Keiserinden, som forærede ham en prægtig Ring, bestaaende af 140 Diamanter om en stor Smaragd, og som takkede ham i et yderst smigrende Brev.

Indbuden til Moskva, gav han fem Koncerter med en umaadelig Succes og imellem Nummerne sine der komponerede *Variazioni di bravura*. Af den rige Adel overøstes han med Foræringer, hvoriblandt en kostbar Ring fra Fyrstinde Galizin.

I Moskva naaedes han af Budskabet om sin Faders Død, hvilket kaldte ham hjem til Norge.

Over Finland, hvor han gav Koncerter i Viborg, Helsingfors og Åbo, begav Bull sig til Stockholm; men da han hastede hjem, havde han bestemt sig til ingen Koncert at give der. Da blev han kaldt op til Kong Karl Johan, der ønskede personlig at kjende sin berømte Undersaat. Audientsen endte med at anmode Bull om at give en Koncert i Stockholm. Bull lovede at spille, gav derpaa fire Koncerter i Operahuset og én i Ladu-

gårdslandskirken, hvilken sidste indbragte ham 12,000 Rd. Banko eller 4,500 Spd. Han spillede ogsaa to Gange ved Hoffet, hvor han med sin *Polacca* begeistrede den gamle Heltekonge, der ellers ikke yndede anden Musik end Trompeter og Trommer, saaledes, at han sprang op fra sit Sæde og stod lyttende med Taarer i Øinene, indtil Stykket var endt.

Af Dronningen, Kronprindsen og Kronprindsessen fik Bull særdeles smagfulde og rige Presenter, og ved hans Afskedsaudients hos Kongen Vasaordenen i Brillanter. Det var her, at Karl Johan med den ham egne Værdighed mødte Ole Bulls Indvendinger mod at modtage Ordenen med de Ord: «Saa vil jeg da give Dem noget, som jeg véd, De ikke vil foragte, — en Oldings faderlige Velsignelse!» —

I Norges Hovedstad tællede man Timerne til den navnkundige Kunstners Ankomst.

Han kom did med sin Familie den 8de Juli 1838 med Dampskib fra Moss, og man opbød nu alt for at vise ham sin Beundring og bringe ham sin Hyldest. Den 19de Juli gav Studenterne ham en Fest, der bivaanedes af flere af Landets første og berømteste Mænd. Under Afsyngningen af en til ham digtet Sang afsløredes et Transparent med Ole Bulls Navn, hvorefter hans Skaal udbragtes under stormende Jubel. Hans Portræt saaes omgivet af en Krans, hvormed han til Slutning selv bekransedes. Studenterne fulgte ham endelig hjem, og han modtog fra sit Vindu gjentaget Hurra.

I Theatret gav han derefter til dobbelte Priser fire Koncerter, den 23de, 25de, 27de og 29de Juli. Orchestret maatte rømmes for at skaffe Adgang. Man talte kun om Ole Bull; Alt strømmede over af Jubel og Begeistring over hans Spil. Tidningerne kunde neppe

finde Ord til sine Lovtaler; han blev i det uendelige applauderet, fremkaldt og overøst med Blomster. Publikums Hyldest besvarede han under den første Koncert ved at spille Nationalsangen: «For Norge Kjæmpers Fødeland,» hvorpaa man atter tiljublede ham Bifald. «Endelig gik Tæppet ned» — heder det i Slutningen af en Anmeldelse i Datidens Stil i Bladet: «Den Konstitutionelle»: — «men der herskede en stor Taushed over Publikum; man følte, at en Troldmand havde været tilstede, og man mærkede, at hans Magt ikke var tilende, skjønt man ikke længere saa Besværgeren. De underfulde Melodier klang endnu i alle Barme, og man gik drømmende hjem» . . .

De tre Koncerter gav ham et rent Overskud af 4,086 Spdlr.

Der var nu ikke en Krog i Norge, hvor man ikke kjendte Navnet Ole Bull. Reisende kom langveis fra ind til Kristiania for at se og høre ham. Blandt disse var ogsaa Kjæmpen, den geniale Ingeniør, Engebret Soot. Saa rydt og vildt hans Væsen var, — Musiken kunde smelte og bøie ham som et Barn, og den brugte ogsaa hans Familie til at tæmme hans Bersærkernatur; — han kunde følge efter en Violin og græde ved et Piano. Han havde taget sig en knap Tid fra sit spændende Vei- eller Vandbygningsarbeide, hvor alt nu just kom an paa, om hans sidste Opfindelse med «Rosentørven» eller Kanaliseringen ogsaa holdt Stik, og reist i Kariol sporenstregs ind til Kristiania. Han kom did midt om Natten, netop som Ole Bull, træt efter Koncerten og dens Triumf, laa i sin fasteste Søvn.

Det banker paa Døren, — haardere og haardere . . .

«Hvem er det?»

Døren er alt trykket op.

«God Kvæld, Ole Bull! . . . Det er mig, . . .

Engebret Soot. Jeg er kommet for sent til din Koncert kvæld, og saa vil jeg bede Dig spille for mig!»

«Jeg er virkelig saa træt . . . jeg . . . det er umuligt . . . Ellers» . . .

Bull ser en svær Kjæmpe for sig og tillige, at denne med et mærkeligt Snit alt har vidst at finde Fyrtøiet og tænde Lyset.

«Jeg har reist tretten Mile idag for at høre Dig» . .

«Ja, men imorgen» . . .

— «maa jeg være i Aremark, — Du faar spille for mig, Ola Bull!»

De to betragter hverandre; — det var de to fysisk bedst udrustede Mænd, Norge dengang eiede, — og to mere geniale Kraftansigter har sjelden stirret ind i hinanden. De begreb hverandre, og lidt efter sidder Ole Bull med sin Guarnerius i Sengen og spiller for Bjørnen ved Sengekanten. At Bjørnen stridgraad og tørrede sig med Labben, er der ingen Tvil om, og Bull spillede i en Begeistring, som han stod til Examination for selve Dovregubben.

Om en anden Koncert, som han gav i disse Dage, fortæller Henrik Wergeland, — «en Koncert, som han gav for et lidet Antal af dødelige, men maaske for et større af andre og bedre Væsener, maa ikke glemmes. Døden selv var i det mindste tilstede bag et Sengegardin. Det var, da Bull kort efter sin Ankomst tog sin Violin og gik op til sin gamle Lærer, Poulsen, der laa paa en Hybel paa sit Sidste, og spillede for ham. Den gamle græd af Glæde; de Taarer lod Bull rinde; men deres, som græd af Sorg og Armodens Elendighed omkring Faderens og Mandens Leie, aftørrede han med hjælpsom Haand. Til Saadant raabe Englene Bravo og klappe med Vingerne.»

Inden Bull forlod Kristiania, feiredes en Middag for ham af 80 Medlemmer, hvor den for Kunstneren ud-

bragte Skaal ledsagedes af Welhavens bekjendte skjønn Sang:

Hvor sødt at favnes af Aftnens Fred,
naar Droslen fløiter i Skoven,
og Birken suser ved Elvens Bred,
og Nøkken spiller i Voven!
Der er en vemodblandet Fryd,
som Nordens Alfer male
med dæmpet Kvad, med Harpelyd
med Suk i dunkle Dale.

Han stod og lytted en Sommerkvæld
og havde stemt sine Strenge,
da gik Akkorden fra Skov og Fjeld
og over duggede Enge.
Og alle Strenge klang dertil
med underbare Toner,
som Droslens Kluk og Nøkkens Spil
og Sus af Birkekroner.

Og al den Smerte og al den Lyst,
der bor i Nordens Zone,
har lagt sig drømmende til hans Bryst
og zittret gjennem hans Tone.
O, hør den stille Melodi,
der dæmper Stormens Harme;
din Barndom vugger sig deri
paa ømme Liliearme.

Det er den deiligste Strengeklang,
der letter Længselens Vinger;
da nynner Hjertet sin egen Sang,
mens Strengen bæver og klinger.
Der er ei Savn, der er ei Nag,
som ei hans Streng kan lindre;
han vækker med sit Trylleslag
en Vaardag i det Indre.

O, hil dig, salige Toneskald
med Guddomsmagt i din Bue,
fra dig gaar Jubelens Fossefald,
du tænder Andagtens Lue.
Naar Verden lytter til dit Kvad
og bæver ved din Vælde,
da skjælver Glemmigeiens Blad
af Fryd paa dine Fjelde.

Det var en Selvfølge, at man heiste Flag for Ole Bull og hædrede ham Landet rundt. Over Arendal, Kristiansand og Stavanger ankom han til Bergen, og den Modtagelse, han fik der, var en saa varm og festlig, som ene denne By formaar at give den.

Under en stor offentlig Fest for ham den 20 August 1838 i Selskabet «Den gode Hensigt» modtog han Hæderstalen fra Authoriteterne i den Stad, hvor han havde legt som Barn. Til Anledningen var der digtet en smuk Sang af Peter Andreas Jensen. De to Koncerter, han gav i sin Fødeby, indbragte 1300 Species.

Da det rygtedes, at han vilde spille i Stavanger, blev han modtagen med Festligheder og Sang, og alle Billetter blev bortrevne uden nogen Plakat eller Bekjendtgjørelse.

Den 5te September gav han Koncert i Kristiansand. Den 14de over Land til Arendal, hvorfra en Deputation reiste ham i Møde og ledsagede ham igjennem Byens Gader. Til Koncerten var der strømmet saa mange Reisende fra de omliggende Byer og Jernværker, at alle ikke kunde finde Kvarter. Der gaves ham naturligvis en glimrende Fest, inden han reiste til Laurvik, hvor han spillede den 23de og derefter tog op til Kristiania. Her traf han sin Ven, Maleren Thomas Fearnley, der var kommen tilbage fra Tyskland for et længere Besøg i sit Fædreland.

I Hovedstaden gav han nu en femte Koncert, hvis

Udbytte, 500 Spec., han skjænkede som Grundlag for et Fond til Oprettelse af et musikalsk Konservatorium.

Endelig gav han den 8de October sin Afskedskoncert, paa hvilken han under umaadelig Begeistring spillede sit til Anledningen komponerede Nummer: «Norges Fjelde».

Den 13de October afreiste han fra Kristiania, gav samme Aften Koncert paa Moss, derpaa i Frederikshald og Gøteborg.

Herfra til Kjøbenhavn, hvor han gav 5 Koncerter, hvoraf én til Grundlæggelse af en Pensionskasse til Theatrets Korpersonale. Efter Indbydelse gjorde han ogsaa en Koncerttur til Helsingør og Roeskilde.

Under dette Ophold i Kjøbenhavn spillede Bull ved Hoffet og foræredes af Frederik den Sjette en prægtig Gulddaase.

Over Odense, Flensborg, Slesvig og Kiel, hvor han koncerterede, gik han til Hamburg og optraadte der tre Gange. Derpaa i Oldenburg, Bremen, Braunschweig og Hannover. Derfra til Kassel efter Indbydelse af Kurprindsen og af Spohr, som nu modtog ham meget smigrende. Han gav der to Koncerter paa Hoftheatret for fuldt Hus og med stormende Bifald.

I Anledning af dette Bulls andet Besøg hos Spohr heder det i en Anmeldelse fra Cassel i Leipziger Allgemeine musikalische Zeitung: «Rygtet har bekræftet sig og tillige vederlagt det forrige, som for nogle Aar siden havde udbredt sig fra Hamburg af i en biografisk Brochure om Ole Bull, om at denne udmærkede Violinvirtuos havde fundet en kold Modtagelse ved et Besøg hos Spohr. Imod noget saadant vidner den af alle Kunstvenner forønskede Indbydelse fra Spohrs Side og den yderst humane og forekommende Modtagelse, hvormed han udmærkede den berømte Violinspiller. Kon-

certen selv fandt Sted den 22de Januar. Hoftheatret var uagtet de forhøiede Priser stopfuldt, — Enthusiasmen almindelig. Virtuosen blev, hvergang han traadte frem, modtagen paa det livligste og henrykkede Publikum ikke mindre ved sit Spils overordentlige Kunst end ved sin høist beskedne Personlighed. Mozarts Ouverture til Titus indledede denne sande Sjælenydelse, hvorpaa Ole Bull gav i tre Afdelinger en af ham komponeret Violinkoncert: *Allegro maëstoso, Adagio sentimentale* og *Rondo pastorale*, en *Adagio religioso* og et *Recitativo, Adagio amoroso con Polacca guerriera*. Det vilde klinge anmassende, om vi vilde tillade os nogen Dom over Bulls Kunstspil, over hans fuldendte Mekanisme, som har overvundet de utroligste Vanskeligheder paa et saa delikat Instrument, som Violinen er, eller overhovedet over hans begrundede og almindeligen udbredte Berømmelse, at være Paganinis heldigste Efterfølger; men saa meget bliver upaatvivlelig vist, at denne moderne Maner med gammel-italienske Anklange, navnlig hvad Flageolettonerne betræffer, stedse vil forblive faa begavedes beundringsværdige Eiendom. Om derimod noget nyttigt for Behandlingen og de forædlende Fremskridt for dette Instrument vil udgaa deraf, er endnu et Spørgsmaal. Ligesom Paganini vil ogsaa Ole Bull forblive hos os i den gladeste Erindring.»

Over Hannover (hvor han traf paa Tordneren i «das Gewitter» fra München), Celle og Lüneburg ankom han til Berlin og gav der paa den store Koncertsal i Hoffets Nærværelse to Koncerter. Han havde dog ogsaa denne Gang Ubehageligheder her. Man havde taget det ilde op, at han ikke paa Prøven i flere Nysgjerriges og fornemme Uvedkommendes Nærværelse havde villet spille rent ud, og nogle Piber lod sig høre, da han kom frem. — Efter Koncerten, hvori især Koncertoen i

A-Dur havde henrevet Publikum, blev han dog fremkaldt; men han vilde ikke vise sig.

Kongen lod ham gjennem Grev Rödern vide, at han ønskede, han vilde lade sig høre i Operahuset paa samme Betingelser, som Demoiselle Sonntag og Paganini havde havt, nemlig det Halve af Indtægten. Bull fik dog Operahuset mod at afgive kun 1/3 af Indtægten, som for hans Part ansloges til over 1000 Thlr. Juvelskrinet forøgedes her med to Brillantringe fra Kongen.

Det manglede imidlertid hverken paa Fiender eller en fiendtlig Kritik.

Digteren og Kritikeren Rellstab, der just havde faaet en ny Tragedie udpebet, var bleven syg og lod derfor Bull anmode om at besøge ham og spille for ham, da han var forhindret fra at komme paa hans Koncerter.

Bull var godmodig eller «klog» nok til at indfinde sig og spillede længe for ham, ja meddelte ham endog Forklaring over sine Forbedringer ved Violinen og Buen. Rellstab syntes baade bevæget og tilfreds; men allerede samme Aften fik Bull i et Selskab hos Steffens Vink om, at han her havde været for artig. Og virkelig, neppe var han ankommen til Breslau, førend han i et Berlinerblad saa en Artikel fra Rellstab, hvori denne tilrakkede ham paa det gemeneste og navnlig bebreidede ham det lumpne Kryberi, han havde vist ved at komme til en syg Mand og spille for ham paa hans Værelse, fordi han havde literær Indflydelse.

En farligere Fiende fik han i Professor Fink, Redaktør af «Leipziger allgemeine musikalische Zeitung,» hvis nedrivende Kritik er saa repræsentativ for de Anker, der er gjort mod Ole Bulls Spil, og saa karakteristisk, at endel af den, som her indtages, ogsaa vil interessere vor Tids Læsere:

«Ole Bull.»

Den 18de Februar hørte vi i Operahuset i Berlin denne meget omtalte Violinvirtuos og Ridder af Wasaordenen i hans anden og sidste Koncert der paa Stedet, hvilken af Indenlandske og Fremmede var saa overordentlig besøgt, at mangen ønskede sig til Lykke, naar han kunde faa en Billet til den dobbelte, allerede til 1 Thlr. 8 Gr. (106 Skilling) forhøiede Pris til Loger af første Rang. Han spillede lutter Stykker af sin egen Komposition, hvilket var saa meget mere ønskeligt, jo forskjelligere Meningerne har udtalt sig om Mandens musikalske Digtertalent: 1) *Preghiera dolente e rondo ridente* — altsaa Modekontraster, Graad og Latter; 2) *Quartetto a violino solo*, og 3) paa Forlangende den ofte hørte og særdeles yndede *Polacca guerriera*. Ligesom Paganini har han betrukket sin fortræffelige Violin med tynde Strenge, hvilket er gavnligt med Hensyn til mange Vanskeligheder, men ikke for den fulde Tone. Hans Tone er derfor intet mindre end fyldig, heller ikke til Hjertet gaaende. Rent spiller han derimod. — — — — — Hvilke Ting har da de Folk mest applauderet, og det saaledes, at det rungede i Huset? Vi vil fortælle noget derom: Orchestret tier; da lader han paa Kvinten falde et Par høie Flageolettoner af Septimen, og efter en halv Takts Pause hvirvler den store Tromme igjennem halvanden Takt en knaldende Solo. Han gjentager sin Flageolet paa Terzen, og den næste Akkords Grundtone samt den store Tromme svarer ham med medfødt Klarhed, men beskjæmmet forstummer den straks for den henrykte Mængdes uhyre Bravos, og den Feterede bukker sig. Efter en anden Solo lod han kraftigere end Paganini Gulvets Bræder, hvilke betyde Verden, drøne under sin Fods mægtige Stampen, og Husets Verden gav et hundrede Gange stærkere Ekko igjen i Knaldet af høit klappende Hænder. Og paany

bruser Bifaldets uendelige Torden igjennem den vide Hal; thi et arpeggierende Strøg fra Spidsen af Buen op til Froschen har hævet det med Haar betrukne Stykke Træ i Veiret, hvor det i gratiøs Stilling staar stille i nogle Sekunder, beskuet af Mesterens Blikke. Og atter paanyt en bølgende, i Hurtighed voksende, god, men dog ikke uhørt, Slutningssolo, — et drillende (neckischer) Anhang af den sirlige Flageolet. Umiddelbart derefter Bukning, — Aftrædelse, — uhyre Brusen af Henrykkelse! — Og alligevel blev denne Genialitet, som vi maatte smile over, overtruffen af en anden, hvilken ingen vil nægte Finhed, og som ogsaa af den Grund forekom to Gange uden at forfeile sin Virkning. Virtuosen lod nemlig efter Stykkernes Slutning den sarteste Flageolet-Oktav, meget langsomt strøgen fra Froschen af, hviske *piano* og *morendo*, indtil den efter nogle Sekunder i den sagteste hendøende Tone ganske unddrog sig det lyttende Øre, saa at der intet mere blev tilovers end et indtil Buens Ende fortsat Strøg, der ufeilbart med magisk Kraft maatte gjentone i Hørernes dybeste Sjæl; . . . det, som ikke længer kunde høres, fremkaldte pludselig af sit intet en Jublen, som om man vilde forsøge, hvad et menneskeligt Øre kunde udholde!

Desuagtet vilde det staa slemt til, hvis Manden ikke havde noget bedre end det, vi nu har fremstillet; — han har anvendt Flid, fortræffelig lært mangt og meget, ikke alene Kunststykker, men tillige Sang. Han er en anden, naar han staar offentlig, end naar han staar foran Kunstneren. Han véd at vurdere den ægte Kunst og vakler, som let synes, imellem den og Koncertspil. Ved Koncertens Ende fløi tre grønne Kranse hen til ham, tillige regnede der Digte, af hvilke dog intet behagede at flagre ind i vor Loge. Gid Sandhedens Gudinde til hans Fred maa have tilsmilet ham» o. s. v.

Disse Kritiker gjorde dog ikke nogen synderlig

Afbræk i Bulls Succes; ialtfald gjorde den berømte Violinist Lipinsky, der samtidig foretog sin Kunstreise, meget mindre Lykke end han.

I Breslau gav han fem Koncerter og i Wien paa dette og et følgende Besøg femten. Efter en af disse blev han baaret besvimet hjem. Mange høitstaaende Mænd indfandt sig ved denne Leilighed hos ham for at spørge til hans Befindende.

Den norsk-svenske Minister i Wien, Grev Løwenhjelm, en Broder af Ministeren i Paris, fortalte ham under en Middag hos sig, at Fyrst Metternich ønskede at se ham. Metternich behagede imidlertid at lade dem vente mere end en halv Time, og da de saa endelig blev indladte, begyndte han at tale med Løvenhjelm, hvorover denne glemte at forestille Bull. Endelig henvendte Metternich sig til Bull med Spørgsmaal, om han opholdt sig i Wien for sin Fornøielse. Man gjorde sig den Uleilighed at svare for Bull: «Nei, han er Kunstner,» som om en Kunstner ikke kunde reise i anden Hensigt end at skrabe Guld sammen. «Ah, Herren er Kunstner, hvilket Instrument er det nu, De spiller?» — «Jeg er Ole Bull,» — svarede denne i sin allerhøfligste Tone. — «Aha, jeg har ikke kunnet høre nogen af Deres Koncerter; men jeg skal skaffe mig den Fornøielse at høre Dem.» Dette skulde vise, at Fyrsten havde Kunstneren i sin Magt for Penge, at han, om han behagede, kunde leie ham til at forlyste Gjæsterne ved hans Soiréer; men Bull svarede med den sirligste Kulde:

«Ja, hvis Deres Excellence ønsker at høre mig, vil De vistnok gjøre bedst i at skaffe Dem en Billet til en af mine følgende Koncerter, da Deres mange vigtige Forretninger uden Tvivl forbyder Dem at besøge mig hjemme hos mig selv, hvor jeg ellers med Fornøielse skulde spille for Dem.»

Derpaa afbrød Bull Audiensen med den Bemærkning, at han nu maatte paa Prøve, da Klokken var to. Dette i Forbindelse med den Maade, hvorpaa han modtog en Indbydelse til at spille ved Hoffet, siger en Wienerkorrespondent til «Leipziger allg. mus. Zeitung», gjorde ham næsten mere omtalt i Salonverdenen end hans Spil. Han fandt, at Indbydelsen var affattet i noget ydmygende Udtryk, og svarede derfor, at han for 100 Dukater spillede i enhver Privatcirkel. «Hos Wienerne,» — skrev den Tids Korrespondent, — «som kun er vante til ydmygt petitionerende Musikere, vakte hint stolte Kunstnersvar den største Forbauselse.»

I Wien boede en Violinsamler, den berømte Bankier Rhaczek (udt. omtrent Rjatsjek), hvis Samling af Strengeinstrumenter var bekjendt over hele Tydskland. Ole Bull opsøgte ham naturligvis straks for at faa hans sjeldne Skat at se, og da hans Ry havde naaet Rhaczeks Øren, faldt det ham ikke vanskeligt at faa ham i Tale.

«Jeg véd allerede,» — sagde Bøhmeren, — «at De har et fortrinligt Udvalg af Violiner. Man nævner blandt andre en Guarnerius af den store Mester; den maa være fra Midten af det 18de Aarhundrede.»

«Ja, den bærer Aarstallet 1742,» — svarede Ole Bull, — «og er en Guarnerius fra Tjenestepigens Tid.»

Til Forklaring af disse Udtryk maa det bemærkes, at der var tre Violinfabrikanter af Navnet Guarnerius, hvoraf Josef Guarnerius var den største endnu uovertrufne Mester. Imidlertid kan hans Violiner henføres til to forskjellige Epoker. Den første omfatter den Tid, da han endnu fulgte sin Lærer Stradivarius's Maner, i Iustrumenternes ydre Skjønhed og Fuldkommenhed. Den anden begynder fra den Tid, da han gav sine Lidenskaber Tøilen og slog sig til Drik og Letfærdighed. Da havde han kun Hjælp af sin Tjenestepige, der gik

aa Torvet for at kjøbe Træ, men som med udmærket Skjønsomhed altid valgte det fortrinligste; da gav han in Opfindelsesevne frit Løb, og den var trods hans Udsvævelser dog altid rig og mægtig. I denne Periode frembragte han lutter Mesterværker, der af Kunstnerne endnu betragtes som Undere. Det var i en Kro eller hjemme sammen med sin Tjenestepige, at han fuldførte disse Violiner med uformelige F-Huller af et simpelt Udseende, men hvis bedre Sider give en saa kraftig og klangfuld Tone.

Ole Bulls Svar havde stærkt pirret Rhaczeks Violinstolthed. «Jeg har ogsaa,» — sagde han, «— et Instrument af den store Cremoneser. Se her!»

«Det er sandt,» svarede Ole Bull, «men tillad mig at bemærke, at det er af den tidligere Sort, og desuden er det sprukket paa flere Steder.»

Rhaczek sænkede Hovedet, og Bull skulde have havt vanskeligt for at trøste ham, hvis han ikke havde husket paa hans berømte «Schatzkammer-Geige.» Denne «Skatkammerviolins» Historie er mærkelig.

Gasparo da Salo, den eneste, der kan maale sig med Josef Guarnerius, levede i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede. Han havde forfærdiget en Violin med saa megen Omhu, og han var selv saa tilfreds med sit Værk, at han vilde, at Benvenuto Cellini skulde udskjære Grebet. Dette ender med to yndige lokkede Englehoveder, et større og et mindre, der støtte sig med Nakken mod hinanden. Resten bestaar af det skjønneste Snitværk, og Forgyldningen og Farverne svare i Klarhed og Glands til det øvrige, skjønt de nu ere over 300 Aar gamle, eftersom Violinen skriver sig fra 1532. Det Træ, hvoraf Gasparo da Salo betjente sig, voksede paa Bjergene mellem Brescia og Verona, hvor, paa Grund af den altid lige Varmegrad, Vegetationen skal have udviklet sig saa jævnt, at Linierne i Veden stod

nøiagtig lige langt fra hinanden. Bjergene ved Brescia er nu blottede for Træer, og Magen til Ved skal nu ikke være at overkomme, saa at denne Mesters Værker ere eneste i sit Slags og ikke kan efterlignes. Kardinal Aldobrandini kjøbte Gasparo da Salos og Benevenuto Cellinis Violin for 3000 Ducater og skjænkede den til Kunst-Skatkammeret i Insprück, hvoraf den fik Navnet «Schatzkammer—Geige», hvilket den siden har beholdt. Da de Franske i 1809 erobrede Inspruck, kom en Soldat i Besiddelse af Skatkammer-Violinen og overlod den til Rhaczek for den ubetydelige Sum af 400 Gylden.

Ole Bull vidste, at han ikke kunde smigre den gamle Mand mere end ved at bringe Talen hen paa dette Klenodie; han bad om at maatte se den.

Bøhmeren gjorde sig først kostbar og bad ham komme igjen næste Dag; men Bull indvendte, at han da skulde have Koncert, at han ingen Tid havde at spilde, og tilføiede, at han vilde anse det som den høieste Lykke at trykke Benevenutos og Gasparos herlige Arbeide i sine Arme. Rhaczek lod sig ikke længer nøde, men gik ind i sit Allerhelligste, hvor over 200 Violiner, Violonceller og Kontrabasser stod symmetrisk ordnede, og hvor ingen anden end han selv maatte sætte *sin* Fod. Han kom snart ud igjen, bærende paa en ældgammel Kasse, prydet med Indlægninger og Damasceringer.

«Denne Kasse hører ikke egentlig til Violinen,» — sagde han; — «fordum eiedes den af et Kloster, og der knytter sig mørke Minder til den; i den blev under Trediveaarskrigen en Søn af en af Kurfyrsterne kvalt.» — Med disse Ord aabnede han forsigtig Kassen, og Underviolinen laa aaben for Ole Bulls Øine. Han stod henrykt og udstrakte Hænderne efter den; men Rhaczek stillede sig imellem ham og den gyldne Skat. Bull vilde kjøbe den, han bød derfor sin hele oplagte For-

ue; men Eieren, der selv havde tilsat sin Formue for tilfredsstille sin Lidenskab, svarede blot: — «Giv ig et helt Kvarter af Wien, saa vil vi se!» — Han ovede dog Bull, at i Tilfælde af Afhændelse skulde an have Fortrinet for enhver anden.

To Aar efter, da Bull opholdt sig i Leipzig, fik an et Brev fra Wien fra Rhaczeks Søn:

«Min Herre!

Min Fader er død, og i sit Testament har han befalet at oversende Dem Gasparo da Salos Violin.»

Bull, som vidste, at Rhaczeks meste Formue netop bestod i hans kostbare Instrumentsamling, vilde dog ikke modtage den som Gave til Arvingernes Skade, og sendte derfor hans efterladte Familie med et Taksigelsesbrev to tusinde Speciedaler.

Fra Wien gjorde Ole Bull en Kunstreise i Ungarn og gav Koncert i Pesth og i Raab, samt under Landdagen fire i Presburg.

Ogsaa i Pesth erhvervede han en sjelden Violin, i hvis Indvendige læstes: «*Antonius Stradivarius cremonensis faciebat anno 1687.*» Det er den eneste, hvorpaa Mesteren har anbragt Forziringer af Ibenholdt og Elfenben. Den blev forfærdiget til Filip den Sjette af Spanien og gik siden i Arv hos de spanske Konger, indtil den under Karl den Fjerde blev røvet af de Franske i 1808. Den var siden en tidlang i Hr. Kovats Besiddelse. Bull kjøbte den for 4000 Fr. af en Dilettant, der havde tilhændet sig den for dens smukke Udvortes Skyld. Dens Tone var aldeles udskjæmt; men under Bulls Hænder fik den sin ædle, rene Klang igjen.

Atter vendte han tilbage til Wien, hvor han paany gav fem Koncerter, fremdeles for fuldt Hus, og hvor Kritiken bemærkede, at «Norges Fjelde» og Udførelsen af et Stykke af Mozart «havde forsonet ogsaa hans

mest haardnakkede Modstandere og forenet alle Stemmer til hans Ros.»

Over Linz tog han til Salzburg, Mozarts Hjem, og gav der en Koncert til Oprettelsen af et «Mozarts Fond,» ved hvilken ogsaa den «Uopnaaeliges» Enke var tilstede. Engageret til Paris for i Januar 1839 at give Koncert paa den store Opera, paa Betingelse at dele Indtægten efter Fradrag af 4000 Fr., ilede han did over München, Baden-Baden og Strassburg, paa hvilke to første Steder han traadte op.

I Sommeren 1839 gik han tilbage til Tydskland, gav en Koncert i Karlsruhe og to i Stuttgart, hvor Kongen af Würtemberg beærede ham med en Brillantring.

Senere gav han to i München og vandt navnlig Enkedronningens Bifald. Han ikke blot spillede hos hende privat; men hun fik ogsaa tilbagekaldt et Forbud mod en tredie Koncert, der mentes at skrive sig fra, at Kongen havde fundet sig stødt over, at Bull paa en af de første ikke havde vist ham sømmelig Ærbødighed nok ved sin Fremtræden.

Mod Enden af Juni befandt Bull sig atter i Kassel og vandt der et overordentligt Bifald. Derefter i Augsburg, Stuttgart, Nürnberg, Frankfurt, Mainz, Bonn, Mannheim, Speier, Landau, Karlsruhe og Heidelberg, hvorpaa han atter, i December 1839, begav sig til Paris.

Bulls Hensigt at træde op paa Operaen, blev dog tilintetgjort ved en Intrigue af Schlesinger, Udgiveren af *La revue musicale*, hvorfor han indlod sig med *Théatre de la Renaissance*.

Med Tab af sit Honorar, ubarmhjertig recenseret, paa en fiendsk Fod med Schlesinger, Berlioz og mange andre af Stadens større Musikere, gik han saa i For-

aaret 1840 over til London med som Sekretær en Harpenist Morandi, som han havde kjendt i Bologna.

Denne Person indviklede Bull i et eget Eventyr. Kommen under Veir med, at han ikke var at stole paa, vilde Bull uden videre Hensyn skille sig ved ham med Tab af en Sum forskudte Penge. Men en Dag, som han opholdt sig hos Liszt for at spille over med ham til en Koncert i det filharmoniske Selskab og just gik og ventede paa sin Violin, efter hvilken der var sendt Bud til Hotellet, indfinder Værten sig i egen forfærdet Person med den Efterretning, at et Par Retsbetjente alt i et Par Timers Tid havde laveret op og ned udenfor Hotellets Porte for at arrestere ham — efter Rekvisition fra Morandi. Aarsagen vidste han ikke. Selv holdt Morandi sig ved et Gadehjørne for at have den Glæde at se Bull ført bort af Konstablerne og saaledes ogsaa hindret fra at træde op. Klokken var nu tre; og Bull holdt det for raadeligst at opholde sig hos Liszt til Kl. 12 Midnat, da han listede sig hjem.

Den følgende Dag tog Bull hen til Grev Bjørnstjerna for at søge Beskyttelse, og denne gik ham strax paa det beredvilligste tilhaande. Bud blev sendt efter Morandis Advokat, og af ham fik man da vide, at Morandi krævede 60 Pund Sterling som Godtgjørelse for Ophævelsen af Kontrakten. Han havde to Vidner, og da han resikerede, at Bull naarsomhelst kunde reise bort, maatte Bull undskylde, at man havde grebet saa strænge Forholdsregler.

Bjørnstjernas' Hotel laa ved en Square, og fra Vinduerne kunde man se Konstablerne paa Vagt for at arrestere Bull, naar han kom fra Gesandten. En Kabriolet blev kjørt op, og medens en af Bjørnstjernas Tjenere, hyllet i Bulls Kappe, jog derfra i skarpt Trav og straks blev forfulgt, kjørte Bull i Grevens Equipage til St. James, hvor han skulde spille for Dronning

Victoria. Følgende Dag fortsattes Beleiringen, hvorefter Bull kapitulerede paa 20 Pund og maatte slaa en Streg over udlagte 1,200 Fr.

Bull spillede nu sammen med Liszt i det filharmoniske Selskab (grande Sonate af Beethoven) og blev kritiseret fra en Kant med, at Beethoven, om han havde hørt det, vilde have vendt sig i sin Grav, og fra en anden med, at man maatte unde Beethoven at komme op derfra for at høre den. Filharmonisterne selv kondenserede derimod sin Kritik i en prægtig Sølvkaffekande med Inskription.

Over Antwerpen og flere af Rhinstæderne, hvor han gav Koncerter, blandt andet i Heidelberg til Fordel for en gammel Musiker, returnerede han til Paris, hvorfra han snart atter foretog en Udflugt langs Rhinen til Stæderne i den gamle schwabiske Kreds.

Paa Reisen til Berlin traf han i Baireuth flere af sine Gøttinger Venner igjen, og de fandt i hans ungdommelige Væsen den samme Mand, som var med paa Rulladen til Münden hos den gode Borgermester med Vinkjælderen under Huset.

I Berlin foregik Kong Wilhelms Kroning med stor Stads og Pomp, og Bull anmodedes af de brandenburgske Stænder om at forherlige deres Fest med sin Violin. Som Æresgave modtog han et overordentlig brillant Signet.

Berlin var fuld af fyrstelige Herskaber og tilstrømmende Fremmede, saa at Bull kunde give 6 gode Koncerter.

Det samme Antal gav han i Leipzig, hvorhen han kom over Potsdam og Frankfurt. Af det derværende musikalske Selskab «der Tunnel» erholdt han en Sølvpokal med en liden Apollo med Lyraen paa Laaget og en Inskription med Datoen, da han spillede i Selskabet, nemlig 5te December 1840.

Efter at have besøgt flere af Mellemtysklands Byer drog han gjennem Dresden, hvorhen hans Hustru nu var kommet fra Paris og opholdt sig den Vinter. Han gav her to Koncerter, og derpaa i det musikalske Prag under umaadeligt Bifald tolv. Der komponerede han i Begyndelsen af 1841 sin *concerto* i E-moll og «Gruss aus der Ferne», *(Largo posato e rondo capriccioso).*

Fra Breslau tog han til Warschau, hvor han paa Anmodning af Paskiewitsch spillede *Polacca guerriera;* men den følgende Dag fik han fra flere Kanter indstændige Anmodninger om ikke oftere at spille et Nummer, der ikke kunde andet end fornye Polakkernes Smerte over sin Frihed. Paa de følgende Koncerter gav han den derfor ikke.

Over Wilna reiste han til St. Petersborg, men faldt her i en heftig Sygdom, der forhindrede ham fra at give mere end to Koncerter.

Efter Helbredelsen besluttede han at styrke sig og hvile ud i nogen Tid paa sin Fædrenegaard Valestrand ved Bergen, hvor hans Moder dengang opholdt sig. Paa Didreisen kom han gjennem Kjøbenhavn, og gav der en Koncert.

Han vendte saaledes nu atter tilbage til Fædrelandet. Paa Hjemreisen gav han en Koncert i Kjøbenhavn, og, efter en besværlig og stormfuld Overreise med et Jægtefartøi, naaede han den 9de Juli iland ved Svinør med sin Hustru og sit Barn.

Underveis ved Farsund havde han endnu det Uheld, at hans Vogn styrtede ned over en Afgrund og blev knust; de Reisende slap dog fra det uden synderlig Skade.

Sommeren tilbragte han nu i Ro paa sin Eiendom Valestrand.

Først sent paa Aaret, den 16de November, frem-

traadte han paa nyt, idet han i Bergen gav en Koncert til Indtægt for et nys oprettet Prøveasyl, hvorved han sikkrede denne Indretnings fremtidige Bestaaen, eftersom Udbyttet beløb sig til 530 Spd.

Paa en ny Kunstreise til Udlandet kom han den 7de December til Kristiania og gav først til forhøiede Billetpriser en Koncert for overfyldt Hus til Bedste for Theatrets Pensionsfond, hvorved dette svagt begrundede Fond fik en Indtægt af 500 Spd., og derpaa til sædvanlige Priser en Koncert for sig selv. Det var særlig den nye Komposition «Norges Fjelde», som denne Gang begeistrede Hovedstaden og bragte Aviserne til at strømme over af Lovtaler. Efter at nogle Tvistigheder med Theaterdirektionen lykkelig var udjævnede, optraadte han fremdeles tre Gange i Begyndelsen af Januar 1842 ved nogle af Theatret arrangerede Opera-Koncerter og fyldte hver Gang Huset. Den sidste Aften blev han fem Gange fremkaldt og overøst med en Blomsterregn; Bifaldsstormen havde aldrig været saa overvældende.

Inden hans Afreise blev der endnu givet ham en Afskedsfest i Frimurerlogen. Da Ole Bull traadte ind, blev han modtagen af et Sangerkor med følgende Sang af A. Munch til en Melodi af hans egen *Polacca guerriera:*

Vinterskyer tunge drage
over Norges bratte Heider —
kan dog ikke med sig tage
den Musik, som Fjeldet eier;
thi derinde
een kan finde
Sommertidens Duft af Linde.

En af alle kan oplukke
vore dybe, tause Dale,
lade Ekko sagte sukke,
give Skoven Sang og Tale.

Se, — der staar han!
Sligt formaar han
med sit Buestrøg at male.

Før vi ham paany skal miste,
vil en Melodi vi fange,
for at bringe ham vor sidste
Hilsen i hans egne Sange.
Derved tænke
vi at lænke
ham til os paa fjerne Gange.

Bred din Vinge, stolte Svane!
ud kun over Sydens Lunde —
Fædrehjemmets stille Vane
aldrig du dog glemme kunde.
Derfor bæver,
derfor lever
høit dit Navn paa Landsmænds Munde.

«Ved Bordet blev flere Sange til hans Ære afsungne, og Digte fremsagte, hvorpaa Ole Bull lod hente sin Violin, og spillede nu flere af sine deiligste Melodier med en Varme, en Begeistring og en bævende Klang, der uimodstaaeligt henrev de Tilstedeværende og bragte dem til at tro aldrig før at have hørt ham spille saaledes. Tilsidst fulgte Deltagerne ham *en masse* til hans Hjem og bragte ham et tredobbelt «Leve»!»

Den 22de Januar forlod Ole Bull Kristiania og begav sig over Fredrikshald og Göteborg til Lund, hvor han gav to Koncerter for fuldproppet Hus. Billetternes oprindelige Pris var særdeles moderat, nemlig en Riksdaler Banko; men paa anden og tredie Haand blev der givet indtil 10 Rdl. Stykket. Efter hvert Nummer Bifaldsstorm, og da den sidste Koncert var endt, hilsedes han paa Tilhørernes Vegne af Prokansleren, Biskop Faxe, med en vakker Tale, hvilken høie Æresbevisning Bull besvarede med «de mest fortryllende og følelsesfulde

Fantasier paa sin Violin». Han opholdt sig der næsten en hel Uge, og da han reiste, bragte Studenterne ham i stort Optog sin Afskedshilsen med Sang og Vivatraab.

Den 19de Februar tog han til Hamburg og gav der i Løbet af Marts Maaned tre Koncerter for overfyldt Hus.

Derfra til Amsterdam, hvor han med 6 glimrende Koncerter fuldstændig begeistrede selv de seige Hollændere. Først i Juni Maaned forlod han Staden og vendte *via* Hamburg tilbage til Bergen. Did ankom han den 16de Juli, og kort efter gav han Koncert paa det dramatiske Selskabs Theater.

I September var han atter i Kristiania og assisterede den svenske Sangerinde Beata Juringius. Først imod Slutningen af December optraadte han selv, idet han gav to Koncerter og da to nye Kompositioner: en Notturno «til hende» og «Vildspel i Lio», samt det berømte Nummer af L. Spohr, som han i yngre Dage oftere havde spillet, *Concerto in modo di scena cantante.*

Det var ved den Tid, at den ærgerlige Pratté-Episode begyndte, som under Ole Bulls senere Besøg i Sverige skulde volde ham saa megen Ubehagelighed.

Den svenske Harpenist Pratté, der paa denne Tid opholdt sig i Kristiania, skrev nemlig, efter en eneste Gang at have hørt Ole Bull paa hans første Koncert, en Piece, der paa en høist plump og tendentiøs Maade gik ud paa at frakjende ham alt Værd som Kunstner og Komponist. Denne Piece sendte han til en Bekjendt i Stockholm tilligemed et Brev fuldt af de den Gang anslaaende Insinuationer om Svenskehad, om at Bull i Norge lagde Hindringer i Veien for svenske Kunstnere, at han havde udtalt sig fornærmeligt om Medlemmerne af det kongelige Kapel i Stockholm, at han stod i Spidsen for et Selskab, der kaldtes «Troppister» (sic!), der havde gjort sig til særlig Opgave at modarbeide de Svenske i Kristiania

o. s. v., o. s. v. Brevet, der gik rundt i Stockholm og tilsidst nedlagdes paa «Aftonbladets» Redaktionskontor, gjorde sin naturlige Virkning, den at egge Opinionen imod Bull; men dette rigtignok kun for senere, da Løgnagtigheden tilsidst blev afsløret, at berede ham en desto eclatantere Opreisning i Broderlandet.

At Henrik Wergelands gode Navn ogsaa har været forsøgt indbragt og beklikket — og det som en Fiende af Ole Bull! — vil sees af Bulls Breve fra denne Tid til sin Hustru; men af Wergelands egne Skrivelser til Bull vil man ogsaa se, hvorledes han med Kraft og paa det klareste vidste at blotte Beskyldningerne.

Den 26de Decbr. tiltraadte Bull sin Reise til Sverige ledsaget af Skuespiller Ad. Rosenkilde som Sekretær. Da det blev bekjendt paa Kongsvinger, at han vilde overnatte ved Odalens Jernværk, samledes en stor Del af Omegnens Beboere for at modtage ham med et Fakkeltog og ledsage ham did. Til Tak spillede Ole Bull flere Nummere under stor Begeistring.

Gjennem Carlsstad og Ørebro, paa hvilke to Steder han gav Koncert, gik han til Upsala.

Ogsaa her var det hans Hensigt at spille for Studenterne, ligesom i Lund; men et ubehageligt Optrin bragte ham til for det første at opgive det.

«Da jeg nemlig» — redegjorde Bull senere for Faktum i svenske «Aftonbladet» — «omtrent Klokken ét om Natten havde naaet Upsala, og min Kudsk holdt stille for at spørge efter Gjæstgiveriet, omringedes Vognen af en Flok støiende unge Mennesker, der gav de forskjelligste Beretninger om Gjenstanden for Forespørgselen. Da de i den muntre Stemning, hvori de var, tillod sig adskillige Udskeielser saavel mod min Kudsk som mod Skydskarlen, vilde min Ledsager, Hr. Rosenkilde, stige ud af Vognen for at komme dem til Hjælp, hvilket jeg dog forhindrede, da jeg dels mente, at det

hele ikke havde stort at betyde, dels havde besluttet at vogte mig vel for alt, hvad der senere kunde afgive mindste Skin af Grund til at tillægge mig nogensomhelst Skyld i Brøden. Da nu en af Herrerne ved at høre min Ledsagers danske Tale ytrede sig med Haan om en dansk i Forhold til en svensk, spurgte jeg med al mulig Koldsindighed ud af det andet Karetvindu, i hvad Forhold han da fandt, at en Normand stod til en svensk? — hvorpaa Svaret lød, at en Normand vel kunde ansees for at være ³/₄ Parten af en svensk. Jeg takkede for god Underretning og befalede min Betjent at kjøre videre, hvilket imidlertid blev forhindret af en Person, der søgte at bestige Kudskebukken og derfra at nedstøde Betjenten. Da hans første Forsøg mislykkedes, henvendte han sig til mig med Spørgsmaal, om jeg havde noget imod, at han pryglede min Betjent. Jeg forsikkrede, at jeg intet havde derimod, naar han paa den anden Side vilde finde sig i for hvert Ørefigen, han gav Kudsken, at faa to igjen. Personen lod til at studse herover og veg et Par Skridt tilbage, hvorpaa han spurgte, om jeg var Ole Bull, og, da dette blev besvaret bekræftende, skreg han: «*det är lögn!*» Imidlertid var en af Herrerne saa artig at vise os hen til Gjæstgivergaarden, hvor han forlod os med den Yttring: «*vi råkas på koncerten*».

Uagtet jeg ikke erkjender noget Menneskes Beføielse til at kalde mig til Regnskab for min Handlemaade, hvor jeg ikke har krænket nogens Ret, uagtet jeg tror ikke at burde være udelukket fra den almindelige Menneskerettighed selv at kunne bestemme mine Handlinger, skal jeg dog ikke undslaa mig for her i Korthed at gjøre Rede for mine Motiver for at forlade Upsala uden at lade mig høre, idet jeg nærer det Haab, at et dannet og upartisk Publikum vil føle og give mig Ret i, at det var noget ganske andet end «Nykker», som derved ledede mine Skridt.

Jeg havde lagt min Vei over Upsala i den Hensigt, ligesom i Lund at indbyde Studenterkorporationen til at bivaane min Koncert, idet jeg nærede den glade Fortrøstning, at den dannede Ungdom ved Sveriges første Universitet med Velvillie gjennem mig vilde modtage en Tonehilsen fra Broderlandet og skjænke mig sit Bifald. Omendskjønt den i og for sig selv ubetydelige Affære, som fandt Sted ved min Ankomst til Upsala, vistnok hverken kunde i den Grad fornærme mig, at jeg derover skulde forlade Staden i «Vredesmod», eller bringe mig til at begaa den Uretfærdighed at lægge en talrig og hæderlig Korporation det til Last, som nogle ubesindige, unge Mennesker have begaaet, vil dog enhver, som med nogenlunde Skjønsomhed og Upartiskhed betragter Forholdene, indse, at jeg derved maatte være bleven sat i en Sindsstemning, der ikke kunde harmonere med den Opgave, jeg havde at løse. Det var altsaa ikke Forbitrelse over den lidte Uret eller Uvillie mod Upsala By og Studenterkorporation, men Mismod og Forstemthed, der bragte mig til saa hurtigt at forlade en Stad, som jeg baade ønsker og venter at gjense under gunstigere Forholde; thi ingen erkjender mere levende end jeg, at det er Kunstens Maal at forene, ikke at adskille.

Ole Bull.»

Disse Misforstaaelser opklarede sig, som rimeligt, snart; anderledes med de af Hr. Pratté udspredte Rygter, der endnu en Tid skulde besværliggjøre hans offentlige Optræden i Sveriges Hovedstad.

I Stockholm spillede Ole Bull paa en Koncert, som Dronningen lod opføre paa Slottet i Anledning af Kongens Navnedag den 28de Jan., og udførte da sine *variazioni di bravura* og «Norges Fjelde», der vakte almindelig Beundring.

Til sin første Koncert i den store Sal paa Rid-

derhuset den 4de Februar fik Ole Bull derimod paa Grund af de Prattéske Historier ikke Bistand af det kongelige Kapel, som det hed, fordi den store Theaterfest, der forestod den 6te Februar, tog alle Kræfter i Beslag. Han benyttede i Stedet det Lindebergske Orkester, som ogsaa gjorde sine Sager ret godt.

Koncerten hædredes med Dronningens, Kronprindsens, Kronprindsessens og et Par af de yngre Prindsers Nærværelse. Ole Bull blev strax ved sin Indtræden modtagen med stærke Haandklap og Bravoraab, og stormende Bifaldsyttringer ledsagede ethvert af hans udførte Nummere, saa at Publikum paa den mest betegnende Maade lagde for Dagen sin Misbilligelse af den mod ham brugte Fremgangsmaade.

Den følgende Dag, Søndagen den 5te Februar, Kong Karl Johans 25aarige Regjeringsjubilæum, havde Ole Bull indbudet samtlige i Stockholm værende Nordmænd til en musikalsk Aftenunderholdning, hvor Selskabet blev sammen til Midnat i den muntreste Stemning, begeistret af Folkemelodierne, der i henrivende Improvisationer klang fra Bulls Violin. Ved Aftensmaaltidet udbragte Ole Bull Kong Karl Johans Skaal, der blev ledsaget af tre Gange tre gjentagne Hurraer.

Fra Professor Geijer modtog han nu en Indbydelse «saaledes, som Geijer kan skrive den», til at komme til Upsala og der lade sig høre.

Bull kom og indbød hele Studenterkorporationen til sin første Koncert den 17de Februar; han spillede under en stadig Bifaldsstorm, og da han blev fremkaldt, varierede han over Folkevisen *Liten Karin,* der blev ham opgiven af Geijer.

Efter Koncerten modtoges han i Vestibulen af Studenterne, som under Sang ledsagede ham til Hotellet, hvor han yttrede sin Taknemmelighed i nogle Ord, der atter besvaredes med Hurraraab.

Senere paa Aftenen gaves ham en Fest i «Gillets tora Salon», hvortil saa mange Studenter havde indfundet ig, som Salen kunde rumme. Skaalerne, der udbragtes f *curator curatorum,* «for Ole Bull!» — «for Norge!» — for Professor Geijer!» — ledsagedes af rungende Iurraraab.

Ole Bull, «hvis aabne, glade og elskværdige Væsen ilvandt ham alles Hengivenhed», takkede for sin Skaal et varmt og begeistret Foredrag, og da det led ud paa Aftenen, kunde man i Lysningen paa Sneen udenfor Vinduerne se Skyggen af to Menneskefigurer, der løftedes op under Taget. Det var Ole Bull og Erik Geijer, der bares paa Guldstol! Magister Bergman og Digteren Nybom udbragte begeistrede Skaaler. Ved Midnatstid adskiltes Selskabet, dog ikke førend man havde kranset Ole Bull, hvorefter han under Sang og Jubel ledsagedes til sin Bopæl.

Opfordret af Nationernes Kuratorer, gav han endnu en Koncert inden sin Afreise, og denne Gang i «stora Gillesalen», hvor han, efter eget Sigende, havde modtaget den største Hædersbevisning i sit hele Liv.

Denne Gang spillede han *Polacca guerriera, Notturno* og «Norges Fjelde». Ved Slutningen af «Norges Fjelde» gik Tilhørernes Bifald over i Jubel, og saavel Erkebiskoppen som Professor Geijer traadte frem og takkede ham.

Den 21de vendte han tilbage til Stockholm for strax at tiltræde Reisen til Danmark og videre ud i Europa.

Han gav Koncerter for overfyldt Hus i Norrköping, Linköping og Jönköping, i hvilken sidste By han traf sin gamle Lærer Lundholm, der kom kjørende ham imøde.

Da han den 10de Marts passerede Ljungby, samlede Efterretningen om hans Ankomst en Mængde Mennesker fra Omegnen. Han opfyldte deres Begjæring om at faa

høre ham og spillede under overstrømmende Bifald og Begeistring.

I Kjøbenhavn underrettede Bull straks Studenterforeningen om, at han havde en Hilsen at bringe dem fra Brødrene i Upsala; og om Aftenen blev der et Lag, hvor Bull kom med sin Violin.

«Der klang fra Strengen saa mild en Røst
med Vennebud ifra Uplands Sale», —

blev der i den Anledning skrevet, og:

«Spænd kun din Bue,
slyng dine Pile!
Brystet ei bløder
ved blidere Saar.»

Ogsaa her blev han fulgt hjem af Studenterne og hilset med tre Gange Hurra under Vinduerne.

Understøttet af et fem og sexti Mand stort militært Musikkorps gav han nu i Ridehuset 3 Koncerter for flere tusinde Tilhørere, derpaa en «Kvartetkoncert» i Hotel Angleterre, hvorhos han spillede for Kongen, der forærede ham en prægtig Brillantring.

I Kjøbenhavn befandt sig netop paa samme Tid Violinisten Ernst og Pianisten Døhler. Bull boede i samme Hotel som Ernst, og uagtet der laa en vis Rivalitet i Luften, herskede der dog den bedste Forstaaelse mellem de tvende Kunstnere. De var gamle Venner og havde været daglige fortrolige Kammerater i Ungdomsaarene i Paris.

Det var sammen med Ernst og et Par andre unge Kunstnere, at Bull engang i de Dage havde ladet sig engagere af en Hertuginde til at spille paa en Soirée. Ankomne i Forgemakket, fandt Bull, at man var noget negligeant og lod dem vente utilbørlig længe. Han var krænket og utaalmodig. Endelig sees Døren at aabne sig — for en liden deilig Bologneser, der med rasende

Hjøen styrter løs paa Bull. Da han ikke tager nogen Notitse af den, farer den i Benene paa Ernst, der var nervøs og synlig ængstelig for den. Den skulde heller ikke komme til at gjø mere i dette Liv; thi et Spark af Bull sendte den op mod Loftet med en Force, saa at den faldt død ned. Lige efter kommer Hertuginden og styrter sig jamrende hen til Hunden. Hun befaler dem med udstrakt Haand og lynende Øine at gaa sin Vei. — «Øieblikkelig, min Naadige!» — siger Bull, idet han nærmer sig med sit bedste Smil og udsøgteste Buk — «intet hellere ... Kun maa jeg gjøre opmærksom paa, at jeg» — han peger paany med Fingeren mod sit Bryst — «jeg er responsabel lige over for mine Kamerater, — dHrr. Kunstnere der! — for de overenskomne fem og tyve Louisd'orer ... og før Deres Naade har ordnet den Sag med dem, kan jeg desværre ikke opnaa den Fornøielse at forlade Værelset.»

Summen gik til en excellent og høist belivet Middag.

Den kjøbenhavnske Kritik forstod ogsaa at bedømme Bull og Ernst saadan ved Siden af hinanden, at ingen af dem tabte paa Jevnførelsen.

Den 7de April forlod han Kjøbenhavn, gav i Kiel to Koncerter, i Hamburg én, i Bremen to og der for første Gang det paa denne Reise komponerede Nummer: *Siciliano e Tarantella,* der blev modtaget med enthusiastisk Bifald.

I Bremen fik han Indbydelse fra Hannover, Oldenburg, Schwerin og flere Stæder til at komme og give Koncerter.

Han kunde dog blot følge Indbydelsen fra Oldenburg, hvorfra han atter begav sig tilbage til Hamburg. En Kritik i et Blad dersteds over ham som Komponist foranledigede ham nu til at udgive nogle af sine Kompositioner hos Schubert i Hamburg i et Hefte, indeholdende: *Variazioni di bravura,*

La preghiera d'una madre og *Adagio religioso notturno*, hvilke Sager af Kritiken mødtes særdeles gunstigt.

Han vendte nu tilbage til Kjøbenhavn, og trods den usædvanlig rige Anledning, Kjøbenhavnerne i den nærmest foregaaende Tid havde havt til musikalsk Nydelse, idet baade Döhler og Ernst under Bulls Fraværelse havde vedblevet med at give en Række af stærkt besøgte Koncerter, blev han dog modtagen med om muligt end større Jubel end før. Ved enhver Indtrædelse hilsedes han under sin Koncert den 10de Juni med Haandklap og Bravo, og de stærke Bifaldsyttringer, der ledsagede ethvert Nummer, blev især stormende efter *Polacca guerriera* og *Siciliano e Tarantella*. Efter den sidste overøstes han af en formelig Blomsterregn under Bravo- og Dacaporaab. Han gjentog den da og indflettede en dansk Folkesang, som han forbandt med en norsk, og da denne var endt, udbrød Publikum i et enthusiastisk: «Leve Ole Bull!» Efter at have berettet om denne Koncert, fortsætter Anmelderen i Kjøbenhavnsposten med en Sammenligning mellem Ole Bull og Ernst:

«Da der i den senere Tid saa ofte har været draget Paraleller imellem Bull og Ernst, saa tro vi netop af denne Aarsag ei heller ganske at burde forbigaa dette Punkt, skjøndt sligt er os i høieste Grad imod; thi det Menneske, som selv véd og føler, hvad der er skjønt, vil glæde sig over det sandt skjønne i og for sig, uden at trænge til smaalige, personlige Sammenligninger. — Geniet er den skabende Evne i Sjælen, Talentet derimod den Evne at kunne gjengive det engang opfattede, hvad enten dette tilhører os selv eller andre. Talentet giver saaledes Sjælens Produkter Realitet, hvisaarsag neppe nogen af disse Egenskaber udelukkende er tilstede hos nogetsomhelst Menneske. Hos hvem derfor Geniet er fremherskende, vil saaledes Aandsprodukterne, skjøndt med ufuldkommen Klarhed, stedse være ilede forud for

Evnen til at kunne realisere dem, og en saadan Kunstner vil i en stor Række af sit Liv give Materialisterne rigelig Leilighed til grundig Anke. Er nu tillige sand Kjærlighed for Kunsten tilstede, da vil, ved utrættelig Iver, som ene kun fører til noget stort, enhver Vanskelighed overvindes, og Kunstneren vil nu paa den ædleste Maade tiltvinge sig en Agtelse, som tidligere med mer eller mindre Grund maaske maatte være ham negtet. Saaledes har vi opfattet Ole Bull som Kunstner. Hos Ernst derimod antage vi Talentet for at være fremherskende; ogsaa tyder hans Spil paa den høieste Grad af Uddannelse efter Skolens og Esthetikens Regler, saa han i Sandhed, fra dette Synspunkt betragtet, er den mest uddannede Violinspiller, vi nogensinde har hørt» . . .

I Juni forlod Ole Bull Kjøbenhavn for atter at besøge Kristiania.

Paa den samme Dampbaad reiste ogsaa Oehlenschläger, som i Anledning af dette Samvær i sine Erindringer har udtalt sin Opfatning af Ole Bull og opbevaret enkelte karakteristiske Træk. Han skriver om ham:

I 1843 reiste jeg altsaa med min yngste Søn William til Norge. Som medreisende fulgte os Violinisten Ole Bull, der ved sit sjeldne Talent har faaet ikke blot europæisk, men Verdensberømthed. Jeg havde ofte havt Leilighed til at beundre denne sjeldne Kunstner, men ogsaa til at forundre mig over ham. Hans Liv er mærkværdigt: hvorledes han som en fattig, ukjendt Musiker kom til Paris, og dreven af den yderste Nød havde i Sinde at ende sit Liv i Fortvivlelse, da han blev reddet, kjendt, hørt, paaskjønnet, elsket, gift, og erhvervede sig snart ved sine Koncerter en klækkelig Formue. Hans musikalske Præstationer var et Udtryk af hans egen Karakter, en besynderlig Blanding af elskværdig, barnlig Godmodighed og Ømhed, ofte afbrudt af urolig Op-

farenhed. Saaledes afvekslede de skjønneste smeltende Toner og genialske Fantasier med pludselige Hvin paa Strengene. Det var, ligesom om Bull fandt Fornøielse i med lunefuldt Vægelsind at tilintetgjøre den milde, høitidelige Stemning, han selv havde vakt, og at støde de Tilhørere, han nys havde henrykt, med et Bizarreri, der ikke beherskede ham, men som han i et stolt Lune fremkaldte, naar han vilde. Han kom mig tidt for som en Maler, der viser os et deiligt Billede, han nys har fuldendt, og ligesom vi ville betragte det nøiere, farer han over det med Penselen og sletter det ud igjen. Dog maa man lade ham vederfares Ret: mangt et deiligt Stykke hørte vi uden at det saaledes blev afbrudt, og det er høist sandsynligt, at denne Maneer i en modnere Alder har aldeles forladt ham. Ingen spillede saa yndigt som han en Adagio af Mozart; her fornegtede sig aldeles disse skurrende Træk af en altfor heftig Personlighed. Jeg siger, han var lige saadan i sit Liv: han gjorde undertiden det Gode ondt, men med den Barnlighed, der klædte den stærke, smukke, unge Normand saa vel; det kostede ham heller intet at gjøre det Onde godt igjen.

Da han engang paa Skibet havde mishaget mig, og jeg gik hen og satte mig paa en Bænk, kom han kort derpaa hoppende paa alle fire hen til mig og gjøede ad mig som en Hund. Dette var nu en ligesaa original som elskværdig Maade at tilveiebringe Forsoningen paa og faa den Forstemte til at le.

Han besøgte mig flere Gange i Kjøbenhavn. I Kristiania, hvor hans lille, smukke Kone boede, der som Pariserinde ikke ret kunde finde sig i Norden, var jeg til Middag hos ham, og da vi reiste, var han saa god at laane os en af sine Vogne til Bergen, hans Fødeby, hvorhen han ogsaa snart vilde reise. Han var overmaade stærk; hans Arme var som støbt Jern, og det kan gjerne

være, at det var den altfor stærke Legemskraft, der undertiden utaalmodigt afbrød de milde Toner, medens han slog med Hovedet, saa at Haarene faldt ham ned i de smukke brune Øine. Et Bevis paa hans Godmodighed er, at han laante mig sin bedste Vogn til denne Reise. Selv havde han i Sinde at kjøre i en med tre Hjul; men, da man forestilte ham, hvor farligt det var, valgte han en stor Vogn, der ikke ret holdt Spor, hvori han ogsaa engang væltede og nær havde brukket Halsen. Da han spillede for Kongen i Kjøbenhavn, og Fredrik den Sjette spurgte ham om, «af hvem han havde lært sin Kunst», — svarede han: — «af de norske Fjelde, Deres Majestæt!» — Kongen, som ikke var vant til slige poetiske Talemaader og havde ventet at høre et Menneskes Navn, fortsatte ikke Samtalen videre.» —

I Kristiania gav Ole Bull allerede den 28de Juni en Koncert, hvor han da spillede *Siciliano e Tarantella*, som her blev modtagen med det samme Bifald som i Danmark og Hamburg.

Faa Dage efter reiste han til Trondhjem og spillede paa Veien did op for Brøndgjæsterne ved Eidsvold. Han besteg ogsaa «Snehætten».

I Trondhjem gav han for fuldt Hus tre Koncerter. Ved den første savnede vistnok en Hr. «sch.» i «Nordlyset» «i Ole Bulls Spil den Gnist, der lynede frem under Prattés Fingre», men efter de to følgende Koncerter tilbagekaldte den strænge Kritiker selv sin Dom, idet han nu fandt, at Ole Bull dog var en «ægte Søn af Apol!» Efter indstændige Opfordringer optraadte Bull endnu en fjerde Gang den 2den August, Aftenen før sin Afreise, idet han paa Theatret mellem Stykkerne spillede «Norges Fjelde» og *Polacca guerriera*.

Paa Nedreisen til Bergen lod han sig høre i Kristiansund og derpaa, medens Dampskibet ventede, paa en improviseret Formiddagskoncert i Molde.

I Bergen gav han sammen med den ældre Rosenkilde to Aftenunderholdninger, og inden sin Afreise en Koncert.

Mod Slutningen af August var han igjen i Kristiania for derfra at tiltræde en alt længe paatænkt Reise til Amerika.

Den 11te September holdt han sin Afskedskoncert og afreiste den 16de med sin Hustru og sine tre Børn til Kjøbenhavn, hvorfra han denne Gang efter kun faa Timers Ophold tog videre til Hamburg.

Hans Hustru, der havde fulgt ham til Norge, flyttede nu under hans Fraværelse igjen til Paris.

Det var i Anledning af denne hans Afreise til Amerika at Wergeland skrev sit melodiøse Afskedsdigt til Bull:

Norge til Amerika ved Ole Bulls Didreise.

O Amerika, betro'd
har jeg dig med ængstlig Ahnen
Ham, min Fattigdoms Klenod,
Ham, mit Hjertes bedste Blod!
— Lad Platanen
kjærligt ham imødebruse,
Alleghannen
ham i venlig Grotte huse,
Susquehannen
som en dæmpet Harpe suse
Ham, min Elskling, ham imod!

— — —

Thi hist vest, hvor Du vil fly,
er min egen Friheds Kjerne
voxet i Plataners Ly,
baaret hid paa svanger Sky.
Derfor gjerne
vilde jeg taknemlig sende
til dens fjerne
Fosterland ved Havets Ende
herlig Stjerne,
og af dem, som hjemme brænde,
straaler ingen med dit Ry.

[er hidsættes ogsaa Wergelands stolte Digt:

Følg Kaldet!

Kongeørn, med Lænke spændt
om sit Ben, og Vingen brudt,
som i over tyve Aar,
siden den blev halvdød skudt,
har for simpel Gaardhund tjent
paa en ensom Bondegaard,
lider dog
ei den arme Digters Vaande,
som i lidet Folk er født,
hen i Verdens Hjørne stødt,
med et Sprog,
som ei rækker fra sin Krog
længer end dets Læbers Aande.

Han er lig en Klokke, dækket
til med tykt og fugtigt Teppe,
lig et Rosentræ, der stækket
er indunder mørke Skjeppe.
Geniussens Vinger sprede,
løs at lade da sin Aand,
som de lykkelige Andre,
der til Millioner kvæde,
var at ville Verden vandre
rundt i snevre Tøndebaand.

Heller som en Indian
født imellem Indianer,
mellem vilde Floridaner,
eller som en Araukan.
Skjalden agte de som Præst,
hente ham til hver en Fest,
bygge ham en Palmehytte,
sidde ved hans Ild og lytte,
lære Sangen nøie efter
Ord for Ord,
og hans Omkvad de i Kor
juble med af alle Kræfter.
Naar han saa er død, de Gamle
hvert hans Kvad nøiagtig samle,
og de Unge
arve det paa deres Tunge.

Andet Lys end det, som bryder
af og til i Kvadet frem,
heller ei de Stakler eie:
    Laster, Dyder,
vandrende ad skilte Veie
til Udødeligheds Hjem,
hvor en Dommer træffer dem,
har han ahnt, og første Gang
lært sit Folk derom i Sang;
    ja Ideen
om den store Aand, det hylder,
Folket i sin Vildhed skylder
ene Glimtet i hans Seen.
Perler lig, der gjennemskinne
Bølgerne, som over rinde,
i de vilde Kvæders Dunkle
Aabenbaringerne funkle.

*

O vi selv, vi selv endnu
ere vilde i vor Hu,
stundom og i vore Skikke.
Vestens Indianer ikke
ere i saa hadske Slægter,
skjøndt hverandres Blod de drikke,
splittede i Skoven ad,
som Europa er i Sekter
af forbittret Meningshad.

*

Ung maa Verden endnu være,
Slægtens Sagas lange Lære
endnu kun dens Vuggesange
og dens Barndoms Eventyr.
Endnu leve Chaos' Dyr:
Megasaur i Amazonas,
Leviathan, som tog Jonas,
og uhyre Kjæmpeslange.
Ørkner, tusind Mile lange,
    tusind brede,
tordnende af Løvers Vrede,
spotte end ad Slægtens Flid.
Fjeldet, som i Noahs Tid,
    uforvitret
staar i sine Tinder splitret,

viser endnu intet Tegn
til at ned i Muld dets Skuldre
    ville smuldre,
dannende en frugtbar Egn.

Men se Fjeldet, rydt og raat,
hvor det glindser som Krystal,
just hvor brattest er dets Fald,
violet og himmelblaat!
Hvad har glattet Alpens Horn,
afpolert dets haarde Side
Flek for Flek og Korn for Korn?
    — Regnens Draabe,
bløde Hvift af Skyens hvide
af Atomer vævte Kaabe,
Fjedrene paa Taagens Hat.
Hvad har knust til Sand Graniten?
vasket ud den røde Spath,
saa det dynger sig i Klitten
stedse mere skjært og hvidt?
— disse Vandets bløde Kredse,
dette Havets maalte Skridt,
dette blide Bølgeslag,
i en dyb Bevægen stedse,
lig en Verdens Aandedrag.
Og i tusind Aar hver Sommer
ryster Mosen sine smaa
bægerformte Sølverblommer
over golde Klipper graa,
til i al den spredte Grøde
store Furu finder Føde.

*

Intet — Større eller Mindre —
Intet frugtløst og forspildt,
er der Hensigt i dets Indre,
slænges ud det end saa vildt.
    Markens Dugg,
dampet hen i Solens Glød,
samles hist i Skyens Skjød
som et svævelystent Flor,
vævet kun af Blomstertinter;
og de Fnokkers fine Fnug,
gamle Piletræ sig spinder,

flittigt som den gamle Moer,
der kun tænker paa en Vinter,
sporløst ei i Blæsten svinder:
Myren, hvor det daler ned,
slæber det til Hus afsted.

*

Skulde Skjaldens Ord, den skjære
Dugg af Lysets Funker, varm,
som om Blod sprang af hans Barm,
Eneste i Verden være,
som foruden Spor og Minde
kan forspildes og forsvinde?
Op! hvis Herrens egen Røst
fylder med en Storm dit Bryst!
Ud den bruse i det Øde!
Bedre Tiders Morgenrøde
vil den frem af Mulmet støde.
Op! hvis dine Fingerender,
naar de Harpens Strenge møde,
Funker ud i Mulmet sender!
Enkelte dog i det lille
haarde Folk, forskrækte, stille
— enkelte, som Lapper over
Fjeldenes forstente Vover,
naar et Syn af fjerne Flamme
kalder dem fra deres Gamme —
ile did, hvor Skjalden lader
tone sine Strengerader;
og, naar Øiet op han slaar,
snever Kreds omkring ham staar.
Det er nok!
Han vil føle, han ei længer
Folk af Millioner trænger —
kun en liden venlig Flok.

Den tredie October gav han i Lüneburg en Koncert, der bivaanedes af Kongen af Hannover og flere fyrstelige Personer, drog derfra til Amsterdam og over London til Liverpool, hvor han skulde indskibe sig til Amerika.

I November 1843 landede Ole Bull i New York. nstændighederne syntes i Førstningen ikke at stille ; gunstige; thi ved hans Ankomst befandt sig i Staden .erede to andre store Violinister, nemlig Artôt, der iste i Følge med den bekjendte Sangerinde Mad. Cinti-amoreau, og Vieuxtemps.

Det franske Parti i New-York holdt paa sine Landsıænd, og da de frygtede for, at Ole Bulls Optræden kunde ıa en ugunstig Indflydelse paa deres Fremgang, søgte .e paa alle Maader at hindre og vanskeliggjøre den. Dog uden Nytte; thi allerede den 23de November gav Ole Bull sin første Koncert med et saa afgjort Held, at «Bull eller Vieuxtemps» nu reistes til et Partispørgsmaal mellem Franskmændene og Yankeerne.

Artôt forlod snart med Mad. Damoreau Kamppladsen og begav sig til New-Orleans, medens Vieuxtemps endnu en Stund fortsatte Væddestriden. Han kunde imidlertid ikke hamle op med Ole Bull, der hos Yankeerne vakte en i Sandhed amerikansk Begeistring, medens Vieuxtemps behagede dem mindre, da de, som Kritikeren N. P. Willis udtrykker sig, fandt, at hans Spil vistnok «var overordentligt korrect, men at der i hans Toner var en kold, glasagtig Klarhed og Præcision, som mere egnede sig til at høres paa fastende Hjerte før Frokosten end i den Stemning, hvori man er om Aftenen.»

Noget, der maaske ogsaa har bidraget sit til Udfaldet, var, at Vieuxtemps var liden og styg, medens de amerikanske Tidninger med Henrykkelse omtalte Bulls kraftige Skikkelse og skjønne Fremtræden.

Striden mellem de to Partier førtes en Stund med megen Heftighed, der ogsaa gav sig Luft i Bladene dels i Prosa, dels i en Utallighed af Vers og mer eller mindre vittige Epigrammer, endog illustrerede med Træsnit. Seieren heldede dog snart afgjort til Ole Bulls Side. Det hjalp ikke, at Vieuxtemps og den franske Klik «saa ned paa

ham, som Lordernes Hus paa O'Connell, og hilsede ham, som Klipperne hilse den opvældende Flod,» — Bull blev Amerikanernes erklærede Yndling, og den Yndest, han her ved sin første Fremtræden vandt i New-York, fulgte ham siden stadig gjennem hele Amerika.

For stedse fuldt Hus og med en saa stigende Tilstrømning, at han gjentagne Gange maatte vælge større Lokaler, der egentlig ikke var bestemte til Koncertsale, — gav han nu Slag i Slag en fabelagtig Mængde Koncerter, undertiden flere Dage i Rad i de større Byer, medens han reiste paa Jernbánen frem og tilbage mellem dem.

Et Begreb om, hvorledes det gik til, faar man af en Fortegnelse over hans Koncerter alene i December Maaned 1843. Efterat han endnu den 29de November havde optraadt i New-York, spillede han i:

Dec.	1	Philadelphia	Dec.	19	New-York
	3	New-York		21	Baltimore
	5	New-York		23	Baltimore
	7	Philadelphia		25	Washington
	9	Philadelphia		26	Baltimore
	12	New-York		27	Washington
	15	Philadelphia		28	Richmond
	16	Philadelphia		29	Petersburg
	18	New-York		30	Richmond.

Og saaledes fortsatte han saagodtsom den hele Tid under sit lange Ophold i Amerika med Undtagelse af de Par Maaneder han hver Sommer trak sig tilbage paa Landet for at hvile.

At han undertiden var yderlig udmattet af denne voldsomme Anstrengelse, falder af sig selv. Det hændte ham ogsaa engang, at han i sit andet Nummer maatte standse og forlade Salen med de Ord: — «Jeg er saa syg, saa syg!» En af de tilstedeværende Læger Dr.

\. Flint forbød ham at spille mere den Aften, men .llerede næste Dag blev Koncerten afholdt.

Efter en af hans Koncerter i New-York skrev den ›ekjendte, iaar ved Døden afgangne Forfatterinde, ̲. Maria Child i *Boston Courier* et Brev, der senere er ›ptaget i hendes «*Letters from New-York*»:

«Jeg har to Gange hørt Ole Bull. Jeg vover neppe at skildre det Indtryk, hans Musik gjorde paa mig. Men jeg vil sætte mig ud over al Frygt for det latterlige i en overdreven Begeistring og tilstaa, at hans Spil udtrykte for mig mere af det uendelige, end jeg nogensinde har seet eller hørt eller drømt om i Naturens, Kunstens eller Indbildningens Rige.

Man fortæller mig, at hans Udførelse er mesterlig; men jeg har ikke videnskabelig Indsigt nok til at dømme om de Vanskeligheder, han overvinder. Jeg tror gjerne om ham, hvad Bettina siger om Beethoven, «at hans Aand skaber det ufattelige, og hans Fingre udføre det umulige». Han spillede paa fire Strenge paa en Gang og frembragte den rige Harmoni af fire Instrumenter; hans Bue berørte legende Strengene og frembragte de letteste Løb af Toner med elektrisk Hurtighed og dog klart adskilte. Han fik sin Violin til at synge med Fløitetoner og til at akkompagnere sig som en Guitar, der alt imellem faldt ind med fulde Draaber af musikalsk Regn. Alt dette følte og hørte jeg uden den fjerneste Bevidsthed om *quartetto* eller *staccato*. Hvorledes han gjorde det, véd jeg ligesaa lidt som, hvorledes det gaar til, at Solen skinner, eller at Foraaret frembringer sine Blomster. Jeg ved kun, at Musik strømmede fra hans Sjæl ind i min og opløftede den til Englenes Andagt. O, hvilken uendelig Ynde i disse Toner! Snart trippende og feagtige som Ariels Sang, snart blide og dæmpede som en sovende Guts Aandedræt, snart klare som en Sølvklokke, snart høie som en Lærke, der stiger mod

Himmelen, indtil den svinder mellem Stjernerne. — — Umiddelbart efter en glødende, dyb, klagende Melodi, en *Adagio* af hans egen Komposition, udaandende en Moders milde, varme Bøn og stigende til en angstfuld Anraaben, fordrede en Stemme blandt Mængden «*Yankee doodle*»; det stødte mig, som om en Harlekin vilde dandse paa Alteret i en Kirke. Det faldt mig ikke ind, at han vilde opfylde, hvad der syntes mig at være en saa urimelig Bøn. Men smilende lod han Buen løbe over sin Violin, og vor Nationalsang gjennembølgede Luften, indhyllet i et Slør af glimrende Variationer. Det var *Yankee doodle* i forklaret Skikkelse. Et underfuldt Bevis paa, hvorledes det almindeligste og trivielleste kan hæves ved Paavirkningen af det uendelige!

Da man bad mig om at slutte mig til den Skare, som følger denne Nordens Stjerne, svarede jeg koldt: «Jeg kan ikke lide Løver; desuden har jeg for liden musikalsk Lærdom til at kunne vurdere hans Dygtighed.» Men da jeg hørte ham, erkjendte jeg paa en Gang en Magt, som staar over Lærdom, og som den blotte Dygtighed forgjæves kan stræbe efter. Jeg behøver ikke mere Kundskab for at komme under hans ophøiede Indflydelse, end jeg behøver at studere Optik for at fatte, at Regnbuen er skjøn. Den overvældede mig som et Mirakel. Jeg følte, at min Sjæl for første Gang var døbt i Musik, at min Aand paa en Maade var forvandlet ved den, og at jeg for Fremtiden vilde være et andet Menneske, end jeg før havde været. Jeg var saa greben af den overvældende Straaleglands, at jeg neppe kunde drage Aande. Da jeg kom ud, skurrede Larmen paa Gaden i mine Øren ved sin Raahed. Synet af pjaltede Drenge og paatrængende Kudske gjorde mere end nogensinde et stødende Indtryk paa mine Følelser. Jeg forlangte, at ogsaa deres Aand skulde fyldes med Melodi af de Engle, der havde tjent min Aand. Det

forekom mig, som om saadan Musik maatte bringe hele Verden ind i en guddommelig Ordens harmoniske Skjønhed. Jeg gik til mit jordiske Hjem uden at vide det. Min Sjæl syntes mig at flyde over i det uendelige Rum. — Næste Dag følte jeg mig, som om jeg havde været i en Henrykkelse og seet Himmelen aabnet og derpaa var vendt tilbage igjen til Jorden. — — — Nogle, som nødig vil erkjende, at den største staar for dem, sige, at Paganini spillede Karnevalet i Venedig bedre end hans norske Medbeiler. Jeg véd det ikke. Men, hvis nogensinde Latter strømmede fra Strengene paa et musikalsk Instrument med en vildere Glæde, hvis nogensinde Toner skjændtes med yndigere Dissonants hvis nogensinde en Violin jublede med lunefuldere Ynde end Ole Bulls i denne fantastiskhvirvlende Melodi, da misunder jeg de Øren, som hørte det!»

Og i et senere Brev:

«Om den samme Koncert skriver en Mand, der er en grundig Musiker og gjennemtrængt af dyb Kjærlighed til sin skjønne Kunst, saaledes til mig: «Ole Bull har visselig gjort Indtryk paa mig som Ingen før. Den mest ophøiede Følelse, jeg nogensinde har kjendt, var at sidde paa en af hans Koncerter og føle, at alle vare opløftede til samme Høide som jeg selv. Jeg havde Lyst til at tale til enhver som til en fortrolig Ven; den ligegyldigste Person var en levende Sjæl for mig. Den stolteste og mest indesluttede kunde jeg ikke frygte eller foragte. I dette Element vare de alle tilgjængelige, ja værd at komme i Berørelse med. Dette var visselig det høieste Vidnesbyrd om hans store Kunst og hans store Sjæl. . .»»

Over Charleston, hvor han spillede to Gange, reiste Ole Bull til New-Orleans og gav der i Januar 1844 fem Koncerter for overfyldt Hus, skjønt paa samme Tid

Artôt og Mad. Damoreau gav en Række af *Soirées* paa *Teatro principal*, og ligeledes Vieuxtemps gav Koncert.

Ogsaa her slog han snart sine Medbeilere af Marken, Publikum forlod dem for at strømme til ham, og de spanske, engelske og tydske Tidninger syntes formelig at kappes om, hvem der kunde yde ham de kraftigste Lovtaler.

Efter en Udflugt til Mobile, hvor han gav tre Koncerter, optraadte han i Begyndelsen af Februar endnu to Gange i New-Orleans.

Han besluttede nu at besøge Kuba og landede den 15de Februar i Havana, hvor han atter stødte sammen med Vieuxtemps.

Denne havde ikke været heldig i Havana, hvorfor han efter at have givet sin første Koncert lod bekjendtgjøre gjennem Bladene, at den anden allerede annoncerede ikke vilde finde Sted. Han lod sig dog overtale til alligevel at optræde én Gang til, men forlod umiddelbart derpaa Kuba.

Syg og anstrængt var Bull kommet til Havanna. Der herskede gjennem de følgende syv Uger, han var der, en stigende Hede; men den maadeholdne Levevis, som han altid paalagde sig under de varme Himmelstrøg, bevarede ham fra de gjængse Febre i det farlige Klimat og lod ham ret nyde Livet i disse underskjønne tropiske Omgivelser, hvis Skjønhed han selv skriver, «overgaar al Beskrivelse».

Og tropisk-orkanagtig var ogsaa den Lykke han gjorde! Hans Spil elektriserede Havaneserne i den Grad, at han efter hinanden gav ikke mindre end ti Koncerter, hvoraf fire paa Hovedtheatret og sex paa det umaadelige «Facon-Theater», — og efter hvilken Skala kan man faa et Begreb om af den Omstændighed, at Udgifterne for hver Aften alene løb op i 4,000

Francs. Især begeistredes Havaneserne af «*Polacca Guerriera*», der forlangtes saa godt som paa hver Koncert og accompagneredes af Eliten af Musikerne af de syv Regimenter, som laa i Havanna, — Orchestre, der for det meste vare sammensatte af Negre og Mulatter; men hvori han fandt «de bedste Musikere i hele Amerika».

Denne mere end stormende Lykke, hvorunder der regnede Vers, Blomsterbuketter og Kranse nok til at dække hele Scenen, skulde imidlertid paa en lige saa tropisk voldsom Maade afbrydes. Man opdagede en vidt forgrenet Sammensværgelse blandt Negerne imod alle Hvide, og Bull stod pludselig midt i en Negerrevolution, hvori man skjød ikke mindre end syvhundrede Mennesker ned. Han maatte da se til at redde Affærerne bedst muligt, for uden Tab at komme fra sine Kontrakter og Engagements.

De varigere Frugter af Bulls Ophold i Havana, der skildres høist malerisk i hans Brev derfra hjem til sin Hustru, var to Kompositioner efter kubanske Motiver nemlig *Agiaco Cubano,* som han allerede spillede paa sine sidste Koncerter i Havanna, og *Ricuerdos de la Habana* (Erindringer fra Havanna).

Paa Tilbagereisen i April til «De forenede Stater» over Charleston paadrog han sig ved uforsigtigen at sove paa Dækket i Solskinnet et farligt Solstik, hvorved Ansigtet ophovnede og dækkedes af en tyk Skorpe. Han kurerede det med sin egen Kur: «koldt Vand, kolde Bade, ved at transpirere meget og spise lidt samt megen Bevægelse i fri Luft.»

Fra Charleston reiste han saa til Columbia og Norfolk samt, tilsøes, til Baltimore, overalt koncerterende.

Paa Veien til Boston gjennem New-York søgte Hr. Sch..., der fra Hamburg havde fulgt ham som

Sekretær, at faa ham arresteret i Anledning af Udlæg, han paastod at have gjort, medens Bull saa langt derfra endnu mente at have Penge tilgode hos Sch . . . for Forlaget af hans Kompositioner. Af Arresten blev intet, da Bull med Lethed fik stillet Kaution; men der udspandt sig heraf en Proces, som først i 1852 blev tilendebragt.

Denne Affaire gjorde imidlertid Ole Bull snarere Gavn end Skade i Boston. Man saa i det hele kun en Intrige fra hans Rivalers Side for at hindre Bull i at lade sig høre der i Staden til fastsat Tid, og herved steg hans Popularitet til det utrolige.

Han gav sine Koncerter paa det store Theater *Melodion*, som rummer over 2,000 Tilhørere, og Orkestret maatte rømmes og Pladse indrettes paa Scenen for at tilfredsstille den store Tilstrømning. Aviserne kappedes om at hæve ham til Skyerne og om at opsamle Smaatræk af hans Liv til det videbegjærlige Publikum, — kort, der er vel neppe noget Sted, selv i Amerika, hvor han er modtaget med større Begeistring end i Boston. At han med sin vante Godmodighed havde spillet for en syg Dame, der ikke kunde komme paa hans Koncerter, i hendes Hjem, løftedes af Dagbladene i Skyerne og gjorde ham yderligere yndet.

Fra Boston begav Ole Bull sig til Kanada og gav paa denne Reise Koncerter i Lowell, Salem, New-Bedford, Providence, New-Haven, Hartford, Albany, Utika, Rochester, Troy, New-York, Worchester, Springfield, Montreal, Quebeck, Toronto, Niagara, Buffalo og Saratoga, hvorpaa han i August og September tog et roligt Sommerophold i Bristol for at udhvile efter sine Anstrængelser.

Det Indtryk, Kjæmpefaldet Niagara havde gjort paa ham, søgte han at beskrive i en Komposition af samme

Navn, som han ud paa Vinteren for første Gang spillede i New-York.

Medens han endnu opholdt sig i Bristol, fik han fra Direktøren for *the Musical Fund Society* i Philadelphia en Anmodning om at optræde ved Selskabets første Koncert mod den Godtgjørelse, han maatte bestemme, idet man tillige yttrede Haab om, at han paa Grund af sin bekjendte Velgjørenhed vilde ansætte denne saa lavt, at baade han selv og Selskabet kunde faa et passende Overskud. Dets Øiemed var nemlig at danne et Fond til Understøttelse af fattige Musikere og deres trængende Efterladte. Ole Bull takkede for den ham af Selskabet viste Tillid og tilbød Bistand paa den Betingelse, at hans eneste Godtgjørelse skulde bestaa i den Ære at understøtte et saa høit agtet Selskab i dets ædle Bestræbelser.

Da Direktørerne fik dette Svar, besluttede de at slaa en Medaille til Ole Bull. Paa Aversen er der et Apollohoved og paa Reversen Indskriften: «*Musical Fund Society of Philadelphia, — Presented to Mr. Ole B. Bull in testimony of his talents and generosity. November, 1844*».

Ole Bull optraadte paa Selskabets Koncert, og efter det første Nummer fremtraadte i Præsidentens Fravær Mr. John Kane og erklærede, at Selskabet til Tak for Ole Bulls ædelmodige Bistand og i Erkjendelsen af hans Storhed som Kunstner havde udnævnt ham til Æresmedlem, — en Udmærkelse, der i Løbet af de sidste tyve Aar ikke var tildelt nogen anden Musiker. Derpaa vendte han sig under stormende Bifald til Kunstneren og lagde med nogle passende Ord Medaillen i hans Haand.

I December spillede Bull i New-York sin Komposition «Niagara», som Publikum havde imødeseet med spændt Forventning. Den gjorde imidlertid i Begyn-

delsen ingen synderlig Lykke. Publikum havde ventet noget andet og modtog den med Kulde. Den vandt dog efterhaanden mere og mere Indpas i New-York, og i Philadelphia modtoges den straks ved første Opførelse med enthusiastisk Bifald.

I et Brev om hans «Niagara», hvorom der i Kritiken havde været delte Meninger, yttrer den føromtalte amerikanske Forfatterinde Maria Child:

«Det er en gammel Strid, den mellem Geniet og Kritiken, og sandsynligvis vil den aldrig bilægges; thi det er en af de mangfoldige Brydninger mellem Konservatisme og Reform. I alle Livets Forholde er Geniet paa Fremadskridningens, og Lærdommen paa den vedtagne Ordens Side. Geniet kommer som Profet fra Fremtiden for at lede Tidsalderen fremad; Lærdommen, Lovgiveren, stræber at holde den tilbage ved Fortiden. Men Profeten omstyrter altid Lovene; thi derfor blev han sendt. Under hans mægtige Haand give Skrankerne gradvis efter og svinde, ligesom Metallet smelter ved Ildens Berørelse.

Dette gjælder med ligesaa megen Sandhed om Musik, som om enhver anden Ting. Dens Regler har stadig vexlet. Hvad der nu er vedtagen Lov, var ubekjendt eller stødende for hundrede Aar siden. Ethvert stort Snille, der har vist sig i Kunsten, er blevet anklaget for at have gjort Vold paa Reglerne. Haydns Biograf siger: «Denne unge Musikers ophøiet skjønne Tanker, hans Stils Varme og de Friheder, han undertiden tillod sig, fremkaldte mod ham alleslags Angreb fra det musikalske Munkeskab. De bebreidede ham Feil i Kontrapunkt, kjætterske Modulationer og altfor dristige Bevægelser. Hans Indførelse af *prestissimo* bragte alle Wiens Kritikere til at gyse.» En engelsk Adelsmand bad ham engang at udvikle Grunden til visse Modulationer og Anordninger i en af hans Kvartetter.

«Jeg gjorde saa, fordi det gjør god Virkning,» svarede Komponisten. «Men jeg kan bevise Dem, at det dog er stridende mod Reglerne.» — «Meget vel; indret det paa deres egen Maaade, hør begge Dele spilles, og sig mig saa, hvad de synes bedst om!» — «Men hvorledes kan deres Maade være den bedste, da den dog strider mod Reglerne?» — vedblev Adelsmanden. — «Fordi den er den behageligste,» — svarede Haydn, og Kritikeren gik bort uden at være overbevist.

Beethoven blev stadig beskyldt for at støde an mod Reglerne. I en af hans Kompositioner blev forskjellige Ting udpegede for ham som Afvigelser fra Lovene, der udtrykkelig vare forbudne af Kunstens Mestere. «De forbyde dem, gjør de?» sagde Beethoven . . . «Vel, jeg tillader dem!»

Forstaa mig ikke, som om jeg taler med Ringeagt om Kundskab og kritisk Dygtighed. Kun fordomsfuld, indbildsk Uvidenhed gjør det. Tvertimod arbeider jeg med alvorlig Flid paa at erhverve mig større og større Indsigt i alle Arter af Kunst: Men i alle høiere og mere aandige Aabenbarelser erkjender jeg Lovene kun som midlertidige og foranderlige statistiske Tabeller over Aandens fremskridende Udvikling; jeg negter ikke Kritikens Nytte, men Geniet blir altid Herren, Kritiken Tjeneren.

Om Kritikerne vil betragte Niagara som feilfuldt, naar de undersøge dets Bygning, kan jeg ikke vide. Det er deres Forretning at analysere Snillet; men Ulykken er, at de i Almindelighed ere tilbøielige til at dissekere i Skyggen af sine egne Hænder. Ellers tænker jeg, at hverken Vandfaldets Torden, Havets Brølen, Træernes Susen, Vindens Tuden eller Fuglenes Kviddren er komponeret efter Reglerne. De burde alle sendes til Paris eller Rom for at fuldende sin Opdragelse og imidlertid tie stille, med mindre de kan standse sine

vilde, evige Variationer. — — Ved at slutte den norske Toneskald til sit Hjerte modtager Amerika mere, end det kan give. Hans Besøg har virket og vil mere end noget andet virke til at vække og udbrede Kjærlighed til Musik trindt om i Landet; og naar Kjærlighed gives, finder den snart sin Form i Kundskab. Alt, hvad der lever, er født af Hjertet!»

Mere Lykke hos den store Masse gjorde en anden Komposition, «*the Solitude of the prairies*» (Præriernes Ensomhed), da den var mere ørefaldende end «Niagara»; den blev snart Publikums Yndlingsnummer og maatte gives saa godt som paa hver Koncert.

Paa denne Tid optraadte Ole Bull ogsaa med en storartet religiøs Komposition «Davids Salme», der blev modtagen med Bifald og Ros, skjøndt den naturligvis ikke i den Grad kunde tiltale Massen, som hans mindre alvorlige Numre.

Efter at have givet en Del Koncerter i Boston, Providence, New-Bedford og Worchester optraadte han atter flere Gange i New-York og gav endelig i Januar 1845 for 3,500 Tilhørere i «Tabernaklet» under stormende Jubel en Afskedskoncert, før han tiltraadte sin Reise mod Syden.

Paa Veien sydover spillede han i Newark, Brooklyn, 3 Gange i Philadelphia, i Louisville, Wilmington, og gav endelig i New-Orleans 5 Koncerter i den store Armory-Hall, stedse for overfyldt Hus.

For sine mange Venner i New-Orleans gav Ole Bull før sin Afreise en glimrende Fest i St. Charles Hotel. Ud paa Aftenen anmeldtes en Fremmed, der netop var kommen med Dampbaaden fra Europa, nemlig den tyske «Troldmand» Alexander. Han blev modtagen med al mulig Forekommenhed og anmodet om at vise sine Kunster, hvilket han lovede paa den Betingelse, at Ole Bull til Gjengjæld skulde spille for

ham. Dette indrømmet, forbausede han Selskabet med adskillige mærkelige «Trollerier». Da Ole Bull saa skulde forevise den kostbare Medaille, han havde faaet af *Musical Fund Society*, fandtes der i Futteralet kun et Stykke Bly. Værre var det, at da han endelig efter Løfte skulde spille, fandtes Strengene revne af hans Violin og denne sprukken paa flere Steder. Nu blev Bull virkelig ængstelig; men Alexander gjorde snart Ende derpaa ved at lade det hele forsvinde og derpaa bringe ham saavel Medaillen som Violinen igjen i fuld god Stand. Til Belønning spillede og improviserede Bull da ogsaa til langt ind i den varme Stjernenat og lod sine Gjæster gaa hjem, endnu mere begeistrede end efter nogen af hans Koncerter.

I Løbet af Vaaren og Sommeren bereiste han nu hele Trakten om Missisipi og kom, inden han i August og September tog sin Sommerhvile, atter lige op til Niagara. Paa denne Tur gav han en Mængde Koncerter i ikke mindre end 24 forskjellige Steder.

Under denne Reise var det, at han gjorde en Udflugt til den berømte kjæmpemæssige Mammuth-Hule i Kentucky. Han kom her bort fra sit Følge og ansaaes en Stund for forulykket. Da han var gjenfunden, tog han sin Violin, og Spillet fik her dybt under Jorden en egen Klang, der gav et næsten spøgelseagtig gribende Indtryk. I det hele opholdt de sig 16 Timer i Hulen og gjorde paa denne Tid en Vandring af 18 engelske Mil.

Forholdene i Amerika var dengang — i 1848, altsaa for sex og treti Aar siden — om end overalt under et kolossalt Opsving, dog endnu ligesom kun i Svøbet mod, hvad de senere har udviklet sig til. I den nu betydelige Stad St. Louis, hvor Ole Bull dengang optraadte, kjendte man saaledes endnu ikke til Gas, men brugte gammeldags Kamphinlamper til at oplyse

Lokalet med. En gammel amerikansk Avis fortæller da følgende lille Passage: Salen var overfyldt af Eliten af den gamle franske Byes Publikum, og Tilhørerne sad just høist grebne af «Sommerens sidste Rose», da pludselig i Heden et Lufttræk fra et af de aabne Vinduer bragte en af Lamperne til at gaa ud. Den vedblev imidlertid osende at udsende en Søile af Sod. Som Bull stod der med opadvendt Ansigt og hele sin Tanke koncentreret paa sin Violin, lagde han ikke Mærke til den Aske, som begyndte at sænke sit sorte Støv over hans Hoved, Ansigt og Øine. Han vedblev, helt til Stykket var tilende, tog saa Lommetørklædet op og tørrede Sveden af sit Ansigt . . . O ve, hvilken Forandring i den stakkels Oles Udseende! Hans Ansigt saa sort som en Negers. Han saa paa sit Lommetørklæde, paa sine Hænder, paa sin Violin — — — alt sort! — og udbrød med et elskværdigt Smil: *my poor fiddle, I am so sorry for you!* (Min arme Violin, jeg er saa bedrøvet for dig!)

Underveis ned ad Missisippien til Cincinnati havde han paa Dampbaaden et pudsigt Sammenstød med endel halvvilde Kolonister fra Vesten. Han sad rolig og læste en Avis, da en af disse Vildmænd, der kalde sig selv «halv Hest, halv Alligator», nærmede sig til ham og sagde: «Kom og tag en Snaps!»

«Mange Tak, jeg drikker aldrig Brændevin,» svarede Ole Bull høfligt.

«Gud fordømme Dem, De hører dog vel ikke til noget Nykterhedsselskab?»

«Nei, jeg hører ikke til noget Nykterhedsselskab; men jeg drikker aldrig Brændevin, fordi det virker paa mig som Gift».

«Mener De dermed, at jeg byder Dem Gift?» — raabte Vildmanden og stillede sig færdig til Kamp; — «kom og slaas, gamle Hest!»

Imidlertid samlede sig om dem et halvt Snes af hans Kamerater, som ogsaa raabte: — «Kom og slaas, gamle Hest! Du ser ud til at være en bandsat stærk Karl. Vis os nu, hvad Du duer til.»

«En Nordmand kan slaas saa godt som nogen anden, naar hans Blod kommer i Kog,» — svarede Ole Bull; — «men jeg kan ikke slaas med koldt Blod. . . . Hvorfor skal jeg slaas?»

«Hvilket Sludder! hvorfor Du skal slaas? Du ser ud til at være stærk, og Du skal slaas!»

Da han ikke paa nogen anden Maade kunde stille dem tilfreds, sagde han: «Siden I endelig vil prøve min Styrke, og vi virkelig ikke har noget at slaaes om, saa skal jeg sige Jer, hvad jeg vil gjøre. Den, som har Lyst, kan tage fat i mig, paa hvilken Maade han selv vil, og jeg vil vædde, at han et Minut efter skal ligge paa sin Ryg for mine Fødder. Tag mig, i hvad Stilling I vil!»

Forslaget blev modtaget med Jubel; en svær Karl traadte frem og greb ham fat om Livet, men laa et Øieblik efter bevidstløs for hans Fødder.

Ole Bull blev først noget urolig over at være kommen i denne betænkelige Stilling i det vilde Vesten, især da en af Følget trak sin *Bowie-knife*, et eget Slags lang, tveægget Kniv, hvormed Mændene i Vesten altid ere bevæbnede. Men til hans Beroligelse løste han kun sin Brændevinslærke og heldte en god Slurk deraf i Halsen paa den Afmægtige, som strax kom til sig selv ved denne Hjertestyrkning. Mandens første Spørgsmaal var: «hvordan, Satan, gik det til, at jeg blev kastet overende?» Dette fremkaldte en Skoggerlatter, hvori han selv istemte.

Derpaa sprang han op, tog sin *Bowie-knife*, rakte den til Ole Bull og sagde: «Tag denne med hjem, De slaaes forbandet godt; De kastede mig jo til Marken

saa hurtigt som et Lyn.» — Fem, sex andre fulgte hans Exempel og gav sine *Bowie-knifes* som et Agtelsestegn til den stærke Slagsbroder fra det fremmede Land, saa at Ole Bull her fik et nyt Bidrag til sin Samling af amerikanske Kuriositeter.

I October 1845 gav Ole Bull i New-York og Boston en Række Farvel-Koncerter inden sin nær forestaaende Afreise til Europa.

Efterretningen om, at man kun i kort Tid endnu vilde have Anledning til at høre ham, gjorde, at Tilstrømningen var større end nogensinde. Han optraadte her atter med en ny Komposition, der i høi Grad var egnet til at slaa an, nemlig «Washingtons Minde.» Efter Kamptummelen, hvorunder man hører de stridende Folks Nationalsange, *Yankee doodle* og *God save the king*, kommer en høitidelig Marsch til Washingtons Minde, hvorpaa følger «Frihedens Triumf,» og det Hele ender med Folkesangen: *Hail Columbia*. Dette Nummer gjorde mere stormende Lykke end noget andet og gjorde Ole Bull til den populæreste Kunstner i de forenede Stater.

Den 30te October gav han i New-York sin sidste Koncert i «Tabernaklet» for over 4000 Tilhørere. Indtægten havde han bestemt til Frimurernes Fond for Enker og Faderløse. Mellem Koncertens første og anden Afdeling traadte de nærværende Frimurere frem med Stormesteren og Storsekretæren i Spidsen. Ole Bull blev ledet ind, og Storsekretæren, Broder Herring holdt følgende Tale til ham:

«Broder! Den Kommittee, som af Storlogen har faaet det Hverv at berede en Tilflugt for alderstegne Brødre og Broderskabets trængende Enker og Faderløse, har bemyndiget mig til i denne Forsamlings Nærværelse at udtale for Dem dens Taknemmelighed, Beundring og broderlige Kjærlighed. Den ædle Velgjørenhedshandling, der forskjønner Deres Skilsmisse fra os, skal bo i vore

Hjerter og omgive Deres Navn med en Glands, som vil udmærke Dem fremfor alle dem, der for en Tid har besøgt vore Kyster og igjen forladt dem uden at have vist noget Spor af Følelse for andre end for sig selv. Dem, Broder! har vore Landsmænd for hver Dag af Deres Ophold blandt os omsluttet med en stedse voxende Hengivenhed, fordi De har vist Dem i Besiddelse af en Sjæl, der er istand til at fatte, hvad der er godt i vore Institutioner, skjønt i vor Natur, stort hos de Mænd, som vort Land har fostret. Denne Stats Frimurere glæde sig ved at hilse Dem som Broder og ønske, at De vil føre med Dem paa Deres fremtidige Reiser og til Deres Fødeland Erindringen om denne vor Taknemmelighed, som De har vundet ved Deres Geni, Deres Talenter og Deres Velgjørenhed i Forening. Som Tegn paa disse Følelser bede vi Dem, at hvorsomhelst De herefter deltager i Frimureriets Arbeider, De vil mindes os ved at bære Staten New-Yorks Frimurer-Regalier.

Norge har ingen Grund til at skamme sig over sine Frimurer-Konger eller sine Frimurer-Arbeidere; det kan være stolt af sit Barn, sin Murer, som nu staar her iblandt os.»

Her skred Storsekretæren til at iføre Ole Bull Storlogens pragtfulde Høitidsdragt under Publikums høilydte Bifald, og vedblev derpaa:

«Broder Ole Bull! — Deres Mission til vort Land er snart til Ende. De bragte med Dem Deres Fædrelands frie Aand, der samstemmer med vort Lands frie Aand. De har gjort de yndige Melodier fra «Norges Fjelde» bekjendte i Amerikas «Præriers Ensomhed;» De vil føre med Dem tilbage i musikalsk Digtning «Niagaras» Musik; De vil efterlade Dem Deres Hylding til «Washingtons Minde», og De vil følges af «Moderens Bøn» og den Faderløses varme Taknemmelighed; og Verden vil lære, at, medens man taler om Foreningen

af Folk og Stater ved Jernbaand, er der ét, stærkere end Jern, som forener Hjerterne hos trofaste Mænd og frie Mænd fra enhver Himmelegn, nemlig Broderkjærlighedens uopløselige Baand.»

Her sluttede Storsekretæren sin Tale under Forsamlingens vedvarende Bifald.

Ole Bull, der var dybt bevæget, takkede i faa Ord, men talte i Begyndelsen saa lavt, at man ikke kunde høre ham; tilsidst sagde han:

«Min Hyldest til Washingtons Minde er ikke min alene, det er hele det norske Folks Hyldest, der lyder gjennem mig. De Grundsætninger, for hvilke dette Lands Folk drog sit Sværd og udgød sit Blod, begeistrede Norges Folk og styrkede det i dets Frihedskamp. Normændenes Beundring for den amerikanske Forfatning og dens store Stifter blev tidlig indplantet i mit Hjerte, og Beundring for Washington og Kjærlighed til Frihed er indpræget deri for evig.»

Denne Tale modtoges med stormende, vedvarende Bifald. Ved Koncertens Slutning gjentoges dette, og Ole Bull blev atter og atter fremkaldt og overøst med Blomster.

Som Publikums og Pressens erklærede Yndling saagodtsom over hele den amerikanske Union og en hædret Ven af dets første Mænd, vendte han nu med en ikke ubetydelig erhvervet Formue tilbage til Hustru og Børn i Paris.

Han optraadte nu ogsaa der. Men, hvad enten det havde sin Grund i, at Opinionen var paavirket imod ham i Anledning af hans seirrige Rivaliseren med Vieuxtemps og de andre franske Storheder over i Amerika, eller i, at «Paganinitiden» allerede var i synkende i

Verdensstaden, — det gik ham dennegang ikke efter Ønske og Forventning. Paa *Opéra comique* opnaaede han mere en Succès d'estime end nogen sand levende Enthusiasme.

Hans Breve hjem til Hustruen fra Sydfrankrige, i hvis forskjellige Stæder han bagefter nød en enthusiastisk Modtagelse, røber noksom hans Skuffelse over Paris og maaske ogsaa, at han nu var vel tilbøielig til at lægge den tilvænnede amerikanske Maalestok paa, hvad han fandt at kunne nævne som «Succès».

I Lyon gav han under stor Tilstrømning flere Koncerter og deriblandt én til Fordel for en stakkels Kunstnerinde, hvem Fortvivlelsen havde drevet til at ville ende sit Liv ved at kaste sig i Rhônen, hvorfra hun dog var reddet.

Den sydfranske Koncertreise endte med Marseille, hvor han blev stormende hyldet. Her traf han igjen og var meget sammen med Digteren H. C. Andersen, med hvem han i Kjøbenhavn i 1838 havde stiftet et varmt Venskab, der ogsaa finder sit Udtryk i et Brev fra Andersen i den her offentliggjorte Samling.

Fra Marseille tog han saa i Høsten 1847 over Middelhavet til Algier og havde her interessante Oplevelser sammen med General Youssef, med hvem han foretog Reiser og bl. A. var paa Løvejagt.

Tilbage over Spanien! Dette Lands sydlig-romantisk duftende Folkemelodier henrev ham — han erklærede dem for de skjønneste i Verden!

Det var under dette Ophold i Spanien, at han komponerede *La verbena de San Juan* og af Dronningen af Spanien modtog en Brystnaal i Form af Blomsten «*La verbena*» med 140 Diamanter samt Carl den III's Orden i Brillanter. Han fik ogsaa den portugisiske Christusorden.

Efterat have høstet stormende Triumfer i Cadiz, Madrid, Barcellona og andre Stæder vendte han omkring Aarskiftet tilbage til Frankrige med en liden Malerisamling af gamle spanske Mestere samt atter en indkjøbt Violin.

Paa ny koncerterende gjennem Sydfrankriges Byer, var han naaet helt op til Nantes, da Efterretningen om Februarrevolutionen i 1848 førte ham til Paris.

Under de stormfulde Dage var han bl. A. oppe paa Raadhuset hos Præsident Lamartine med det norske Flag, som siden hang opbevaret i «*Hôtel de ville*», indtil det brændte med denne Bygning under Kommunen i 1871. Senere gav han i Paris en Koncert til Indtægt for de i Februardagene Saarede.

Han opholdt sig hele denne Sommer i Paris, beskjæftiget med at bygge sig en Violin efter egen Konstruktion, og først ud i October vendte han tilbage til Norge, hvor han imidlertid havde kjøbt Eiendommen Andøen ved Kristiansand til Ophold for sig og Familie.

Paa de talrige Koncerter, han nu gav i sit Fædreland, hilstes han overalt med Jubel og begeistret Hyldest.

Sympathierne for ham skulde imidlertid snart blive mere delte, og det Hjem, han havde gjort sig saa mange Planer op om at bygge paa Andøen, komme til at staa halvfærdigt for andre Interesser. Thi, fra at være en halv Fremmed, hvis berømte Verdensnavn hele Landet satte en Stolthed i at tilegne sig, reiste Ole Bull nu pludselig den flyvende Partifane lige inde i Folkets egen Gaard.

Med al den Indflydelse, som hans mægtige Navn gav ham, krævede han Virkeliggjørelsen af en national scenisk Kunst. Hvad Waldemar Thrane havde begyndt i sin norske Opera, skulde fortsættes i en national Musik-

udvikling; hvad man fra Danmark hidtil havde laant os af Skuespilkunst, skulde afløses af en egen norsk!

Foruden den Luftning, som dengang strøg ind over Landet fra Februarrevolutionen i Frankrige, bidrog ogsaa andre Omstændigheder til at vække et særligt nationalt Liv i Norge, idet, foruden Ole Bull, ogsaa andre norske Kunstnere, saasom Tidemand og Gude m. fl., nu paa Grund af de urolige Tider i Udlandet tog Ophold hjemme. For disse landflygtige, altid hjemlængtende, Kunstnere, var Livet hjemme som en ny Fædrelandsdaab, og Folket tog paa sin Side Inspirationer af deres Nærværelse. Luften fyldtes af ideale Forlangender, og der vaktes en Bevægelse, som betegner en hel Epoche i vor nationale Kunst saavelsom Literaturs Udvikling.

Et norsk Theater med et norsk Orkester var, hvad Ole Bull med hele sin Enthusiasme satte sig for at realisere i sin Fødeby Bergen.

Og han sparede hverken Penge eller Kræfter; — han fik sammensat Kommiteer, engageret Skuespillere, indrettet og bygget et Theater. Han stod selv i Orkestret, komponerede norske Musikstykker, overvar Prøver, bearbeidede Opinionen, inspirerede Aviserne, indtil han endelig den 2den Nytaarsdag 1850 fik sit nationale Theater aabnet med en Repræsentation, der af alle, selv Modstandere, erkjendtes at have faldt overraskende heldig ud.

De af Dagens Fart beaandede Breve hjem til hans Hustru paa Andøen, hvori han i denne Tid beretter sine Anstrængelser, sine talrige Skuffelser og sit udholdende, energiske Haab for Sagen, giver et storslagent Indtryk. Han arbeider for sin Sag med et Hjerte og en Stemningsfylde, som minder om — en Oceandamper inde i en trang Led eller Fjord, eller Personlighedskraften

hos Mænd, der kjæmpe ude i Offentligheden i store Lande.

Foretagendet var imidlertid for svært til med engang at kunne løftes af en Mand. Han tabte Penge, indvikledes i Avisfeider og Processer med Authoriteterne og var vel hellerikke af Naturen skikket til i Længden at være den praktisk styrende for en saadan Anstalt. Han var for hedhovedet, og den samme Landets Dannelse, som havde opelsket hans norske Violin, var endnu ikke forberedt nok for dette nye.

Bulls Theater gik vistnok snart over i andre Hænder. Men den 2den Januar 1850 blir dog altid at anse som den norske nationale Scenes Aabningsforestilling. Det Tæppe, som gik op den Aften, medens Ole Bull stod med fuldt Hjerte i Orkestret, gik op for en hel dramatisk Udvikling i vort Land. Den 2den Januar 1850 vil altid nævnes som den norske Scenes Fødselsdag og Ole Bulls Æresdag. Hans Foretagende reiste Bevægelse, Discussion og Kamp over det hele Land; men særlig fremkaldte den høie Dønning, det satte i hans Fødeby, Bergen, Kunstnere som Johannes Brun, Fru Gundersen, Fru Brun, Fru Wolf, hvortil senere sluttede sig den talentfulde Fru Juel, hvilke alle, efterat Ole Bulls Theater i Bergen gik ind, har ladet hans nationale Scene gjenopstaa med Glans inde i Hovedstaden.

Den Kamp, Ole Bull havde havt at føre med Forholdene, var haard. Sin bedste Vilje og sine kjæreste Ideer saa han misforstaaede og angrebne, og sig personlig mere og mere indviklet i allehaande Processer og Fiendskaber.

Det var under denne bittre Skuffelsens Sindsstemning, at Planen modnedes hos ham om, at grunde et «Ny-Norge» over i Amerika, hvor han faktisk og praktisk kunde gjennemføre alle sine Idealer. Han havde paa sine Reiser seet de dengang endnu tyndt spredte

Nordmænds vanskelige Kaar derover og forstaaet, hvilke Fordele de kunde opnaa, om de bleve samlede og beskyttede. Nutidens Forholde viser, at Ole Bull i dette Stykke ialfald saa klart.

Efter en kortere Kunstreise til Danmark og Tydskland tog han med denne Plan i 1852 igjen over til Amerika og kjøbte i Pensylvania, *Potter county*, ved Bredderne af Susquehannah et betydeligt Stykke Land — 125,000 Acres. De Norske i det fjerne Vesten, der fortæredes af Musquitos og Febre, tyede strax did; thi det viste sig, at Ole Bulls Koloni var et overmaade sundt Land med et godt Klima, med Ege-, Bøge- og Furuskove, Floder egnede til Tømmerflødning og ellers ypperlige Kommunikationsforholde.

Her skulde, som Ole Bull yttrede paa Koloniens Indvielsesdag: — «grundes et «nyt Norge», der var helliget Friheden, døbt i Uafhængighed og beskyttet af Unionens mægtige Flag!»

Alt gik vel, Skove ryddedes, Jorden blev pløjet, Huse, Skoler og Kirker byggedes, — indtil Bull en smuk Dag fik Bud om, at den retmæssige Eier af Grunden ønskede at tale med ham. Det viste sig da, at han havde kjøbt de 125,000 Acres Land af et Kompagni eller rettere en Bande af Svindlere, der ikke havde juridisk Adkomst til Jorden, og at han, legalt talt, havde begaaet et Slags Indbrud, idet han havde fældet Træer, pløjet o. s. v. paa tredie Mands Eiendom. Eieren, Kvækeren Stuartson, gjorde ham nu et Tilbud om, at afkjøbe ham Landet, hvilket Ole Bulls medtagne Formuestilstand imidlertid nu ikke tillod ham at gaa ind paa.

Bull begyndte Proces med Svindlerne; men overalt hos den anglo-sachsiske Race er Rettergangen dyr, koster Guld og atter Guld. Processen blev en Grib, der hakkede Bulls Kjød og drak hans Blod. For at skaffe

Penge til den, maatte han under strenge Kontrakter reise omkring og spille.

Fortæret af Sorg, febersyg og anstrengt af den idelige Optræden, drog han fra By til By, fra New-York til San Francisco, — og den sidste Aften, hvortil hans Engagement forpligtede ham, fik han den gule Feber. Han har selv fortalt, at han laa om Natten og vred sig paa et Stengulv i sit Logis; men hans kraftige Konstitution og selvopfundne Kur at drikke Sennepsvand samt hugge og stikke sig over det hele Legeme med en Lebensvækker overvandt ogsaa dette Anfald.

Med ubetvingelig Energi fortsatte han fremdeles Processen, drog selv ud i de fjerne Skove for at hente Vidner etc., og bragte endelig saameget ud af Rettergangen, at hans Ære var reddet og nogle tusinde Dollars fravristet Bedragerne.

Ole Bull har fortalt mangt et karakteristisk Træk fra den Tid om, hvorledes hans Forfølgere benyttede alle tænkelige Fif og Midler for at gjøre ham det umuligt at underholde sine Processer. Særlig gik det ud paa at benytte ethvert nogenlunde egnet Dokument for at komme ham tillivs med Beslaglæggelse af hans Effekter eller Arrest paa hans Person, for at hindre ham fra at skaffe Penge gjennem sine Koncerter.

Hvor anstrengt han var under dette Liv, kan man forstaa af, hvad han har berettet om sin Tilstand, da han lige efter en Sygdom i 1857 gav en Række Koncerter i *Dodworths Hall* i New-York. «Han var saa svag, at man maatte føre ham frem paa Scenen, og havde da taget saameget Chinin, at han ikke hørte de første Takter af sit eget Spil, men først vaktes op af Publikums Applaus. Imellem Numrene maatte han hvile sig paa en Sofa og styrke sig med Portvin.»

Medens han saaledes forfulgtes, og man gjorde ham Vanskeligheder paa alle Hold, maatte han hyppig sætte

List mod List. Især gjaldt det for hans Forfølgere om, at faa konfiskeret hans kostbare Violin.

En Aften i New-York, som han gav Koncert for overfyldt Hus og under Publikums stormende Bifald og Jubel træder ud fra Scenen efter et Nummer, møder han en Retsbetjent, der erklærer, at han er nødt til at beslaglægge den Violin, Bull har under Armen; han har dertil Lovens Ret og Magt . . .

Det var en iskold Overgang, endnu medens han stod med den brusende Jubel om Ørene.

Bull smilede og bukkede — med Violinen fremdeles under sin Jernarm:

«Tillad mig kun et Øieblik at vende tilbage og fortælle Publikum Grunden, hvorfor jeg ikke kan fortsætte Koncerten. . . . De indser, jeg skylder» . . .

Manden blev bleg, han indsaa pludselig Faren, — at han stod lige foran det at blive offentlig lynchet af den hundredgabede Kerberus, et indigneret og rasende amerikansk Publikum, og drog sig halv konfus halv bønfaldende ud af Døren.

Bull begreb imidlertid, at han maatte være dobbelt aarvaagen. At miste Violinen var det samme som for en Kjæmpe at miste sin Kaarde, og han betroede den nu til en Ven.

At Forsigtigheden ikke var overflødig, viste sig. Et Par Morgener efter har Bull igjen en Sherif i sit Logis. Manden opdager og bemægtiger sig strax den eftertragtede Violinkasse, hvori den kostelige Skat ligger nedlaaset og forlanger Nøglen, den Bull ogsaa høflig overleverer ham. Han forvisser sig om, at Violinen er der, og i Retsbetjentens Mine, idet han iler ud, læses den straalende Seir, han endelig har opnaaet. Med Violinkassen i Haanden gaar det i fuld Fart hen til Fordringshaveren, der skjønt ukyndig spiller og gnider paa Violinen af bare Jubel. Den besees og beundres

af en hel Kreds. . . . Værdien for et saadant Mesterværk kan ligesaa lidt som de store Diamanter taxeres, og Spørgsmaalet om, hvormange tusinder Dollars i praktisk Handelsværd, søges endelig afgjort hos New-Yorks første Musikhandler. Denne modtager den erobrede Violin med ærbødig Respekt. Han ser indeni den, banker paa den, klimprer . . . banker igjen . . . Atter gjentager han de samme Manøvrer . . . Endelig kaster han Violinen foragtelig hen paa Bordet: — «Den der er værd akkurat — sex Shillings; . . . en ordinær Kræmmerviolin!» —

— Efter fem stormfulde Aar, tilbragte derover under Opbud af hans hele geniale Evne for at byde en haard Skjæbne Spidsen, og blandt hvis Begivenheder kan mærkes, at han i 1853 koncerterede gjennem Amerika med den dengang kun ti Aar gamle senere saa berømte Adelina Patti, — kom han endelig i August 1857 tilbage til Bergen, saa at sige «Fant som Peer Gynt.»

Her tog han strax fat igjen paa Theatersagen, kom selvfølgelig i Brud med den daværende Direktion og indkaldte om Høsten Bjørnstjerne Bjørnson til artistisk Direktør, — et Skridt, der, som bekjendt, gav den nationale Scene et helt nyt Opsving. Ole Bull anførte nede i Orkestret hele den Vinter, medens Bjørnstjerne Bjørnson dirigerede det artistiske oppe paa Scenen.

Den sidste tunge amerikanske Reise havde imidlertid ikke undladt at sætte sine Spor ogsaa i Bulls Kjæmpekonstitution. Efter den første Tids Virksomhed hjemme indtraadte en Reaktion, der trykkede paa hans Humør. Han led under Anfald af Koldfeber — en Levning af Panamafeberen —, hans Formuesomstændigheder vare derangerede; dertil kom huslige Sorger. Med den Tanke at gjennemgaa en Badekur i Tydskland drog han i Vaaren 1858 til Wien, gjorde der og i Pesth en storartet Lykke og opholdt sig derpaa om Sommeren ved Carlsbad.

Om Høsten var han igjen i Norge og kjøbte sin Fædrenegaard Valestrand ved Bergen, der nu er i Sønnens Eie. Didhen drog han sig den Vinter tilbage i Ensomhed med sin Familie, kun beskjæftiget med under det milde bergenske Vinterveir at grave Kanaler og udføre allehaande Forbedringer.

Vinteren 1860 begav han sig atter paa Kunstreiser og optraadte i Stockholm under «Statholderkrisen» med en Række af 17 Koncerter, hvorefter han tog over til Finland.

1861—62 gav han i England, Skotland og Irland ialt 46 Koncerter, hvis samtlige Udbytte imidlertid forblev i Lommen paa hans Impressario, med hvem han geraadede i en forgjæves Proces.

I 1863 arbeidede han i Kristiania for Oprettelsen af et norsk Musikakademi og satte i den Anledning efter Evne alle Hjul igang baade hos Storthing, Regjering og Presse. Det var kun en Fortsættelse af hans tidligere Program: «norsk Orkester i et norsk Theater!» Og hvad han hermed mente, udtaltes i en af ham underskrevet Artikel i «Illustreret Nyhedsblad», som dengang under hans Inspiration af mig blev sat i Pennen. Den Del af den, som her kan interessere, anføres:

Et norsk Musikakademi.

Jeg har været med og seet det unge Flag heises over Nationen, det, som nu smykker Havnene rundtomkring i Verden, og som paa halv Stang alt har sørget over mange af dem, som i Møie og Modgang vare med at heise det. I dette Flag, væltende foroven, og i Grundloven forunden har den norske Statsbygning sit Gulv og Tag, saa Huset sees ud i Verden og har Navn mellem Nationerne. Men dermed er det ikke færdigt, og det var vel Synd nu at lade det staa i slig halvfærdig Stand, udsat for Vind og Veir. Der er endnu

mange Værelser at tække og indrede, om Huset skal kunne anstændigen beboes af en Nation, der gjør Fordring paa Dannelse og sin Plads i Civilisationen. Mellem den danske og den norske Scene er der jo nu saa nogenlunde afpanelet; — men rundt om paa Hjemmets Vægge hænge Malerier af alskens de forskjelligste Nationers Kunst, importeret ved Skibsleiligheder fra alle Verdens Kanter — som venteligt i en Sømandsstue som vor. Der er saa meget af fremmed og saa lidet af, hvad der virkelig er vort eget. Selv de fleste af vort eget Lands Sujetter udføres i Udlandet, rigtignok af vore egne hjemad længtende Kunstnere, men med en trællende Landflygtigheds Mærke paa, sat der af den laante fremmede Pensel. Jeg har havt mangen en Sørgestund sammen med disse, ikke saameget af vore fattige Forholde som af vor manglende nationale Sands, forviste Mænd, dem man støder paa overalt i Verden. Vi have da talt sammen om alle de norske Kunstneres fælles Drøm, den, at faa komme hjem og forene Kræfterne i Akademier, hvori den unge norske Kunst kunde opdrages til en selvstændig Manddom, den at faa give Norge den Ære, som de Fremmede nu tager fra det. Naar Længselen bliver for stor, flytte de hjemover paa Maafaa, saavel Malere som Musici og Billedhuggere, og tørne da mod den gamle graa, nøgne Klippe, sit Lands manglende Sands. Saa maa de atter ud igjen. De prøve paanyt, glemmende det gamle, og en og anden faar endelig en Smule Fodfæste; Resten maa ud igjen for atter at prøve den gamle Historie. Men denne vort Lands Kunsthistorie er vanærende for Nationen og blodig for de Mænd, som saaledes har gjort det til sit alt, og som den tvinger til at gaa omkring og sælge dens Ære i Udlandet.

Min Sag her i Verden er den norske Musik. Jeg er ikke Maler, ikke Billedhugger, ikke Literat. Jeg er

Musiker. Og som saadan bør mit Folk tro mig, naar jeg siger, at jeg hører en forunderlig dyb og eiendommelig Sangbund skjælve inde i dets Bryst. Mit Livs Maal har været at faa sat Strenge paa den, saa den kan faa tale ud, saa dens dybe Røst kan tone ind under Tempelhallen, og som Norges egen Kirkemusik bære Præsternes Ord til Menighedens Hjerter, saa den paa Valpladsen kan minde Landsforsvarerne om Landets Arne; saa den kan lyde fra Orkestrene for at danne og gjøre sand vor norske Kunst, som ene paa dette Underlag kan reises; saa den kan klinge fra Pianoforterne rundt om i Landet ind i Familielivet, hvor disse Toner vil tale til Følelsen dannende og forædlende mere end alt Sprog i Verden, i Ynde og Forstaaelighed uovergaaeligt!

Jeg har tilbragt mit Liv med Forsøg paa at klattre op af den samme nævnte graa Klippe som de andre norske Kunstnere, med at overvinde den denationaliserede musikalske Sans. Jeg forærede i sin Tid tusinde Spd. til Theatrets Understøttelsesfond, betroende Anvendelsen til Vedkommendes bedste Indsigt. De 500 af dem blev givet til en forløben tydsk Klarinetspiller, som kom bort i Amerika. Jeg har forgjæves tilbudt mig at dirigere i Orkestret og komponere for Scenen, og overhovedet som Enkeltmand stadigen gjort mit muligste for at bryde mig Veien til Instruktionen i den norske Musik; men jeg har bestandigen stødt paa den gamle kjendte og atter glemte graa Klippe.

Nu er det mit Forslag til mine Kollegaer, de norske Musikere, at vi række hinanden Haanden til et fælles Forsøg paa at komme op paa Toppen af Klippen idet vi efter nærmere indbyrdes Aftale oprette et Akademi for Undervisning i Musik. Kanhænde vi da endelig faar Flaget plantet deroppe, og kanske vi saa bag-

efter fra oven af kunne række Haanden ned til de andre klattrende Kunstnere og hjelpe ogsaa dem op!

Ole Bull.

Af Musikakademiet blev der, som bekjendt, intet; men Frøet — Tanken — blev dog hermed nedlagt. Sagen har siden den Tid gjennemlevet sine Modningsaar, og der staar nu en Række Kunstnere og en ganske anderledes udviklet Musiksans færdig til at modtage den. —

Det var i 1862 i Paris paa en Gjennemreise, at Bull havde at møde Efterretningen om, at hans Hustru var afgaaet ved Døden i Kristiania den 26de Februar s. A.

Om dette Ægteskabsdrama, der begyndte i Sol og endte i Sorg, ligger det udenfor nærværende Biografs Opgave at udtale sig. Den sex og tyveaarige Brevvexling, som deres gjenlevende Søn har fundet at skylde sine Forældres Minde her at offentliggjøre, faar bære sit eget Vidnesbyrd. Kun saameget tør her paapeges til mulig Retledning for en uhildet Dom: — Det var en særlig germanisk og en specifik fransk Natur, som havde gjort det vanskelige og vovelige Experiment at føre et ægteskabeligt Samliv igjennem, tilmed under en næsten stadig Adskillelses ugunstige Omstændigheder. Med hver i sin Retning udprægede Evner levede den ene dog væsentlig i Gemyt, Fantasi og Idealer, medens den anden — Barn af et ældre Kultursamfund — aldeles afgjort var slagen for den promte, altid klart opgjorte Virkelighed og satte sin Lykke mere i Huslivets private Synsmaader og Poesi end i de almene Offentlighedens Idealer og Drømme, der løftede og henførte ham. Idet man gjennemlæser Brevvexlingen, faar man lige fra først af, synes mig, Indtrykket af en stadig og fortsat voxende Kjæmpen mellem vanskelig forenelig germa-

nisk og fransk Aand, repræsenteret af tvende Personligheder saa menneskelige og sande, at man ubetinget maa skjænke dem sin ærbødige Agtelse.

I Anledning af denne Brevvexling, der blev overgivet hendes Søn af hans døende Moder, har han bedet her bemærket, at han i sit Udvalg selvfølgelig har maattet tilbageholde de, som berøre Navne og Forholde, der ligge indenfor den private Dørtærskel, — en Regel, der overhovedet med samvittighedsfuld Nøiagtighed er overholdt gjennem den hele Brevvexling. Det Uddrag, hvortil han saaledes har maattet indskrænke sig, vil imidlertid være baade righoldigt og betegnende nok til klart at belyse baade Karakterer og Livsforholde fra begge Sider. Beskyldte man overhovedet Ole Bull for at være utydelig og ugrei, naar han udtrykte sig mundtlig, viser hans Breve tvertimod netop en Omsigt, Præcision og ordnende Evne, for ikke at tale om et vist stilistisk Talent, der maa overraske, og som vilde sprunget endnu mere i Øinene, om man kunde have givet hans Brevvexling med hans første Hustru paa Originalsproget, fransk og for en Del italiensk, hvorpaa den næsten udelukkende er ført.

Her skal endnu kun anføres, at dette Ægteskab var velsignet med sex Børn, hvoraf to døde i deres spæde Alder, og de øvrige: Alexander, Felicie, Lucie og Thorvald overlevede Moderen. Lucie, der var gift i Kristiania med Advokat Homann, og Thorvald, der var Sømand, havde Ole Bull senere den Sorg at miste, — den sidste ved et Fald fra Masten paa en Reise fra Smyrna til New-York.

Med Ole Bulls første Ægteskab er det Afsnit af hans Liv sluttet, som væsentligst vedrører denne Fremstillings Interesse. De efterfølgende Data i hans rige Liv skal kun kursorisk anføres.

I de næste Aar koncerterede han i Tydskland, Po-

len og Rusland, hvor han i 1866—67 med det gamle vante Bifald optraadte i St. Petersburg og i Moskwa modtog en Nodestol af Sølv fra de russiske Studenter. Paa denne Reise blev han tillige høit æret i Berlin, hvor Presse og Publikum gav den gamle geniale Kunstner sin Hyldest og Erkjendelse i rigt Maal. Ogsaa i Kjøbenhavn nød han Hædersbevisninger. Ved en Fest i «den norske Forening» udbragte Carl Ploug Skaalen for ham «som en Konge i Kunstens Rige».

I November Maaned 1867 tog Ole Bull igjen — for tredie Gang — over til Amerika.

Han modtoges der af Landsmænd i Vesten med Fakkeltog, Deputationer og al den Ære, som deres overstrømmende Sympathier overhovedet kunde give. Han debuterede i Chicago og fortsatte siden i et sandt Triumftog af Koncerter gjennem de forenede Stater, idet han om Somrene, naar det stundede mod 17de Mai, altid vendte tilbage til sit Valestrand i Norge.

Enkelte Træk fra denne Tid, som han dels selv har fortalt, dels skyldes hans Søns Meddelelser, tages her med.

Som hans Genius var i Slægt med Paganini, kunde Ole Bull ogsaa have sin største Glæde af at imitere Paganini, baade i Væsen og Spil; — og dette var hos ham Tegn paa hans lykkeligste og gladeste Humør. Paa en af de nævnte Reiser i Amerikas Vesten foredrog han saaledes i Milwaukee Paganinis anden Koncert. Han gik med Liv og Lune mere og mere ind i hans Personlighed og spillede den Aften saa lysende inspireret, at han ganske henrev Tilhørerne. Medens man bagefter strømmede ind i hans Aftrædelsesværelse og begeistret takkede ham, hviskede han med et glad indfornøiet Smil til sin Søn: — «Jeg tror, Paganini har været tilfreds med mig, om han har hørt mig ikvæld!»

Det var i disse Aar (1867—69), at han i Amerika begyndte at arbeide paa Ideen til sit nye Pianoforte.

Den 4de December 1868 Kl. 11 Aften oplevede han et Sammenstød mellem to Dampskibe paa Ohio. Idet han gik ind i sit «Stateroom», havde han den Aften en Forudfølelse af en eller anden Ulykke og havde, idet han lagde sig, kun taget Støvler og Overfrakke af. ¼ Time efter kom Stødet. Det ene af Skibene var ladet med Petroleum, og der flød snart et Ildhav baade udover Fartøiet og Vandet. Bull tog koldblodig sin Pels paa, for bedre at kunne holde Ilden ude og for, om nogen af de Svømmende greb efter ham, — at kunne skille sig ved den! Saaledes udstyret hoppede han i Vandet og reddede sig tilland mellem døende og jamrende.

Ved den Leilighed omkom fem og sytti Mennesker, og Bull fortalte siden som noget uforglemmeligt, hvorledes han under Rædselsscenerne saa en Kvinde med sit Barn søge op paa Kommandobrættet for at undgaa Ilden og derpaa under Raabet: «Gud hjelpe mig!» kaste sig ud med Barnet, gribes af Hjulskovlerne og knuses under Hjulkassen.

Dagen efter Ulykken spillede han i Cincinnati i sine Reiseklæder; — en Neger havde reddet hans Violin, idet han holdt den over Hovedet, medens han vadede iland.

Ved den Leilighed mistede han en Mængde kostbare Ting, der havde Affektionsværdi for ham, bl. A. en Guldkrone, som han havde faaet af Frimurerne i Filadelfia. En ung Mand, der var reist hen til Ulykkesstedet for at søge sin Faders Lig, bragte ham senere i New-York et Stykke af Kronen, der, formet som en Harpe, bar Inskriptionen: «Til Broder Ole Bull.»

I 1869 anførte han Violinerne paa den af Mr. P. S. Gilmore foranstaltede Kjæmpekoncert under «Freds-

jubilæet» — *peace jubilee* — med et Orkester paa elleve hundrede Mand. Han foredrog her to Solonumre for et Publikum af 50,000 Mennesker.

1870 drog han ad den nyaabnede Pacifikjernbane vestover til det stille Hav og gav i San Francisko og omliggende Byer en Række Koncerter. I San Francisko overraktes ham en Guldkrone. Paa Tilbageveien besøgte han Mormonstaden ved Saltsøen — Saltlake-city —, hvor han blev enthusiastisk hyldet og gav to Koncerter.

Da han i April 1870 indskibede sig fra New-York for at gaa til Europa, modtog han af Verdensstadens filharmoniske Selskab en norsk Silkefane med det amerikanske Stjernebanner indsyet i Dugen samt ledsagedes ombord til Europa-Dampskibet af en af Statens Kuttere.

Under det Sommerophold i Norge, som derpaa fulgte, besøgte han ogsaa Kristiania og gav Koncert, for første Gang akkompagneret af det af ham selv konstruerede Pianoforte, som han havde ført med sig. Paa Høstsiden var han igjen over i Amerika.

Der indgik han i September s. A. (1870) Ægteskab med Miss Sarah Thorp, Datter af Hr. Senator Thorp i Madison i Wisconsin, der har skjænket ham en Datter og nu, som hans Enke, lever i Cambridge i Amerika.

I disse sidste ti Aar af hans Liv, hvori han altsaa var knyttet til Hjem og Arne ovre i Amerika, vedblev han ungdommelig som før og med usvækket Kraft at give Koncerter. Han oplevede under denne Periode mange Hædersbevisninger hinsides Oceanet og foretog ogsaa et Par Koncertture til Europa i Skandinavien, Tydskland og Italien. Af det filharmoniske Selskab i Florenz modtog han i 1874 en gylden Krone.

I 1876 var han helt nede i Ægypten og besteg der med sin Violin Keopspyramiden paa sin Fødselsdag,

samt sendte et aftalt Telegram til Hans Maj. Kong Oscar den II, der naadigst besvarede det.

Om Somrene besøgte han regelmæssig Norge, hvor han nu i de senere Aar opholdt sig paa sin Villa, Lysøen, ved Bergen, som han havde kjøbt i Høsten 1872.

Det var under et saadant Sommerophold i 1879, at Kong Oscar den II, der besøgte Bergen, viste ham udmærket Bevaagenhed og bl. A. ved en Audients skjænkede ham sit Portræt med egenhændig Underskrift. Nogle Dage efter udbragte Ole Bull ombord paa det festlige Dampskib, der førte Kongen over Osterfjorden i de hjerteligste Udtryk: «H. M. Kongens, Skaldens og Kunstnerens« Skaal, hvilken Hans Majestæt besvarede ved med sit udtryksfulde Foredrag at synge Bulls Komposition: «Sæterjentens Søndag».

Ole Bulls syttiende Fødselsdag var den 5te Februar 1880 feiret i Madison i en Kreds af Amerikas første Mænd, deriblandt Digteren Longfellow, og en Procession af Damer havde under Festlighederne overrakt den endnu lige ranke, hvidhaarede Mester en Violin, et Kunstværk af de mest udsøgte Blomster, — da, kun nogle Maaneder efter, — det Budskab naaede hans Fædreland, at han var angrebet af en betænkelig Sygdom. Det var under dennes Smerter, at han trods alle Betænkeligheder og Indsigelser fra Lægernes Side med hele sin Jerntrods satte igjennem at blive ført over til Norge. Hans Hustru fulgte ham, og efter et Ophold i Liverpool, hvor han atter fraraadedes at fortsætte Reisen, naaede han endelig i Randen af Sommeren frem til det Hjem paa Lysøen ved Bergen, som han kun skulde forlade for under Landesorg at stedes til Hvile paa Kirkegaarden i sin Fødeby Bergen.

Som han, ligesom drevet af et uimodstaaeligt Instinkt, synes at have længtet efter sit Fædreland, saale-

des er det ogsaa for den nationale Bevidsthed, hvortil hans hele Personlighed saa uadskillelig er knyttet, en Tilfredsstillelse at vide, at dets navnkundigste, vidtfarende Søn dog tilslut skulde gjemmes i Fædrelandets Muld.

Da Lægen den sidste Morgen underrettede ham om, at han snart maatte vandre herfra, tog han rolig og fattet Afsked med sine Omgivelser. Senere yttrede han Ønske om at faa nogle Blomster hen paa Sengen. Man havde vanskeligt for at forstaa, hvad Slags Blomst han mente, og bragte ham den ene efter den anden; men han rystede hver Gang paa Hovedet. Først da man bragte ham nogle Lyngblomster, nikkede han og smilte. Han beholdt denne simple, fattige Lyngdusk i Haanden i sine sidste Timer. Og Nordahl-Rolfsen har i et Digt, der fulgte med to Kranse af Lyng og vilde Blomster paa Baaren, gribende malt os denne Stund med Lyngdusken, hvori hans Sol gik ned:

«Natten den kommer, og Solen sin Glans
Vil mig nok snarlig nægte;
Havde jeg kun en liden Krans
Og vidste, at den var ægte!'
Natten den kommer, og Laurens Busk
Slet ingen Duft mig sender.
Giv mig af Lyngen en liden Dusk
Mellem de kolde Hænder!»

Da han mærkede, at Døden nærmede sig, udtalte han Ønsket om, at høre Mozarts Requiem, hvilket hans Hustru gjentagne Gange spillede for ham, og da Tonerne døde hen, indtraadte Forandringen, som bebudede, at Opløsningen var nær forestaaende. Ole Bull udaandede den 17de August Kl. 12 Middag.

Hans Ligbegjængelse fandt Sted Mandagen den 23de August; og over denne Baare bøiede alle Landets Partier sig sammen i den fælleds Folkesorg!

Den dybe Bevægelse, som ved denne Leilighed raadede, fik saa levende og stemningsfulde Udtryk i hans Fødebyes Presse, at enhver Fremstilling bagefter kun vil staa tilbage, og jeg vælger derfor at sammenstille forskjellige Uddrag af disse. Man føler, hvorledes de ere skrevne under det umiddelbare store Indtryk af Sørgefestens Højtid, og synes at høre Sørgemarschen, Minutskuddene og Klokkeringningen, medens Toget bevæger sig langsomt fremad, og Folket følger sin berømte Søns Kiste til det Sted, der af kommende Slægter med Ærbødighed og Pietet skal nævnes som Ole Bulls Grav.

Ole Bulls Jordefærd.

Mandagen den 23de August — Ole Bulls Begravelsesdag — vil uudslettelig bevares i enhver Bergensers Erindring.

Allerede fra den tidlige Morgenstund viste det sig, at her var den fuldstændigste Tilslutning af alle Folkeklasser. Bergen og Vaagen var iført sit Sørgeskrud; fra Husene og Skibene vaiede tusinder af Flag, der vare sænkede paa halv Stang, al Forretningsdrift var indstillet og Butikerne lukkede for hele Dagen.

Oppe i Staden var alt endnu stille Forberedelse, i Gaderne ordnedes de festlige Dekorationer, og paa Havnen gjorde Dampskibene sig færdige til Sørge-Defilering, indtil efterhaanden udover Formiddagen den umaadelige Procession begyndte at opstille sig paa Nordnæspynten, og Folkemasser i tusindvis strømmede udover til de høie Punkter paa Nordnæs og langs Fæstningen for at se Indseilingen.

Imidlertid var Dampskibet «Kong Sverre» afgaaet fra Bradbænkbryggen Kl. 7 om Morgenen med Ole Bulls Familje og nærmeste Venner samt nogle faa indbudne, der skulde overvære Familjens Sørgefest paa Lysøen

og derefter føre hans jordiske Levninger ind til Byen, hvor Kommunebestyrelsen havde skjænket Begravelsespladsen paa den nu nedlagte Assistents-Kirkegaard ved Statsporten. Foruden Ole Bulls Børn af første Ægteskab, Fru Felicie Ingier og Hr. Alexander Bull, samt tre gjenlevende Brødre, Johan Bull, Edvard Bull og Oberstløitenant Jens Bull — kan blandt de indbudne nævnes: Byens Stiftamtmand, Hr. Ræder, Borgermester Platou og Ordfører Rebslager Irgens, endvidere Amtmand Worsøe, Overlæge Danielsen, Konsul Jebsen, den spanske Konsul, Hr. Santamarina etc. Endelig var ogsaa hele Haandværkerforeningens Sangforening under Anførsel af Hr. Harlof ombord.

Kommen i Nærheden af Lysøen heistes paa halv Stang det amerikanske Flag paa Fortoppen, det norske paa Agtermasten og under Gaffelen, og saaledes sørgesmykket gled «Kong Sverre» ind til Øen. Solen var nu kommet frem og havde forjaget de regntunge Skyer. Solbelyst laa Villaen der og viste store Sørgeskarer af Omegnens Bønder, der havde leiret sig opefter Terrasserne i Fjeldet.

Parvis vandrede man opad den steile Fjeldvei, som fører til Huset, hvis Veranda var dekoreret med sorte Draperier. Kl. 10½ samledes man i den store, rummelige Koncertsal ovenpaa, hvor den med Kranse og Blomster pragtfuldt og bugnende rigt udstyrede Kiste var placeret under det floromvundne, store Speil. D'Hrr. Konsul John Grieg jnr. og Seilmager Behrens fungerede som Marskalker og tog med sine Stave Plads bag Kisten. Over denne vaiede Ole Bulls Stjernebanner.

Edvard Grieg indledede Høitideligheden med et Præludium paa Husorglet, hvorefter Sognepræst Krogh til Fanø holdt en indtrængende Tale, og Haandværkerforeningens Sangere afsang stemningsfuldt nedenstaaende Sang, hvortil Grieg akkompagnerede:

Nu mødes tusinde Hjerters Trang
I Mindets dæmrende Sale,
Nu gaar et Suk over Fjord og Vang
Og gjennem duggede Dale.
Nu tier Skovens Sangerkor,
Og Birken sænker sin Krone,
Hver Blomst er hyllet i Sørgeflor —
Thi nu forstummed hans Tone.

Det Liv, der spirer paa hjemlig Grund
I Folketrang og paa Tue,
Det steg forklaret i viet Stund
O Toneskald! fra din Bue.
Hvert Skjønhedsblink, Du maned frem,
Alt, i din Tone bæved,
Bar Længsel udad og atter hjem:
Vort Liv Du tolked og leved.

Nu har Du sunget din Svanesang,
I Sagas Hal er Du bænket;
Men end din Tone har mægtig Klang:
I Folkets Bryst den sig sænked.
Og om dit Navn den slynge skal
En Krans af straalende Minder,
Der dufter frisk mellem Fjeld og Dal,
Mens Slægter kommer og svinder.

J. G.

Storthingsmand Wollert Konow sagde den hedengangne et dybt følt Farvel og Tak for, hvad han i Livet havde været. Han omtalte Ole Bulls rige og varme Fædrelandskjærlighed og fremholdt, med hvilken levende Interesse Ole Bull stedse havde omfattet alt, hvad der rørte sig inden Folket, hvorledes han havde levet sig ind i dets Tanke og i dets Forholde, og hvor fjernt han end færdedes, hans Tanke laa det altid lige nær. Han bragte i Erindring det elskværdige Træk hos Ole Bull, at, hvor ringe end den Mands Kaar var, som han mødte paa sin Vei, han var mod ham ganske

den samme som mod den bedre stillede i Samfundet, den samme meddelsomme, den samme hjertelige Mand, som forstod at gaa ind i den Ringes Tankegang, og som ikke følte sig for høit stillet til at betragte ham som sin Ven og Ligemand. Hr. Konow sluttede sin Tale med en Tak til Ole Bull fra det Folk, som han altid havde elsket . . . «Derfor lyder ogsaa fra den Kreds, som nu dvæler i den sidste Afskedshilsen, — af fulde Hjerter og i hel Taknemmelighed: «Æret og velsignet være Ole Bulls Minde!»

Neppe et Øie var tørt, da Kisten, baaret af otte Bønder fra Valestrand, nu førtes ud fra Lysø. Foran den bares Silkebanneret af Hr. Rebslager Schiøt. Efter Kisten gik Hr. Overlæge Danielsen, bærende Ole Bulls fire Ordener (St. Olaf, Wasa, den spanske Carl den IIIdies Orden og den portugisiske Kristusorden), og vor nationale Tonedigter Edvard Grieg, bærende hans vakkre Guldlaurbærkrans fra San Francisco, hvorefter den lille Sørgeskare sluttede sig sammen med hans Søn og Datter af første Ægteskab, Fru Ole Bull og den lille niaarige Datter. En Skare Bønder og Sangerne med Sangerfanen sluttede Følget.

Over den smykkede Landgangsbro bares da Liget ombord i «Kong Sverre», hvor det placeredes midtskibs paa en med et hvidt Silketæppe bedækket Skammel. Over Kisten plantedes det norske Flag og Bulls Silkebanner.

Den dybeste Stilhed, . . . Taugene kastes los . . . sagte Fart forover, . . . Hovederne blottes, . . . Viften fra Skaren paa Land og ombord paa Dampskibet, — og Lysøen kom mere og mere afsyne!

Ved Kvarven mødtes man Kl. 1¼ af et høitideligt Skue, idet her fjorten norske Dampskibe, syv i hver Linje med Saturnus og John Schønning som Fløiskibe var gaaet Sørgeskibet imøde for at escortere Ole Bull

ind til Moloen. Escadrens Skibe førte det norske Flag paa Fortoppen og under Gaffelen samt Navnevimpel paa Agtermasten. Under sagte Fart passeredes Ask. Fanerne paa Nordnæsvolden sænkedes, og nu og da førte Vinden Tonerne af Welhavens — «Hvor sødt at favnes af Aftnens Fred», der blev afsunget af Processionen, ud til Sørgeskibet. Fæstningen hilsedes fra Fløiskibene med otte Skud, som besvaredes med Salut, idet «Kong Sverre» kom forbi. Folkemassen paa Fæstningsvolden og paa Skibene blottede Hovederne, Kirkeklokkerne lød, og Skibet gled sagte ind til den smykkede Dampskibsbrygge ved Holbergsplads, der var tæt besat af Mennesker.

Her stod Kommunebestyrelsen in corpore, Bjørnstjerne Bjørnson med Frue, Johannes Brun samt endel af Festkommiteen.

Brigadens Musikkorps intonerede «Sæterjentens Søndag», under hvis kjendte Toner Landstigningen foregik — maaske det mest gribende Moment under hele Høitideligheden! — Kisten bragtes iland af Haandværkerforeningens Sangere.

Efterat den var placeret paa en for Anledningen bygget aaben Estrade, forat den kunde sees af alle, satte Ligvognen og det umaadelige Sørgetog sig i Bevægelse. En Skare Bønder fra Lysøen og Valestrand, der havde samlet sig under et norsk Flag, aabnede Toget. Til dem sluttede sig Haandværkerforeningens Sangforening, efter hvem Musikkorpset fik sin Plads. Sexten unge Damer gik to og to foran Kisten bærende den Afdødes Trofæer. Efter Ole Bulls, fra 17de Mai Processionerne saa bekjendte, Stjernebanner fulgte den af Kranse og Blomster dækkede Kiste. Ligvognen, der blev trukket af fire sorte Heste, førte af Stalddrenge, efterfulgtes af Marskalkerne samt d'Hrr. Danielsen og Edvard Grieg med Ordenerne og Guld-Laurbærkransen. Efter fulgte i

følgende Orden: Den afdødes Søn, Hr. Alexander Bull, og hans øvrige Slægtninge, Bjørnstjerne Bjørnson og Johannes Brun, Kommiteen, Overøvrighed, Kommunebestyrelsen, Musédirektionen, Konsulerne, Lodser, Sømænd, Kunstnere og Literater, civile og militære Embeds- og Bestillingsmænd, Studerende, Handlende, Sangere, Arbeidere, «*Good Templars*», Skytterlagene og Læregutter.

Idet Toget under Chopins herlige Sørgemarsch satte sig igang, begyndte Minutskudene fra Skandsen og Klokkeringningen fra alle Byens Klokker. Som Sørgetoget passerede, sænkedes de forskjellige Korporationers Faner. Strandgaden, Torvet og Kong Oscars Gade, hvorigjennem Toget gik, var alle strøede med Ener og Blomster og festlig smykkede med Sørgeflag fra Husene. Alle Vinduer vare besatte med sørgeklædte Tilskuere, — overalt paa Trapper, Altaner og Tage, ja selv hele Fjeldet opover var tætpakket af den tause, sortklædte Folkemasse. Strandgadens talrige Butikvinduer vare dekorerede i hvidt og sort, flere med Ole Bulls Navnetræk, og ned over Kisten regnede der den hele Tid med Blomster. Svaneapotheket, hvor Ole Bull var født, var smagfuldt smykket med den store Kunstners Byste, omgivet af Flag og floromvundne Musikinstrumenter, samt over denne Datoen for hans Fødsel, den 5te Februar 1810, i Straaleglorie. Her gjorde Sørgevognen Holdt, medens følgende Sang af J. Lund blev afsunget:

Du godt har holdt Ord, talt Norriges Sag
Og baaret dets Ry viden Lande;
Du løftet har høit dit Fædrelands Flag
Rundt om paa de fjerneste Strande.
Ja Fyrster og Folk sin Hyldning har bragt
Din bløde og malmstærke Bue;
Et Scepter den blev, som Storme har lagt,
Og tændt har Begeistringens Lue.

Naar Buen Du strøg, om borte Du var,
Det klang som et: «Leve vort Norge!»
Thi altid din Hug til Norge Dig bar,
Alt kan for din Kjærlighed borge.
Du elsked dit Land, dets veirbidte Strand,
Og aldrig Du kunde det glemme,
Og Folket Dig elsked, Kvinde som Mand,
De vidste, kun her var Du hjemme.

Saa Tak da for alt, for Toner, for Sang,
For Gløden, Du tændte og vakte.
Hav Tak for din kjække, mandige Gang,
Hav Tak for hvert Offer, Du bragte.
Nu nedlagt er Buen, Tonen dør hen,
Dit Minde dog aldrig skal svinde:
Det Norge, Du var saa fuldtro en Ven,
En Evighedskrans vil Dig binde.

Toget satte sig derefter igjen i Bevægelse. Klokken tre naaede det Kirkegaarden ovenfor Stadsporten. Hele Fjeldsiden ligeoverfor var besat af tætsluttede Skarer.

Ved Stadsporten deltes Toget saaledes, at Sørgefølget fortsatte op til Kirkegaardsindgangen fra Kalfarveien, medens Processionen togede ned Lungegaardsbakken og gjennem den derværende Indgang.

Af Medlemmer af de Behrenske Kvartetter bares Kisten fra Vognen og sænkedes i Graven, medens Musikkorpset spillede Melodien til: «Vor Gud han er saa fast en Borg.»

Den Afdødes kvindelige Slægt og Bekjendte havde taget Plads paa den ene Side nær Gravstedet, medens Sørgefølgets Damer og Sangerne sluttede sig til paa den anden Side. Efter at det uoverskuelige Følge var standset, traadte Hr. Sognepræst Walnum til Nykirken frem til Graven og holdt en Tale, hvori han, tagende sit Udgangspunkt fra Texten — «Alt Kjød er som

Græs» — varmt og vakkert takkede Ole Bull for, hvad han som Kunstner havde været for vort Folk og Land. Før og efter Sognepræstens Tale afsang Haandværkerforeningens Sangforening følgende Sang:

Det Liv, som standser her, var skjønt og rigt —
Det var fra først til sidst en Morgenrøde, —
Det var et glødende, et deiligt Digt, —
Det var vor unge Friheds Førstegrøde.

De største Drømme, som en Sjæl har havt,
Og Hjertets dybeste og bedste Tanker
Han tolked i sin Kunsts Vidunderkraft, —
Og nu paa Evighedens Dør han banker.

Hans Livsdaad ham mod Evigheden bar,
— Det ideale gaar i Støv ei under. —
Paa Tonens Vinger Vei han frem sig skar, —
Han er ei død, — han bare rolig blunder.

Ja hvil i Fred! I Mindets varme Favn
Som Barn hos Mor Du trofast nu skal gjemmes.
Og, Ole Bull, dit kjendte, kjære Navn
Har Evighedens Glands, kan aldrig glemmes.

Olav Lofthus.

Nu fulgte Jordpaakastelsen, som forrettedes af Hr. Pastor Walnum.

Derpaa besteg Digteren Bjørnstjerne Bjørnson Gravstedet og med sit malmfulde Organ, der ikke lod et Ord gaa tabt, skildrede han gribende den Afdødes Betydning for Fædrelandet. Den træffende Karakteristik, han i denne Tale gav af Ole Bulls Personlighed og Plads i vor nationale Udvikling, kan kun gjengives i sin Ordlyd:

«Han var elsket, Ole Bull; det viser sig idag. Han var æret; men det er mere at være elsket end æret.

Skal vi forstaa dette dybe Forhold i dets Oprin-

delse, — skal vi forstaa ham selv, og hvorledes han blev for os, hvad han nu er, saa maa vi søge tilbage til den Tid, hvori han traadte frem.

Vi var et lidet, fattigt Nybyggerfolk med store Erindringer hinsides Aarhundreder; det gav Længsler, vi ikke magtede, saa det var ikke frit for, vi blev spottet. Vor Smule aandelige Arv fra sidste Tid var delt saaledes, at der næsten intet kom paa vor Part; man tænkte os uduelig til aandelig Selvstændighed, og de saakaldte bedste blandt os troede det samme. En norsk Literatur ansaaes for en Umulighed, selv da den rige Begyndelse stod der; en selvstændig norsk historisk Skole var noget latterligt; vort Sprog var ikke fint, naar det ikke taltes med dansk Akcent og bløde Konsonanter, en norsk Skuespilkunst utænkelig ogsaa for os selv.

Politisk stod det ikke likere; vi var nylig solgt og kjøbt, og den Frihed, som vi aligevel dristede os til at tage, og som vi havde forstaaet baade at holde fast og at udvide, den gav os ingen Sikkerhed, men megen Bekymring. Vi turde ikke engang vise «officiel» Glæde, da det kunde blive ubehageligt for os paa høiere Steder.

Men saa var den unge Slægt voxet til, den, som var opdraget i de første Frihedsaar, og som ikke havde de ældres Bekymring og Forsigtighed, men desto mere af Harm, Trods, havagtig Uro; den levede i en Morgenfølelse af Frihed og Ære, og i denne Morgenfølelse kom Ole Bulls Toner som det første Solglitter over Fjeldene.

Dengang var netop Folkemelodien brudt ind i Musiken, det demokratiske ogsaa der ind i det aristokratiske, det nationale ind i det abstrakte, det individuelle ind i det ideale—formelle. Det er vor Ære og vor Berømmelse, at det var da, vi kom med.

Naar man taler med de ældre — jeg var selv et Barn dengang — om, da de saa den norske Kjæmpeskikkelse, som pludselig stod frem, — ikke lavt, — nei, paa Verdens høieste Steder, hos dens Keisere og Konger, paa Millionstædernes store Operascener og spillende med en vild Kraft, som alene én Mand havde havt før ham, men som hos Ole Bull var egenartet, var inderligere, var norsk; naar de læste om, at han stod og sang ud af sin Violin norske Folkemelodier, og følte, at Folkenes Sjæl havde blandet sig med vor, mens de fremmede lo og græd og bag ham skimtede vort Folk og vort naturskjønne Land, . . . da forstaar man den Forjættelse, den Sikkerhed, den Tro, den Stolthed, han vakte — han først — i det norske Frihedsliv. Henrik Wergeland giver det Udtryk, naar han lar Norge synge til Ole Bull:

O, vant til Sønners Verdensry,
mit Øie funkler op paany.

Drag hen min Søn, den samme Lyst
har rørt sig i din Moders Bryst.

Jeg ogsaa digtet har engang
Heimskringlas Liv, det er min Sang.

Jeg skrev min egen Epopée,
hver Helt var deri en Idé.

Op til mit Hjerte gyldenblaa
den store Havets Harpe laa.

Da han kom hjem fra de første Tog — bare at se ham var en Fest! Da han spillede de tonende Eventyr, som man skamfuld havde gjemt i sin Barneerindring, men som nu havde gjort Lykke hos Keisere og Konger, da følte den daværende Slægt sig paa Tilvæ-

relsens høieste Høide. Ole Bull blev det første og største Festøieblik i dette Folks Liv; han gav os Selvtillid, det største, som dengang kunde gives os.

Dette er Ole Bulls udødelige Ære, dette er den væsentligste Gjerning i hans Liv.

Vil man maale et Indtryks Dybde, saa gaa til dets Udtryk i Literaturen. Læs Welhavens Digt til Ole Bull fra denne Tid. Enhver, som kjender lidt til den europæiske Literatur, betænker sig ikke paa at sige, at det hører til det skjønneste i lyrisk Poesi.

Hvorledes blev det netop ham, som kom til at gjøre dette? Han var født af en musikalsk Slægt, men det vilde ikke have gjort det, hvis ikke Fædrelandskjærligheden her havde havt en tændende Evne. Hans første Barneleg faldt i Krigens Tid for vor Selvstændighed, hans Barnerøst var med at rope de første Hurra for vor unge Frihed, og da han var Yngling — jeg véd det specielt —, da sang hans første Violin med sin brede, grændseløse Jubel vore første Nationalsange oppe paa Henrik Wergelands Studenterhybel og blev Ouverturen til dennes landsbevægende Syttende-Mai Begeistring.

Fra disse Stemninger reiste Ole Bull ud.

Fædrelandskjærligheden var den skabende Kraft i hans Liv. Naar han oprettede det norske Theater, naar han ogsaa ellers støttede norsk Kunst, naar han hjalp det nationale Museum, naar hans mægtige Violin sang for andre patriotiske Øiemed, naar han overalt, hvor han kom hen, hjalp Landsmænd og andre, som trængte, saa skede det ikke saameget for Sagens eller Personens egen Skyld som til Norges Forherligelse. Han følte sig altid som vor Repræsentant. Og syntes han, det trængtes — det være ude eller hjemme — at træde op som «Ole Olsen Viol, norsk Nordmand fra Norge,» han forsømte det aldrig. Hans Fædrelands-

kjærlighed havde noget naivt, noget skinsygt ved sig; de Tiders maatte blive saa. Men det var noget for os, at vor «fineste Mand», der kom fra Europas aandfuldeste Saloner, kunde og vilde gaa Arm i Arm med vore tarvelige norsk-norske Begyndelser, der var endnu mindre «fine» den Gang end nu.

Det ligger i Sagens Natur, at det begyndende aldrig er fornemt; dette blir det først, naar det er færdigt og anerkjendt af alle; men da er det i Regelen ogsaa forbi med det.

Denne dybe Trofasthed i Ole Bulls Natur, gjennem al hans Ustadighed, mod det, som var overensstemmende med hans Natur, har gjort ham folkekjær; med andre Ord, det er hans Fædrelandskjærlighed, som har gjort det.

Ligesom med Henrik Wergeland. Han og Henrik Wergeland var jevnaldrende og jevnlige. Den ene svarte til den anden, som Skogens Sang svarer til Markens Vaar, eller som Vestlandets Hav, Skjær, urolige Fjeldgrupper, korte Lysglimt i Lierne, den ustadige Skiften af Lys og Skygge svarer til Østlandets Skogaaser, store, rige Landskab med Mjøsens Straaleflade deri. Den ene var Vestlandets blaa Gut med det havsalte Humor, den ustadige Vikingeaand; den anden var Østlandets Graagut. Vistnok var der ogsaa vestlandsk Blod i Henrik Wergeland; men han havde Aandsfarve af det store, milde, vidtskuende i et østlandsk Landskab med Fjeld i det Fjerne.

Naar Ole Bull talte om sin Kunst, pleiede han at fortælle, at han havde lært at «synge» af Italienerne; dette var utvivlsomt; Sangens ydre Form var lært der; men selve Evnen og Farverne var fra Sjælen i vor Sjæl, dens umiddelbareste Bud Folkevisen, saaledes som Fædrelandskjærligheden havde opglødet den for Ole Bulls Sans. En ældre Verdenskunstner har sagt til

mig: «Feilene ved Ole Bulls Spil er mærkbarere nu, da han blir ældre; men ingen Kunstner i vor Samtid har eiet Ole Bulls poetiske Kraft; som han i sine oplagte Øieblikke har spillet en Melodi, er den aldrig blevet spillet bedre.» Jeg tænker, at enhver af Aand, som har hørt ham, siger det samme.

Man har klaget over, at Ole Bull ikke har efterladt sig større musikalske Verker. Dette er ubilligt. Den, der saa helt som han kunde henføres i Øieblikket, kan ikke mere; de Betingelser, som skaber den ene Evne, udelukker den anden, netop størst, hvor Evnen er størst.

Men det var noget for os dengang — og det er altid noget for et lidet Folk — at have en første Rangs Mand iblandt sig. Det gav den umiddelbare Forstaaelse af det store, det forlængede vore Maal for, hvad den menneskelige Evne kan, det øgede Kappestridens Kraft — og det over alle Strøg!

Lad os ved denne, den størstes, Grav udsige et «Ære være!» over alle de banebrydende Kunstnere iblandt os, som ikke alene har skabt Efterfølgere i sit Fag, men har skabt Ærgjerrighed, Kappelyst, Glæde i Tilværelsen overalt; dette øger den moralske og intellektuelle Arbeidsevne, — det største Legat, som kan efterlades.

Jeg husker ham helst i de store bergenske Syttende-Mai Festtog: thi han var et Festtog, han alene, majestætisk, fortryllende, som han gik der, saaledes at bare en Haandbevægelse, et Blik overgjød den med Feststemning, som fik det.

Saaledes Arm i Arm med hele vor nationale Bevægelse, adlende den, optagende i sin Kjærlighed det største med det mindste, adlende det, — dette var hans Liv, var Trofastheden i det.

En saadan Fædrelandskjærlighed lønner den, som

har den, med Undere. Da jeg læste om, at han, som hvert Aar vilde hjem med Trækfuglene til vor Sommer, ogsaa vilde det iaar, og at Fædrelandskjærligheden formaaede at bære ham hjem trods den store Afstand, Lægers Modsigelse og Hindringer, saa tænkte jeg paa Henrik Wergelands Ord til Robert Major:

Først did og saa til Himlen vilde
den gamle graa Republikan ....»

— — — — — — — — — —

Bjørnson oplæste tillige ved Graven et fra Kristiania Kunstnerforening ankommet Telegram.

Edvard Grieg nedlagte derefter en Laurbærkrans og bragte de norske Tonekunstneres Tak i følgende Ord:

«Fordi Du blev en Hæder for vort Land som ingen anden, fordi Du hævede vort Folk op mod Kunstens lyse Høider som ingen anden, — fordi Du var en Banebryder for vor unge nationale Musik, en trofast, varmhjertet og alle Hjerter erobrende som ingen, ingen anden, — fordi Du har nedlagt et Frø, som skal spire i Fremtiden, og som kommende Slægter skal velsigne Dig for, — med Tusinder og atter Tusinders Tak for alt dette, lægger jeg i den norske Tonekunsts Navn denne Laurbærkrans paa din Kiste. Fred være med Dig!»

Derpaa nedlagde ogsaa Skolebestyrer Bendixen i Bergens nationale Scenes Navn en Laurbærkrans, idet han udtalte følgende:

«I taknemlig Erindring af, hvad den store, hedengangne Kunstner gjennem sin brændende Kjærlighed til sit Land og sit klare, vidtskuende Blik for Kunstens Indflydelse paa et Folks Udvikling har virket særlig for Frembrudet af en selvstændig scenisk Kunst iblandt os, — med inderlig og dyb Tak, fordi det først skyld-

tes hans mægtige og begeistrede Indgriben, at denne Kunst fremstod og opblomstrede her i hans Fødeby, — i Erkjendelse af, at hans Navn for altid er knyttet til dens Historie, lægger jeg i Bergens nationale Scenes Navn Mindekransen paa hans Grav.»

Efterat de unge, sørgeklædte Piger havde kastet sine Buketter paa Kisten, opløstes Toget, medens Musiken spillede en Koral.

Fra Hans Majestæt Kongen indløb følgende Telegram til Fru Ole Bull:

«Hans Majestæt Kongen, siden mange Aar bekjendt med Ole Bull, udtaler sin varme Deltagelse i Deres dybe Sorg og beklager det store Tab, som ogsaa rammer den nationale Tonekunst.»

Foruden en Mangfoldighed af mere private Depescher, indløb paa Begravelsesdagen til Hr. Alexander Bull nedenstaaende Telegrammer:

«Kristiania Theaters Personale bevidner Dem sin dybtfølte Sorg ved Grundlæggeren af den første norske Scene, Deres Fader, Ole Bulls, Død. Hvad Ole Bull offrede for den norske Scene, vil stedse mindes med varm Taknemlighed!»

«Kristiania Musikforening nedlægger med dybtfølt Tak i stille Vemod sin Hyldningskrans paa den af Musikens Genier høitbaarne Kunstners Grav.»

Bergens Theater, hvis Historie er saa uløselig sammenknyttet med Ole Bull, gav om Aftenen en Festforestilling, hvorunder der — efterat Orkestret havde spillet «Sæterjentens Søndag» — af Hr. Skuespiller Michelsen fremsagdes følgende Mindedigt:

Kranset er Graven!
Evighedshaven
aabned sin Havn
for ham, den sidste,
vi vilde miste.

Vemod og Savn
Minderne jage
frem og tilbage
Bull, om dit Navn.

Vi ser en Yngling staa i Livets Vaar
med Hjertelagets store, sunde Varme,
med Offervilje og aabne Arme:
han vil erobre Kunstens Odelsgaard.

Og selv han sætter hele Livet ind
i denne Gjerning, — «Norges Kunst skal reises,»
og paa dens Templer Norges Flag skal heises,»
det var Begeistringstanken i det unge Sind.

Han elsked Norge som en Søn sin Mor,
og Landets Ære var for ham det første.
I dette Livssyn voxte han sig stor,
og Saga skrive vil: Han var den største.

Hvem har ei følt den underbare Magt,
der i hans Toner levede og strømmed? —
Hvem gav ham alle disse rige Drømme?
Hvem havde Varmen i hans Toner lagt?

Det for sin Kjærlighed han fik igjen,
det var hans Moders — Norges — Vuggegave;
den bedste Blomst, hun eied i sin Have,
den gav hun ham, — sin Søn, sin bedste Ven.

Hans Liv er endt. Det var en fortsat Vaar,
thi gammel Ole Bull blev ingensinde,
og aldrig heller ældes skal hans Minde,
som Yngling han i Sagahallen staar.

Kranset er Graven
Evighedshaven
aabner sin Havn
for Dig, Du sidste,
vi vilde miste!

Men om dit Navn
Norge skal binde
en Krans, og Dit Minde
aldrig skal svinde.
Som Nordlys det skal
straale i Mindernes Evighedshal.

Derefter spilledes Nordqvists Sørgemarsch. —

— Det var vistnok kun i det afsides lille Norge og i dette Lands anden Stad, at denne Sørgehøitid foregik. Men Tidenden om den store Mesters Død gik som en Verdensbølge rundt den hele Jord, læstes i San Francisko som i Melbourne, i Ruslands Indre som i Spanien, først som Telegrammer og siden, behandlet i Pressen, gjennem en hel Literatur af Biografier; thi overalt var dette Navn kjendt. Og som man i Boston til Ære for hans Minde holdt en Sørgegudstjeneste som for en af Amerikas egne store Mænd, saaledes var det en Samfølelse i alle Lande, der følge med i Kulturen, at med Ole Bull var en souverain Individualitet, der med høit inspireret Genius havde baaret Kunstens og Skjønhedens Idealer, gaaet bort, — en af dette Aarhundredes Stjerner sluknet.

I Onkel Jens's gamle Blad, som endnu er i Familjens Eie, læstes inden den sorte Sørgeramme følgende Anmeldelse af hans Bortgang:

†

Ole Bull er død.

Norges navnkundige Søn er ikke mere. Budskabet gaar viden om, og Landet staar sørgende ved hans

Baare. En Løbebane, stor og glimrende, er afbrudt, et Kunstnerliv i Kamp, et Liv i Arbeide, et Liv i Ideernes Brydning, der fandt sit Udtryk i hans Valgsprog:

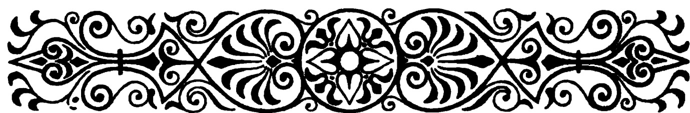
«*bellum vita — vita bellum.* —»

UDTOG

AF

OLE BULLS BREVVEXLING.

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Oversat fra fransk.)

Lausanne 4de Juli 1833.

Kjære Félicie!

Vær ikke vred, fordi mit Brev kommer saa sent. Den 29de Juni har jeg givet en Koncert. Der var næsten ingen til at hjelpe mig med Akkompagnementet . . . Man havde før min Koncert sat nogle Annoncer derom i Journal de Lausanne, og jeg vil gjengive en for Dem: — «Denne unge og interessante Violinist vil lade sig høre Lørdag 29de dennes paa en Koncert i Kasino. Hr. Bull vil uden Tvivl finde talrige Beundrere og stadfæste den Berømmelse, som han allerede har vundet. Mellem de paa Programmet anførte Nummere ser man uden Tvivl med Fornøielse «Erindringerne fra Norge», der ere komponerede af Hr. Bull og skal udføres af Komponisten selv paa «Bondefela», et norsk Instrument med otte Strenge af en overordentlig Virkning, tilligemed «*Variazione di bravura*», for en eneste Violin, som spilles af Hr. Bull.» Og her en anden senere: «Hr. Bull har paa den Koncert, han gav i Lørdags, med Glans stadfæstet den Berømmelse, der gik forud for ham. Vi har ikke hørt ham; men, hvad der gjælder mere: Kjendere anser ham for en af de mest udmærkede Violinister, som nogensinde har ladet sig høre i Lausanne.

Med sit store Talent forener Hr. Bull den elskværdigste Beskedenhed; han synes selv ganske uvidende om sin Storhed.»

Man har allerede anmeldt min Ankomst til Genf. Sandsynligvis forlader jeg Lausanne om otte eller ti Dage; jeg vil endnu give en anden Koncert her. Jeg er udbuden paa Landet næsten til hver Dag. Jeg har et Værelse hos en af mine Landsmænd, ogsaa en Kunstner, og der er den deiligste Udsigt af Verden fra mine Vinduer. Ak, meget ofte har jeg tænkt paa at bo i dette Land, hvor man er fri som Fuglen og kan holde sig borte fra eller være nær Verden ganske, som man ønsker det, sammen med mine to fortroligste og kjæreste Veninder; -- De kjender maaske Navnene paa disse to Personer! Sig til Madame Villeminot, at jeg altid vil tænke paa hende, og at jeg af Hensyn til min egen Lykke og af Agtelse for hende vil følge de gode og kjærlige Raad, som hun har givet mig. — Apropos, jeg haaber, at det Brev, som jeg betroede til Vertinden i Hotel de Simplon i Genf, er ankommet. Skriv til mig under Adr.: «poste restante Genf», saasnart De kan, (dersom De værdiges at svare mig) — om Brevet er kommet. Jeg har hver Dag haabet at faa et Svar, men frygter alvorligt for, at Brevet ikke er kommet frem. Ved min Ankomst til Genf vil jeg undersøge dette, og jeg vil knuse Hovedet paa Vertinden, dersom hun har narret mig.

Tænk paa mig, kjære Félicie! glem ikke at lyksaliggjøre mig med nogle Linier. Et Ord vil tilfredsstille mig; men det længste Brev er ikke nok; — forstaar De mig? Madame Villeminot! jeg omfavner Dem kjærligt, og Dem, Félicie, omfavner jeg meget, meget ømt. Adieu.

Deres Ven,
O. Bull.

Fra Félicie Villeminot til Bull.

(Oversat fra fransk.)

Paris 15de Juli 1833.

Min Herre.

Det er med fornyet Glæde, at vi har modtaget Deres andet Brev. Grunden, hvorfor jeg ei før har besvaret det, er, at Mama og jeg har været ude paa Landet, — og det var en stor Overraskelse, da vi ved vor Hjemkomst fandt Deres Brev. Det lader til, at De har havt meget Bryderi og mange Ærgrelser for at kunne give Deres Koncert. Tro ikke, mit kjære «mouton blanc»,* at jeg nogensinde vil tage ilde op de gode Raad, som De giver mig. Jeg er overbevist om, at de ere dikterede af det varmeste Venskab; Mama og jeg ere meget taknemlige for den trofaste Hengivenhed, De viser os, og jeg især deleshed skal aldrig glemme det. — Jeg blev dog meget overrasket over, at De, som har saamegen Esprit, kunde falde paa at sende Brevet til mig direkte, De maa dog vide, at, naar man tilskriver en ung Pige, vil dette synes meget besynderligt.

En anden Gang beder jeg Dem, at skrive mig til under Mamas Adr. Jeg har saamange Ting at sige Dem, at Tausheden faar tale for mig. Hvergang De skifter Opholdssted, haaber jeg, De vil underrette os derom.

Jeg haaber at holde mig skadesløs for min Taushed, naar jeg igjen faar den Glæde at se Dem. Erindringen om «mouton blanc» vil være indprentet i mit Hjerte, saalænge jeg lever. Jeg længes meget efter Dem; — jeg slutter med at sende Dem mine hjerteligste Hilsener; det er med Bedrøvelse, at jeg forlader Brevet; men Mama skynder paa mig for et sende det i Posten.

---

* hvide Lam.

Adieu, kjære «mouton blanc!» Modtag Forsikringen om min varme Hengivenhed.

Deres Veninde
Félicie Villeminot.

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Oversat fra fransk.)

Florentz 17de Mai 1834.

Kjære Félicie!

I det Øieblik, jeg sender Brevet til Deres Bedstemoder i Posten, kan jeg ikke se det afgaa uden at have sagt et venligt Ord til Dem og uden at have takket Dem for Deres Brev, som jeg modtog i Genua. De siger, at De erindrer mig, og jeg, jeg siger, at der intet Øieblik gaar, hvori jeg ikke tænker paa Dem med det samme Venskab, som jeg siden det første Øieblik, jeg saa Dem, har følt for Dem, Frøken Félicie! Saasnart jeg kan, vender jeg tilbage til Paris. Jeg vilde ønske, jeg kunde gjøre det strax; men jeg vil ikke vende tilbage, før jeg har vundet et Navn og har tjent Penge nok til at fortsætte mit Forehavende. Men Lykken har ikke tilsmilet mig; nu synes det dog at gaa bedre. Jeg studerer meget, og det er mig en Tilfredsstillelse at se, at Publikum sætter Pris paa mine Kompositioner. Jeg har ogsaa opdaget en ny Methode for Violinen, og i Bologna udført en Koncert, komponeret af mig, med stort Accompagnement af Orkester, hvis Udførelse syntes umulig, før man fik høre det. Min Maner er meget livligere og mere douce end før. Mit Haab er, at kunne skabe mig en Fremtid.

Hvor jeg var glad ved at høre, at Deres Fru Bedstemoder var saa fornøiet med Dem! De tror ikke, hvilken Glæde, jeg havde. De véd vel, hvor levende

jeg interesserer mig for Dem, og hvor jeg af mit ganske Hjerte ønsker at se Dem lykkelig. Elsk og ær Deres Bedstemoder, derom besværger jeg Dem ved det Venskab, som De har for mig! Forsøg at være hende nyttig og behagelig, og underkast Dem hendes Befalinger; vær overbevist om, kjære Félicie, at det tjener til Deres egen Lykke. En Ting beder jeg Dem om, — skriv snart til mig, sig mig alt, hvordan Mama befinder sig, thi jeg er i stor Uro for Eder alle. Om jeg kan være Eder til nogen Nytte, staar jeg til Eders Disposition. De vil derved gjøre mig den største Glæde. Jeg vilde endog forlade Italien, om det behøves, for Deres Skyld og komme til Dem. Jeg er Dem hengiven; man kan ikke være det mere, end jeg er. At jeg ikke før har skrevet til Dem, er, fordi Politiet i Lombardiet aabner alle Breve, og siden jeg kom til Bologna, har jeg befundet mig i Keiseren af Østerrigs Stater, og omendskjønt der intet politisk er i dem, holdt jeg ikke af, at mine Breve kom i profane Hænder. Nu, da jeg i Bologna har overvundet den berømte Bériot, en første Rangs Violinist fra Paris, er jeg overalt i Italien anerkjendt som den første Violinist — paa samme Høide som Paganini. Man forsikkrer mig, at jeg vilde vække stor Opsigt i Paris, og man inviterer mig til i November at begive mig til Wien. Fra Florentz reiser jeg med Prins Poniatowski til Lucca for der at give Koncerter; siden til Rom og Neapel. Hvilket herligt Land er dog ikke Italien! — Om De har den Hensigt at skrive til mig, er min Adresse her: Mons. Commandeur Lagersvärd, Ambassadeur de sa Majesté le roi de Suède et de Norvège à Florentz.» Jeg bliver endnu en Maaned her og bor i «via vachereccia 535, Piazza di gran duca»; jeg kan da mulig endnu her besvare Deres Brev. Tal aabent til mig, bevar mig altid

i Deres Agtelse og Deres Venskab og hav Tillid til Deres tro Ven og

ydmyge Tjener
Ole B. Bull.

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Oversat fra fransk.)

Lyon 6te Marts 1836.

Min kjære Veninde!

Jeg har nu i tre Dage holdt Sengen, og jeg lider frygtelig. Mine Anstrengelser har udmattet mig, og — — — jeg er saa langt fra Dig, — fra min kjære Félicie! Imellem er mit hele Legeme iskoldt, og derefter føler jeg en fortærende Ild, som sønderriver mig. Min Koncert imorgen er udsat til Thorsdag. Om jeg dør uden at se Dig igjen, tag da idetmindste de faa Sager, som jeg efterlader, Frugten af mit møisommelige Arbeide, og bevar den sørgelige Erindring om en Sjæl, som elskede Dig mere end sig selv.

Jeg lægger heri tre Bankbilletter (1500 Fr.); jeg vil sende Dig mere senere. I det Tilfælde, at jeg bukker under . . . vil jeg ordne mig saaledes, at Du faar, hvad jeg eier. Adieu, Félicie, paa Gjensyn . . . paa Gjensyn, vi sees sikkert igjen!

Din Ven
Ole B. Bull.

Fra Félicie Villeminot til Bull.

(Oversat fra fransk.)

Paris 10de Marts 1836.

Min gode Ven!

Mama og jeg er utrøstelige over at se, at De endnu altid er syg; — hvad skal det blive til? Vi maa have Taalmodighed og haabe paa, at De i Deres næste Brev melder os Deres Helbredelse. De maa ikke lade Dem nedtrykke, være meget forsigtig og tage Dem iagt for at anstrenge Dem, og saasnart De kan, maa De skrive til mig, da jeg er i en dødelig Uro. De siger mig i Deres Brev, at vi sikkert sees igjen, og det haaber jeg ogsaa; det er saalænge siden jeg har set Dem. Idag er det en Maaned og en Dag siden. Denne Maaned og denne Dag forekommer mig som Aarhundreder. Ak, jeg længes saa efter at se Dem, kom tilbage, jeg beder Dem! Jeg har modtaget Deres tre Billetter paa 500 Fr. Apropos, jeg takker Dem meget for, hvad De har sendt mig, nemlig Deres Portræt. Det er ikke meget godt truffet; men jeg kan dog kjende Dem. Jeg havde endnu ikke set Deres Brev, da jeg sagde, at det var Bull. De har sagt, at De vilde sende os nogle andre; men de er endnu ikke komne. De taler ikke om det sidste Brev, som jeg har skrevet til Dem, De maa dog vel have faaet det. Saasnart De har givet Deres Koncert, saa skriv til mig; det er den eneste Trøst, jeg har i Deres Fraværelse. Naar jeg er alene, læser jeg Deres Breve, jeg kysser dem og siger til mig selv: «Ak Bull, hvor Du er god!» Mama omfavner Dem af Hjertet!

Adieu, min gode Ven; det er med Sorg, at jeg forlader Dem. Jeg omfavner Dem kjærligt, og jeg forbliver altid Deres Veninde

Félicie V.

Skriv snart!

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Overs. fra italiensk.)

15 Panton Square, Haymarket, London.
Thorsdag 5te Mai 1836 Kl. 5 Eftermiddag.

Min kjæreste Veninde!

Jeg kommer lige fra Koncerten. Jeg har gjort rasende Lykke, hele Orkestret har applauderet, saa deres Hænder kunde gaa istykker, og Publikum har givet mig umaadeligt Bifald. Leiligheden er der, og jeg haaber i England at fortjene mig en Formue tilstrækkelig til at sikkre mig et roligt Liv. Vi skal leve sammen; jeg har begyndt at faa Mod og at haabe; det er allerede meget, uhyre meget! Om nogen havde sagt mig dette for en Dag siden, vilde jeg have leet ham lige i Øinene. Hav lidt Taalmodighed, jeg gjør alt muligt for snart at komme til Dig, og da skal vi forenes for altid. Skriv snart til mig og hils vor Ven og Slægtning, Hr. Muston, og bed ham snarest muligt gjøre Forberedelserne til vort Bryllup. Tiden er knap, bevar mig i dit Hjerte og tænk paa din Ven

Ole B. Bull.

Félicie Villeminot til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Min kjære Ven!

Jeg benytter Deres Ven Fearnleys Afreise til at skrive nogle Ord. Hr. Muston har gjort alle mulige Démarches for vort Giftermaal; han kom hjem til os igaar for at sige, at vi kunne gifte os uden Papirer; men at Deres Nærværelse i Paris var nødvendig; saa uden Dem kan man intet gjøre! Kom da, saasnart De kan; men forsøm dog ei derfor Deres Forretninger.

Dersom De har berammet Koncerter, saa giv dem og kom senere. Endelig! — vi skulle da nu blive lykkelige . . Ja lykkelige! Min Bedstemoder og jeg vil selv bringe dette Brev til Deligencen, saa faar jeg endnu en Gang se Fearnley, som jeg holder meget af. Næst Dem er han den, jeg helst ser. Han spiste iforgaars til Middag hos os. Da vi reiste os fra Bordet, kom Hr. Muston og foreslog os at gaa en Tour, og saa spadserede vi til Montmartre. Fearnley gav mig Armen; han spurgte mig, hvad jeg ønskede, han skulde sige Dem fra mig. Jeg havde saa mange Ting paa Hjertet, at jeg ei fandt et eneste Ord. Men han læste i mine Tanker og yttrede, at han nok vidste, hvad han skulde sige. Jeg tænkte: «Oh! dersom Bull var her, hvor meget havde jeg da ikke at betro ham!» Jeg beder Dem, min egen Ven, at svare mig strax; jeg venter med stor Utaalmodighed; min Lykke afhænger jo deraf. Lad mig ei vente længe!

Lev vel, min kjære Ven, Ven! — jeg omfavner Dem saa varmt, som jeg elsker Dem. Mama ogsaa.

Félicie Villeminot.

Bull til Félicie Villeminot.

(Overs. fra italiensk.)

London 20de Mai 1836.

Min kjæreste Veninde!

Jeg har modtaget dine Breve, — det sidste gjennem Fearnley —, og jeg beder Dig undskylde, at jeg har ventet med at give Dig Svar; men jeg har havt saamange Forretninger, at det i Sandhed har været mig umuligt at finde et eneste Øieblik til at svare hende, som er mig kjærere end Solen! Jeg bærer altid dine sidste Breve paa mit Bryst for at kunne læse dem, naar Tiden tillader det. Imorgen er Dagen for min Konecrt

i King's Theater. Idag har jeg havt den tredie Prøve med fuldt Orkester. At fortælle Dig alle de Snarer, som Kunstnerne, og da især de franske, har lagt for mig, er umuligt. Jeg har havt alle imod mig, selv Direktøren; men Aviserne har talt meget om denne Nederdrægtighed, saa alle nu løfte deres Hatte paa lang Frastand, naar de ser mig, og taler godt om mig. Thalberg giver sin Koncert samme Dag om Morgenen i den lille Sal i King's Theater (det vil sige imorgen); men han har kun solgt meget faa Billetter. Han og Bériot gik igaar ind i det Værelse, hvor man sælger Billetterne til King's Theater, og begge blev aldeles forbausede, fordi saa mange Billetter var taget til min Koncert. Thalberg sagde: «Jeg ængster mig for min Koncert imorgen». Bériot svarede: «Vær ikke bange, De vil faa en meget fuld Sal». Betjeningen i Theatret sagde: Vær kun rolig! — — — — — —.

Ah, — Manden raaber paa Brevene . . det er nogle Slyngler, som ikke lader mig i Fred et Øieblik. Farvel til imorgen. Jeg omfavner Dig af Hjertet.

Din Ven for Livet og Evigheden
Ole B. Bull.

Her er altid en Mængde Mennesker hos mig, og jeg har Feber af Utaalmodighed!

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Overs. fra italiensk.)

London 24de Mai 1836. Panton Square.

Kjæreste Félicie!

Victoria!!! Vi har vundet . . . Jeg har aldrig gjort en saadan Lykke, ikke engang forrige Lørdag. Kroner,

Buketter, Blomster, Jubel! Tiltrods for at Rubini, Tambourini og Lablache sang det londonske Publikums mest udvalgte Yndlingsarier, tiltrods for at Grisi ikke kom og sang paa min Koncert, tiltrods for alle mulige Intriger, — har alle Aviser udraabt mig som Verdens første Violinist! Thalberg, som gav sin Koncert den samme Morgen, er aldeles glemt; man taler ikke om ham. Imorgen skal jeg spille for Hertugen af Devonshire, og idag har jeg faat istand et Arrangement med Impressarioen Sig. Laporte for to Koncerter, i hvilke jeg skal have Tredieparten af Indtægten, uden at betale nogen Udgift. Den anden Koncert skal finde Sted Onsdag 1ste Juni i det samme Theater. Min Pris for at spille i private Selskaber er 20 Guineas og for Publikum 30 Guineas, næsten lig 800 fr. Jeg har endelig samtykket i at spille i det filharmoniske Selskab for 30 Guineas. Jeg haaber, at alt gaar godt, og at jeg om kort Tid vil faa den Glæde at omfavne Dig som min Hustru. Derfor vil jeg ikke spilde Tiden; man maa smede, mens Jernet er varmt! Jeg tror ikke, jeg gjenser Dig før i Midten af Juli eller de første Dage af August allersenest. Jeg er saa optaget af Forretninger, at jeg mangler Tid til at skrive; jeg har mange Ting at sige Dig. Skriv til mig snarest mulig, det beder jeg Dig om af mit hele Hjerte. Fearnley reiser til Kristiania næste Tirsdag, han var kommet tilbage for at være paa min Koncert, han er næsten gal af Glæde over min Lykke. Gud bevare Dig i sin Naade, vær ved godt Mod og tænk paa den, som holder mest af Dig paa Jorden!

Din Ven

Ole B. Bull.

Mine hjerteligste Hilsener til Madame Villeminot og til den elskværdige Hr. Muston.

Bull til Félicie Villeminot.

(Overs. fra italiensk.)

London 26de Mai 1836.

Min Kjære!

Igaar har jeg spillet for Hertugen af Devonshire; hos ham var Englands første Adel. Rubini sang ogsaa; men Hertugen var saa overrasket over mit Spil, at han sagde, at han for første Gang havde set et Mirakel, det at besjæle Violinen. Han bad mig besøge ham idagmorges, og bad mig modtage en Foræring af 50 Lst. = 1200 fr. Jeg kan ikke beskrive Dem det Udtryk, som de engelske Damer, der vare i Selskabet, havde i Øinene; de sagde til Hertugen, at Violinen havde rørt dem til Taarer.

Jeg har endnu ikke faaet Resultatet af min første Koncert, og jeg véd ikke, hvormeget det er. Den anden, som skal finde Sted Onsdag, haaber jeg, vil blive meget bedre. Jeg har havt den Tilfredsstillelse at modtage en Billet fra Henri Hertz; — han som afslog at spille paa min Koncert i Paris — i hvilken han nu beder mig spille paa sin. Jeg har svaret ja, med megen Fornøielse, om mine Betingelser, 30 Lst., konvenere ham. Det var forresten en stor Tilfredsstillelse for mig. Jeg staar i saa meget, at jeg ikke kan sige Dig alt; men snart ses vi igjen for Livet.

Din Ven
Ole Bull.

Fra Madame Villeminot til Bull.

(Oversat fra fransk.)

Paris 28de Mai 1836.

Siden Deres Ankomst til London har jeg modtaget fire Breve fra Dem, min Herre! Desuagtet kan jeg kun besvare det ene af 18de Mai, da de andre ere skrevne

i et Sprog, der er mig aldeles fremmed. Jeg benytter denne Anledning til at anmode Dem om, naar De ønsker at skrive til Félicie, da at gjøre det paa selve mit Brev og at skrive paa fransk; den Lille er altfor lidet fremskreden i Studiet af det italienske Sprog, til at kunne udtyde det ret; en fintfølende Mand, som De er, min Herre! vil indrømme, at denne Fremgangsmaade er overensstemmende baade med det rigtige og passende.

Jeg ser af Deres Brev af 18de og af det, Félicie har kunnet sige mig, af de, som De har skrevet til hende paa italiensk, og som hun har forsøgt at udtyde, at De med Deres Koncerter har gjort al den Lykke, som De kunde ønske, hvad der er et godt Omen for Fremtiden.

Lev vel, min Herre! Jeg beder Dem tro paa min levende Deltagelse i Deres Fremgang og i alt, hvad der kan bidrage til at gjøre Dem lykkelig.

Jeg hilser Dem hjerteligst

Vve Villeminot.

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Overs. fra fransk.)

2den Juni 1836.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Hertugen af Devonshire har indbudt mig til det Bal, som han giver. Der er tre forskjellige Orkestre; de første franske Kunstnere skal spille, — de, som i Begyndelsen lagde Intriger imod mig, — hvilke Ansigter vil de ikke sætte op, om jeg danser, medens de maa spille! . . . Ned med Kabalen! Leve Venskabet! Farvel.

Din Ven

Ole B. Bull.

Saasnart Muston faar endt vort Arrangement, kommer jeg først muligt!!! — — —

Deres Ven Bull.

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Overs. fra fransk.)

London 23de Juni 1836.

Min kjære Félicie!

Da jeg modtog Deres elskværdige Brev, dateret 21de Juni, ventede jeg mig Bebreidelser, da det er soleklart, at en Kunstner, som ikke har andet at gjøre end at kritisere, hvad andre, som har meget at gjøre, foretager sig, maa finde mig «absurd». De lover mig ædelmodig at sige mig, hvem det er, naar jeg kommer tilbage til Paris. Jeg kan forsikkre Dem om, min kjære! at det er ganske unødvendigt at nævne ham. At De tror den dumme St. Germain istand til at lade Artiklerne komme i de engelske Aviser, som er de liberaleste paa Jorden, har forundret mig; han kan ikke et Ord engelsk, ligesaalidt som han kan skrive sit eget Sprog. Og hvorfor sender ikke de andre Kunstnere Artikler ind, naar det er saa let? Hvorfor har de ikke Engagements for Theatrene og Koncerterne i London eller Provindsen? Fordi de ikke kan andet end bagtale andre. Forresten hæver jeg mig over Verden, fordi jeg kjender den; jeg agter Menneskene efter deres Værd, og altfor ofte er dette meget lidet. Jeg har fundet et Publikum, som véd at sætte Pris paa mig, et Publikum, som betaler, et Publikum, som elsker mig; jeg har fundet Fiender, som, naar de har troet at gjøre mig Skade, netop har gjort mig de største Velgjerninger. Jeg er Seirherre, — ja det er jeg virkelig til mine Fienders store Ærgrelse.

Jeg har fundet Gjestfrihed i et Land, hvis Indbyggere ere gjestfri og loyale, og som Følge deraf har jeg indsat i Banken 10,255 fr., som er tjent i meget kort Tid, men med megen Møie.

Siden min sidste Koncert har jeg spillet hver Aften i Theatrene i London, først i Covent Garden, og saa

har jeg med Lynets Hurtighed kastet mig i en Vogn og er endnu kommet tidsnok til at spille i King's Theater. Iaften har jeg spillet i et stort Selskab. Dette Liv udmatter mig; men hvad gjør det? Jeg dør tilfreds, det forsikkrer jeg Dem! Livet har slet ingen Tiltrækning for mig; man har gjort nok for at forbittre mig det; men jeg vil idetmindste dø som Seirherre.

Jeg sagde Dem, at Deres Brev ikke forskrækkede mig ovenpaa det fra Hr. Muston, hvori han forlanger en Forklaring paa B. .(Bogstavet foran Bull). De vidste engang, at dette Navn var Bornemann . . . men nu har De glemt det . . . De har glemt det og meget andet!

Idet jeg beder Dem om at hilse den noble Kunstner, har jeg den Ære at være

Deres oprigtige Ven

Ole B. Bull.

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Overs. fra fransk.)

London 24de Juni 1836.

Min kjære Félicie!

Det er Midnat . . . . jeg er lidt rolig . . . . Jeg vil da benytte Øieblikket og forsøge, saavidt mulig, at forklare Dem det Kaos af Følelser, som fortærer mig. Behøver jeg at sige Dem, at jeg har Grund til at være vred paa Verden; kjender De ikke, hvad jeg har udstaaet; de Ulykker, som har gjort vore Sjæle uadskillelige ved en stum Sympathi! . . . Der er noget i den Maade, man har behandlet mig paa, som ikke er ligefrem men skjult . . . hemmelighedsfuldt . . . som er mer ufordrageligt end selv Vished . . . De forstaar, det er jeg vis paa? Følg Indskydelsen og sig mig Sandheden

for Gud og Menneskene! De siger mig den, min lille Félicie, ikke sandt? ... Ser De mig ikke i Deres Fantasi bleg, med Øine fulde af Taarer, som et Spøgelse . . . ah, maaske vil jeg, naar De modtager dette Brev, være roligere . . . Jeg tilgiver alle mine Fiender, alle, hvem de saa end er, selv Dem, om De var det; forstaar De denne Tanke? — Ja sikkert . . . Vær ikke bedrøvet, skriv til mig, om det ikke besværer Dem, — strax; Tiden gaar saa hurtigt, og tiltrods derfor synes Tiden mig saa pinefuld lang, ah! saa lang . . . .

Idag har jeg modtaget et Forslag fra Direktøren af Drury Lane Theatret for adskillige Koncerter, før jeg forlader London. Madame Malibran, som er engageret ved dette Theater, vil da maatte synge i samme Soirée som jeg. Derfor har jeg naturligvis afslaaet Direktøren af Covent-Gardens Tilbud om tre Koncerter i en Uge, 150 Lst.

Mit Navn er nu fast grundlagt; man tilbyder mig flere Engagementer, end jeg kan modtage. Jeg har modtaget et Tilbud fra flere bekjendte Kunstnere, som vil arrangere mine Koncerter i England, Skotland og Irlands Provindser for en Trediedel af Indtægten netto. Jeg maa da forlade London i Begyndelsen af August. Dette Tilbud er umaadelig fordelagtigt for mig; men det skal være en meget anstrengende Reise, da man hver Dag maa give Koncerter, ofte to om Dagen. Forresten blander jeg mig ikke i det: jeg har intet andet at gjøre dermed end at spille. De Bériot og Mad. Malibran har givet en Koncert i en Koncertsal for 300 Personer a en Guinea Billetten. Hr. Thalberg er slaaet af Marken; han har givet en Koncert med Tab af 4 Lst. Hån har havt enorme Udgifter og blev nødt til at forlade England for denne Gang. Forresten er det fornøieligt at se, hvor alle disse Personer, Thalberg indbefattet, nu er respektfulde mod mig, især siden hin mindeværdige Aften

i det filharmoniske Selskab, da Striden mellem Thalberg, Mad. Malibran og mig faldt ud til min Fordel. Det var en Modtagelse og en Larm, som aldrig før siden Selskabets Tilblivelse, og jeg spillede med en Lidenskab og en saa brændende Sjæl, at Damerne og Herrerne i Masse reiste sig op fra deres Pladse med høie Udraab; — jeg var syg deraf flere Dage!

Min sidste Koncert i King's Theater var fuld, næsten 3,000 Personer; men jeg var nødt til at offre meget til Fordel for Direktøren (Laporte). Forresten beklager jeg mig ikke; det har givet mig Navn. Man beder om endnu en Koncert paa King's Theater, men jeg vil lade Publikum beholde Ønsket om at høre mig, for at tjene saa meget mere en anden Gang, naar jeg kommer igjen. Og for Provindserne er det en stor Ting at bevare sin Nyhed sammen med Navnkundigheden. Nu, naar Leiligheden byder sig, maa man ikke lade den undslippe. Min Pris for at spille i et Selskab er fra 20 til 25 Guineas, medens Lipinski, de Bériot og Mori faa 5 til 10 Guineas. Den sidste Aften, jeg er engageret her, er den 6te Juli. Jeg reiser fra London den 7de—8de Juli og ankommer til Paris den 11te eller 12te. Man burde da have alle Papirerne i Orden.

Jeg er meget trøstet efter at have skrevet til Dem; det synes mig, jeg taler med Dem, ser Dem give mig Haanden for at forenes for altid. Jeg vover ikke at aande af Angst for at forstyrres i min Indbildning. Ak! — maaske er den kun altfor bedragersk. Men jeg kan endnu ikke tro, at De skulde ville tilintetgjøre et Væsens Tilværelse, der elsker Dem som Deres

mouton blanc

Ole Bornemann Bull.

P. S. Jeg har netop givet Foræringer til Rubini, Tamburini, Lablache, Assandri, der har sunget gratis

paa alle mine Koncerter her. De er de bedste Mennesker af Verden, og med et umaadeligt Talent — — — de har bedet mig disponere over dem, naar og hvor det behager mig . . . Til Mad. Grisi, som ikke godvillig optraadte paa min første Koncert, giver jeg intet; heller ikke til Costa, Musikdirektøren, som i Begyndelsen intrigerede mod mig.

25de Juni. Jeg skriver ikke til Mad. Villeminot, da det vilde være unyttigt. Naar hun læser Deres Brev, vil hun faa vide det, som angaar min ringe Person; hun har hellerikke svaret mig paa mit Brev.

Fra Bull til Félicie Villeminot.

(Overs. fra fransk).

London Juli 1836.

Kjære Félicie!

Som Du ser, sætter jeg alt tilside; jeg har endnu Engagementer her i London, og det meget gode, men igaaraftes spillede jeg for sidste Gang før min Tilbagekomst, som maa finde Sted inden den 26de dennes; i modsat Fald vil det koste mig Lst. 200, hvilket ikke er nogen liden Sum for mig. — St. Germain tager jeg ikke med mig igjen; — stakkels Mand! han er saa uvidende, men han har en god Vilje. — Jeg maa fortælle Dig, at vor Bolig her i London allerede staar færdig til at modtage os ved vor Ankomst; det er et af de skjønneste Steder, man kan se for sine Øine: i Regent Park, Chester Terrace. — Dersom jeg ved min Ankomst til Paris, Onsdag, ikke har den usigelige Glæde at se Dig, kommer jeg strax til Eder med min Bagage, indtil mit Logis bliver bestemt. Jeg har saamange Ting at fortælle Dig og haaber at finde Dig tilfreds og glad. Endnu nogle Dage, og vi ville blive lykkelige; jeg skal visselig gjøre alt for Dig, og véd, at Du vil gjøre alt for mig.

Dersom Du vidste, hvor jeg er træt af at spille offentligt Morgen og Aften i denne forfærdelige Varme, vilde Du virkelig være mig taknemlig, fordi jeg skriver; — jeg skjælver af Træthed; men Haabet om at berolige Dig er meget vigtigere end al Verdens Udmattelse. — Jeg har undersøgt Routen, og man siger mig, at Omveien om Brighton, uagtet den ei er stor, vil tage megen Tid, maaske 1½ Dag mere. Selvfølgelig gaar jeg fra London Lørdag Morgen direkte til Boulogne, hvor jeg ankommer Mandag Aften: der giver jeg en Koncert forat tjene mine Reiseomkostninger i Frankrig og kommer sikkert Onsdag Morgen til Paris. Vær forberedt!

Adieu, mín Engel, min høit Elskede!

Ole B. Bull.

Bull til sin Hustru.

(Overs. fra fransk).

Southampton 1ste August 1836.

Kjære Félicie!

Jeg tilskriver Dig disse faa Ord for at berolige Dig og for at vise, hvormeget jeg tænker paa Dig. O! dersom Du kunde misforstaa mine Hensigter, mine Ord; . . . men jeg kjender Dig altfor vel til at tro dette — jeg kjender dit Hjerte, som ene tilhører mig, som mit Dig.

Jeg beder Dig, min kjære Hustru! vær lidt overbærende med mig. Om Du end finder mine Feil store, saa erindre, at enhver i denne Verden mere eller mindre har Overbærelse nødig, og jeg føler mig visselig ei fuldkommen, langt fra det; imidlertid bestræber jeg mig altid for at gjøre mig elsket af Dig, idet jeg stedse søger at forøge mine moralske Kræfter. Jeg arbeider og skal altid arbeide af ganske Hjerte paa at skaffe os en hæderlig Uafhængighed.

Du har lovet mig at studere Engelsk og Musik; lad mig nyde godt af dine Fremskridt, jeg vil da gjense Dig snarest mulig og da med fordobblet Glæde.

Du vil nok holde dit Løfte, kjære Félicie, min kjære Hustru, — for vor Kjærligheds Skyld!!!

Betragt Familien B. som vore oprigtige Venner og bring dem vore hjerteligste Hilsener. Vi har havt en god Reise, og jeg haaber, at det vil gaa godt med vore Koncerter; jeg skal tilskrive Dig umiddelbart efter den første.

Din hengivne

Ole B. Bull.

Bull til sin Hustru.

(Overs. fra fransk).

Cheltenham 1ste Septembr. 1836.

Min kjære Félicie!

Hvorledes skal jeg kunne forklare Dig, hvor træt jeg er, og hvad jeg lider ved at være fjernt fra Dig, — nei, jeg kan ikke mere, det er formeget!

Tiden er for knap til at meddele Dig, i hvilke Byer, vi har givet Koncerter. I de sidste 4 Dage har vi reist over 300 eng. Mile i Postvogn, — jeg er saa udmattet, at jeg ikke mere kan sove om Natten, og saa tænker jeg paa Dig, — paa Dig, Félicie, paa Dig min Kjærlighed! Dersom Du vil, saa lad os ei længere være adskilte, kom med mig og ledsag mig paa mine Reiser, — hvis ikke, dør jeg snart! Jeg kommer fra Koncerten, som har varet fire Timer; man bad om en Koncert til, men imorgen tidlig maa vi afsted for at spille i en By, som ligger tolv eng. Mile herfra, og komme tilbage om Kvelden.

Iovermorgen optræde vi igjen her i Cheltenham og — — — saa kommer jeg til London. — Er Du hos Brandts, eller forbliver Du i Norwood? Svar mig

strax, — jeg beder Dig indstændig — — — oh, jeg er saa bange for, at der skal være tilstødt Dig noget, — — jeg har ei modtaget Brev fra Dig, — saalænge siden Du har skrevet! Det er ikke for at bebreide Dig; thi det vil jeg aldrig gjøre — Du er saa god; — men svar mig strax Adresse Cheltenham Post Office, jeg beder, beder Dig!

Maaske give vi en tredie Koncert i Theatret her. Jeg omfavner Dig af mit hele Hjerte, min kjære Félicie.

Ole B. Bull.

Bull til sin Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Weymouth, 19.

Min kjære Félicie!

Imorges modtog jeg dit Brev efter at have tilbragt en daarlig Nat i Reisevognen; jeg læste og læste det atter og altid med ny Glæde. Jeg maatte holde op med Læsningen for at gaa til Koncerten, og jeg har spillet med et Liv, som har forbauset selv vort Selskabs Medlemmer, der er vant til at høre mig hver Dag; jeg maa ogsaa tilstaa, at jeg var forbauset over mig selv; men nok om dette.

Hvorfor kan jeg ei være i Din Nærhed for at takke Dig for al den Opmærksomhed, Kjærlighed og Ømhed, der aander af dit Brev; hvorfor er jeg nødt til at indaande en anden Luft end Dig — og være fjern fra dit Blik, fuldt af Udtryk og Ild . . . hvorfor kan jeg ikke trykke Dig til mit Hjerte, der i saa lang Tid har lidt og sukket efter Dig, — nu, da Du er vidende derom, nu da vi er for evig forenede — ja for evig! Jeg vil gjøre alt, hvad Du beder mig om, da jeg er overbevist om, at Du kun vil, hvad der kan tjene til vort fælles bedste.

Jeg indrømmer virkelig, at det vilde været en stor Galskab at have gjort Reisen til London nu; men jeg var saa bekymret for Dig, jeg véd ikke alle de Ting, som plagede mig, — jeg savnede Dig overalt. Det er meget haardt at forlade sin Félicie efter kun i saa kort Tid at have anet Lykken, — jeg siger anet; thi for at kjende den tilfulde, maa man være uafhængig og have tilstrækkelig til sig selv og sin Félicie uden at behøve at tænke paa alle disse ubehagelige Ting, som forgifter enhver Ømhedens Blomst.

— — — — — — — — — — — —

Sig mig oprigtig, hvorledes Du har det, Félicie! Vær ei trist, og da Skjæbnen ikke tillader os at blive sammen for Øieblikket, saa søg saameget som muligt at være standhaftig i dine Idéer og at udvikle dine naturlige Anlæg. Du véd, hvor høit jeg elsker Dig, kjære Hustru; Du véd alt, hvad jeg lider; Du véd, det er for vor Lykkes Skyld. Om jeg undertiden kan gjøre Dig ondt og saare dine Følelser, véd Du, at det ikke er for at bedrøve Dig. Derfor tilgiv mig, det er min overdrevne Kjærlighed til Dig, som taler!

Du holdt af mig, da ingen bekymrede sig om mig, og jeg elskede Dig ogsaa, — o! det var for Livet! Fra den Tid syntes jeg, hele Verden var forandret, ikke til det bedre, men til det værre; thi Haabet skuffede mig. I den Periode var mit Liv en Række af Lidelser, men tillige ogsaa Forberedelsen til vor Forening. Tilbagekald den Tid i din Erindring; — vil Du nogensinde kunne glemme den? O nei! — jeg ikke — — Afreisen til Schweitz! — Du ser, at Gud i sin Godhed har ført alt til det bedste; lad os derfor takke ham, fordi vi har lært hinanden at kjende, og lad os altid ved gode Handlinger søge at gjøre os værdige til hans uendelige Naade . . . Kjære Hustru, der forløber ikke en Time

af Dagen, uden at jeg beder for Dig og for mig, at jeg maa kunne gjøre Dig lykkelig .... Sig mig, hvordan Du har det.

Om fjorten Dage eller høist 21 skal hele Selskabet vende tilbage til London for en kort Tid,. fordi Miss Bruces Engagement da ophører, og saa maa der findes en Kunstnerinde, som er mindre kostbar. Hun koster os Lst. 120 pr. Maaned, og det er en stor Udgift. Saa maa vi opgjøre en Plan over de Byer, som vi ville besøge, skrive Breve til Provindserne og formindske vore Udgifter for kommende Maaned; jeg reiser kun to Maaneder med dem, da vil jeg selv kjende Maaden at gjøre Forretninger paa i Provindserne og kan da tjene mange Penge. Efter moden Overveielse modtager jeg ikke Engagementet til Festiviteterne (the festivals), fordi mine Koncerter i Provindserne ville lide Afbræk derved. Man kan reise i dem en Gang om Aaret, og vi to kunne gjøre Touren sammen næste Aar. Angaaende Chichester, saa gik jeg til Morgen-Koncerten lige efter at have tilskrevet Dig. Jeg fik netop Tid til at bytte Klæder og sætte mig i en Postchaise til Portsmouth for at spille indtil Kl. 11½ om Aftenen uden at have spist noget hele Dagen, hvilket var meget haardt. Næste Dags Morgen gav jeg Bankiererne DHrr Th. Burbey & Co. Lst. 45 = 1125 fr. for at tilsendes Hr. Brandt i London, til hvem jeg ikke engang fik Tid til at skrive nogle Linjer. Jeg reiste til Ramsay, hvor vi ankom om Aftenen (altid i Postchaise!). — Efter Koncerten gik det til Weymouth, som vi naaede Kl. 1 inat, og hvor vi har givet en god Koncert. Imorgen give vi endnu en i Theatret.

Paa Gjensyn kjære Félicie! — skriv mig til Plymouth Post office.

Ole B. Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Ramsgate 27de September 1836.

Min gode Félicie!

Jeg griber det første Øieblik, jeg har, til at skrive og tale med Dig, min kjære Hustru! Ja, Du føler nok, hvad der foregaar i min Sjæl; mine Bekymringer for Fremtiden, min Bæven af Lykke og Glæde, men ogsaa af Frygt — — — —

Ak Félicie, der svinder ikke et Minut, uden at jeg tænker paa Dig! Og naar jeg tænker paa Dig, tænker jeg ogsaa paa mig selv — — — det er næsten Egoisme . . . Hvorledes, næsten? — det er simpelthen den rene Egoisme, da vi ere forenede . . . Uagtet fjernt fra hinanden — næsten 100 Mile — mødes vore Sjæle i Sympathi. Jeg ankom samme Nat Kl. 4 om Morgenen (igaar) til Canterbury; jeg spillede meget godt (uden Træthed) om Formiddagen paa Matinéen. Om Aftenen i Dover havde jeg nær knækket Halsen paa Forhøiningen i Salen. Indtægten ved disse to Koncerter beløb sig til Lst. 60. Efter at alle Udgifter vare betalte, fik jeg Lst. 14 for min Del. Det er meget lidet; men efter den 9de Oktober faar jeg meget mere, da vi kun blive to, og ved selv at betale Sangerinden vinder vi ind den tredie Part.

Igaar meddelte Aviserne Malibrans Død. Stakkels Kvinde! Efter at have arbeidet saameget for et Publikum, der ofte var utaknemligt, dør hun som et Offer for selve sin Succes! Hun er død af Overanstrengelse — — — Det synes mig umuligt! . . . en Kvinde udstyret med en Sjælsild, den heftigste Lidenskab, en henrivende Sang, et Spil, en Deklamation! . . . . oh jeg erindrer mig i Bologna, hvor jeg græd, da jeg saa hende i Desdemonas Rolle i «Othello», — hun lignede

Dig i den Grad, at jeg næsten troede, det var Dig, jeg saa paa Theatret . . . og nu død! . . . det er frygteligt at tænke paa . . . Alt er dødeligt som lever under Solen . . .

Ah, lad os nyde Livet, uden at skabe os Bekymringer . . . det er saa kort, hvorfor forbittre os det; det er ikke vor Bestemmelse . . . Vi skal leve og reise sammen og dø sammen, ikke sandt, kjære Félicie! det er ogsaa dit Ønske?

Jeg har netop gjort op min Pengekasse; jeg har Lst. 24 i Pungen. Nu vel, det gaar da fremad; ah, dersom vi kunde leve uafhængige af Verden, hvilket Liv vi skulde føre! Du ser vel, at jeg arbeider saameget, som jeg kan, til dette Maal; men det er meget anstrengende, kan Du tro. Du vil se det næste Maaned, naar vi reise sammen. Se til at lære Engelsk snarest muligt; det er af den største Vigtighed for os begge. Mori har ikke en Kat paa sine Koncerter i Provindserne, og vi kom ham i Forkjøbet igaar i Dover. Han er færdig, og han føler det vel; thi han gjør en ynkelig Figur i alle de Byer, hvor vi har været.

Jeg var meget bedrøvet, da jeg skiltes fra Dig iforgaarsaftes; Tiden synes mig nu saa lang, siden jeg saa og talte med Dig; — uagtet Du er meget slem, saa forhindrer det mig ikke i at holde af Dig, som Du er; ligegyldig om Du var i Himmelen eller i Underverdenen — jeg fulgte Dig bestandig!

Jeg spørger Dig ikke, «om Du elsker mig?» — jeg siger: «vi elske»; det udtrykker den samme Tanke, som om jeg sagde: «jeg elsker Dig». Nu fatter jeg, hvad det vil sige at elske — og Du ogsaa, Félicie! Skriv mig til, jeg beder Dig, sig mig alt, hvad Du tænker — — — husk paa, hvad Du har lovet mig!!!

Imorgen skal jeg reise hele Dagen, uden at give Koncert; ogsaa det er trættende. Men saasnart jeg har

dette Brev, gaar jeg tilsengs, og jeg lover, at jeg skal sove indtil imorgen tidlig Klokken 7, da vi skal afsted. Adr. dit Brev til Brighton, Post office. Du har lært Noderne, ikke sandt?

Lær dem vel, jeg beder Dig derom. Ved min Gjenkomst skal vi tage fat paa Musiken og studere Piano og Sang, og Du skal se, hvor let det er, og hvormeget Du vil lære i kort Tid.

Med fast Vilje lærer man let og med en Mand, som lærer man endnu mere. Lev vel, paa Gjensyn min kjære Hustru! Omfavn mig, som jeg i Tankerne omfavner Dig; men det er ikke det samme som Virkeligheden, véd Du, der er en stor Forskjel!

Ole Olsen Viol

Adieu paa Gjensyn, Din Mand og Ven

Ole B. Bull.

Det første, jeg faar Tid, skal jeg skrive til mine Forældre og til Vuillaume.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Norwood 28de September 1836.

Jeg er overordentlig greben af Malibrans Død. Jeg er saa bedrøvet over hverken at have set eller hørt hende synge. Jeg tænkte strax, at Du vilde blive meget bedrøvet over hendes Bortgang, — Grisi vil maaske ei tage sig det saa nær. Malibrans Død bragte mig strax til at tænke paa Dig. Jeg sagde til mig selv: «Oh, min Gud, dersom min Bull ogsaa døde af Overanstrengelse!» — Siden den Tid forfølger den Tanke

mig, og Du maa love mig ikke at spille mere, end Du har godt af. — — — — — — — — — — — —

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Chatsworth 13de Oktober 1836.

Min kjære Félicie!

I Manchester, hvorfra jeg daterede mit sidste Brev, tiltog Udmattelsen med en saadan Hurtighed, at jeg næsten ikke kunde røre mig, ikke gjøre en Bevægelse i min Seng. Imidlertid har jeg taget Mod til mig og er staaet op efter at have ligget en hel Dag. Jeg reiste til Chatsworth, efter først at have besøgt den stakkels Malibrans Grav i Kirken i Manchester; jeg var saa bevæget, at jeg var nødt til at forlade Kirken.

Klokken ni Lørdag Aften ankom jeg til Chatsworth til Hertugen af Devonshire, som har modtaget mig meget bedre end nogensinde. Han vilde, at jeg skulde hvile mig ud og ganske have min Frihed — spille eller lade være. Han var idetheletaget saa god og elskværdig som muligt. Men, da jeg vel gjættede, at det vilde gjøre ham en Fornøielse, tog jeg samme Aften min Violin og spillede til Midnat tiltrods for, at jeg led forfærdeligt. Om Morgenen var jeg syg, og jeg var nødt til at melde til Bochsa (den bekjendte Harpevirtuos) i Brighton, at jeg ikke kunde komme. Det vilde have været at dræbe mig, om jeg havde reist 200 Mile i et Døgn syg, som jeg var.

Man har her megen Omsorg for mig og tillader mig aldeles ikke at spille. Her er det fornemste Selskab i England, og jeg bliver behandlet med en Agtelse og en Høflighed, som om jeg var en Prins. Hvilken Pragt! Det er uden Sammenligning det prægtigste Slot, jeg har set.

Efterat jeg er blevet bedre, har Hertugen vist mig hele sit Slot med Haver og Omgivelser. Vi gik tilfods, og jeg fortalte ham da om mit Ægteskab med Dig. Han var meget tilfreds, og det glædede ham øiensynlig, at jeg betroede ham det — som en Sag, jeg endnu ikke vilde vide bekjendt paa Grund af min Stilling, der ellers vilde tvinge mig til at have Udgifter, som kom til at opsluge hele min Fortjeneste. Han spurgte mig, om jeg havde givet Dig den Ring, som han havde foræret mig. Jeg svarede nei, og han bad mig om at gjøre det, da Ringe ikke passe for en Mand; men han vidste i Øieblikket ikke, hvad han skulde give mig i dens Sted. Han bad mig om at præsentere sig for Dig i London og spurgte, hvorfor jeg ikke havde bragt Dig med hid. Jeg vil fortælle Dig altsammen senere. Imorgen reiser jeg til London og er der Lørdagaften. Jeg kommer da lige til Dig og reiser Søndag til Brighton, hvor jeg Tirsdagmorgen giver en Koncert.

Adieu min kjære Hustru; tænk paa mig, elsk mig, som jeg elsker Dig!

For hele Livet din Ven
Ole B. Bull.

Mange Hilsener fra Hertugen af Devonshire. Jeg føler mig bedre undtagen i Brystet, som er meget udmattet; men jeg haaber, at jeg snart bliver ganske frisk! Hvor Tiden falder mig lang, naar jeg ikke ser Dig! Adieu, kjære, kjære Félicie! Jeg omfavner Dig.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Colchester 21de Oktober 1836.

Kjære Félicie!

Dersom Du havde set mig igaar Aftes efter endt Koncert, vilde Du været forskrækket over mit Udseende,

saameget led jeg for Brystet og moralsk ogsaa. Midt i min «Polacca guerriera» befandt jeg mig saa ilde, at jeg næsten tabte Bevidstheden.

Da jeg kom til mig selv, spillede jeg som en Mand, der kun har nogle Minutter igjen at leve i — med et Raseri og en Exaltation, som lod Tilhørerne frygte for min Sundhed og mit Liv.

Paa en Maade har dette Tilfælde glædet mig, da det har vist mig, at jeg er istand til at opretholde mit Navn, selv naar jeg er nedbrudt, syg og uden Kræfter. Jeg haaber, at jeg til mit Livs sidste Øieblik vil forstaa at magte mit Publikum, — og holde det Haandværksmæssige i lang Afstand fra mig. Intet er mig heller mere personlig ubehageligt, end naar den Slags vulgære Artister tillade sig et familiært Sprog mod mig; — ja, hvor jeg i sin Tid har lidt derunder! Jeg haaber, ved altid at gaa fremad med Geni, Stræbsomhed og Forsigtighed at kunne erhverve mig en uafhængig Stilling, der vil tillade os at leve gjensidig for hinanden. — — — — — —

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Reading 31te November 1836.

Min kjære Félicie!

Store Anstrengelser forenede med et Brystonde har forhindret mig i før at skrive til Dig. Ved vor Ankomst til Brighton har vi givet en ganske god Koncert paa halvt med Mr. Gutheridge. Samme Aften reiste vi til Worthing. Men vi blev overfaldt af Storm og Regn paa Veien, saa at vi ikke ankom til Theatret før Klokken ni. Efter at Publikum havde ventet paa os i næsten to Timer, gik de for største Delen bort og efterlod os en næsten

tom Sal — — sandelig en Fornøielse!!! Efter Koncerten, der sluttede Klokken elleve, reiste vi til Brighton, og da Stormen endnu vedvarede, ankom vi først did Kl. fem om Morgenen. Vi haabede, at Theatret om Aftenen skulde holde os skadesløs; men samme Dag ødelagde Bølgerne og Vinden Bryggen, og fire Mænd dræbtes af Skorstene, som ramlede ned i Gaderne, og som Følge deraf turde ingen Mennesker gaa ud af Husene. Hele Gaarsdagen — 14 Timer — har vi tilbragt paa Reisen fra Brighton til Reading uden at kunne nyde noget; vi var alle udasede til det yderste.

Paa Veien havde Vinden knækket og omvæltet Træer, og paa flere Steder gik Hestene indtil Bugen i Vand — — — et trist Syn! — Jeg sætter ikke store Forhaabninger til Koncerten idag, og vi skal til Vogns hele Natten for at naa Bath imorgen tidlig.

Reisekappen modtog jeg i Brighton hos Gutheridge og takker Dig for din Punktlighed.

Maatte Gud oplyse Dig, min kjære Félicie! Du har ofte foraarsaget mig stor Bedrøvelse, — uden at ville det, derom er jeg overbevist. Imidlertid vilde Du med lidt mere Omtanke og Dømmekraft have sparet mig ialfald for en hel Del; — vær ikke saa capricieuse altid at ville finde det, jeg gjør, galt, da jeg dog haaber, Du tror, at jeg elsker Dig og søger at gjøre alt til det bedste.

Ogsaa et andet . . . jeg har flere Gange mærket, at Du holder af at have Hemmeligheder (mystères) for mig. Foruden at det er en daarlig Belønning for min Kjærlighed og oprigtige Hengivenhed for Dig, er det tillige noget, som sent eller tidligt kan gjøre os ulykkelige — og maaske adskille os for stedse! Overvei dette og meddel mig dine Tanker derom. Jeg er syg baade paa Legeme og Sjæl, trist og confus; — et Brev fra Dig vilde nu i høi Grad have lettet mig!

Tvungen, som jeg er, til at lade en elsket Hustru, som jeg tilbeder til Raseri, i et fremmed Hus, — for at fare omkring Landet i et saadant Veir!!! — man maa indrømme, at det sønderriver Sjælen og sammensnører Hjertet!

Adieu Elskede; jeg forlader Dig for at gaa til Koncerten.

Skriv mig til Bath.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Bath 3die December 1836.

Min kjære Félicie!

Jeg skjønner nok, at mit Brev maa have forvoldt Dig Smerte; men jeg skrev det i et Fortvivlelsens Øieblik, og —. naar Du bebreider mig at have gjort Dig Sorg, saa finder jeg det fortjent . . . Men der er Sorger, som vi letteligen kunne udslette ved at række hinanden Haanden og omfavne hinanden som vi pleie at gjøre, véd Du. — Du kjender mig! Du véd, at jeg ikke kan elske, som man ialmindelighed elsker; det ligger neppe i min Natur. Du elsker mig . . . og jeg forsikkrer Dig, at jeg er stolt, ja meget stolt af din Kjærlighed, som jeg ikke for alt i Verden vilde miste; — jeg beder Dig, kan Du tilgive mig min Maade at holde af Dig paa? Fatter Du den? Sig mig det oprigtig . . .

Jeg er greben af Kjærlighed til Dig som af en Feber, eller det er en Feber, rettere sagt . . . ofte en Række af mørke Tanker, men som igjen afløses af en Overstrømmen af Lykke — — — et Delirium — — — ikke sandt? Oh ja, kjære Félicie, Du kjender ogsaa den Kjærlighed, som gjør En ufølsom for enhver anden end for den, man elsker. Man lever saa at sige i det Menneske,

med hvem man er forenet. Dersom jeg kunde sige Dig alt, hvad jeg føler af ophøiet for Dig i dette Øieblik, er jeg sikker paa, at Du ikke vilde angre at have kjendt og elsket mig. Nu vel, — jeg elsker Dig som Ole Bull, for Evigheden, og Du vil altid elske mig som Félicie Bull for Evigheden! — Og saaledes er jeg dit hvide Lam (mouton blanc) og Du min lille Tigerinde (ma petite tigresse).

Vi havde en god Koncert igaar Kveld her i Bath, og saa sender jeg Dig igjennem Hr. Delvoux den Sum af Lst. 10 . . . Da Brevene ikke kunne afgaa iaften, pakker jeg dem sammen til Hr. Delvoux, for at han strax kan skikke Dig dem til Norwood.

Skriv mig til «York Hotel» i Bath. Jeg omfavner Dig; men ikke saameget som jeg elsker Dig; thi det vilde være for grusomt mod Dig!

Paa Gjensyn; jeg skal endnu skrive Dig et langt Brev til paa Mandag, jeg har ikke mere Tid idag.

Min kjære, kjære, meget kjære Félicie.

Din

Ole

Husk paa, Elskede, at sætte en Oblat under dit Brev, før Du forsegler det med Lak. Dit sidste Brev var aabnet, da jeg modtog det.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Norwood 5te December 1836.

Min kjære Ole!

Jeg vilde aldrig med Pennen kunne beskrive Dig al den Glæde, dit Brev foraarsagede mig; men dersom Du var her, vilde min Kjærlighed udtrykke det.

Jeg græder idag, men mine Taarer er Glædestaarer. Oh! hvorfor er Du ikke her i dette Øjeblik, for at jeg kan omfavne Dig og sige Dig, hvor høit jeg elsker Dig. Du spørger, om jeg kan tilgive Dig? . . . Dig! —

Efter at have sendt mit Brev i Posten var jeg bedrøvet over at have gjort Dig saa mange Bebreidelser, og jeg frygtede, at Du vilde blive vred paa mig. Nu kan Du vel fatte min Glæde, da jeg læste dit Brev. Jeg vil altid bære det paa mig, medens vi ere adskilte, og læse det atter og atter. Jeg takker Dig meget for de Penge, Du sendte mig; jeg finder mig nu umaadelig rig. Jeg skal forsøge at være meget sparsom, for at Du kan finde en god Del af dem ved din Tilbagekomst. Du skriver, at Du elsker mig som Ole Bull, og jeg — jeg elsker Dig, som man bør og maa holde af Ole Bull, det vil sige med hele min Sjæl og for bestandig! Jeg har altid elsket Dig; men nu elsker jeg Dig som noget sublimt; — jeg beundrer Dig og finder Dig ophøiet over de andre menneskelige Skabninger. Saa langt fra ikke at tilgive Dig din Kjærlighed til mig, det vil sige den Maade, hvorpaa Du holder af mig, — beundrer jeg den og er stolt af at være elsket af en Mand som Dig!

Sig mig, om Du er fornøiet med din Kappe, og om den er god og varm. Lad mig altid vide, naar Du er syg og vær forsigtig; — jeg vil raade Dig til altid at have en Flaneltrøie paa dine Reiser. Jeg har svaret Hr. Delvoux paa engelsk og, her er, hvad jeg har sagt ham: «Mrs. Bull presents her compliments to Mr. Delvoux and begs to acknowledge the receipt of a letter and Ten Pounds, remitted to her by Mr. Bull.» — Min kjære Ole, jeg maa nu forlade Dig for at skrive min engelske Stil og lære mine Lektier udenad. Miss Brookes er ganske fornøiet med mine Fremskridt. Jeg omfavner Dig, som Du omfavner mig,

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Bath 5te December 1836.

Min kjære Félicie!

Du ser, at jeg uophørlig tænker paa Dig Dag og Nat; der gaar ikke et Minut paa Dagen, uden at Du beskjeftiger Hjerte og Tanke, — og visselig er Ønsket om at gjense Dig, springe Dig om Halsen, kjærtegne Dig og sige Dig tusinde Ting, som man ikke siger, — ikke mindre heftigt hos mig end hos Dig; men Fornuften og Haabet om at skaffe Dig en bedre Existens nøder mig til at betvinge mine heftige Følelser. Og hvordan klare sig uden Penge? Med de faa Udgifter, jeg har (i Forhold til, hvad jeg vilde have, dersom Du reiste med mig), lægger jeg, tiltrods for de daarlige Indtægter, dog noget tilside.

Men, dersom jeg paa mine Reiser var nødt til selskabelig at figurere som gift, at give ud al min Indkomst og løbe den Risiko at stifte Gjæld, — hvad vilde saa Følgen blive? Jo, istedetfor at være æret, agtet, ja selv frygtet undertiden, — vilde jeg være nødt til at ty til andres Hjelp . . . Hvilken Skam og hvilket Vanvid at tabe vor Fremtid for nogle Øieblikkes Lykke! Nei, dertil elsker jeg Dig altfor meget. Jeg offrer min Helbred for at tjene Penge og gjøre Dig lykkelig, og uden Bekymringer for Fremtiden, og for at bringe Dig til at glemme alt, hvad Du har gaaet igjennem: — den tunge Behandling, hvortil jeg saa ofte var Vidne, og som har bundet Dig til mig for Livet! . . . Jeg siger for Livet; thi selv Døden i dine Arme er Livet for mig . . .

Du sagde, at Du gjerne vilde dø i mine Arme; — vi maa begge opføre os saaledes, at vi kan se hen til det Øieblik, da vi skal tage Afsked med Verden, uden Frygt og uden at maatte gjøre os Bebreidelser.

Om jeg undertiden paa en maaske meget haard Maade siger Dig mit Tankesæt, maa Du tage det op i den bedste Mening. Dersom jeg ei fik sagt det frem, vilde det ligge mig paa Hjerte og fjerne mig fra Dig, — — og det vil jeg ikke. Jeg vil elske og altid elske Dig og ikke nogen anden end Dig; jeg forsikkrer Dig, at min Kjærlighed for mine Slægtninge og Venner, for min Violin og min Kunst har koncentreret sig i min brændende Kjærlighed til min Félicie! Forlang mere, og dersom min Magt var saa stor som Ønsket om at gjøre Dig lykkelig, skulde Du sandelig ikke have nogen Grund til at beklage Dig. Jeg har at bekjæmpe tusinde vemodige Tanker og mange Sorger. Den Følelse, at det skal være mig selv, som berøver mig din trøstende Nærværelse, gjør mig rasende! Jeg er ofte fristet til at bede Dig for den Kjærligheds Skyld, som Du har viet mig, om strax at komme for at følge mig, og det er ei uden store Kampe, at jeg modstaar Fristelsen; thi . . . (Du vil mærke det af mit Brev) mine Tanker ere konfuse og forvirrede, og Ønsket om at se Dig gjør mig endnu mere lidende, — — — jeg skjuler det ikke for Dig, min høit Elskede! maaske — — jeg véd ikke . . . men jeg har en saadan Frygt for, at jeg aldrig skal se Dig igjen, jeg føler mig saa syg i Hjertet og i Hovedet — stærk Skjælven; mine Øine ere saa trætte og mit Bryst ligesom flænget af en Kniv; jeg bliver ikke pleiet saadan som, da vi var sammen.

Jeg skal forsøge at beherske min Sorg og at arbeide modigen, saalænge jeg kan. Dersom mine Kræfter ei skulle staa i Forhold til min Vilje, og jeg skulde bukke under, saa husk altid paa, at Du har været elsket, ja mere end elsket af

Din Ole Bull.

P. S. Skriv mig til Cheltenham og trøst mig med nogle Tegn paa din Kjærlighed. Jeg har kysset dit

Brev paa de Ord i Slutningen «som jeg elsker Dig» og «Félicie Bull», Du ser vel, at jeg er vanvittig!

Om Morgenen den 6te December 1836.

Da det igaaraftes blev for sent at sende Brevet til London, vil jeg endnu underholde mig med Dig — Du min lille Tigerinde! Tusinde Ting har jeg paa Hjertet, som jeg vil sige, men jeg véd ei, hvor jeg skal begynde. Jeg vil bede Dig om at pleie Dig godt, altid at have en god Ild i dit Soveværelse; altid at tale Engelsk med Miss Brookes. Du vil gjøre meget større Fremskridt ved at være nødt til at tale det. Glem endelig ikke Noderne: den lille fransk-tydske Bog vilde være god til at bibringe Dig Musikkens Gramatik. Jeg har jo nøie forklaret Dig alt, hvad Bogen indeholder; læs daglig i den blot 1/4 Time, og Du vil om kort kunne den udenad. Bagefter vil Musikken paa den Maade, jeg skal lære Dig den, kun være en Række af Fornøielser.

Benyt din Tid, min kjære Félicie, medens vi ere adskilte, da vil Glæden ved at gjensees være meget stor og vel fortjent ved vore fælles Anstrengelser og vil forhøie vor store Lykke.

Lad os smykke vor Aand med nye Evner og fuldkommengjøre os den ene for den anden og opmuntre hinanden gjensidig ved Ord og energiske Handlinger. Vis, at Du *vil* være Ole Bulls Hustru, saa skal jeg altid bestræbe mig for at fortjene at være Félicie Bulls Mand. Holder Du af mig? Elsker Du mig altid mere? Hvilken Lykke at ses igjen — de se revoir, je dis se parce-que toi tu es bien moi et moi, je suis bien toi!

For Livet

Ole Bull.

Jeg befinder mig meget bedre idag; jeg har sovet godt.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Worcester, 9de December 1836.

Min kjære Félicie!

Med stor Glæde har jeg modtaget dit Brev af 5te ds. Det forunderligste er, at Du har besvaret næsten alle Spørgsmaal i mit Brev, det Du antagelig først har modtaget samme Dag, som jeg modtog dit.

Du har forstaaet mig, Du har læst paa Bunden af min Sjæl! — ak ja, jeg er henrykt over Dig. Du véd saa godt at belønne mig for alle de Savn, jeg lider. Isandhed, kjære Félicie, nu er Du virkelig min Hustru! Det er med Glæde, ja med hjertelig Glæde, at jeg bemærker dine umaadelige Fremskridt og din Aands-, Hjerte- og Sjæls-udvikling.

Og for virkelig at elske, som vi elske hinanden, er det nødvendigt for vor gjensidige Lykke at vise os lidt overbærende mod hinanden, at opmuntre og opretholde hinanden, — i Korthed, ved en Mængde store og smaa Ting, som man ikke kan udtale, men som Kjærligheden dikterer, og som — — — — vi gjøre.

Nu vil jeg give Dig en Fortegnelse over de Byer, jeg har at fare igjennem, før jeg atter kan komme i dine kjærlige Arme . . . O, hvilken Lykke venter os da, ikke sandt!!! Limington den 12te, Birmingham 13de, (den 14de endnu ubestemt), Wolverhampton 15de, (16de uvis), Stafford 17de, (18de ubestemt), Derby 19de, Nottingham 20de og 21de, Leicester 22de, Northhampton 23de; den 24de, 25de og 26de antagelig ingen Koncert, da det er Julehelgen. Birmingham den 27de.

Den 28de om Morgenen reiser jeg til London for at udhvile mig i 14ten Dage, før jeg gaar til Dublin. Men jeg tænker paa en Ting. Dersom Du har Lyst til at gjøre den lille Reise til Birmingham (hvor jeg erholder

30 Guineer fast) for at vænne Dig til Reiser, saa kunde Du forlade London den 23de om Morgenen med «Coach-en» og endnu være i Birmingham samme Aften; det vil ikke koste meget og være til Opmuntring for os begge, tænker jeg. Gjør, som Du synes, det er kun Længselen efter snarere at se Dig igjen, som gav mig denne Idée.

Sig mig oprigtig din Mening herom. Jeg har intet at gjøre i London, intet, som drager mig derhen uden Dig; og jeg tænker, at, naar vi depensere vore Penge, er det ligesaa godt at give dem ud for vor egen Fornøielse.

London koster mange Penge, især naar man er nødt til at leve som vi, og jeg tænker ogsaa, Du vil more Dig mere i Provindserne, hvor Luften er meget bedre end i det triste London; og paa den Maade gjense vi hinanden fire Dage tidligere, hvilket er uhyre for mig. Derved undgaar jeg ogsaa den Anstrengelse siden at maatte reise tilbage samme Vei, naar jeg gaar til Irland.

Jeg vil antagelig modtage et Tilbud om at spille i Holyhead paa Øen Anglesea, hvorfra man indskiber sig til Dublin.

Bochsa (den berømte Harpespiller) reiser strax til Irland, og jeg kommer 14 Dage senere til Dublin. Han skal forberede Sagerne og give en Koncert. Dersom jeg optraadte samtidig, vilde vi maaske gjensidig skade hinanden; thi, tiltrods for den Fordel, jeg har fremfor ham i mit Instrument, er hans Aktivitet stor, og hans Kjendskab til Maaden at gjøre Forretninger paa ogsaa. Derfor vil jeg reise efter ham. Men før jeg afgaar til Irland, giver jeg nogle Koncerter i det nordlige England i Omegnen af Birmingham, og da vi da kan reise sammen i god Ro og Mag, tror jeg, at det vil more Dig. Hvis jeg ei selv giver Koncert, vil jeg søge at faa Engagements, hvilket er endnu bedre.

Worcester, den 10de.

Jeg gaar nu for at klæde mig paa til Koncerten iaften, Kl. er allerede 7¼, og den begynder Kl. 8. Du spørger, hvormange Penge jeg har. Jeg har lagt Lst. 88 tilside uden at regne de Lst. 10, som jeg sendte Dig, og de Lst. 8, jeg skyldte til Trykkeren i London; jeg har kjøbt mig et Par Støvler til Reisen og et Par (dress boots) fine Støvler til Koncerterne.

Adieu, paa Gjensyn, min kjære, kjære Hustru, jeg er altid og for evig din Ole, som elsker og forguder Dig, som omfavner Dig og fortæres af bare Kjærlighed!

For Livet
Ole B. Bull.

Samme Aften Kl. 11½.

Da dette Brev ikke kan sendes før engang imorgen, vil jeg skrive nogle Ord til for at lette mit Hjerte efter de umaadelige Anstrengelser, som udentvivl ville ende med ganske at ødelægge mig. Kl. er nu 11½ — jeg kommer fra Theatret. Vi skulle gjøre op Regnskabet, hvilket vil tage Tiden op til over Midnat; jeg er saa ophidset, at jeg ikke kan sove. Ah! dersom jeg kun havde Dig for at sige mig bare et lidet Trøstens Ord . . . Men ak! man maa fortjene den store Lykke at se Dig altid . . . at skue ind i dine Øine fulde af Undere, Ild og Kjærlighed for mig — de synes saa funklende, saa sorte, at man intet ser mere; man ser kun en Ild, som bringer En til at forglemme alt, — vær altid god mod din Ole, som kun aander for sin Félicie, for sin Hustru! Jeg har saamange Ting at sige Dig, og dog maa jeg forlade Dig. Koncerten har været ganske brav; uden at have gjort op har jeg nu over Lst. 100. Du ser, at det ikke gaar meget hurtigt i Forhold til den Møie, man har; men Taalmod! Dersom jeg kan holde ud, skal jeg endnu være fornøiet. Sig mig, kjære

Félicie, hvordan Du befinder Dig. Sig mig alt, hvad Du tænker, hører Du.

Din trofaste

Ole

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Norwood 12te December.

Min kjære Ole!

Jeg modtager dit Tilbud med den høieste Glæde. Da jeg modtog dit Brev, var jeg beskjæftiget med at skrive min engelske Stil og græd. Jeg tænkte paa Dig og paa, naar der vel var Mulighed for at se Dig igjen. Det var næsten Middag, og jeg sagde til mig selv: «Oh! — om jeg modtog et Brev fra ham, hvori han meldte sit Komme, hvor glad vilde jeg ikke blive!» — Du kan da dømme om min Fryd, da jeg læste: «Du maa komme til Birmingham!»

Jeg er saa lykkelig, saa glad, at jeg ei véd, hvad jeg skriver. Jeg maa tage min Kuffert med mig; men jeg lader tilbage min Kasse med Bøger hos Miss Brookes. Du erindrer, at jeg ikke har nogen Hat; vil Du, jeg skal kjøbe en i London eller i Birmingham? Det vil sige, jeg har ikke nogen Hat til at gaa ud med Dig; men jeg har en til Reisen af Straa. — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Shrewsbury 14de December 1836.

Min kjære Félicie!

Imorges, da jeg stod i Begreb med at afreise fra

Birmingham til Shrewsbury, modtog jeg dit Brev, dateret den 12te. Jeg har netop endt Koncerten, Kl. er 11¾. Min Gud, hvor jeg er træt af først at reise hele Dagen, derpaa skyndsomt spise og saa øieblikkelig bagefter spille. Imorgen bliver det ligedan og det kun for at tjene nogle faa Guldstykker, som opsluges af de uhyre Udgifter i dette Land. Og Belønningen for et forspildt Liv, en ødelagt Helbred? — Ak ja! det er at elske og at blive elsket. Men det er ogsaa en Sorg at se sit Liv blive berøvet det materielle Gode, Sundheden; — snart kan Kjærlighedens Smil forvandles til bitter Graad!

Dersom jeg fandt, at Du var som de andre Kvinder, vilde jeg i samme Øieblik dræbe mig af Fortvivlelse, — fordi jeg hader Kvindernes almindelige Karakter, og jeg foragter den af hele min Sjæl! Den er kun sammensat af Enfoldighed og Smaalighed og den tilsteder ikke ædle og store Følelser. Der er hverken Begeistring, Ild eller noget af den Slags; den er flau som en ruineret Spillers Kort. O, hvor jeg elsker Dig af hele min Sjæl, saa meget, som mit hele Væsen er istand til at elske! Og jeg troede og tror, at Du er ganske anderledes end andre Kvinder. Jeg siger Dig dette, fordi Du spørger mig, om Du behøver at skrive og fortælle Madame B., at Du reiser hen til mig. Men har Du tænkt vel derover? Har Ole Bulls Hustru noget Regnskab for sine Handlinger at aflægge for Madame B.? End dersom hun sletikke vil give Dig Tilladelse? Da maa Du naturligvis blive, hvor Du er, — ikke sandt! Hvorledes tør Du vove at reise uden hendes Tilladelse? Jeg troede, Du var stoltere end som saa efter alle de Ydmygelser, de har forvoldt os. Ikke mere herom, da det irriterer mig, naar Du taler til mig om B's.!

Du maa reise den 24de om Aftenen for at kunne ankomme til Birmingham den 25de om Morgenen, og Du stiger af i «Hen and Chickens Hotel», hvor Kufferten

sendes hen. Jeg kommer ikke til Birmingham før den 25de paa Grund af nogle nye Engagements. Tag din hvide Hat paa, saa skal jeg kjøbe Dig en ny i Birmingham. Jeg vender imorgen tidlig tilbage til Birmingham til «Hen and Chickens Hotel», hvor man er meget høflig, og jeg vil da give Ordre til at lægge i Ovnen i Værelset til din Ankomst, for det Fald, at jeg muligens ikke selv skulde være kommet. Jeg har nu 140 Lst.; men jeg vil vente, indtil jeg kan sætte hele Indtægten af mine Koncerter i Banken.

Den 15de om Morgenen.

Min kjære Félicie! Bochsa og jeg har været saa syge om Natten, at vi ikke kunde reise imorges. Bochsa havde stærk Feber med Kuldegysen, og jeg var ogsaa meget syg. Jeg tænker nu at være i Market Harbourg. Du kan afreise til denne By, som ikke er mere end 50 a 60 Miles fra London. Dette Liv var virkelig ikke til at holde ud, hvis jeg ikke elskede Dig saa høit. Læs mit Brev vel, sig mig dine Tanker aabent. Du ser, at jeg ikke frygter for at saare Dig, fordi det vilde være at tvivle om din Kjærlighed, om jeg frygtede for at sige Dig aabent, hvad jeg tænker. Du véd altfor godt, min Elskede! hvor stærkt alt berører mig, som angaar Dig. Jeg vil skrive til Dig imorgen og anvise Dig den Coach, Du maa tage, og for at være sikker maa der bestilles Plads iforveien. Jeg gjør Regning paa dit Komme og forlader ikke Byen, før Du er der. Fat Mod, elsk mig, som jeg elsker Dig. O, dersom der fandtes et stærkere Ord end Kjærlighed til at male mine Følelser for Dig! Du, min Félicie, min høit Elskede! Omfavn mig — jeg drømmer kun om Dig Dag og Nat. Jeg siger Dig ikke Adieu, da jeg altid ser Dig i min Fantasi.

Din
Ole B. Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Kings Head, Derby 19de December 1836.

Kom strax, efterat Du har modtaget disse Linier, til Derby. Jeg er meget syg. Jeg er netop bleven aareladt og kan derfor ikke skrive med min høire Haand, kradser med venstre. Jeg omfavner Dig min Félicie.

Ole B. Bull.

Ingen Koncerter mere!!!

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

London 344 Oxford Street 18de Juli 1837.

Min kjære Félicie!

Ord mangler til at afmale Dig den Tilstand, i hvilken min Sjæl befinder sig. Tiltrods for mit Arbeide og alt mit Studium for at gjøre Fremskridt i min Kunst taber jeg bestandig Penge i de sidste Maaneder!

Mr. K. har handlet i Brüssel som i England. Efter at have faat Lst. 12 er han reist, og jeg — efter to Triumf-Koncerter i Brüssel — har ikke modtaget en Skilling, og det, efterat jeg ei alene har betalt Reiseudgifter og Ophold for mig, men ogsaa for det uvidende klodsede Menneske! Jeg fortæres af Fortvivlelse over at se alt mit Arbeide ødelagt paa en saadan Maade, og Bekymring for Dig giver mig ogsaa Dolkestik i Hjertet; men jeg vil endnu ikke tabe Modet; thi Gud har antagelig anset alle disse Gjenvordigheder nødvendige for os; — i modsat Fald vilde de ikke være hændt os. Kjære Félicie, bed ogsaa; thi jeg beder for Dig og Barnet, som snart skal dele Skjæbne med os. Naar vil

den Tid oprinde, da vi kan leve uafhængige og lykkelige afsondrede fra hele Verden!

Jeg vil arbeide alt, hvad jeg kan, for at opnaa denne Lykke. Lad os være oprigtige og overbærende mod hinanden, og ... med en god Samvittighed maa vi haabe, at alt vil gaa godt.

Imorgen tidlig Kl. 7 skal jeg reise til Southampton; — jeg føler mig alt andet end stærk nok til at holde ud en saadan Reise. — Men nu med Hensyn til min Brüsselreise. Da jeg kom, havde man endnu intet bekjendtgjort, fordi jeg endnu ikke var indtruffen. Flere Ubehageligheder stødte til min første Koncert. Mr. K. havde ført mig bag Lyset; det var ikke den rette Tid i Brüssel at optræde paa. Theatret var slet i akustisk Henseende ... Tiltrods herfor kom jeg seirrig ud af det, og min anden Koncert har godtgjort mit Ry som Violinist uden Rival i mit Genre. Mr. Fétis, Direktør for Konservatoriet, har foreslaaet mig at komme tilbage i Oktober Maaned, og vil han paatage sig at arrangere en Koncert for mig, som idetmindste skulde indbringe mig 3,000 fr., og har jeg saaledes tænkt at forlade England, efter at mine Engagementer i Hull, York og Bangor paa Øen Anglesea er over, og komme tilbage til Paris for at se Dig, min kjære Félicie! — og derpaa gaa om Brüssel, Gent, Lüttich, Namur til Tydskland, Danmark, Norge, Sverige, Rusland og derfra tilbage til England. Hvordan lever Du? Svag, ikke sandt? Fat Mod, min høit Elskede; væbn Dig med Taalmodighed, og jeg for min Del skal gjøre alt, hvad jeg formaar, for at bidrage til din Lykke. Adieu Félicie, det lakker med Tiden. Madame Østergaard og Mademoiselle Eger hilse Dig. Mine Komplimenter til Madame Vuillaume, Bretteville, Madame Guesnet, Duviviers etc.

Din Ole B. Bull.

Skriv mig strax til Oxford Street, er Du snil.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Ryde 22de Juli 1837.

Min kjære Félicie!

— — — — — — — — — — — — — — — —

I Brüssel var jeg nær bleven et Offer for en gal Hund, som en Morgen kom farende imod mig, netop som jeg gik ud af Hotellet. Jeg fandt noget saa mørkt ved dens Udseende, at jeg veg tilside, og den var neppe kommet to Skridt fra mig, da den faldt død om paa Stedet; — det var frygteligt at se! Jeg kjøbte mig en Stok med et Hundehoved, og den Hund, som faar et Slag i Hovedet af den, vil ikke have flere Lidelser i denne Verden; den er stærk nok til at dræbe en nordisk Bjørn. — — — — —

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 22de Juli 1837.

Min kjære Ole!

Netop i dette Øieblik modtog jeg dit Brev og svarer strax. Jeg kjendte allerede til hele din Succes i Brüssel gjennem et Brev, som Hr. Batta senior havde sendt Vuillaume. Han udbreder sig med den mest pompøse Ros over Dig og bestiller en Violin hos Vuillaume, Mage til den, han har givet Dig. Han siger, at Du har elektriseret alle, og at man paa din anden Koncert steg op paa Bænkene af bare Enthousiasme. Tænk Dig, hvilken Glæde dette var for mig; men det var ogsaa bedrøveligt at erfare, at Du igjen har tabt Penge. Tab blot ikke Modet, min Ven! bedre Tider ville oprinde, haaber jeg. Fremfor alt, tag vare paa Dig selv, jeg bønfalder Dig derom for vor Kjærligheds Skyld! Jeg

har været meget bekymret, da det varede saa længe før jeg fik Brev fra Dig; — har Du tænkt paa, at sidste Onsdag var det Aarsdagen efter vort Bryllup? Oh! hvor jeg var trist den Dag! Dersom jeg blot havde havt Dig hos mig; men nei, jeg er alene; den eneste jeg elsker, er ikke hos mig; — imidlertid holder Du af mig og tænker paa mig. Men naar kommer den Tid, da vi for stedse skulle være sammen. Jeg har været meget syg. Idag er jeg dog noksaa rask, blot at jeg er meget vemodig og ikke kan tilskrive Dig dette Brev uden at fælde Taarer. Da jeg modtog dit Brev, havde jeg netop syet en Kappe færdig for vort Barn; — jeg maa gjøre alt færdigt nu, og det tager megen Tid; men, naar jeg syr alt selv, sparer jeg mange Penge, og man maa være økonomisk i vor Stilling.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

London 11te August 1837.

Min kjære Veninde!

Jeg skriver Dig disse Par Linier til for at sige Dig, hvor bekymret jeg er for Dig; jeg har ikke modtaget noget Brev. Jeg haaber, Du befinder Dig vel; men, hvorfor har Du ei skrevet? O! jeg beder Dig, skriv, «Adresse Mr. Kenneth Row St. Coventgarden». Jeg har idag solgt Kiesewetters Guarnerius for Lst. 157.

Jeg skal tilbage til Plymouth. I dette Øieblik skriver jeg til Vuillaume og beder ham give Dig Penge indtil September Maaned, da jeg selv kommer til Dig. Tag strax 2 à 300 francs.

Altid din Ven
Ole B. Bull.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Carreglwyd 20de August 1837. (Anglesea).

Min kjære Félicie!

Jeg modtog dit Brev igaar ved Ankomsten hertil, og kan Du tænke Dig med hvilken Spænding jeg læste det. O! jeg tænkte nok, Du var syg, min kjære Félicie! Hvor jeg lider ved ikke at kunne være i din Nærhed for at trøste Dig i denne Tid; men henimod Midten af September — om en fjorten Dage, kommer jeg for at blive en længere Tid hos Dig.

Fra Plymouth gik jeg til London, hvorfra jeg tilskrev Dig, og hvor jeg kun forblev 8 Timer for at ordne mine Forretninger.

Ankommen tilbage til Plymouth gav jeg en Koncert i Theatret, og uagtet det var godt Hus, bedrog man mig paa en skammelig Maade ved Opgjøret; der blev intet tilovers — slet intet! — saa jeg havde gjort Reisen omsonst og lagt ud mine Reisepenge. Jeg gik fra Plymouth til Exeter, Bristol, Birmingham og med den nye Jernbane til Liverpool (98 eng. Mile i 4½ Time); fra Liverpool med Dampskibet til Beaumaris; derfra til Mona (som ligger omtrent 16 Mile fra Carreglwyd, hvor Hr. Griffith bor). Jeg kom did ved Midnatstid og var saa træt, at jeg var nødt til at blive der Natten over, og igaarmorges tog jeg en Postchaise for at naa hid. Siden min Londonnerreise har jeg tilbragt syv Dage og Nætter uden at sove og tilbagelagt mere end 800 engelske Mile. Jeg giver min første Koncert i Beaumaris paa Onsdag. Griffith vil skrive til Manchester og Liverpool; jeg vil forsøge at tjene nogle Penge, før jeg kommer til Paris. Jeg tænker at drage til Danmark, Norge og Sverige iaar. Dersom Du kunde ledsage mig, skulde jeg kjøbe en Reisevogn; vi

skal tale herom. Tiden er knap, jeg maa tage Afsked med dig for denne Gang og sender Dig mine ømmeste Hilsener.

Din
Ole Bull.

Bull til sin Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Carreglwyd 3die September 1837.

Min høit elskede Félicie!

Jeg skulde have tilskrevet Dig for flere Dage siden, men min Helbred har nødt mig til at holde Sengen. Min kjære Veninde, Dagene ere lange uden Dig!

Det er haardt at elske, naar man er nødt til at holde sig fjernt fra Gjenstanden for sin Kjærlighed. Det forekommer mig, som om vi havde fortjent at være lykkelige sammen; thi vi har kjøbt den Lykke ved tung Adskillelse og Aars Trældom; men, dersom vi sammenligne den Tid med det nærværende, finder jeg dog, vi ere meget lykkeligere nu, uagtet adskilte; thi nu ere vi forenede for Gud og Mennesker og skulle sammentrænge al vor Kjærlighed paa det lille Barn, som vi snart skal faa . . . men, ak! Du maa lide derfor!

— — — — — — — — — — — — — — — —

Men jeg tænker alvorlig paa min Reise til Norge iaar, — dersom Du kan ledsage mig; thi jeg vil ei reise alene og lade Dig tilbage. Naar jeg reiser gjennem London, skal jeg tage Pengene ud af Banken; vi kan have dem med, om vi skulde behøve dem . . . . Jeg har ogsaa en anden Tanke. Min Fader, som vil have Penge til J..., vil være meget glad ved strax at overlade mig «Valestrand», om jeg ønsker det. Han spinder ingen Silke af den Eiendom; den koster ham visseligen ligesaa meget, som den indbringer ham. Dersom Du

skulde ønske at leve i Ro i dette skjønne Strøg, saa kunde vi studere Landvæsenet. Vi kunde med faa Udgifter gjøre Egnen mere og mere frugtbar, — leve fjernt fra vore Uvenner og kun se Venner. Faar vi saa Lyst til at være med i Verden igjen, kan vi paa tre Dage være over i England, paa fire i Frankrig. Valestrand ligger omtrent 20 eng. Mile fra Bergen paa Osterøen. Klimatet er meget mildt; Skovene ere kun beboede af Hjort, Harer og Ræv; Ulv og Bjørn findes ikke der. Indsøerne har fortræffelig Ørret, og Havet vil forsyne os med Lax. Tilbagetrukne der i vort vakkre Hjem med vort Barn, hvad skulde vi savne? Mens han endnu er liden, kan han lege med Kyllinger og Duer, og han vil have Fornøielser, der svare til hans Alder. Men dette er kun en Idée, som foer igjennem mit Hoved, medens jeg tænkte paa vor fremtidige ægteskabelige Lykke . . . vi faar se! Maaske er vi i Bergen om nogle Maaneder. Vi kan da gjøre alt, hvad Du har Lyst til. For min Del er jeg saa træt af at reise paa denne Maade, — jeg udsætter min Helbred saameget, at det tilsidst vil ødelægge mig, dersom jeg ei sætter en Stopper derfor. Jeg komponerer hver Dag her, enten jeg holder Sengen eller er oppe. Jeg har fuldkommen Frihed til at gjøre, hvad jeg vil, og jeg tilbringer saaledes næsten hele Dagen uden at se nogen, idet jeg læser dine Breve, studerer, komponerer og spiller Violin.

Jeg forbereder mig med Flid paa min Tournée paa Fastlandet og længes af ganske Hjerte efter at kunne faa leve i Ro bagefter, om jeg kan.

Jeg tror hellerikke, Du sværmer for snart at være paa Havet og snart blive tumlet om fra den ene Coach til den anden i et Jag.

Jo længere jeg lever, des mere ser jeg Menneskenes Utaknemmelighed og afskyr den menneskelige Race.

Den eneste Maade at komme frem paa er at smigre deres Svagheder og Laster; den, som ikke kan nedværdige sig dertil, bliver udleet og .... maaske med rette! Jeg frygter for, at Du vil finde mit Brev for langt eller maaske ikke langt nok; men af Frygt for at miste Postgangen idag, lægger jeg ned min Pen og omfavner Dig tusinde og tusinde Gange, idet jeg siger Dig et ømt Levvel.

Din Ole Bull,
som er meget ulykkelig uden Dig.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk).

Preston 21de September 1837.

Min kjære Félicie!

Du kan ikke tænke Dig, hvormeget jeg lider ved ikke at være hos Dig nu.

Jeg haaber og frygter vexelvis. Du er i mine Drømme, og hele Dagen tænker jeg paa Dig, kun paa Dig — Du min Kjærlighed! ...

Ak! skal jeg haabe!!! Jeg maa haabe; thi uden Haabet om at gjense Dig, hvad skulde jeg saa gjøre i denne Verden? — Plei Dig vel, jeg **bønfalder** Dig for den Kjærligheds Skyld, som Du har viet mig! Jeg skjælver, idet jeg skriver, og fælder meget bittre Taarer; — — — hvilken Skjæbne har jeg ikke; — — altid at lide. Jeg skulde maaske ikke sige Dig alt dette. Jeg føler, Du lider for min Skyld, og det gjør mig endnu mere fortvivlet. Jeg har ikke Ord til at afmale mine Tanker, jeg har ikke en, men tusinde Tanker paa en Gang — jeg er saa konfus, saa utaalmodig efter at gjense Dig, at jeg hvert Øieblik fristes til at ile til Paris og lade mine Affærer istikken. Men jeg maa

endnu «jouer», endnu to Gange: iaften her i Preston og Mandag Aften i Liverpool. Mr. T. G. har ved sin Skjødesløshed forvoldt mig denne Tidsforsinkelse; jeg tilgiver ham det aldrig; thi det er utilgiveligt! Tirsdagmorgen reiser jeg til Birmingham med Jernbane; derfra øieblikkelig til London.

Jeg tager mine Sager, hæver Penge i Banken og reiser næste Morgen med Dampskibet til Boulogne eller Calais, og i Frankrig tager jeg Deligencen. Jeg antager at kunne være hos Dig Fredag Aften eller Lørdag Morgen. Jeg skal ikke tabe et Sekund, vær forvisset om det, og jeg vil blive hos Dig, saalænge Du ønsker — min eneste Glæde er at se Dig lykkelig og tilfreds.

Jeg omfavner Dig tusinde og atter tusinde Gange, som jeg elsker Dig — og det er meget. Jeg skal se vort Barn, ah, hvilken Lykke! Gud være naadig og bevare vort Barn. Amen!!!

Jeg sender Dig et Kys paa Dit Navn og til Barnet.

Evig din

Ole B. Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Brüssel 16de November 1837.

Min høit elskede Félicie!

Jeg kommer fra Courtray, hvor jeg er bleven meget feteret af Amatørerne, og ved Ankomsten her modtager jeg dit kjære Brev, som bragte mit Hjerte til at slaa af Ængstelse.

Tiden presserer saa, at jeg frygter for, at Posten skal gaa, uden at jeg faar sige Dig et Trøstens Ord.

Imorgen skal Du faa et meget detailleret Brev med 4,000 francs i Banknoter. Jeg vil ikke, at Du skal

have Bekymring for Penge; tag, brug hvad Du ønsker, hører Du, min Félicie! Kellermann er i Hamburg (den bekjendte Cellist). Han forlod mig Dagen efter min Koncert i Douai; han reiste over Dunkerque til Rotterdam med Dampskibet; — han havde nær forlist i Stormen. Jeg reiser imorgen til Hamburg. Jeg omfavner Dig af mit ganske Hjerte, min Félicie, Du maa kysse vor lille for mig. Mine Hilsener til den hyggelige Familie Bouyn.

Din Ven for Livet og i Døden

Ole B. Bull.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Douai 2den December 1837.

Min kjære Félicie!

Idag finder min Koncert i Douai Sted, og uagtet jeg først havde lovet at skrive Dig til efter Koncerten, vil jeg ei længere lade Dig i Uvished. Alt bringer mig til at tro, at den bliver god; det gaar brav med Affærerne.

Jeg maa reise til Hamburg snarest mulig for at indtræffe i Kjøbenhavn før Maanedens Slutning.

Hr. Kellermann er en brav Kar og spiller meget smukt Violoncel. — Imorgen reiser jeg til Courtray og derpaa strax til Brüssel. Jeg gaar nu paa af alle Kræfter for at tjene Penge og erhverve mig et Navn — — — saa skulle vi gjensees.

Plei Dig, for din egen Skyld, for Barnets og for min. — Omfavn ham for mig, jeg haaber, han er frisk. — Du skriver mig til Brüssel, ikke sandt?

Hils Bouyns og Louis saameget fra mig og sig dem, hvor taknemlig jeg er for deres Godhed imod os.

Jeg maa klæde mig til Koncerten. Lev vel min Kjære, paa Gjensyn!

Din Ole.

Kellermann beder mig sige Dig, at han vil have megen Omsorg for mig.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Brüssel 18de December 1837.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

En Mil fra Courtray kom en Del Amatører, omtrent tredive i Tallet, mig imøde; jeg blev placeret i en Vogn og escorteret af en meget vakker «garde de corps». Dagen efter spillede jeg fire af mine Nummere paa Koncerten. Jeg spillede det bedste, jeg kunde, og Du kan ikke forestille Dig Virkningen af den Guarnerius, som jeg netop har kjøbt.

I min Polacca følte jeg Haarene reise sig paa mit Hoved, Orkestret græd uden at akkompagnere, flere Damer fik ondt og blev baaret ud af Salen. — Indtrædelsesprisen var blot 2 francs; jeg tjente ikke mere end 500 fr. I Douai, som er en meget større Stad, tjente jeg kun 300 fr. Direktøren og Præsidenten bekrandsede mig ved Koncertens Slutning. Dagen efter spillede jeg Qvartetter af Mozart, og jeg erindrer aldrig at have spillet bedre; men jeg var træt og havde Taarer i Øinene hele Tiden og tænkte paa, at jeg var nødt til at være fjernt fra den, jeg elsker. — — — —

Dagen efter modtog min venlige Vært Hr. C. et Brev fra Hr. W. i Brüssel, hvori han spørger, om jeg har gjort Lykke med min Koncert, og samtidig søger at nedsætte mine Violiner, da han formodentlig var bange for, at jeg vilde sælge min Vært en. Han har nemlig

før solgt min Vært forskjellige Violiner til uhyre Priser, en Stradivarius for 6,000 fr. og en Guarnerius for 5,000 fr., og vil vel endnu prakke paa ham flere. Min Vært viste mig Brevet; han var opbragt over Hr. W.s Færd, og da han havde stor Lyst paa en af mine Violiner men ikke havde vovet at bede mig om det, troede han nu at kunne gjøre det og spurgte mig da, om jeg vilde overlade ham min gamle Guarnerius for 4,000 francs. Jeg gik ind derpaa under den Betingelse, at jeg kunde tage den igjen for samme Pris. Indlagt sender jeg Dig Vexler paa Paris til et Beløb af 4,096 francs. Du kan give dem til Vuillaume for at negociere dem, og han vil give Dig Pengene, om Du ønsker, eller du kan sætte dem i Banken. Du kan gjøre akkurat, som Du vil.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Lübeck 23de Januar 1838.

Min kjære Félicie!

Du kan ikke tro, hvor bedrøvet jeg er, over ei at have fundet et Øieblik til at skrive til Dig paa saa længe; — jeg har reist hver Dag uden Stands og givet Koncerter. Jeg kan idetmindste trøste mig med, at Resultatet aldrig har været heldigere. Jeg har spillet fem Gange i Hamburg (den sidste Gang for fem forskjellige Anstalter); man havde aldrig seet saa mange Mennesker. Det store Theater var i den Grad fuldt de sidste Gange, at man en Time, før det begyndte, ikke kunde faa en eneste Plads.

Jeg reiste til Kiel, hvor jeg ankom om Morgenen. Uden at have sovet om Natten gik jeg strax til Prøven; derfra hjem og spiste lidt og klædte mig paa til

Koncerten. Efter denne steg jeg i Vognen og kjørte til Schleswig. Ankommet der om Morgenen, Prøve, — saa Koncert; forlod Schleswig ved Midnatstider og kom tilbage til Kiel den paafølgende Morgen, hvor atter Prøve og Koncert.

Saa reiste jeg til Neumünster, til Kellermanns Onkel, som er en af de fornemste Embedsmænd der. Han har en charmant Familie og ti Døttre; — jeg var saa træt, at jeg ei kunde afholde mig fra at sove hele Dagen. Næste Dag gav jeg en Koncert for de fattige i Neumünster.

Man talte om Dig og græd med mig, naar jeg fortalte om vor bedrøvelige Lod at leve adskilte. Moderen sagde: «hvor gjerne vilde vi ikke havt baade hende og Barnet her hos os, hvor vi skulde hygge om hende og den lille Ole!» Da jeg fortalte dem, at han endnu ikke var døbt, bad de mig saameget om at kalde ham Ole Felix efter os begge. Vil Du? Jeg har lovet det med Dit Samtykke. Du vil det nok, — ikke sandt?

Til Vaaren maa vi være sammen. Der er saa mange Familier i Hamburg, som have bedet mig disponere over deres Hjem for Dig og Barnet. Naar Du ankommer fra Havre, har jeg lovet Hr. og Fru Reimers, at Du skulde bo hos dem. Han er en norsk Bankier og har gjort meget for mig; de ville bære Dig paa Hænderne, og den Lille vil blive saa godt pleiet. — Dersom det fremdeles gaar saa godt, rækker jeg ikke til Hamburg, til Du kommer; men Du skal blive ledsaget til Kjøbenhavn paa Dampskib, og derfra vil vi reise i Sommer i Norge.

Jeg har kjøbt en engelsk Vogn, hvori man kan sove. Kellermann og jeg sover som to Konger i den. Jeg har været nødt til at kjøbe en Uendelighed af Sager, som koste meget, men som ere nødvendige. Vi skal reise i dette Øieblik; Postillonen er utaalmodig. Jeg

maa være i Schwerin i Aften, da jeg har modtaget en Indbydelse fra Hoffet; Prinsessen har lovet mig et Brev til sin Søster, Keiserinden af Rusland — —

Jeg har givet en Koncert i Altona, to Koncerter i Lübeck; imorgen i Schwerin, derpaa i Rostock, Königsberg, og om en Maaned er jeg i St. Petersburg. Overalt, hvor jeg har ladet mig høre, har jeg havt fuldt Hus med fordoblede Priser, og haaber, at Gud, der kjender mine Hensigter, vil beskytte os. Vær trofast, min Kjære! — vær taalmodig — — — — endnu to Maaneder, og vi skulle være sammen for altid, haaber jeg! Kellermann pleier mig saa vel og er saa god imod mig; — han beder sige Dig tusinde venskabelige Ting fra ham. Skriv Adresse St. Petersburg, Poste restante. Jeg omfavner vor lille Ole Felix og Dig — Dig!!! Min Sjæl tilhører ganske, ganske Dig.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Berlin 31te Januar 1838.

Min kjære Félicie!

Du vil uden Tvivl have modtaget mit Brev fra Lübeck for nogle Dage siden. Uden forud at vide det og saa at sige imod min Villie er jeg kommen til Berlin og det skeede saaledes:

Da jeg var i Kiel, modtog jeg en Indbydelse fra Hoffet i Mecklenburg-Schwerin (Prinsessen af Orleans er Storhertugens Søster) til at lade mig høre der, og da man vidste, at det var min Hensigt at reise til Rusland, tilbød Storhertuginden mig et Brev til sin Søster, Keiserinden over alle Russere. Saa afsluttede jeg Engagementet med Hoftheatret, og i det Øieblik, jeg havde afsendt mit Brev til Dig fra Lübeck, begav jeg mig i

min Reisevogn til Schwerin og — tiltrods for den korte Distance mellem disse to Byer, jeg reiste om Formiddagen Kl. 10 — ankom jeg først den næste Morgen Kl. 5. Vi maatte have en Mand til at vise os Veien, thi alle foer vild i det store Snefald. Dette trættede mig forresten ikke stort; thi jeg laa aldeles som i en Seng indpakket i to Peltse. Ved Prøven i Theatret nogle Timer efter min Ankomst takkede Storhertugen mig, fordi jeg var kommen til Schwerin, — man kan ei være mere indtagende, end han var. Om Aftenen var hele Hoffet tilstede. Efter Forestillingen kom Storhertugen ned i mit Aftrædelsesværelse med Taarer i i Øinene; han bad mig komme til Slottet den næste Morgen, thi, sagde han: «min Hustru har grædt hele Tiden under Deres Spil, — og hun vil absolut se og tale med Dem.» — Den følgende Dag fik jeg en Audients paa 3/4 Time. . . . Storhertuginden meddelte mig, at hun den samme Morgen havde skrevet til sin Fader, Kongen af Preussen, om den Virkning, jeg havde frembragt, og bad hun mig reise indom Berlin for at lade mig høre ved Hoffet, hvilket kunde være mig tjenligt med Hensyn til Rusland, da Kongen er Fader til Keiserinden af Rusland. Hun spurgte mig, hvori hun kunde være mig til Nytte . . .

Hendes Gemal var ogsaa udsøgt venlig mod mig.

Efter Koncerten kom Theaterpersonalet til mit Hotel og vækkede mig om Natten med en glimrende Serenade . . .

Dagen efter var hele den hertugelige Familie paa Prøven. Om Aftenen gav Storhertuginden mig i sin Loge Breve til Berlin og Rusland, og ved Enden af Koncerten overrakte Orchestret mig en Krans, i hvilken Taksigelser stod trykt paa hvide Silkebaand.

Den næste Morgen reiste jeg til Berlin.

Da der her ikke kan arrangeres nogen Koncert ved

Hoffet før om ti Dage, og da jeg ikke vil optræde i Theatret, eftersom min Tid til at naa Rusland er saa knap, reiser jeg idag til Danzig, hvor jeg ankommer Søndag Aften. Der giver jeg to Koncerter; derfra til Königsberg — 2 Koncerter —, til Riga — tre Koncerter, — og haaber at være indenfor St. Petersburgs Mure den 27de Februar, hvor jeg da venter at finde Brev fra Dig.

Hvor jeg skal arbeide, min kjærlige Veninde, for at fortjene den Lykke at modtage Efterretninger fra Dig! Gjør mig ingen Bebreidelser; — det gjør mig saa ondt og saa ulykkelig. Husk paa, at der ikke findes nogen i Verden, der holder af Dig som jeg; tænk paa, at Du altid er hos mig i Tankerne og i mine Drømme; at vort Barn alene deler min Kjærlighed, og at jeg elsker Dig endnu høiere, om det er muligt, efter at Du har skjænket mig et Barn .... Oh, min kjære Félicie! Du kjender hos Dig selv, hvilke Følelser der besjæler mig, idet jeg skriver disse Linier; thi min Pen er kold, men mit Hjerte og min Kjærlighed for Dig altid varm. Endnu et Par Maaneder, og saa skal vi gjensees .... Jeg skal se Dine Øine, som da Du kom til Derby, ... ja, Du forstaar det nok, jeg ser det vel; Du smiler, min milde, gode Félicie!!! — — Da skal vi have den Glæde sammen at se vort Barn voxe og vor Formue forøges; mine Koncerter er altid fulde. Naar jeg tænker paa Dig, spiller jeg altid godt ... jeg er saa utaalmodig efter at se Dig, at jeg ofte græder — — — — dersom jeg troede, at Du ei mere elskede mig, gjorde jeg Ende paa mit Liv; thi «hvor Du befinder Dig er Paradiset, og hvor Du ikke er, Helvede!» — — — — Sig mig i Dit Brev, at Du holder af mig, skriv altid om Din Kjærlighed, om vor Kjærlighed og om vor kjære lille Ole Felix! —

Men nu til andre Ting. — I Penge har jeg om-

trent 12,000 Francs foruden alle de Indkjøb, jeg har gjort i Hamburg. Vognen er saa glimrende, at alle Mennesker standse paa Gaden, naar jeg kjører forbi. Vi skal sove godt inde i den med Barnet. Jeg har ladet gjøre en stor Slæde, paa hvilken hele Vognen bliver sat, og dermed kjører jeg helt til St. Petersburg. Jeg beder Dig tage Penge i Banken saamange, som Du vil; thi det vilde koste saameget at sende Dig Penge herfra. Min Broder Johan er her i Berlin og har været hos mig; vi har det meget hyggeligt sammen. Han taler kun om Dig, og maa jeg fortælle ham en Mængde Ting om vort Barn. Han er saa lykkelig over at være Onkel og sagde, at, dersom vi reiste til Norge, maatte vi absolut komme til Bergen og besøge vore Slægtninge, at hele Familien vilde bære Dig og vort Barn paa Hænderne, og han fortalte mig ogsaa,. at der ikke fandtes en Bonde i Norge, som ikke kjendte eller spurgte efter mig. Sig mig, Félicie, om Du vil komme og møde mig, saa skal jeg sende Johan fra Berlin til Paris, og saa vil han ledsage Dig til Hamburg, og fra Hamburg kan Du, hvis Du vil, passere gjennem Kjøbenhavn og være i Kristiania paa 3 à 4 Dage.

Samtidig reiser jeg paa 2 Dage fra St. Petersburg til Stockholm, og derfra er jeg paa 4 à 5 Dage i Kristiania. Tag et Atlas og se og sig mig Din Mening.

Jeg er sikker paa, at Johan vil gjøre alt, hvad der staar i hans Magt, for at Du kan reise bekvemt med Barnet. Saa kunde vi ogsaa døbe det i Norge og tage vort Navn — — — Vil Du, at han skal hede Félicie; dersom Du ønsker det, vil jeg det ogsaa. —

En Ting maa jeg fortælle Dig; jeg læser en tysk Læges Bog over Indflydelsen af koldt Vand. Jeg drikker meget Vand og befinder mig meget bedre siden den Tid; Kellermann gjør det ogsaa og finder sig særdeles vel derved. —

Jeg tilraader Dig hver Morgen, midt paa Dagen og om Aftenen at drikke et stort fuldt Glas koldt friskt Vand; men det maa være aldeles friskt; og altid at vaske Dig og Barnet med koldt Vand. Min Broder og Kellermann hilse Dig meget, og jeg omfavner Dig meget ømt og beder Dig sende mig et langt Brev til St. Petersburg, hvori Du meddeler mig alt, hvad der ligger Dig paa Hjerte. Kys vor kjære Lille fra mig. Paa snarligt Gjensyn.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 8de Februar 1838.

Kjære Ole!

Jeg har modtaget Dit Brev fra Lübeck for nogle Dage siden og det fra Berlin igaar; det var en behagelig Overraskelse. Lad mig vide, naar Du ønsker, jeg skal reise og hvorhen; men det maa være et Sted, hvor Du er. Da skal jeg reise med Fryd og Glæde; thi da véd jeg, at jeg skal se og omfavne Dig, — sige Dig, hvormeget jeg holder af Dig, og hvor jeg har lidt i Dit Fravær! O, det vil blive en deilig Dag! — saa vil Du se, hvor Barnet er voxet, det er saa længe siden, Du har seet det. Han er svært uskikkelig; men ogsaa saa sød. Du spørger mig, om jeg vil, at han skal kaldes Félicie; — det vilde være latterligt, da det er en Gut. Jeg vil, at han skal hede Ole Bull. Skal jeg ikke medtage Dine Buster, naar jeg forlader Paris? — jeg antager, Du vil have dem til at foræere Dine Venner i Norge. Svar mig paa dette, glem det ikke og læs mine Breve igjennem, før Du besvarer dem. Svar paa alt, hvad jeg spørger Dig om, hører Du, kjære Ole! Hvis Du ønsker, skal jeg tage Strenge hos Vuillaume,

før jeg reiser, og bringe Dig dem; men saa maa Du sige, hvilke Strenge Du vil have.

Egeberg har besøgt mig med en ung Nordmand, Oscar Wergeland; vi talte meget om Dig og om Norge. Du siger, Du har 12,000 francs, det er allerede en pen lille Sum; Du har havt Møie nok med at tjene den og har erhvervet den i Dit Ansigts Sved! — — — —

O! naar skal jeg da se Dig igjen, trykke Dig til mit Hjerte og vise Dig Barnet! Han er meget rask og har saa deilig Kulør, alle Mennesker finder ham saa smuk.

Nu skal jeg sy smaa Kjoler til ham; han vil blive saa sød, naar Du faar se ham; han bliver snart fem Maaneder; — han ler hele Dagen.

Du véd nok, at jeg ingen Kjoler har; skal jeg kjøbe nogen før min Afreise eller ikke? Sig mig, hvad Du tænker derom; maaske trætter det Dig, at jeg taler til Dig om saadant; men da Pengene tilhøre Dig, saa vil jeg raadføre mig med Dig, før jeg giver dem ud; thi jeg vilde langt heller foretrække at gaa i Laser og Filler end faa en eneste Bebreidelse af Dig i den Anledning.

Jeg er fattig og véd det; men jeg er stolt. Hvad jeg beder Dig om, er for Din Skyld; jeg véd, at Du holder af at se mig smukt klædt; jeg selv bryder mig ikke saameget derom, naar jeg blot kan være Dig til Behag, Ole! det er alt, hvad jeg ønsker. Bliv ikke vred over, hvad jeg her siger Dig. — Du maa fryse svært paa denne Reise. Da Du nu er i Rusland, saa kjøb mig en Muffe; men en smuk, om Du har Raad dertil, saa skal det være til Nytaarsgave. Tænkte Du paa mig den 5te Februar? Det var Din Geburtsdag; Du er nu 28 Aar; hvad gjorde Du den Dag; maaske gav Du en Koncert? — Adieu, min Elskede, jeg omfavner Dig af hele min Sjæl; den lille Ole omfavner

Dig ogsaa, uagtet han sover nu. Svar mig snarest muligt og giv mig et langt Brev. Hold af mig, tænk paa mig og vær altid vis paa min Kjærlighed; den kan ikke forandres. Jeg har aldrig elsket nogen anden end Dig, og Dig vil jeg elske saalænge jeg lever. O! hvor jeg længes efter at være hos Dig!

Tab ikke mine Breve, men tag vare paa dem. Lev vel, min høit Elskede, min Lykke, mit Liv!

Félicie Bull.

Fra Bull til Fru Bull.

(Overs. fra fransk).

St. Petersburg 17de Marts 1838.

Min høit elskede Félicie!

Du kan ikke tro, hvormange Hindringer og Kabaler jeg har havt at overvinde, og uden mit Mod og Tanken altid heftet paa min Kjærlighed til Dig vilde jeg uden Tvivl nu være en overvunden Mand, — saaledes som nu mine Modstandere er det. Gud være lovet i sin Magt, — ham tilkommer Æren, ja den hele, — jeg er lykkelig, ja stolt over, at det er lykkedes mig at tæmme disse Skabninger, som kun se det materielle, det nuværende, og som betragte et tilkommende Liv som en Mulighed, men dog som noget lidet sandsynligt. Jeg har givet to Koncerter i det store Theater til før ukjendte Priser. Tænk Dig, Parterret à 25 francs pro persona, — Logerne i første Rad à 100 francs! Jeg havde Adelen imod mig, ligesaa Kunstnerne og Bladene, paa ét nær.. Jeg gjorde ikke som andre Kunstnere, der komme her, en eneste Visit, og man skreg og rasede imod mig. Igaar fandt min anden Koncert Sted; det var en fuldstændig Triumf. Jeg blev fremkaldt af Publikum, som fordrede mere af mig end

af nogen anden paa Grund af mine høie Priser; — fire Gange blev jeg raabt frem efter min Polacca guerriera, som jeg spilte til Slut. Publikum ventede, til et Chor, som endte Koncerten, var over for atter at kalde mig frem, idet de bad mig spille mere og give en Koncert til. Som Svar improviserede jeg en Triumfmarsch, der endte med at tabe sig i det Fjerne med et pianissimo — — — for at antyde, at jeg drog bort.

Tirsdag reiser jeg til Moskwa, hvor jeg haaber at gjøre en god Høst. Derefter vender jeg tilbage til Petersburg, giver en Koncert i den umaadelige Børssal og drager over Finland til Stockholm, hvor jeg antagelig ankommer omkring den 15de April og, efter at have givet et Par Koncerter der, kommer jeg for at afhente Dig i Hamburg efter først at have givet en eller to Koncerter i Kjøbenhavn. Tag et Landkort, saa kan Du bedre følge min Plan og sige mig, hvad Du synes om den.

Fra Kjøbenhavn til Lübeck tager jeg med Dampskib, hvilket tager 24 Timer, og fra Lübeck til Hamburg 12 Timer overland. Jeg vil sætte min Vogn igjen i Sverige — i Helsingborg ligeoverfor Kjøbenhavn.

Ved den Tid, jeg forlader Stockholm, maa Du reise fra Paris til Havre og derfra til Hamburg, hvor Du vil finde mig paa Bryggen ved din Ankomst. Du skal se, hvor jeg elsker Dig, og at ingen kunde holde mere af Dig eller gjøre sig mere fortjent til Din Kjærlighed — — — — —. Jeg maa da fortælle Dig, at jeg har faaet mine Penge fra Brüssel, og at jeg af Keiserinden her har modtaget en Ring, prydet med omtrent 80 Diamanter af stort Værd.

Du skal bære den paa Brystet, efter at den er arrangeret efter dit Ønske. Tusind og atter tusind Kys til Dig, min kjære Félicie, tusind og atter tusind Tak for Dine Breve; jeg finder ikke Ord til at udtrykke min

Taknemlighed og min Kjærlighed. Omfavn den lille Ole meget for mig og sig ham, at hans Fader finder sin Glæde i at arbeide for ham.

For Livet

Ole.

Kellermann hilser Dig meget. —

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Moskwa 6te April 1838.

Kjære Félicie!

Dagen efterat jeg tilskrev Dig sidste Gang, blev jeg syg og maatte holde Sengen et Par Dage. Jeg led meget sjæleligt, sov næsten hele Tiden med stygge Drømme, og naar jeg vaagnede, var min første Følelse den, at jeg muligens aldrig skulde se Dig og vort Barn igjen. Da fældte jeg mange Taarer.

Jeg gjorde Reisen fra St. Petersburg til Moskwa paa 4 Dage og ligesaamange Nætter og er allerede blevet modtaget med megen Forekommenhed og Venskab af Moskowiterne. Tænk Dig, at, førend jeg endnu havde givet min første Koncert i Theatret, var allerede alle Logerne optagne til min anden Koncert, som finder Sted idag!

Jeg har allerede tjent 15,000 francs i Moskwa og haaber paa et lignende Beløb, inden jeg forlader det. Jeg er saa bedrøvet ved at tænke paa, at Du er i Paris, og er saa bange for, at man kunde spille Dig et Puds der. — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg bliver her i Paaskeugen, og Onsdagen efter giver jeg en stor Koncert i «L'Assemblée de la Noblesse», en glimrende Sal, som rummer omtrent 5,000 Tilhørere. — — —

Indtrædelsen har jeg bestemt til 10 francs pro persona og fem francs i Høiden. Jeg haaber til Gud, at den vil blive fuld. Hvilken Glæde, hvilken Lykke det vilde være! Hvor jeg skulde gjøre Dig lykkelig; vi vilde næsten ikke behøve at reise uden for vor Fornøielse; — — — — men jeg tør næsten ikke haabe derpaa, uagtet Iveren efter at høre mig er stor.

Derefter reiser jeg strax til St. Petersburg og henter min Vogn, som jeg har ladet reparere forat modtage Dig og Barnet, som det sig hør og bør.

Du spørger, om Du skal kjøbe Kjoler til Dig i Paris; — ja vist, thi, selv efterat Du i nogle Maaneder har baaret dem i Norge, vil de endnu være paa Mode i Tyskland.

Tag alle de Sager, som tilhører os, med Dig, — glem intet, beder jeg Dig. — Busterne maa sendes til Hamburg. Hvor jeg skal kjøbe Dig deilige Ting her; Du maa saaledes ikke anskaffe Dig Peltssager. Den 5te Februar — min Fødselsdag — reiste jeg mellem Danzig og Königsberg; jeg græd hele Dagen i Vognen til Kellermanns store Forundring. *

Kellermann er en overordentlig hyggelig Fyr med den bedste Villie af Verden, men lidt phlegmatisk; han passer bedre for Tyskland end for Rusland, Frankrig eller England. Men han er ærlig og god og har meget Venskab for mig. Da Posten kun gaar til Tyskland en Gang om Ugen, maa jeg skynde mig, da den netop skal afgaa i dette Øieblik. Endnu en Ting! Du maa reise fra Paris til Havre den 10de Mai, og saa maa Du strax tage Dampskibet, som gaar til Hamburg; der vil Kellermann i alle Fald være før mig; thi han maa reise til Hamburg før min Ankomst til Stockholm. Han vil tage imod Dig; og medens Du gjør Overfarten til

* Ole Bull var i de Aar meget nervøs og overanstrengt.

Kjøbenhavn, forlader jeg Stockholm for at møde Dig der. Dersom jeg endnu ikke er ankommen, maa Du reise til Götheborg, hvor jeg i alle Tilfælde vil være. Kellermann og jeg har tænkt nøie over alt dette og fundet det bedst paa denne Maade. Skriv mig strax til Stockholm, saa kan det muligens endnu naa mig, før vi træffes — — — — Adieu, min kjære Félicie, jeg læser altid Dine Breve op igjen; jeg finder Trøst deri.

Lev vel, paa snarligt Gjensyn

Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Moskwa 16de April 1838.

Min høit elskede Félicie!

I al Hast tilskriver jeg Dig idag. Posten gaar undtagelsesvis, da det er en Festdag; — jeg for min Part vidste intet derom, da jeg i de tre sidste Dage har været alvorlig beskjæftiget med nye Kompositioner. Min Koncert i «l'Assemblée de la Noblesse» vil finde Sted imorgen, og alt lader mig tro, at jeg vil faa en Nettoindtægt af 20,000 francs af denne Koncert. — Man anmoder mig saa stærkt om at give endnu nogle Koncerter, at jeg tror, det vilde være ufornuftigt ei at benytte Anledningen, da jeg engang er i Skuddet.

Kellermann er endnu ikke afreist til St. Petersburg, da Veiene er i saa slet Stand; han skal reise Thorsdag den 19de og kommer til St. Petersburg Mandag, bliver der i tre Dage og gaar saa direkte til Finland til Helsingfors og Åbo for at arrangere mine Koncerter der. Uden at vente paa mig reiser han saa derfra til Stockholm for at forberede min Ankomst; men han reiser, før jeg kommer, over Kjøbenhavn og Lübeck lige til Hamburg for at modtage Dig og ledsage Dig

l Kjøbenhavn, hvor Du sikkert vil finde mig. Glem :ke at tage et Pas hos vor Gesandt Løwenhjelm. [ange Kys til vor kjære Ole, og til Dig tusinde jærlige.

For Livet Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Moskwa 28de April 1838.

Min kjære Félicie!

Med hvilken Glæde modtog jeg ikke Dit sidste, saa herlige Brev, og Du kan vel tænke Dig, hvor jeg takker Dig. Alle Mennesker spurgte, hvad der gik af mig, og jeg svarede: «Jeg er saa glad, se, jeg har netop modtaget et Brev fra min Hustru!» — og dobbelt lykkelig var jeg, jeg var begyndt at lide af en Uro, som jeg ikke kan beskrive, kjære, elskede Félicie!

Men Glæden varede kort; — nogle Dage efter modtog jeg et Brev fra min Broder Edvard, hvori han underretter mig om min stakkels Faders Bortgang. Mine Bekjendte her i Moskwa vidste det allerede. Hr. Aladyn, min Ven fra Neapel, hos hvem jeg bor her, havde for flere Dage siden modtaget Brevet fra en af mine Venner i St. Petersburg, en Nordmand, Hr. Morgenstjerne, som Du vil lære at kjende, saavelsom hans Frue, da de i Løbet af Sommeren reiser fra Petersburg til Norge for at bosætte sig der for bestandig; — men da Aladyn kjendte Brevets Indhold, vilde han først forberede mig derpaa. Hverken han eller hans Hustru havde Hjerte til at sige mig det, og saa gav han mig endelig Edvards Brev, der var meget rørende, og i hvilket han beskriver mig min Faders Død og siger: «Han talte bestandig og uophørlig om

den Lykke at gjense sin kjære Ole efter saa mange Aars Fravær.» Han læste de Artikler og Vers, som man skrev til mig i Hamburg; han havde modtaget mine Hilsener og vidste, at jeg skulde komme til Norge til Sommeren med min kjære Félicie; han hørte altid en himmelsk Musik, som bragte ham til at glemme sine Lidelser. Da han paa sin Dødsseng talte om mig, saa han ganske lykkelig ud. Om Aftenen den 8de Marts — i det Øieblik, jeg gjorde min Debut i St. Petersburg, — var Edvard hos ham; min stakkels Fader heftede sine saa milde og venlige Øine paa ham, og Edvard vilde fjerne sig i en Krog for at skjule sin Bevægelse og græde ubemærket. Fader vilde tale til ham; men Døden lukkede allerede hans Mund; saa smilede han, nikkede med Hovedet, løftede paa Haanden, som for at sige ham Farvel — — — og var død — — — — Gud være ham naadig!!!

Jeg er saa trist, at jeg afmagres Dag for Dag. Selv i den Tanke, at jeg skal se Dig og mit Barn, blander der sig en saadan melankolsk Følelse, at jeg hverken tør tænke derpaa eller følge mine andre mørke Ideer. Men saa skal vi besøge min Moder, mine Søstre, Brødre, Bedstemoder og Tanter, og jeg skal se til at gjøre Dig saa tilfreds som muligt. Du spørger efter min Helbred; jeg maa da fortælle Dig, at lige siden vor Adskillelse lider jeg bestandig og vil vedblive dermed indtil det Øieblik, jeg ser Dig igjen. Men jeg lider med Taalmodighed; thi det er jo for at overbevise Dig om min Kjærlighed, at jeg trodser Farerne og dette haarde Klima og i det Haab, at Du altid vil elske mig mere og mere, og at vor Kjærlighed vil forene os i den anden Verden. Forestil Dig min Smerte, min kjære Félicie! ved at være nødt til at spille hos Fyrst Galitzin, Guvernøren af Moskwa, samme Aften, som jeg

nodtog denne tunge Efterretning. Da jeg kom, var alle vidende om min Sorg, og Fyrstinden vilde ikke, at jeg skulde spille; men jeg vilde vise min Karakterfasthed; — — jeg foredrog G. Molls Quintetten af Mozart, og Damerne græd med mig og min Violin.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg modtog for nogle Dage siden et meget venligt Brev fra Fyrstinden og en Smaragdbrystnaal, omgivet af smaa Diamanter; — af Mademoiselle Manckhanoff tre Diamantknapper og et meget hjerteligt Brev, af Madame Naschokine en Ring med en stor Smaragd o. s. v. — Imorgen giver jeg en Matinée, i hvilken jeg spiller en Quartet af Beethoven, en Quintet af Mozart, en Quintett af Gebel og et Nummer af egen Komposition. Kellermann er allerede afreist til St. Petersburg.

Den 29de om Morgenen.

I dit Brev siger Du, at Din Pige forlanger sin Reise godtgjort frem og tilbage; dette er ganske naturligt. Du kan ei være uden Pige, min kjære Veninde, især paa Reise. Du spørger mig, om Du skal forlade Paris den 14de; ja, gjør det, saa kan Du reise mageligere. Skriv mig til Stockholm, saasnart Du har modtaget mit Brev; jeg skal under alle Omstændigheder sørge for, at Du skal blive taget godt Vare paa. Naar vi træffes, haaber jeg at have tjent mindst 60,000 frs. paa denne Reise; det er pent til en Begyndelse. Jeg maa forlade Dig, min Kjære, for strax at gaa til min Matinée — — — Jeg omfavner Dig tusind Gange og Barnet ogsaa. Elsk mig og tænk med Kjærlighed paa

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Wiborg (Finland) 19de Mai 1838.

Min kjære Félicie!

I al Hast skriver jeg for at underrette Dig om, at Du istedetfor at reise til Kjøbenhavn maa tage Dampskibet fra Lübeck til Stockholm. Reisen vil tage tre Dage; vi mødes da, for ei at skilles. O! min kjære Veninde, hvor jeg er utaalmodig efter at gjense Dig; døm efter Dig selv. Jeg er vis paa, vi begge vil blive vel modtagne i Stockholm. Af flere Grunde blev jeg forsinket i Moskwa. Man vilde først af al Magt, at jeg skulde give flere Koncerter der som ogsaa i St. Petersburg; det var kun efter at have lovet at komme igjen næste Aar i Januar Maaned med Dig og Barnet, at man lod mig reise.

Man interesserer sig meget for Dig og har talt saameget om Dig; men jeg skal fortælle Dig alt dette mundtligt.

Din egen Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs fra fransk.)

Stockholm 6te Juni 1838.

Min kjære Félicie!

Du kan ei forestille Dig, i hvilken Angst jeg svæver for Dig! Jeg ved nemlig ikke, om Du har modtaget mit sidste Brev, i hvilket jeg bad Dig komme snarest muligt til Stockholm istedetfor til Kjøbenhavn. Dampskibet brændte op omtrent en Mil fra sit Bestemmelsessted Lübeck!

Jeg har ventet mange Dage paa Dig her. Hoffet har spurgt mig, naar Du kom. Sørg for dit Toilette.

Jeg har mange Ting til Dig, som Du vil finde, naar Du kommer; men jeg har ingen Kjoler, jeg antager, at Du har forsynt Dig dermed. Løwenhjelm nærer stor Interesse for Dig; han har sagt til Dronningen, til Prindsessen og til hele Hoffet, at Du er en af de skjønneste Damer, han har set i sit Liv, og at især Dine Øine havde et Udtryk, der frapperede alle. Man er nu i stor Spænding efter at se Dig. Løwenhjelm vil kunne give Dig de mindste Detailler om min Modtagelse i Stockholm; han har ogsaa præsenteret mig for Prinds Oscar. Idag skal jeg have Audients hos Kongen og Dronningen. Igaar talte jeg med Prinds Oscar; han bad mig om at komme igjen idag Kl. 11½ for at conferere med ham angaaende en Fest, som man vil give for Storhertugen — Keiseren af Ruslands Søn —, som kommer her. Jeg skal ved denne Leilighed spille for første Gang ved Hoffet i Stockholm. Jeg vilde saa gjerne, Du skulde være her for at se alt dette. En rig Kjøbmand, en Hr. Sundblad, har tilbudt mig sit Hus; jeg bor der nu, og jeg lover Dig, at Du vil blive tilfreds, thi alt er saa vel forberedt paa at modtage Dig. Jeg var paa Nippet til at sende Dig en Tjener herfra med Dampskibet; men ved nøiere Eftertanke gav jeg det op. Maaske kommer Du med Dampskibet fra Lübeck; — jeg venter Dig hver Dag og gjør Forberedelser for Dig her. Du vil ogsaa træffe Baron Wedel fra London; han ledsager Løwenhjelm som Attaché i Anledning af Dronningen af Englands Kroning. Tak Excellencen Løwenhjelm for hans Venskab for os; — vi maa betragte ham som en Fader; han har behandlet mig som en Søn. Han er meget elsket her i Sverige, baade Hoffet og Folket holder af ham, og han fortjener det vel. —

Du maa endnu have Penge tilovers, uagtet Dine Reiser med Barnet og Kammerpige maa have kostet

meget; men, skulde Du have Brug for mere, saa sig blot et Ord derom til Hr. Behrens, Bankieren, hos hvem jeg har disponeret mine Penge i Hamburg, og han vil udbetale Dig mod Kvittering. Og hermed paa Gjensyn, min meget Elskede!

Din Ole.

P. S. Naar Du kommer hertil, er alt forlængst i Beredskab. Du vil finde en Vogn, som vil føre Dig til vor Bolig, samtidig bliver der Dig overrakt et Brev fra mig.

O. —

Fra Digteren H. C. Andersen til Ole Bull.

Kjøbenhavn 4de December 1838.

Min kjære, gode Ven!

De er i dette Øieblik i min Fødeby! jeg maa sige Dem et «god Dag!» der — endnu engang underholde mig med Dem. Vi have kun kjendt hinanden nogle Dage; men der er Naturer, som ikke behøve længere Tid for at faa hinanden kjære, og saadanne tror jeg, vi ere. Tak for al den Lyrik, der udstrømmede fra Deres Violin, — kunde det gjengives i Ord, da fik vi en deilig Cyclus af Digte! Vel var det for det store Publikum, De spillede, og Mange følte ogsaa dybt, hvilket Hjerte der her udtalte sig i Melodier; men jeg var saa egoistisk, eller om De maaske vil give min Følelse et ædlere Navn, — jeg drømte mig, at det var for mig alene det klang, at jeg alene hørte Dem gjennem Toner fortælle Momenter af Deres interessante Kunstnerliv! O, jeg har, før jeg saa dem, følt en forunderlig Deltagelse for hele Deres geniale Personlighed, og nu, vi have mødtes, nu, vi Ansigt til Ansigt have talt og forstaaet hinanden, er denne Følelse blevet til

Venskab. Det maa jo dog fornøie Dem at vide, at l
har vundet en Sjæl; derfor fortæller jeg Dem det ogsa
og skammer mig ikke derved! Hverdagsmennesk
ville ikke forstaa mig, ja de vilde vistnok smile af r
hele . . . men til disse skriver jeg ogsaa anderledes e
til Vennen, Ole Bull.

En af de første Dage skal jeg se til Deres Onl
for at se min søde lille Ole, kysse ham og tænke p
hans Fader og Moder. Den stakkels Bonne, som s
pludselig er bleven her paa Hjørnet af Europa, hun
vel ogsaa lidt vemodig. Bring Deres elskværdige Ko
en hel Bouquet fra mig! — hun har vel dog ikke al
rede glemt mig; dog, jeg talte for daarligt Fransk el
rettere slet intet, til at hun ikke skulde huske mig
denne Originalitets Side.

Igaar spiste jeg med Thorvaldsen; vi talte om De
og da jeg sagde ham, at jeg skrev Dem til, bad h
mig hilse. Han havde en Dag søgt Dem i et f
Hotel, nemlig i Hotel d'Angleterre; der hørte h
imidlertid, at De var reist til Roskilde, og saaledes
han ikke gjort Visit.

Det vil overraske og glæde mig, om De fra Oder
lod mig faa et Par Ord fra Dem! O, ja! lad mig vi
hvorledes Deres legemlige Jeg har det. De var s
ikke rask, da jeg her sagde Dem lev vel! Sig n
lidt herom! vil De, da gjør det strax! medens Vil
er varm, siden — ja. saa frygter jeg, tage de An
alle Øieblikke fra Dem, og saa skriver De ikke. (
mig kun nogle faa Ord!

Nu Gud velsigne Dem! erhold den Glæde og Lykl
De fortjener. Deres Navn har en god Klang i Europ
Deres Hjerte har det hos Deres Venner. Fra Conferen
raad Collins Familje, mit egentlige Hjem, fra ha
aandrige Døttre, som ret beundre og hylde Dem, l
jeg mange Hilsener; de sagde, det gik rigtignok ik

an, at jeg bragte Dem disse; men hvorfor skulde jeg ikke sige Dem, hvad der altid maa være En kjært: Mange, Mange holder af Dem! Lev vel

med broderligt Hjerte

Deres

H. C. Andersen.

Min Adresse er H. C. Andersen, Hotel du Nord, Kongens Nytorv, Kjøbenhavn.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Presburg 17de April 1839.

Min kjære Félicie!

Istedetfor at ankomme Kl. 5, naaede vi først frem Kl. 8, da Postillonen, som var sovet ind paa Bukken, faldt under Hjulene paa Vognen, der stødte an imod en Pæl; Hestene løb afsted, brød en Del af Vognen og Tømmerne istykker, og vi havde den største Møie med at spænde dem for igjen. Veiret er glimrende, og jeg har taget Heste for at naa Raab ikvæld. Iovermorgen tidlig vil jeg være i Pesth. Jeg har netop talt med Theaterdirektøren her, som har lovet mig egenhændigen at bringe Dig dette Brev, og det er aftalt mellem os, at jeg efter min Tilbagekomst fra Pesth skal give to Koncerter i Theatret i tvende paafølgende Dage og have Halvdelen af Bruttoudbyttet. Antagelig indgaar jeg ogsaa en Kontrakt med Direktøren i Raab, dersom det er Umagen værd, vi faar se. Omegnen er meget smuk og Reisen meget interessant paa Grund af de gamle Monumenter, som ere noksaa vel bevarede. Adieu, paa Gjensyn. Hilsen til vore Venner i Wien. Jeg skal skrive Dig til fra Pesth, saasnart ankommen

Din

Ole B. Bull.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Pesth Søndag 21de April 1839.

Min kjære Félicie!

Igaaraftes ankom jeg her til Pesth, og lod det til, at man ventede mig med stor Utaalmodighed. Jeg forblev 1 1/2 Dag i Comorn og ventede paa Dampskibet, og i den Tid besaa jeg Comorns superbe Befæstninger og Haras de Babslna, to Postmile fra Comorn. Jeg vilde distrahere mig fra mine uafladelige Sorger, der gjør mig livsled. Gud véd, at jeg har lidt meget i mit Liv, og at enhver Daler, jeg besidder, er mærket med mit Blod!

Jeg haaber endnu! men ei for mig, nei — — for Dig, for min Moder og Familje; for mit Fædreland, mit Norge, af hvis Navn jeg er stolt. Jeg skal endnu arbeide, indtil Anstrengelsen sønderbryder mig og Jorden lukker sig over mig!

Men hvorfor plage Dig med disse sørgelige Tanker, — Du har visseligen nok af dem selv; thi efter mig selv at dømme, har Du ei forglemt vor lille Ole, som venter os hinsides . . .

Jeg maa ile med at slutte og har endnu ikke givet Dig nogen Besked. Du maa tage «Bauernpost», fra Wien til Presburg, fra Presburg til Raab, fra Raab til Comorn og fra Comorn til Pesth. Bondeposten er meget billigere end den almindelige, saa at hele Reisen fra Wien til Pesth blot koster 50 Floriner. Du maa medtage Vognen og alle vore Sager, thi jeg vil ikke spille mere i Wien. Du maa bringe Foræringerne fra mig, saasnart Du modtager dette Brev, og erkyndige Dig hos Hr. Haslinger om Adresserne. Frøken Tudzck skal have Ørenringene, Frøken Heinefetter det fulde

Sæt, Kapelmester Kreutzer Naalen, Direktøren af Kapellet, Helmesberger, Ringen og Hr. Bauerle Snusdaasen.

Jeg bor i Palatin i Pesth, og maa Du komme snarest mulig; thi jeg har bestemt næste Lørdag til min første Koncert, som antagelig vil finde Sted i Theatret.

Jeg har fundet, at det vil være billigere og bekvemmere for Dig at reise overland end paa Donauen, hvor man hvert Øieblik render sig fast i Sandet.

Gud tage Dig under sin Varetægt, vær fast i dine Beslutninger, hjelp Dig selv, og Gud vil hjelpe Dig. Med de venligste Hilsener til vore Venner

Din

Ole Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

München 19de Oktober 1839.

Kjære Félicie!

Jeg har netop modtaget et Brev fra min Moder, dateret 1ste Juli. Hun melder mig sin Moders Død, — vor gode og fortræffelige Bedstemoder! — den indtraf samtidig med, at Efterretningen om vor lille Oles Død kom til Bergen. De blev alle lynslagne. Moder søger at trøste mig og beklager Dig meget. Hun er saa taknemlig for din venlige Erindring af hende, og haaber at se os til næste Aar. Hun beder mig om at holde Ord og komme for at trøste hende. Hun har havt mange Sorger siden min Afreise. — —

Den 21de.

Jeg gjorde stor Lykke med min Koncert; det lader til, at ingen nogensinde har set en saadan Enthusiasme i München. Jeg skal i dette Øieblik til Theatret for at

underhandle om en anden Dag. Jeg er meget tilfreds med Pierre (Tjeneren); han sørger godt for mig. Paa Gjennemreisen i Strassburg har jeg afsluttet med Theaterdirektøren. I Baden saa jeg Delpech, som er bedre, — i Carlsruhe gjorde jeg Baron Moltke en Visit; han tilbød at underhandle med Theaterdirektøren for mig. I Stuttgart saa jeg Madame Merlin og Prinsen af Monfort. Jeg venter Theaterintendantens Svar. Jeg havde ikke Tid til at standse i Augsburg; men jeg skal skrive. Fraxel er død i Mannheim af Nervefeber. Pierre fortæller mig, at han intet har tabt underveis undtagen sin Hue; men han har beholdt Hovedet, hvilket er en stor Trøst. Monkanoff, Delpech, Madame Merlin, Prinsen af Monfort, Moltkes sender Dig mange Hilsener; Pierre ogsaa. — Jeg takker Dig saameget for dit Brev.

For bestandig Din

Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

München 29de October.

Min kjære Félicie!

Jeg har netop faaet dit Brev og skynder mig at besvare det, inden Posten gaar. Jeg vil i Hasten kun underrette Dig om, at jeg befinder mig vel og at jeg iovermorgen gaar til Augsburg; imorgen skal Du faa et meget detailleret Brev. Dit Brev trøstede mig over din Fraværelse. Jeg ser, hvor Du tænker paa mig med Kjærlighed, og at Du tager Del i mine Sorger og Glæder. Jeg skal visselig sige til min Moder, hvad Du beder mig om, hun vil blive saa glad derover. Vær ei vred, fordi jeg ikke har skrevet Dig til. Jeg skal sige Dig Grunden. Jeg har været paa Jagt og bringer noget

med til Paris, som jeg er sikker paa, vil glæde Dig. Skriv mig til, naar Du kan, min kjære Veninde!

Af mit hele Hjerte Din

Ole.

Fra samme til samme.

(Oversat fra fransk.)

Augsburg 4de November 1839.

Min kjære Félicie!

Jeg har meget at fortælle Dig og véd ei, hvor jeg skal begynde. Mozarts Enke (Statsraadinde v. Nissen), der af Kongen var inviteret til München for at høre «Don Juan», har gjort mig en Visit og bedet om at hilse Dig saameget; — hendes Søster ogsaa — hun indbød mig til at komme i hendes Loge, for at vi kunde høre Operaen sammen. Om Aftenen kom Hr. K. — Theaterintendanten — ind og vendte mig Ryggen den hele Tid. Senere havde jeg en Samtale med ham, under hvilken jeg sagde ham Sandheden uforbeholdent, og at jeg ikke vilde spille mere i Theatret.

Han søger at rive mig ned, fordi jeg om Aftenen efter min anden Koncert gik til en Fest, som Kunstnerne gav for den berømte Schwantaler; — den Billedhugger, som nu rivaliserer med Thorvaldsen, — og spillede to Stykker dér under Jubelraab af Münchens og Tydsklands mest fremragende Kunstnere, der vare tilstede. Intendanten mente antagelig, at det var en større Ære at spille hos ham, fordi Kongen har adlet ham!

Kunstnerne have givet en Fest for mig, og deres Hustruer vare nærværende. Da de yttrede deres Beklagelse over, at de ei kunde faa høre mig mere, spillede jeg for dem. Saa har jeg ogsaa spillet hos den berømte Maler Cornelius. Münchens mest fremragende

.ærde vare tilstede, og det var mig en sand Ære og Glæde at kunne fængsle saa mærkelige Mænds Opmærksomhed. Men dette mishagede enkelte adelige Kredse, der vilde, at man først og fremst skulde bøie sig for dem og ei respektere det sande Geni. —

Tiltrods for, at jeg nu har forladt München, er alt endnu ei afsluttet; i mit næste skal Du faa høre, hvad der videre maatte komme.

Iovermorgen giver jeg min første Koncert i Theatret her i Augsburg og haaber at kunne give en anden. Jeg er meget bekymret for Dig.

Evig din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 5te November 1839.

Min kjære Ole!

Imorges modtog jeg dit Brev, og jeg sidder oppe for at besvare det. Jeg kom for otte Dage siden lykkelig ned med en stor, stærk Gut, der befinder sig i bedste velgaaende; — nu sover han. Jeg synes, han ligner vor lille salige Ole; det er dit udtrykte Billede; — jeg tænker, Du bliver glad over, at Du har faat en Søn; — vi skal elske ham som den første, og haaber jeg, Gud vil bevare ham for os. — Hr. Rostad kom for at hilse paa mig forleden Søndag; — han fortalte, at han havde faat en Ansættelse som anden Violin. Han spiller hver Dag med en Løn af 60 fr. om Maaneden — han er fornøiet dermed, det er altid bedre end intet. Jeg beder Dig, min kjære Ole, dersom Du ikke allerede har tilskrevet din Moder, at underrette hende om, at vi har faat en vakker lille Gut; det vil glæde hende. Jeg er meget træt og maa forlade Dig, min

høit Elskede! Jeg omfavner Dig af hele min Sjæl og haaber snart at se Dig igjen.

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Augsburg 8de November 1839.

Min kjære Félicie!

Tænk Dig min Overraskelse og min Glæde ved at erfare din lykkelige Nedkomst. Lad os prise Gud for hans Godhed mod os og lad os haabe, at han vil bevare vor Søn!

Jeg tilskriver Dig med lidt stor Skrift, da jeg frygter, at de smaa Bogstaver kunne trætte dine Øine. Igaar modtog jeg Nyheden fra Dufour. Brevet var gaaet over München, — jeg modtog det nogle Timer før min Koncert her; jeg var saa bevæget, at jeg ikke kunde skrive; jeg maatte ud for at trække frisk Luft. — Vær forsigtig, min kjære Veninde! Du maa ikke sørge eller være bedrøvet for noget i Verden; thi det kunde have meget slemme Følger for Dig som ogsaa for Barnet.

Hr. Dufour er en sjelden Mand, og jeg er stolt over at kunne kalde ham min Ven. Saa megen Opofrelse, Aabenhed og Ærlighed, parret med en saadan Karakterstyrke og Originalitet er Naturgaver, som sjelden findes forenede. Med sin Hustru og Børn danne de Billedet af et fuldkomment Familjeliv. Sig ham, hvormegen Taknemlighed jeg føler for ham, og at jeg næsten ikke kan oppebie min Tilbagekomst til Paris for at udtrykke ham min Tak! — Antagelig giver jeg her nok en Koncert paa Lørdag og gaar saa til Stuttgart.

Jeg har netop modtaget et Brev fra Theaterdirektionen i Frankfurt med en meget venlig Indbydelse til at komme der og spille, beklagende, at jeg ei var draget over deres By, som mit Brev til Hr. G. havde ladet dem haabe; de give mig Valget af tre Dage i en Uge og Halvdelen af Bruttoindtægten. Det er ikke daarligt. Saa lægger de til, at jeg kan bestemme Entrépriserne efter eget Tykke, og det lader til, at man venter mig med megen Spænding. Men jeg agter at gjemme Frankfurt til senere; thi, dersom jeg gik did nu, tabte jeg Stuttgart, Carlsruhe og Strassburg og mine Reiseudgifter herfra til Frankfurt og derfra til Paris. Tusinde Tak for Haarlokken af vor lille Gut; kys ham meget ømt fra mig.

For altid din

Ole.

Jeg skal skrive til vor Moder og sende dine Hilsener. Hvor hun vil blive glad!

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Stuttgart 16de November 1839.

Min kjære Félicie!

Hvor stor Glæde dit sidste Brev end har foraarsaget mig, frygter jeg dog for, at Du ei er forsigtig nok, — træt Dig ei formeget ud, det er sletikke godt. Igaaraftes ankom jeg hertil; Tirsdag vil min Koncert her antagelig finde Sted.

Jeg har modtaget meget varme Indbydelser fra Nürnberg og Frankfurt og forandrer min Reiseplan som følger: herfra til Nürnberg, Würzburg, Frankfurt, Darmstadt, Mannheim, Heidelberg, Carlruhe, Strassburg og Paris. Alle disse Byer ligge nogenlunde nær hverandre.

I Augsburg modtog jeg en Invitation fra Enkedronningen af Bayern til at komme tilbage til München; — jeg spillede hos hende, og vi skiltes paa den hjerteligste Maade. Som Erindring gav hun mig en Brillantnaal. —

Mange Kys til vor lille Gut. Jeg omfavner Dig paa det ømmeste.

Din Ole.

Pierre sender sine Hilsener.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Nürnberg 25de November 1839.

Min kjære Félicie!

Igaar Morges ankom jeg hid efter at have tilbragt to Nætter tilvogns. Du ser, at jeg skynder mig saameget som muligt; og, tiltrods derfor, er jeg for sen; men jeg er ikke Herre over Omstændighederne, og strax at forlade mine gode Koncerter i Tydskland med den Risiko kun at udrette lidet i Paris — vilde være en Daarskab. Forresten siger jeg Dig lige ud, at jeg ikke regner paa Paris, og jeg er endog bestemt paa, efter modent Overlæg, ikke at spille paa l'Opera, om man ikke giver mig idetmindste Halvparten, uden Omkostningerne. Jeg ordner mine Forretninger i Tydskland saa, at jeg kan vende tilbage fra Paris, om Sagerne ikke arrangeres med Mr. Duponchel, Mr. Delpech og Mr. Aguado som Mellemmænd. Og igrunden, — hvorfor skulde jeg spille for mindre der, end man ellers tilbyder mig overalt? Man kan da ikke bebreide mig, at jeg ikke har Navn, — og, om man i Paris ikke kjender mig, beviser det kun deres Ligegyldighed og deres

Uvidenhed angaaende det, som foregaar udenfor deres eget Land.

Din af ganske Hjerte

Ole B. Bull.

Omfavn vor lille fra mig og pas vel paa Dig selv, min kjære Félicie!

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Stuttgart 27de November 1839.

Min kjære Félicie!

Jeg kommer fra Theatret, hvor jeg har givet min sidste Koncert, og jeg reiser paa Øieblikket til Nürnberg. Du maa være saa god, at adr. dine Breve til Frankfurt am Main, hvor jeg allerede den 29de giver Koncert. Kongen, hos hvem jeg har havt en Audience, har været saa elskværdig som mulig mod mig, og han har som Tegn paa sin Velvilje for mig givet mig en meget smuk Brillantring med hans Chiffre og Kronen ligeledes i Brillanter. Omfavn vor lille fra mig.

Din

Ole B. Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Frankfurt 30te November 1839.

Min kjære Félicie!

Jeg har netop modtaget dit Brev af 23de; jeg fik det ved min Ankomst hertil igaaraftes; men jeg har ikke havt et Minut for mig selv til at besvare det i. Igaar gav jeg min første Koncert i Theatret. Der var aldeles fuldt Hus som overalt, hvor jeg nu lader mig høre; men jeg har endnu ikke faaet Greie paa det

pekuniære Udbytte. Du synes at undre Dig over, at jeg ei har meddelt Dig, hvor stort Pengeudbytte jeg har havt af mine Koncerter. Nu kan jeg sige Dig, at jeg har villet skjule for Dig de Ubehageligheder, jeg har havt isaahenseende i München og Stuttgart, og jeg troede at handle viseligt ved at spare Dig for den Ærgrelse at vide mig omgivet af saa uærlige Mennesker. Forresten kan Du være ganske rolig, Affærerne tage en Vending, som kan gjøre godt for Fremtiden.

1ste December om Aftenen.

Nu er jeg et Øieblik alene. O — dersom Du vidste, kjære Félicie, hvor det trætter mig at tilhøre Alverden og kun mig selv i nogle faa Øieblikke, vilde Du forstaa min Afsmag for den, — hele den lange Dag har jeg ikke gjort andet end modtage Besøg! Til Middag var jeg hos en gammel Ven fra Paris, den berømte Komponist Hiller. — Jeg er nødt til at tage mig overordentlig sammen for at synes glad i Verdens Øine og for ei ganske at gjælde for en Bjørn (der er desuagtet Folk som finder mig bizar og underlig). Ovenpaa føler jeg Tomheden dobbelt. — Jeg ser nok, at alle disse Plager gjør mig bitter og maaske utaknemlig mod min Skjæbne, men er det muligt andet? . . . . Mod, Mod! raaber jeg til mig selv hvert Øieblik paa Dagen. Mit Hoved er saa fuldt af Planer, — der er saa mange Folk omkring mig, som snakker mig i Ørene paa en Gang, at jeg ei véd, hvem jeg skal høre paa. Isandhed, det er ikke saa let, som Du kanske tror. Jeg maa føre Korrespondance med Theaterdirektørerne; jeg maa skaffe mig Oplysninger om de Folk, jeg skal underhandle med, jeg maa beramme Tiden for Koncerterne, for Prøverne, lade Musiken kopiere, redigere Partiturerne, komponere nye Ting, spille paa Koncerterne, reise om Nætterne, jeg blir uafladelig bedraget — — — — — og saa de

evige Bekymringer, der nage mig! Jeg bebreider mig altid, at jeg ikke har handlet saa eller saa, — jeg ønsker saa at gjøre alt paa det bedste og rigtigste, og naar det saa ikke lykkes, fortæres jeg af Græmmelse. Mine Nerver ere naturligvis ogsaa mere pirrelige under dette anstrengende Liv, og tror jeg virkelig, at jeg uden mine Forsigtighedsregler med at drikke og vaske mig med koldt Vand Morgen og Aften alt vilde have bukket under! Jeg haaber, Gud fremdeles vil bevare mig. Vær meget forsigtig med din og vort Barns Helbred, kjære Félicie, — Du vasker det vel med koldt Vand, thi det styrker. Jeg er meget bange for, at Aareladningen har skadet Dig. Lad Dig dog ikke aarelade, det er imod Naturens Love; der er jo saamange andre Midler, som visselig virke ligesaa godt. Du erindrer vel, hvor man har skadet mig dermed. Vand, vel anvendt, har en vidunderlig Indflydelse; jeg kjender Folk, som led af Tæring og andre farlige Sygdomme, der er blevne reddede ved kolde Bade og megen Bevægelse samt ved at drikke et vist Kvantum Vand, — blot Vand, og som nu er stærke og kraftige.

Jeg vil forsøge at være hele Vinteren i Paris eller Frankrig, dersom det er dit Ønske. Maa jeg forlade Dig fra Tid til anden, er det, fordi det er i din og min Interesse at berøve mig den Glæde at være i din Nærhed. Se i det kun min dybe Kjærlighed for Dig, min Félicie! De Gjenvordigheder, vi har delt med hinanden, har kun bundet os stærkere sammen og gjort os nødvendige for hinandens Lykke. Og saa vort Kjærligheds-pant, som jeg snart skal se! Gud bevare ham som en Trøst for os. Amen.

Jeg omfavner Dig tusinde og atter tusinde Gange. Med Kjærlighed

Din Ole.

Imorgen min 2den Koncert!

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Mannheim 7de December 1839.

Min kjære Félicie!

Ankommen fra Wiesbaden imorges, iler jeg med at meddele Dig, hvordan Sagerne gaar. Jeg har givet tre Koncerter i Frankfurt.

Den 4de December, Dagen før min sidste Koncert der, komponerede jeg en stor Finale til mine Bravour-variationer, som Du vil finde meget forandrede; thi jeg har instrumenteret hele Kompositionen anderledes og gjort andre Variationer, især beregnede paa et større Lokale. Jeg haaber, de ville vinde Bifald i den store Opera i Paris. Jeg har endnu meget at gjøre, før jeg paa alle Sæt og Vis faar mine Sager i Orden, baade med Hensyn til min Maade at spille paa, og hvad Komposition anbelanger. Jeg opdager hver Dag Forbedringer at gjøre, det vil sige grove Feil, som jeg har gjort mig skyldig i; men jeg har en god Vilje og stræber stedse at gjøre det bedre, det er den eneste Trøst, man kan have. Det er heldigt, at ingen af mine Stykker er trykte, og jeg skal vel vogte mig for at gjøre det endnu! —

Jeg har i Nürnberg kjøbt en glimrende Amati (Nicolaus), der meget ligner min lille Nicolaus Amati, som beror hos Davies i London; men denne er af meget stort Format med en klingende Tone, der bringer det til at løbe koldt gjennem En. Jeg er sikker paa, Vuillaume vil forundre sig meget over den, thi den er særdeles skjøn og overordentlig god. Jeg vil, at han skal sætte den istand efter min Methode. Kan den udholde Sammenligning med min store Guarnerius, saa er den værd den Pris, jeg har givet for den, 80 Louisdorer, hvilket er meget for en Amati af almindelig Størrelse; men det store Format forøger Prisen.

Intendanten i Stuttgart skylder mig endnu over 500 Gulden. Foruden de 80 Louisd'orer, som jeg gav for Amatien, har jeg 326 Napoleond'orer og 28 Louisd'orer. Tirsdag spiller jeg her, Torsdag og Fredag i Mainz, derfra gaar jeg til Carlsruhe og saa til Strassburg.

Sig mig, hvordan Du lever, og om Du er fuldkommen rask igjen, og hvordan vort Barn har det, omfavn det 1000 og atter 1000 Gange.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Oversat fra fransk.)

Mainz 13de December 1839.

Min kjære Veninde!

Jeg sender Dig kun nogle Linjer for at berolige Dig, thi jeg har saa meget at bestille, jeg maa strax reise til Mannheim, Speyer, Carlsruhe. I Speyer spiller jeg paa Søndag og i Carlsruhe Mandag, — derpaa til Paris. I tre Dage har jeg givet tre Koncerter: Mannheim, Heidelberg og Mainz.

Jeg har saamange Forretninger at tænke paa, at jeg hverken har Tid til at spise eller sove uden tilvogns, og Du véd, det hjælper ikke meget, naar man er træt og udmattet efter en Koncert. Om en Uge sees vi, min kjære Félicie! Tiden synes Dig maaske lang, men Du har dit lille Barn; — jeg har intet andet end Sorger, Ærgrelser og Intriguer. Men bryd Dig ikke derom; jeg befinder mig endnu ret vel, og jeg har Mod, og med det kommer man langt. Du skal faa Strassburger Posteier, som Du beder om. Mange Hilsener til Dufour og Familje. Omfavn vor lille for mig, kjære Félicie!

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Oversat fra fransk.)

Carlsruhe 18de December 1839.

Min kjære Félicie!

Jeg har givet to Koncerter her igaar og iforgaars, og jeg er meget fornøiet med Modtagelsen og Indtægten; jeg har faaet mere end 100 Louis for disse to Gange. Jeg reiser inat til Landau, hvor jeg giver Koncert imorgen, Torsdag. Jeg regner paa at ankomme til Paris ud paa Dagen, og jeg haaber at finde Dig og vort Barn friske. Lad det melde til Molinie og Delpech, for at Duponchel og Aguado kan være underrettede om min Ankomst. Jeg tror imidlertid ikke, at jeg reiser om Strassburg; thi, idet jeg reiser om Hanau, hvor jeg ikke har kunnet afslaa at spille, vil Strassburg være en Omvei, og da jeg tæller Timerne, til jeg kan omfavne Dig, tænker jeg ogsaa, at Du foretrækker mig for en Strassburger Postei. Men de er sikkert at faa i Paris; man betaler dem lidt dyrere, det er det hele.

Din af Hjertet

O. B. Bull.

Fra Roucher (berømt Violinist) til Bull.

Paris (antagelig Vinteren 1839—40).

Monsieur!

Ignorant votre adresse, et habitant hors Paris, j'y viens tout exprès à l'heure probable de la répétition de votre concert de demain, afin que l'on nous fasse passer cette lettre, attendant pour réponse chez le concièrge, que vous envoyez l'ordre de me faire monter, désirant autant vous connaître personnellement que vous entendre, et dès votre repetition (fut ce une honorable exception) pour jouir plus complètement de toutes les qualités que la renommée vous décerne.

Je croirais, Monsieur, vous manquer d'égard, si je me procurais un billet autrement que par Vous; entre talens distingués ces sortes d'honnêtetés sont reciproques. Si je ne mets pas mon adresse ici, c'est dans la crainte que nos 2 billets (pour moi et ma femme, harpiste et pianiste également de 1er rang Européen) n'arrivent trop tard par la poste; je désirai aussi, et dans votre intérêt même qu'ils soient de Balcon ou 1er rang des 1ieres galeries, places les plus ostensibles, afin de attribuer là plus convenablement à votre triomphe. Comme pour de Beriot et autres dignes! selon mon impartialité comme impressionable, chaleureuse et juste envers les célebrités ceux qui méritent, et à tous égards.

C'est ce que j'attends de vous, Monsieur, avec ma franchise coutumière; ayant admiré tous les grands violons dès Viotti! j'ai besoin de vous entendre pour me les représenter, perfectionner encore, s'il est possible ......

Je suis avec considération distinguable

(L'inventeur du tremolo et de tant d'autres actualités.)

Votre ancien

W. R. Roucher,

direct. de musique et Violon principal de plusieurs cours, membre d'academies etc.

A Monsieur Ole-Bull violiniste célèbre du XIXieme Siècle à Paris.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk).

London 17de Marts 1840.

Min kjære Félicie!

Igaar kom jeg godt og vel hertil. Idag underhandler jeg med Lumley, som repræsenterer Laporte,

der er reist til St. Petersburg, — antagelig for at engagere Taglioni; han kommer tilbage om nogle Dage.

Jeg kommer fra Hertugen af Devonshire, der modtog mig særdeles venligt; — han spurgte efter Dit Befindende; Coote ogsaa. Jeg har ladet min Reisevogn tilbage i Boulogne i Hotel du Nord.

Tusinde Kys til Dig og til vor lille!

Mange Hilsener til Dufours, Vuillaumes og til din Familje.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

London 28de Marts 1840.

Kjære Félicie!

Iaften er jeg kommet hjem fra en Forretningsreise til det nordlige England. Jeg har set Mr. Tryggarn Griffith. Hans Fader døde ikke længe efter min Afreise; han har giftet sig og har en liden Datter paa to Maaneder. Hans Søster er reist fra Corregluyd og lever for Øieblikket i Beaumarais. Familien Watson i Liverpool, som har været saa elskværdig mod mig, bor der ikke mere; kun den ældste Søn var der, og han fortalte mig, at hans Moder var død nogle Maaneder efter, at jeg havde forladt dem. Hans Fader var da flyttet til Hull. Dersom jeg kunde, vilde jeg reise hen og se til ham; maaske faar jeg et Engagement i denne By. Jeg har modtaget et Engagement til at spille i Manchester den 6te April for 30 Guineer. Jeg haaber at gjenvinde, hvad jeg i Vinter tabte i Paris; men jeg har en haard Plage i Hr. Morandi, som hele Tiden medens jeg har været borte, intet har gjort uden den Genistreg at forpligte mig til en Koncert med Laporte 6te April — samme Dag som jeg skal spille i Manchester! Ved min

Ankomst forklarede jeg ham Dumheden. Han er syg, siger han, og har maattet holde sig paa sit Værelse næsten helt siden sin Ankomst. Pierre er ogsaa syg; men jeg er Gudskelov frisk. Dette er ingen meget indbringende Tour; men det kan forandre sig fra den ene Dag til den anden, og kan ialfald ikke gaa værre end i Paris. Jeg trænger virkelig til at opreise mig en Smule ved at give gode Koncerter. Det er nedslaaende at se, at det kun er Kabale, som kan bringe Talentet til at gjøre Lykke. Nuvel, det er godt at vide det! — og være klar paa, at det kun er, naar man hyler med dem, at de tillader En at have Talent, det vil sige tilgive, at han har det. Jeg er ærgerlig over ikke at befinde mig i Paris ved Affæren med Birbe. Mine Fiender vil gjøre alt, hvad der staar i deres Magt, for at vende den til min Skade. Paris vil om faa Dage faa vide den skrækkelige Behandling, for hvilken Hr. Birbe har været Offer, — i Tilfælde af, at jeg vinder Processen. Dersom jeg taber, vil alle Aviser blot indtage Dommen! Se det er Retfærdighed! — Jeg tror virkelig, at, dersom jeg havde boet nogen Tid længere i Paris, vilde jeg være bleven gal, dum eller en Bedrager. Det er kun ved en af disse tre Egenskaber man kan reussere der.

Jeg beder Dig en anden Gang at skrive med bedre Blæk, da dit Brev er saa udvisket, at jeg kun med stor Møie kunde læse den sidste Side; jeg skal vise Dig det som et Kuriosum, naar jeg kommer tilbage.

Hvad det angaar, at Du bebreider mig, at jeg gik i Operaen sammen med Monsieur og Madame St. L..., da tilstaar jeg, at jeg har begaaet en stor Feil ved ikke først at spørge Dig!

Jeg haaber snart at kunne reise til Norge med min Søn, dersom jeg beholder ham ilive til den Tid. Gud holde sin Haand over ham, saa han maa leve; men jeg

frygter meget for ham, da Gaden er fugtig og kold uden Sol; men Du har villet være i Paris, og faar din Vilje!

Det er nu allerede Morgen, og jeg standser for at sove. Jeg trænger til det, da jeg er sørgmodig og bliver forfulgt fra alle Kanter. Det er Frugten af min Reise til Paris ivinter! Hvilket umaadeligt Pengetab for mig! Og nu, — istedetfor at begynde Arbeiderne paa Valestrand og ordne mine Familieanliggender — ser jeg mig nødt til at blive her og risikere at tabe endnu mere, blot for at gjenoprette min Svaghed: at have givet efter for det Lune af Dig, at jeg skulde spille i Paris. Omfavn den lille fra mig. Hilsener til Mr. og Madame Dufour fra din

Ole.

Klokken 5 om Aftenen.

Jeg har skaffet mig et næsten nyt Lokale til Koncerten sammen med Laporte den 10de. Jeg bor nu i 121 Great Portland Street. Lad ikke mit Brev oprive Dig og elsk mig altid!

Din Ole.

Jeg har idag havt en hed Samtale med Morandi. Han er en Intrigant — men jeg skal vide at behandle ham, som han fortjener! Jeg omfavner Dig saavelsom den lille. Mr. St. L ...., som i dette Øieblik er hos mig, sender sine Hilsener.

O.

Jeg skriver snart til Dig for at sige Dig, at jeg er færdig med Morandi; han har kun gjort mig Skade og udgivet mine Penge. Det er et underfundigt Menneske, — maaske noget endnu værre!

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

London 5te April 1840.

Min kjære Félicie!

Iaften reiser jeg med Jernbanen til Manchester. Naar jeg reiser Kl. 8½, kommer jeg did Kl. 7 imorgen tidlig. Kl. 11½ har jeg Prøve og Koncert om Aftenen. Iovermorgen vender jeg tilbage og haaber da at finde Brev fra Dig ved min Ankomst. Den almindelige Mening er, at jeg iaar vil tjene Penge. Jeg tænker at gjøre noget heldigt ved at bestemme mine Priser til 15 Guineer for Soiréer og 10 Guineer for Artisterne. Paa den Maade vil Artisterne finde sin Regning ved at engagere mig, og jo mere jeg spiller, desmere vil mit Navn komme i Omløb blandt Publikum, og, som Du véd: «Mange Bække smaa gjør en stor Aa». Naar man en Gang har faaet Fodfæste i den offentlige Mening, bæres man frem af den. Men jeg er altid trist og trænger til at leve nogen Tid fjernet fra Kabalen for at komme mig igjen. — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Du fortæller mig ei, om Du har talt med Madame Villeminot om dine Affærer; det synes mig at være paatide at tale derom nu, medens I staa paa saa god Fod med hinanden. Det er ialfald bedre at kjende Sagen, som den er, end at nære et falskt Haab. Sig mig under alle Omstændigheder, om Du synes det er klogt at berøre det Spørgsmaal.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Lev vel. Tusind Kys til Dig og til vort Barn og mine Hilsener til Familjen!

Din Ole.

Dersom Barnet har ondt for Tænder, maa Du lade ham lanceres; det vil sige skjære et Hul, som letter Tandens Gjennembryden.

Fru Bjørnstjerne har givet mig et fortræffeligt Middel mod Tandpine, jeg skal kjøbe Medicinen og sende Dig den.

Tusinde Kys fra
Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

London 9de April 1840.

Min kjære Félicie!

Min Koncert vil finde Sted 29de denne Maaned. Rubini, Lablache, Coletti, Mademoiselle E. Grisi, Madame Persiani skulle assistere; jeg har meget at gjøre.

Jeg kommer fra Prøven paa «Lucia di Lamermoor» og har netop hørt Rubini, — hvilken Sangens Gud! Han har lovet at besøge mig i Norge, da han nu fast har besluttet at forlade Scenen for at gjøre Kunstreiser.

Jeg har laant St. L . . . . Lst. 5 mod hans Modtagelsesbevis; det er en Dumhed, som jeg ikke mere skal begaa. Han vil betale mig tilbage; men i modsat Fald! — ak da er det ikke første Gang, at jeg bliver betalt med Løfter.

Adieu, tusinde Kys til den lille og til Dig fra din
Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 11te April 1840.

Min kjære Ole!

I dette Øieblik modtager jeg dit Brev. Vor lille Gut er frisk som en Fisk, meget munter og intelligent.

Der er intet usædvanligt paafærde, og jeg er hellerikke syg. Forleden Tirsdag var jeg med Vuillaume paa Haumanns Koncert i Salle Hertz, som jeg finder henrivende, men for liden for Dig; thi man kan ei have noget Orchester der; — jeg finder, at Haumann spiller som alle Parises berømte Violinister, — den ene ligesaa kjedeligt som den anden.

Igaar saa jeg Hr. Perret, han, som er hos Herbert; han fortalte os de Rygter, han havde hørt angaaende Dig: at Du skulde have givet en Koncert — den 6te, tror jeg — Salen var overfyldt, men da Publikum maatte vente og ikke saa Dig komme frem, vilde de dræbe Direktøren og brænde op Salen! — saa stor var Skuffelsen. Sig mig, om noget af dette er sandt? — det vilde ikke været nogen uheldig Historie for dit Navn. Fortæl mig, om Du er tilfreds med Pierre, og om han fremdeles opfører sig godt. Villeminots er altid meget venlige mod mig; Bedstemoder har foræret vort lille Barn en meget smuk Couvert af Sølv. Jeg har været der til Middag to Gange, siden Du reiste. Vi maa tage dem, som de ere. — — — — — — —

Bland Dig endelig ikke i St. L . . .s Affærer, min kjære Ole, det er mit Raad til Dig. Adieu — jeg omfavner Dig ømt.

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

London 14de April 840.

Min kjære Félicie!

Vær uden Bekymring for Affæren Morandi. Den er nu uden Betydning, da jeg har givet gode og gyldige Grunde nok til at retfærdiggjøre min Fremgangs-

maade mod ham. Desuden kjender man ham allerede. Han har gjort alt muligt for at sætte Artisterne i Bevægelse mod mig; men det har sletikke lykkedes ham. Jeg er meget glad over, at baade Du og Barnet befinde Eder vel. Dersom jeg havde et Øieblik tilovers, kom jeg, om det kun var for at tilbringe én Dag med Dig; men — mine Plakater er alt ude med Navnene paa de Kunstnere, som skulle bistaa mig. Grisi og Persiani skulle synge en Duet, og Rubini, Lablache, Coletti, Ernesta Grisi og Mdslle. Østergaard synge.

Jeg har annonceret: 1) mine tre Stykker af Concerto, 2) Nordmandens Hjemlængsel, Fantasi, 3) Variazioni di bravura.

Imorgen tilskriver jeg Dig mere detailleret — for Øieblikket omfavner jeg Dig tusinde Gange saavelsom vort Barn.

Din
Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 14de April 1840.

Min kjære Ole!

Dit Brev bedrøver mig meget. Hvorledes? — jeg sender Dig Indholdet af Morandis Brev confidentielt, og Du afslører det for Hr. St. L... — jeg forstaar Dig ikke! Dette Brev var skrevet til Hr. Dufour af Morandi for at bilægge Sagerne, og da Dufour er vor Ven, gav han det til mig; — men Fremmede har intet dermed at bestille. Dufour har igjen affordret mig Brevet, og jeg har givet ham det. Du har begaaet en stor Dumhed ved at have betroet Dig til denne St. L..., og jeg raader Dig til at tage Dig iagt for denne Mand. Bland Dig ikke ind i hans Affærer og lad ham ikke

blande sig ind i Dine. Bliver Du bestandig den samme! Vil Du da altid have saadanne Snyltegjæster til Venner; thi hvad er denne St. L...? — et utaaleligt Menneske, som vil tære paa Dig, en stor Dompap, som ikke duer til noget, og som dertil hindrer Dig i at komponere og udføre Dine Forretninger. Og saa laaner Du ham Penge! Har Du da formange? — Ole, jeg beder Dig, hør dog paa mig, naar jeg har Ret, — søg gode Bekjendtskaber, der er Dig værdige, og tag Dig især iagt for denne Mand, for denne St. L... Affæren Morandi kommer slet ikke ham ved, han maa ikke blande sig ind i den; den vedrører kun Dig og Morandi. —

Igaar kom Madame San' Félice til Mr. Dufour og gjorde ham Bebreidelser, fordi hun troede, at han havde tilsendt Dig Morandis Brev, og deri havde hun Ret. Mr. Dufour svarede hende, at Morandi var ham ubekjendt, og at han ikke kunde blande sig ind i dette; men da vi var hans Venner, havde han meddelt mig Brevets Indhold, for at jeg skulde tale til Dig derom. Jeg formoder ialfald, det var Madame San Félice; hun gav ikke op sit Navn.

Dette siger jeg til Dig, ikke til St. L... eller Hustru, hører Du? Du har begaaet det største Feilgreb ved at tale derom til denne Mand!

Hvorfor finder din Koncert i London Sted saa sent? Gaar Du til Hertugen af Devonshire? Lad mig vide, om Du har skrevet din Koncert; Du burde fuldende den og heller være lidt i Ro end være med saadanne Mennesker som disse St. L...

Jeg er syg, bekymret; igaar havde jeg Feber. Vor lille Engel befinder sig altid meget vel, Gud ske Tak; han er meget underholdende. Dersom Du saa ham, vilde Du ikke kjende ham igjen, saameget har han forandret sig til sin Fordel; han har endnu ingen Tænder. Familjen Dufour sender Dig venskabelige

Hilsener, og jeg omfavner Dig ømt. Fat Mod, min kjære Ole! vær mere forsigtig; behold dine Affærer for Dig selv og for mig og ikke for Fremmede, som tager Dine Penge og bagefter gjør Nar ad Dig.

Félicie Bull.

Svar mig strax og vær ikke vred.

Fra Bull til hans Hustru.

(Oversat fra fransk.)

London 16 April 1840.

Min kjære Félicie!

Bebreidelser og altid Bebreidelser fra din Side i Anledning af alt, hvad jeg gjør! — ligesaa godt intet gjøre og se, hvordan det da vilde gaa med os!... Efter din og Hr. Dufours Opfatning har jeg havt Uret i at divulgere (det er Ordet), at Hr. Morandi ikke har undseet sig for at skrive Løgne om mig til en af mine Venner forat nedsætte mig i hans Øine. Skal jeg da taale alt uden at beklage mig, og stiltiende bifalde Bagvaskelsen? — thi at tie er at samtykke. Du tror, jeg har Uret, og at ville overbevise Dig om det modsatte er formeget forlangt af mig. Jeg haaber engang at finde en mildere Dommer end Dig, min kjære Félicie!...

Jeg maa nu tilskrive Dig noget, som jeg ei gjerne vilde meddele, men som jeg dog tror bedst at sige Dig for at berolige mig selv for Øieblikket. Igaar morges, idet jeg modtog Dit Brev, blev jeg meget sørgmodig; jeg læste det med Opmærksomhed for at sætte mig ind i dine Argumenter. Da jeg begyndte paa Brevet, blev jeg afbrudt af Forretninger og af Folk, indtil det blev for sent at svare Dig. Inat blev jeg vækket af et Stik i Hjertet, efterfulgt af Blodstyrtning igjennem Munden. Blodet var ganske sort, og

det er kanske godt, det kom ud. Imidlertid er jeg svag idag. Jeg har holdt Sengen til Middagstider; jeg har følt ligesom Naalestik omkring Hjertet hele Dagen og i dette Øieblik ogsaa; jeg vil ikke raadspørge Lægerne, fordi de altid maa have Blod, og jeg vil ikke lade mig aarelade.

Sidste Tirsdag var jeg i en musikalsk Soirée hos en af Kunstnerne fra den italienske Opera; jeg spillede en Fantasi for Violin alene; kanske den Vægt, jeg lagde paa Udførelsen af den, har overanstrengt mig. Siden har jeg ei befundet mig saa vel som før. Mange Hilsener til Dufours og tusinde Kys til Dig og vort Barn.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 21de April 1840.

Min kjære Ole!

Dit Brev har bedrøvet mig meget. Du er bleven vred over, hvad jeg har skrevet til Dig, og Du har havt Uret; thi jeg gjorde det ikke i nogen slet Hensigt; jeg vilde kun advare Dig om at tage Dig iagt for denne St. L... og hverken skjænke ham Din Tillid eller Dine Penge. Det er alt. Jeg giver ikke Morandi Ret; jeg vilde blot ønske, Du var ham kvit; fortæl mig dog, hvordan Du har det med ham.

Jeg længes meget efter at vide, hvordan Du har det. Du siger, at Du tror Du har havt Blodstyrtning; men jeg haaber, Du tager feil; — hvis det havde været Tilfælde, maatte Du have ladet Dig aarelade. Det kommer af Sorg og Overanstrengelse. Skriv mig

til, om Du endnu er syg, og dersom Du ønsker min Nærværelse, vil jeg med Glæde komme til Dig!

Vor lille Engel befinder sig meget vel, han bliver sex Maaneder paa den Dag, Du holder din Koncert. Jeg bor fremdeles hos Madame Dufour, men flytter antagelig denne Uge; min lille Leilighed er meget pen. Fortæl mig dog, om Du er tilfreds med Pierre?

Vi har allerede i længere Tid havt et glimrende Veir, er det samme Tilfældet i London?

Her er det meget varmt, for varmt for Aarstiden; den Lille spadserer hver Dag og holder meget af at gaa ud.

Jeg anbefaler Dig, min kjære Ole, at bade meget; det vil være godt for Dig. Forleden Dag saa jeg Hr. Egeberg paa Boulevarderne; det lader til, at han bliver længe i Paris. —

Har Du truffet paa Nordmænd i London? Familjen Dufour saavelsom Bouyons og Villeminots sender Dig mange Hilsener, og jeg omfavner Dig hjerteligt og beder Dig om at svare mig snarest muligt.

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

London 30te April 1840.

Min kjære Félicie!

Igaar fandt min Koncert Sted; den norske Fantasi gjorde mest Virkning. Imorgen skal jeg spille i en Koncert for en arm Djævel.

Jeg har ikke havt et eneste privat Engagement. Hertugen er kommen tilbage fra Paris paa Grund af en Slægtnings Død; han er meget bedrøvet, han skal ikke opholde sig i London. Jeg hører intet mere fra Mo-

randi, — saameget bedre. Jeg har Feber; jeg har løbet om hele Dagen uden Resultat; det er til at fortvivle over; man maa desuagtet være fornøiet.

Dersom jeg var alene, havde jeg allerede afsluttet min Tilværelse; thi den er uudholdelig. Men jeg faar søge Roligheden i mine Fjelde; min Violin faar tjene mig til Selskab; — jeg haaber, den ikke vil svigte mig. Tiden haster for Posten. Tusinde Kys til vor lille Engel fra

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

London 1ste Mai 1840.

Min kjære Félicie!

Jeg beder Dig om Tilgivelse for at have forvoldt Dig Sorg. Jeg ser vel, at jeg ei kan gjøre Dig saa lykkelig, som jeg af min hele Sjæl gjerne vilde. Grunden, hvorfor jeg ei vilde, Du skulde komme til mig, var, at jeg vilde forskaane Dig for at se min *pénible situation*. Jeg er legemlig og aandelig syg, og i mine Kvaler véd jeg ikke, hos hvem jeg skal søge Trøst eller Tilflugt. Føler Du da ikke, hvor stor Selvfornægtelse det har kostet mig at skrive det Brev; jeg var mere død end levende. Men jeg kan ikke mere græde, — jeg er for nedtrykt og bekymret — Gud komme mig til Hjælp! — Græd ei, kjære Félicie! — jeg skal ved min Ømhed søge at belønne Dig for dine Lidelser. Du véd ei, hvilken Virkning det har paa mig, naar Du lader mig skimte, at Du holder varmt af mig!

Men dine kolde Udtryk isner min Sjæl og indgyder mig Skræk; det er, som hele Helvede styrtede over mig for at sønderrive mig. Og da er jeg mig

ikke længer selv mægtig. Du véd, at jeg ikke er et koldt Menneske; men jeg skammer mig ved ikke at være det. Jeg tilstaar det for Dig og endnu mere, at det er en falsk Undseelse. Men tænk saa over, hvormange Gange jeg er bleven ført bag Lyset — bedraget i denne Verden —, og ved at vise mig, som jeg er, frygter jeg for at blive latterliggjort. Der er min uafladelige Kamp. Du beder mig om at besøge Dig i Paris. O! dersom jeg kunde, reiste jeg strax. Men muligens kan jeg komme; Sæsonen er endnu ikke begyndt. Dersom jeg blot ikke havde Spørgsmaalene med Morandi, Marsch og Berry at afslutte! Morandi har stevnet mig idag; jeg gik med Hr. Fontaine til en fortræffelig Advokat for Berry-Affæren. Morandi vil intet kunne gjøre mig; han søger efter bedste Evne at trætte mig og gjøre mig bange. Lumleys Advokat vil uden tvivl ordne Sagen; imorgen skal jeg fortælle Dig mere derom. Det synes, som «Morning Post» for idag er meget gunstig stemt for mig. Jeg spiller idag i en Matinée for en Hr. Blewitt og kommer formodentlig først hjem efter Kl. 5 i Eftermiddag; thi der er 24 Numre, som skal udføres; det vil da være for sent at skrive til Dig.

Jeg beder Dig endnu engang om Forladelse for at have bedrøvet Dig; jeg elsker Dig og Barnet af min ganske Sjæl!

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

London 5te Mai 1840.

Min kjære Félicie!

Nu har jeg gjort op Regningen efter min Koncert. Jeg taber Lst. 5 omtrent. Det er opmuntrende, —

ikke sandt? Jeg begynder ogsaa at tro paa en Fatalitet.

Intet lykkes mig nu. Og dog spiller jeg ikke mindre godt end for fire Aar siden!

Sæsonen er endnu ikke begyndt, siger man. Jeg har ikke et eneste Engagement, uagtet Bladene begynder at lade Basunerne lyde til min Fordel. Man faar haabe.

Jeg skal spille paa Benedicts Koncert med Madame Dulcken og Hr. Folz, Fløitenisten; maaske faar jeg andre Engagements. Disse Dage har jeg været saa syg af Sorg, at Hr. Fontaine overtalte mig til at raadspørge en Læge. Efter at have undersøgt mig overalt, sagde han, at han aldrig nogensinde havde truffet paa en saadan Muskelstyrke! — — — men, at jeg maatte være af en overordentlig Sensibilitet. Han gav mig nogle Anordninger etc. og kommer igjen imorgen tidlig for at se til mig. Jeg skal meddele Dig alt, naar vi atter træffes. Endnu en ubehagelig Ting; Advokaten, der i sin Tid forsvarede mig mod Clerville, har forlangt Lst. 23; jeg har været nødt til at give ham dem.

Adieu, min kjære Félicie; maaske skulde jeg ei have sagt Dig dette; men jeg maa udøse mit Hjerte for Dig!

Elsk mig, omfavn vor lille Engel og skriv mig nogle trøstende Ord.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

London 9de Mai 1840.

Min kjære Félicie!

Jeg har været meget ængstelig for Dig, da jeg ikke fik Brev. Jeg er saa lykkelig over, at Du altid

elsker mig og glæder Dig til at se mig igjen. Jeg — jeg tænker altid paa Dig, og vor Adskillelse synes mig saa lang; men jeg vover ei bede Dig om at komme og dele mine Sorger, Bekymringer og Gjenvordigheder. Det nager mig endnu mere, naar jeg ser Dig lide for min Skyld. Denne Sæson er meget daarlig for alle; næsten ingen Invitationer. Senere vil det kanske faa et andet Udseende. Igaar modtog jeg to Indbydelser til Levy og Frues Koncert, den de giver i en Forening, som jeg for Øieblikket har glemt Navnet paa.

Netop modtaget Busterne; jeg har endnu ikke aabnet Kassen, men haaber, de er vel bevarede. Iaften skal jeg have Quartett hos mig.

Paa Grund af Grevinden af Burlingtons Død og Lord William Russels Mord har mange ikke kunnet give Soiréer. Saaledes kan alt forandres fra det ene Øieblik til det andet. Liszt spillede igaar for første Gang i Monsieur Parrys og Mrs. Toulmins Koncert; han skal have gjort stor Lykke; jeg har endnu ikke hørt ham.

Jeg har siden min Tilbagekomst fra Tyskland lidt meget store Tab. Du ser, at min Forudfølelse ei har bedraget mig. Jeg er saa bedrøvet, naar jeg tænker paa, at vi under alle disse Modgange ovenikjøbet har lidt begge to ved at være adskilte — og dog har jeg gjort alt, hvad der afhang af mig for at tjene Penge, og . . . . . jeg har tabt! Vi kunde istedetfor havt den Glæde at have tilbragt Tiden sammen i Ro og Mag i Norge paa Landet.

Elsk mig, Félicie, elsk mig altid, jeg omfavner Dig og vor lille Engel med den varmeste og ømmeste Kjærlighed! Svar mig endelig og sig mig, hvad Du vil gjøre, og hvad Du tror er bedst for os. Dersom vi kunde sende vor Reisevogn fra Paris til Havre og fra Havre til Kristiansand eller Kristiania og selv gaa

fra Hull med Dampskibet til Kristiansand eller reise over Tyskland og give Koncerter, da maatte jeg komme indom Paris i Begyndelsen af næste Maaned. Jeg er nødt til at slutte, for at Brevet skal komme afsted idag; svar mig, min kjære Félicie, og hils vore Venner.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 13de Mai 1840.

Min kjære Ven!

Jeg har netop i dette Øieblik modtaget dit Brev. Jeg tilstaar, jeg var meget urolig; jeg frygtede, Du var syg.

Jeg ser, Du er meget ulykkelig og har mange Ærgrelser, men fat Mod, min kjære Ven! Hav Taalmodighed, Tiderne vil forandres til det bedre. Med dit sublime Talent vil Du komme frem og tjene Penge; men man maa tage Verden, som den er, med alle sine Intriguer. Bagefter, naar Du ikke mere har Brug for den, kan Du fornøie Dig med at ræsonnere over den.

Du siger, at Du ei tør bede mig komme til Dig; men netop, fordi Du er ulykkelig, burde jeg være ved din Side, saa kunde jeg idetmindste trøste Dig; men en anden Tanke afholder mig fra at komme, — vi har saa lidt Penge. Og jeg, som gjorde Regning paa en god Koncert for Dig! Nu skal Du høre, hvad jeg da tænkte at gjøre, og saa maa Du sige mig, om Du bifalder det. Jeg vilde have reist alene og anbetroet vor lille Engel til Madame Dufour og Miette, som elsker ham og pleier ham meget godt. Jeg var da blevet hos Dig en 14 Dages Tid, og Du havde fulgt mig hjem, dersom Du havde villet, og seet den Lille. Men nu

siger Du, at Du kommer hjem i Begyndelsen af næste Maaned; — Fornuften siger mig, at jeg bør forblive hjemme, men Kjærligheden det modsatte.

Nu vel, min Ole! — det staar til Dig at bestemme, tænk over og sig mig din oprigtige Mening. O, jeg skjalv, da jeg aabnede dit Brev; jeg haabede, at Du bad mig om at komme, og dog vovede jeg ei at tro derpaa. Der var ingen i Boulogne til at forsvare din Sag; — jeg havde varskoet Dig om at reise did; men det var forresten ikke saa nødvendigt, at Du var der. Om nogle Dage vil vi faa vide, hvem der har tabt den. Jeg er meget bange for, at det er Dig. Mr. Dufour tror, at Omkostningerne vil beløbe sig til 40 francs. —

Mange Kys fra mig; naar skal jeg kunne give Dig dem i Virkeligheden! Jeg venter Svar Søndag eller senest Mandag. Adieu, min Ole.

Félicie Bull.

Fra Bull til Fru Bull.

(Overs. fra fransk.)

London 15de Mai 1840.

Min kjære Félicie!

Dit sidste Brev har skjænket mig et Øieblik af Henrykkelse, men ogsaa af Vemod over ikke at have Dig i min Nærhed for at kunne sige Dig, hvor meget jeg elsker Dig, og hvor stolt jeg er af at tilhøre Dig! Jeg haaber, at Du ei længer tvivler om, at jeg helt og holdent tilhører Dig. I mit Liv som Kunstner har Du været mit Ideal, til hvem jeg har henvendt mine Klager, meddelt mine Glæder, fremstammet kjærlighedsfulde Ord; jeg har, saa at sige, trængt ind i Din Sjæl for at udgjøre ét med Dig. Jeg har gjort Dig Bebreidelser som til ingen anden uden til mit eget jeg; derved har jeg ogsaa udmærket Dig fremfor alle andreMennesker, — har jeg handlet galt? Hvis

saa, har jeg gjort Uret i at elske Dig. Men Du vil nok vogte Dig for at anklage mig; thi Du har gjort det samme mod mig, og vi har gjort vel begge to. Ikke sandt? I Virkeligheden er vi to Brushoveder — saadanne, som kun den mest exalterede og hengivne Kjærlighed kan skabe. Jeg har været meget farligere syg, end jeg har villet fortælle Dig. Jeg sukkede efter Dig Dag og Nat, og jeg skammede mig for at tilstaa for Dig det, som jeg ansaa for Karaktersvaghed; — nu kan jeg ikke længer modstaa, kom, kom, vi skal trøste hinanden fór Adskillelsens Tid! Men kom snart, meget snart, hører Du? thi nu, da jeg véd, at Du kommer, har jeg en stærkere Feber. Jeg var syg hele den sidste Nat; jeg vilde ikke vække nogen; men Pierre troede imorges, at jeg skulde dø strax.

Jeg har ikke talt til Dig om Liszt, med hvem jeg i Løbet af faa Dage har knyttet et ganske overordentligt Venskabsbaand. Vi har spillet sammen og er begge blevet grebne af Beundring og Sympathi for hinanden. Du skal gjøre hans Bekjendtskab.

Battas er her, lidt forfængelige, men forresten snille Mennesker, tror jeg.

Bed Vuillaume om nogle Violinstole og om Træ til Stillepinder; gjør det endelig. Omfavn vor lille Engel.

Altid din

Ole.

Fra Franz Liszt til Ole Bull.

Udateret — antagelig fra London Mai 1840.

Cher Ole!

Le Duc de Beaufort m'a chargé de vous prier de passer la soirée chez lui aujourd'hui.

Votre Violon étant chez moi voulez-vous me faire le plaisir de venir me prendre à 10 heure précise — Nous ferons ainsi la route ensemble de Marlborough street à Beaufort house.

Tout à vous d'amitié

F. Liszt.

Fra Fru Bull til Bull.

(Oversat fra fransk.)

Paris 19de Mai 1840.

Min kjære Ole!

Dit Brev har fyldt mig med Glæde — endelig skal vi da sees igjen! Jeg kan ei reise før Søndag Kl. 6 om Eftermiddagen. Mandag Kl. 4 kommer jeg til Boulogne, og Tirsdag Kl. 6 om Morgenen reiser jeg derfra til London. Jeg bønfalder Dig om at komme til Havnen for at hente mig, det vil gjøre mig saa godt at finde Dig vèd Ankomsten. Du vil være der, ikke sandt? Jeg er saa glad, at jeg ei kan sove, og snart vil jeg være i dine Arme.

Jeg er saa bekymret for din Sundhed; men jeg haaber, at Du befinder Dig bedre. Vort charmante lille Barn lever meget vel — det er saa smukt; dersom Du saa ham, vilde Du ei kjende ham igjen.

Familjen Dufour sender Dig mange Hilsener, og jeg — jeg omfavner Dig med hele min Sjæl.

Din

Paa Gjensyn! Félicie.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

London 5te Juli 1840.

Min kjære Félicie!

Du er uden Tvil forundret over, at jeg endnu ikke kommer. Men at begive sig tilbage til Paris med saa

faa Penge i Lommen var ufornuftigt; — jeg har derfor taget den Beslutning at gaa til Baden over Antwerpen. Det er efter Liszts Forslag, og reiser vi imorgen Middag. Jeg maa absolut give Koncerter, saa fattig er jeg for Øieblikket! Mademoiselle Levy har ikke betalt og Stocking blot Lst. 3. — Dette er megen Anstrengelse for intet. Jeg har en meget stærk Hoste, der hindrer mig i at sove; jeg har næsten ikke lukket et Øie siden din Afreise, saa jeg er meget træt og nedslaaet.

Vor lille befinder sig vel, ikke sandt? Du maa sende mig Brev til Baden, hører Du? Gud véd, naar jeg faar se Dig og vort Barn igjen — — — Hvilken Ulykke, at jeg kom til Paris ivinter og tabte saa mange Penge, 17,000 Francs Underbalance siden forrige Aar! — Men det værste af alt er, at jeg er modløs og syg, — jeg plager mig selv og andre med mig, — jeg lader mig plyndre uden at tage Forholdsregler mod det. Jeg er da nu som altid omvankende og landflygtig! Alt det, jeg tjener, kastes saa at sige ud af Vinduet. Og dette vil altid vedvare, dersom jeg ikke styrer Tingene paa en anden Maade. Oh, Paris, Paris, — Du har været mig meget dyr, — og Du undrer Dig over, at jeg ikke elsker det!!!

Du maa sige mig, om Du trænger til Penge, saa skal jeg sende Dig; thi jeg vil paa ingen Maade, at Du eller Barnet skal mangle. Hils alle og kys vor lille fra mig.

Af hele min Sjæl

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Brüssel 7de Juli 1840.

Min kjære Félicie!

Her er jeg siden igaaraftes og reiser i dette Øieblik til Mannheim og Baden, hvor jeg haaber at finde et

Brev fra Dig. Ah! min kjære Veninde, hvor trist og nedslaaet jeg er; mit Liv henløber saa at sige i bittre regrets — — — uden Trøst eller Venner, miskjendt og forraadt henkastes jeg fra den ene Omvexling til den anden. — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg har ikke noget videre fornøieligt at fortælle Dig; jeg har netop gjort Fetis og de Beriot en Visit sammen med Liszt. Jeg reiser sammen med Hermann og Henri Hertz. Liszt bliver her til imorgen.

Jeg er hvert Øieblik fristet til at reise til Paris; men Fornuften holder mig tilbage. Hilsener til alle og Kys til Dig og vor Skat.

Din
Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 9de Juli 1840.

Min kjære Ole!

Ak! min stakkels Ole, nu er vi da atter skilt ad for længere Tid. Det er meget trist for mig; thi jeg er ikke lykkelig uden Dig; det blir et Skaar i min hele Tilværelse, og uden Barnet vilde jeg ei længere kunne leve. Jeg har Øieblikke af frygtelig Sorg; men jeg faar have Taalmodighed og Mod; det vil vel ikke altid blive som nu. Min gode Ole, spil ikke (Hazard) i Baden! — jeg bønfalder Dig derom. Du véd, at Du har lovet mig det, glem ikke, at Du tabte 2,000 francs ifjor! — Maaske havde Du gjort bedre i at reise til Badet i Ems; — Keiserinden af Rusland og en stor Del af den russiske Adel er der, tænk over det. Jeg takker Dig, min kjære Ven, for dit Tilbud om Penge; men jeg behøver dem endnu ikke. Forsøg dog paa at faa, hvad Du endnu har tilgode i Stuttgart; det er da altid 1,000 fr.

Familjen Dufour sender Dig mange Hilsener. De ar her i dette Øieblik for at lykønske mig i Anledning f min Navnedag. Min Bedstemoder Villeminot er meget yg. Skriv mig ofte til, min høit elskede! — det vil ære mig en Trøst. Jeg glæder mig saa til at se Dig ammen med vor lille vakkre Gut; — men Livet er kun n lang Skuffelse!

Adieu, min kjære Ole, jeg omfavner Dig tusinde ange kjærligst

Félicie Bull.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Paris 15de Juli 1840.

Min kjære Ole!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg er glad over at høre, at Du har Haab om at give to gode Koncerter i Mannheim, min stakkels Ole! Hvor Du arbeider og har Mod; men Du elsker os, Barnet og mig. Det er henrivende vort lille Barn; han er munter han — han er endnu saa lykkelig! Han er deilig som en smuk Foraarsdag og er saa frisk og stærk. Hvad mig angaar kan jeg ei sige det samme; jeg var nødt til at tage en Vogn for at komme hjem fra Vuillaume, i den Grad var jeg lidende. — — — — — —

Min Gud, naar ville vi kunne sees igjen! O nei! — dette er ikke at leve — at være skilt fra Dig. Jeg er saa trist, men jeg maa blive her for Barnets Skyld.

Adieu, min Ole, som jeg elsker og omfavner. Jeg har tænkt paa, hvad Du har sagt mig. Skriv mig ofte til.

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Mannheim 19de Juli 1840, Klokken 8 Aften.

Min kjære Félicie!

Jeg kommer fra Prøve og giver mig strax til at tale med Dig, min gode Félicie. Det er min Glæde at forestille mig, at Du hører, hvad jeg siger, og saa giver jeg mig det Svar, jeg vil have af Dig; — da min længtende Fantasi foraarsager mig Kvaler, maa den ogsaa helbrede dem, om kun for et Øieblik.

Saa tænker jeg undertiden, — hvorfor beder jeg ikke min Félicie komme og bo her et Sted i Tydskland, som ikke er saa fjernt fra mig som Paris, og øieblikkelig vil jeg sætte mig til at skrive: «Kom, min høit Elskede!» og saa — selv før jeg har dyppet Pennen, — spørger jeg mig: «. . . men, om hun kommer, kan Du da blive hos hende uden at reise om, eller vil hun være der, hvor jeg ønsker?» Ak nei! vore Vaner er saa forskjellige; Du kunde ei finde Dig deri; de er mægtigere end din Kjærlighed til mig, stærkere end dit eget Jeg, — jeg ser det og er langt fra at bebreide Dig det. Kun er det beklageligt, at tvende Væsener, som holde saa af hinanden, som vi gjør, ikke kan faa være sammen!

Naar jeg tænker paa, at min lille Gut endnu ikke er døbt, at jeg ikke har kunnet reise med ham til Norge og besøge min Familje og Venner, ordne mine Affærer og forberede mine Kompositioner til Ruslandsreisen til Vinteren, og at jeg har begaaet saa mange Feilgreb og Dumheder, — da griber Fortvivlelsen mig, og jeg føler næsten ikke Kraft til at leve!!!

Ved min Koncert i Mannheim har jeg gjort en anden Indledning til mine Bravourvariationer, som jeg tror, Du vil like bedre end den første. Du holdt meget af den og jeg ogsaa; men den gav ingensomhelst Forud-

nelse om det Thema, som skulde komme, medens denne r grundlagt paa selve Themaet. Ariosoen og Finalen ıar nu et helt andet Udseende, jeg troer næsten, at ɛg foretrækker den for min Polacca guerriera. — — ɹiszt, der ganske alene kom og overraskede mig paa len Dag, jeg gav min Koncert i Mannheim, var for·ɪauset og sagde mig, at det visselig var en af mine ɪedste Kompositioner. Men jeg har endnu ikke fuldført len; — ak! jeg har saa meget at gjøre og at arbeide or at naa at blive en stor Kunstner, og jeg har gjort ıaa lidet hidindtil. Ikke sandt, Du vil blive glad, naar Du hører, at jeg har gjort noget smukt, tænkende paa Dig? Tusinde Kys til Dig og Barnet.

Din Ole.

Sig mig, om Du vil komme til Baden eller et andet Sted, hvor jeg kunde se Dig.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Baden 27de Juli 1840.

Min kjære Félicie!

Jeg har modtaget dit Brev af 15de, og det var med megen Bedrøvelse jeg saa, at Du led af Krampe. Jeg ser ogsaa, at Du sørger over ei at kunne være med mig, og jeg forsikkrer Dig, at dersom jeg nu havde de nødvendige Penge dertil, reiste jeg til Dig; thi jeg er meget lidende. Jeg holdt Sengen næsten hele Dagen igaar, — jeg ærgrede mig i den Grad, at jeg fik Hovedpine og ondt for Brystet. Om Aftenen stod jeg op og spillede mig varm. Idag er jeg tung; — jeg har en stærk Hovedpine. Mine Strenge holde ikke; Vuillaume maa sende mig Kvinter, — han véd selv hvilken Tykkelse. Jeg er glad over, at vor kjære lille Gut er frisk, omfavn ham godt for mig. Torsdag giver jeg Koncert

her; jeg véd ikke, om det bliver i den store eller den lille Sal; thi jeg ønsker at give to. Jeg er saa plaget, at jeg ikke mere véd, hvad jeg skriver; jeg vilde saa gjerne se Dig, at jeg ikke har nogen anden Tanke! men den kan jeg gjentage for Dig i det uendelige; Dersom jeg i dette Øieblik havde Penge at sende Dig, vilde jeg bede Dig om at komme med Bibi og alt vort Tøi; thi dersom Du ikke ønsker at blive i Paris hele Vinteren, maa Du komme til Tydskland, og det vilde da spare mig Reisen til Paris. Men hertil maatte der først omtrent 500 fr. for Vognen, 500 fr. for Reisen og 500 fr. til diverse Ting. Jeg maa se til at tjene denne Sum, saa snart som muligt, og sende Dig den. Saa maa jeg endnu sende Costa henved Lst. 60 for Orkestret i London; Lst. 20 til Fontaine, det er 2,000 francs samt de 1,500 francs, som jeg maa sende Dig, — der har vi 3,500 francs!!! og det for lutter Extraudgifter, det er til at blive afsindig over. — — — — — — — —

Jeg modtager i dette Øieblik dit Brev af 24de — Du er endnu lidende, hvilket bedrøver mig meget. Affæren Birbe er endnu ikke betalt, jeg er lei derover. Det anede mig nok, at Du ei havde flere Penge. Selv har jeg lidet, ja meget lidet; men jeg sender Dig, hvad jeg har. Dog det er ikke nok. Hvad skal jeg gjøre? Hvad skal jeg gjøre! Gaa til Vuillaume, han vil give Dig de nødvendige Penge, betal strax Affæren Birbe, og saa synes det mig, at man skulde reklamere Vognen i Boulogne.

Min Kjære, naar jeg tænker paa det, jeg har lidt i Paris, vil jeg ikke se det igjen; nei, jeg kan det ikke! Nei, jeg vil ikke gjense det, det er mig en skrækkelig Pest! Og naar jeg tænker paa, at Du elsker det lige saa stærkt, som jeg hader det, er jeg nærved at afsky Dig. — Thi det har ikke alene kostet mig meget, men det har ogsaa skadet mit Navn, taget min Tid og Hel-

bred. Og Du elsker det, og — dersom jeg blev myrdet der, vilde Du dog elske det! — Nuvel, bliv der, opdrag Barnet som Pariser, lad ham lære at le ad sin stakkels Faders Ulykke . . . . Jeg er fortvivlet og syg i dette Øieblik!

Jeg maa begynde at reise igjen og give Koncerter hver Dag — og tjene Penge for atter at tabe dem . . .

Kl. 11½ Aften.

Min kjære Félicie!

Jeg er rolig nu, jeg gaar tilsengs; men først vil jeg sige Dig nogle Ord for at berolige Dig. Næsten ude af mig selv skrev jeg de sidste Sider af mit Brev. Jeg vilde have Penge at sende Dig, — jeg vovede alt og tabte alt — . . . . alle de Penge, jeg havde, — — — tabte! — Men det bedrøver mig ei saameget — — uagtet det kan være nok til at gjøre mig fortvivlet — som, at jeg ei har holdt det Løfte, jeg gav Dig om ikke at spille. Og dog vidste jeg, at jeg begik en Synd, da jeg spillede; men Fortvivlelsen havde taget mig og sat mig i en Slags Bedøvelsestilstand, hvoraf jeg først nu er kommet mig — for at indse hele min Uret! Imorgen tidlig vil jeg lade Billetterne trykke til min Koncert Torsdag; jeg vil give den i den lille Sal uden Orkester for ei at have unødige Udgifter. Saa reiser jeg strax til Ems for at give en Koncert og maaske gaar jeg til Darmstadt, hvorhen Keiserinden reiser den 5te, tror jeg — — — — — Det er skrækkeligt at være alene uden Venner med Modgang i alle Foretagender, som jeg nu er. Jeg skal gjøre fortvivlede Anstrengelser, gaar jeg under, nu vel! saa falder jeg syngende paa Seir.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Baden, Mandag Morgen den 27de Juli 1840.

Min kjære Félicie!

Førend jeg gaar til mine Forretninger, vil jeg skrive Dig nogle Linjer til. Maaske har jeg havt Uret i at sende Dig mit Brev af igaar; men jeg vil heller sige og betro Dig mine Tanker, selv om Du skulde blive vred. Du kan mærke, at jeg ingenlunde danser paa Roser. Overvei, hvad Du agter at gjøre; thi uagtet Du lever billigst muligt i Paris, koster det mere end noget andet Sted med Undtagelse af England. Naar jeg undtager Madame Dufour, har Du intet andet dybere Venskabsbaand der. Engang for alle beder jeg Dig tænke over vor Stilling og ikke lægge alt paa mig. Det er ikke engang ædelmodigt af Dig. Jeg véd nok, at Du finder det meget uretfærdigt af mig, at jeg tillader mig at gjøre disse Betragtninger, og udentvivl vil Madame Dufour og din Familje endog finde dem utaalelige; ikke destomindre stoler jeg saa meget paa din sunde Sands, din Følelse som god Moder og øm Ægtefælle, at jeg tror, at Du i Grunden vil finde, at jeg har Ret. Dersom mine Udtryk saare Dig, beder jeg Dig iforveien hjertelig om Tilgivelse. Jeg har ikke til Hensigt i mindste Maade, hverken at fornærme Dig eller dine Venner; jeg vilde kun vække Uafhængighedsfølelsen ligeoverfor Verden i din Sjæl og itide lade Dig se vor Stilling, for at en for sildig Anger ei skulde forbittre Resten af vore Dage, dem jeg gjorde Regning paa at tilbringe sammen med Dig og vort kjære Barn imellem vore sande Venner og vor Familje, der ogsaa er din, uagtet den ei taler dit Sprog. Min Moder har dog talt Hjertets Sprog til Dig, og Du har forstaaet det godt. Hvorfor er Du ligegyldig nok til ikke at ville

lære mit Sprog? Slaar ikke de norske Hjerter ligesaa varmt som de andre, eller har man ikke modtaget Dig venligt nok? Maa man være klædt paa fransk Maner for at have Værd? Hvorfor da denne Foragt for alt, der ikke er fra Paris? Du har altfor megen Aand til ikke at give Slip paa de Fordomme! Hvorfor er Du da, tiltrods for dine udmærkede Egenskaber og dit Hjertes Godhed, reserveret imod mig og min Familje? Det nager mig i Hjertet .... Vær dog Dig selv, vær dog ganske min, elsk mig, som Du kan elske, og vær ikke bitter imod mig. — Tiltrods for mine store Feil og min Uret, den jeg tilstaar, saa vær overbærende med min Heftighed og min Oprigtighed, som maaske er altfor stor, og tænk paa, at jeg elsker Dig og Barnet. Vær fremfor alt Kvinde med Hjerte og tag mine Betragtninger vel op, tiltrods for den skarpe Form. Husk paa, min høit Elskede! at jeg kun har Dig og Barnet i Verden og for Eder vilde jeg give mit Liv. Sig mig ganske oprigtig din Mening, efter at have overtænkt den, og send mig snart et Svar.

Adieu min egen Félicie; jeg omfavner Dig med Kjærlighed tusinde og atter tusinde Gange saavelsom Barnet og venter dit Svar snarest mulig.

Paa Gjensyn
Din Ole.

Fra F. Liszt til Ole Bull.

Mon cher Bull.

Arrivé hier à 3 heures; Concert à 8 heures et demi. Leurs altesses le grand Duc de Bade et le prince de S. l'ont honoré de leur présence. Du reste assemblée très-choisie aristocratique — mais non pas très-nombreuse.

Benazet pourtant m'a assuré qu'il y avait là toute la bonne compagnie de Baden.

D'après cette épreuve, et quelques conversations, je crois pouvoir dire que vous ferez sûrement un ou deux bons Concerts ici, et je vous engage beaucoup à ne pas rester d'avantage dans les environs sans vous faire entendre ici.

Mardi prochain je donnerai mon 2[d] Concert. Mercredi je partirai pour Mayence où mon Concert est annoncé pour le lendemain, et vendredi je compte être à Ems.

Ce que vous auriez donc à ce que me semble de meilleur à faire, ce serait de venir ici lundi ou mardi de jouer votre Concert dans la semaine; (peut-être jeudi ou samedi) et ensuite de repartir pour Ems où je vous annoncerai de mon mieux.

A revoir donc probablement bientôt, mon cher prodigieux artiste, gardez-moi votre bonne amitié et comptez bien sur toute la mienne.

Tout à vous d'admiration
et de sympathie
F. Liszt.

Soyez assez bon pour faire mes plus affectueuses compliments à M. Heinefetter et priez-le de ne pas annoncer mon Concert pour lundi ainsi que nous en étions convenus. Lors de mon passage à Mannheim (mercredi soir) j'aurai soin de l'informer du jour que nous puissons choisir. Si par le plus grand du hazard on pouvait m'annoncer un Concert mercredi, je crois que je pourrai être à temps à Mannheim — mais il vaut mieux, je crois, ne pas forcer ainsi la chose. — En tout cas n'oubliez pas de prevenir Heinefetter que lundi il me sera impossible de tenir ma promesse.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Darmstadt 10de August 1840.

Min kjære Félicie!

Jeg har intet synderligt opmuntrende at meddele; det er som en uheldig Skjæbne ledsager hvert Skridt, jeg foretager mig. — Det er fortvivlet; men det er ogsaa for en Del min egen Skyld, tilstaar jeg; thi, dersom jeg havde forberedt mig længe forud, vilde alt dette ikke være hændt; mit Hoved var saa forvirret, jeg vidste ikke, hvad jeg gjorde, og for at vinde meget, tabte jeg alt. Tilmed var jeg saa alene og følte mig saa ulykkelig. Jeg gruede for Fremtiden, min Tid gik hen i Bebreidelser, som jeg gjorde mig; jeg kunde have revet mig selv istykker, saadan Harme følte jeg over mig selv. — Jeg vidste virkelig ikke, hvor jeg skulde stevne hen; jeg var saa ubestemt, at jeg lagde den ene Plan efter den anden for strax at give den op. Men nu ikke mere derom! — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Endelig kommer vi til Ems. Jeg havde et Anbefalingsbrev til Keiserindens Selskabsdame; jeg fremstiller mig; — Dagen efter var Keiser Alexanders Dødsdag og hans Datter, Storhertuginde Olgas Navnedag; man kunde ei musicere, og den følgende Dag skulde hun reise til Darmstadt, og næsten alle Russere med hende.

Den samme Nat reiser jeg til Wiesbaden; — men Salen var optaget og bortlovet til nogle af Landets egne Artister. Jeg taler med Direktøren, og vi bestemmer en Koncert til paa Mandag 8 Dage; men han maatte have Hofmarskalkens Samtykke; det gik i Langdrag, da han var beskjæftiget med at gjøre Kur til alle de høitstaaende Personer. I Formiddag venter jeg et afgjørende Svar.

Jeg beslutter mig da til at organisere en Koncert i Mainz, som kun ligger ¼ Times Afstand herfra med Jernbanen; — Publikum der var aldeles optaget af Guttenbergsfesten, Concerter og Forestillinger af de fra London hjemkomne tyske Skuespillere. Da Folk var dragne bort, var der ingen Udsigter for en god, selv ikke en nogenlunde, Koncert. Jeg gaar til Darmstadt, hvor Keiserinden befandt sig, for at hente sin tilkommende Svigerdatter — og erfarer ved min Ankomst, at Keiserinden havde bestemt sig til at reise med hende den følgende Morgen til St. Petersburg. Jeg vilde give en Koncert, — umuligt! — Theatret var lukket og alle Mennesker dragne bort. Jeg beslutter mig til at reise imorges Kl. 6 til Frankfurt for at tale med Guhr. Ingen Plads! — endelig finder jeg fat i en Vogn, som reiser Kl. 8, og om en ½ Time reiser jeg og kommer tilbage i Løbet af Dagen. Jeg føler mig saa skamfuld ligeoverfor disse Damer, som jeg til ingen Nytte slæber fra den ene By til den anden; men jeg maa yde dem den Ret, at de ei har gjort mig den mindste Bebreidelse; tvertimod, — de finder Omstændighederne saa bagvendte, at de altid giver sig til at le, naar jeg melder dem en ny Hindring. Men jeg ler slet ikke; thi det har nu varet en Smule for længe til at jeg ikke skulde have Hjertet fuldt af Bitterhed. Jeg forsøger ved Arbeide at indhente den tabte Tid og vil snart have fuldført min Koncert og skrevet en ny Partitur til «Rondo ridente» (som jeg vil give et andet Navn: Cantabile doloroso e Rondo giocoso). Jeg maa ogsaa have en anden norsk Fantasie, som jeg vil kalde «Brylluppet» og et italiensk Thema med Variationer. Jeg vil arbeide, maaske kommer bedre Tider, — jeg haaber endnu. Skriv mig til Baden, poste restante, eller «Hotel du Saumon»; thi jeg gaar tilbage did for at give en Koncert til i den store Sal og reiser der-

efter i det indre af Tydskland. Jeg vil være tilbage i Baden om en 10 Dage. Man vil forberede Koncerten for mig iforveien, idetmindste har man lovet mig det. Jeg har spillet noksaa bravt. Man var fornøiet. Damerne Willis (Moderen er spansk og Datteren Pariserinde) beder mig frembringe deres Komplimenter, og jeg beder Dig kysse vor lille Gut for mig. Med den varmeste Kjærlighed.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Baden 3die September 1840.

Min kjære Félicie!

Jeg kommer træt og udmattet fra Koncerten med omtrent 100 francs mere! Nuvel; man maa endnu haabe. Hr. Eicke har arrangeret Koncerter i Nürnberg for mig fra den 5te til den 16de September. Eicke har ogsaa modtaget Svar fra Leipzig; vi skal reise did i Midten af næste Maaned. Det lader til, at man venter os med Utaalmodighed. Jeg reiser om en Time, det vil sige Kl. 12½ om Natten. — — — — Det synes mig dog, at alle disse Gjenvordigheder maa tage en Ende, og jeg er ikke bekymret for Fremtiden, med mindre noget overordentligt skulde hænde.

Damerne Willis skal reise til Paris, og de har bedet mig om at faa gjøre Dit Bekjendtskab; — de vil uden Tvivl selv bringe Dig dette Brev, de har stor Lyst til at se den Lille. Jeg tror, Du vil finde dem meget indtagende. Du vil give dem en god Modtagelse, ikke sandt? Jeg har seet Hr. Benazet iaften, han havde taget 21 Billetter til Koncerten for sin Part. Det er en Kunstens Beskytter! Han er Frankrigs Repræsen-

tant i Baden, Badens Velgjører o. s.v. Farvel da, paa Gjensyn, — fra Nürnberg skal jeg skrive vidløftigere.

Tusinde Kys til vor lille Gut og til Dig ogsaa.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Köln 27de September 1840.

Min kjære Félicie!

Mine Koncerter har været stærkt skadede af Kongen af Bayerns militære Revuer saaledes, at mine Koncerter (i Nürnberg 2, Furth 1, Erlangen 1, Bamberg 2, Würzburg 2) har været slette. Jeg er netop ankommen hid; iovermorgen — Tirsdag — giver jeg min første Koncert. Onsdag i Bonn, Thorsdag i Aachen, Fredag i Düsseldorf, Lørdag i Elberfeld, Søndag igjen i Aachen. Mandag den 5te eller Tirsdag den 6te October kommer jeg tilbage hid til Köln for at give en Koncert; derfra over Coblenz og Mainz til Leipzig, hvor jeg mindst bliver en Maaned for at spille i de omkringliggende Byer.

Dersom Du havde villet bo der eller i Tydskland, hvor man for den halve Sum kan leve bedre end i Paris, og hvor mine Forretninger drage mig hen, havde jeg meget ofte kunnet se Dig; saa at sige næsten bestandig med smaa Mellemrum. Men tro ikke, at det er min Hensigt at ville paalægge Dig dette Offer. Ah, dersom jeg idetmindste havde en Ven hos mig, — med hvilket Mod vilde jeg ikke udholde mine Anstrængelser!

Jeg haaber paa en god Koncert her iovermorgen, og at jeg kan sende Vuillaume de 2000 francs. — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg har modtaget de 30 Louisd'orer fra Stuttgart, og jeg har ikke spillet Hazard i Baden.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs fra fransk.)

Paris 1ste October 1840.

Min kjære Ole!

Jeg modtog Dit Brev igaar efter en Maaneds dødelige Angst. Det er virkelig ikke smukt af Dig, og er Du Skyld i, at jeg har lidt meget; men nu er det forbi, og jeg er for Øieblikket altfor glad til at gjøre Dig Bebreidelser; thi snart skal vi sees igjen. Jeg har besluttet mig til at bo i Tydskland, i Leipzig, dersom Du ønsker det; saa kan jeg oftere se Dig. Men, naar Du da reiser til Rusland, vil jeg være meget ulykkelig over at være i et fremmed Land. Men saa faar jeg lære tydsk, da vil jeg finde mig bedre der. Du har gjort saa mange Opoffrelser for mig, at jeg gjerne kan gjøre denne saa lille for Dig; — jeg vil blive saa fuldt belønnet for den med din Kjærlighed, som er alt for mig! —

Saa har jeg ingen Kufferter mere, og saa kan jeg ikke tydsk. — Da Du nu ikke er fjernere end Köln, kunde Du kanske komme og hente mig med Vognen og alle Kufferterne tomme; men, dersom dette vilde foraarsage Dig formeget Tidsspilde eller koste formange Penge, saa gjør det ikke. Forklar mig kun, hvorledes jeg skal gjøre Reisen, saa gjør jeg den med største Glæde. Sig mig saa, om Du vil, at jeg skal tage Miette med? Du véd, hvor godt hun tager Vare paa Barnet, og hvor han holder af hende; men, dersom Du ikke vil, jeg skal tage hende, lader jeg hende blive til-

bage, det vil imidlertid gjøre mig ondt. Fremfor alt maa Du svare mig paa alt dette, og dersom Du sender mig Penge med Posten, maa Du opgive Beløbet og faa en Kvittering, saa er de ansvarlige derfor. Bring selv dit Brev paa Posthuset. Den Lille befinder sig fremdeles vel. Bedstemoder Villeminot er fortvivlet over, at jeg reiser. Hun siger, at hun ikke mere faar se den lille Gut igjen, hvilket nok kan hænde, da hun er meget gammel. Adieu, min kjære Ole, jeg venter dit Svar med Utaalmodighed og er saa lykkelig ved at tænke paa, at jeg skal se Dig igjen, at jeg neppe véd, hvad jeg skriver. Du har saaledes ingen Ret til at være skinsyg paa Paris. Hvad Barnet angaar, véd Du nok, at vi næste Vaar vil lade ham døbes i Bergen hos vor gode Moder, som vil blive glad ved at se os.

Dufours og Madame Villeminot hilse Dig venskabeligst, og jeg sender Dig kjærlige Kys. Svar mig strax.

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Aachen 6te April 1840.

Kjære Félicie!

Jeg har et Øieblik til min Raadighed for at sige Dig, at jeg strax reiser til Köln og derefter direkte til Berlin til Kroningen, istedetfor til Leipzig. Jeg sender Dig 500 frcs. og har idag sendt Vuillaume de 2000 francs. Koncerterne gaar det bedre med, — slettere med min Sundhed, — men ligegyldigt! E. har været meget lidende, uagtet han har en meget stærk Konstitution; vi har næsten ikke sovet paa fem Nætter og har Prøver og Koncerter hver Dag og reiser

om Natten. Og trods dette er jeg tilfreds; thi jeg har ikke Tid til at gruble over min Stilling; jeg gaar, indtil jeg ikke kan mere. Idag kan vi næsten ikke holde os oppe. E. er en brav Mand; jeg er fornøiet over at have ham, saa er jeg da ikke saa forladt; jeg holder meget af ham. Jeg haaber at have dit Svar i Köln, beder Dig hilse vore Bekjendte og kysse den Lille fra mig.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Köln 11te October 1840.

Min kjære Félicie!

Jeg kommer fra Koncerten. Kl. er $12^1/_2$, og Hestene staar allerede færdige til Afreisen. Jeg har netop modtaget det første Brev fra Dig. Allerede i lang Tid var jeg i den største Angst for Dig; — jeg var saa syg deraf, at jeg med Nød kunde spille. Strax, jeg modtog Dit Brev, blev jeg let som en Fugl. Jeg ser af alt dette, at jeg kun har Dig altfor kjær, og det er en Ulykke, naar man maa adskilles; men det var jo umuligt andet, al den Stund Du vilde leve i Paris. Dette vakte hos mig, jeg véd ikke hvilken Følelse, der mere og mere fjernede mig fra Dig, og jeg tror, det tilslut kunde have taget en gal Ende! Jeg finder saaledes ikke Ord for at udtrykke den Kval, som Du derved har ladet mig lide. Du siger, at Du har besluttet Dig til at bo i Tydskland og gjøre den Opoffrelse; — efterlader Du da saameget i Paris, at Du kan finde, det er en Opoffrelse at være mig nærmere? Eller maaske har jeg ikke forstaaet ret. Det staar til Dig at forklare mig Sagen. Jeg skal sende Dig Reiserouten til Leipzig,

og dersom Du skynder Dig lidt, kan Du komme samtidig med mig. Du kan bo i Huset hos Dr. Schmidt, Hr. E.... 's Svoger. Man taler lidt fransk hos dem. Jeg raader Dig ogsaa til at tage Miette med, baade fordi Du ønsker det, og for Barnets Skyld.

Jeg skal sende Dig Penge, omtrent 1,000 francs, og saa maa Du reise strax, dersom Du ønsker at træffe mig i Leipzig. Adieu, min kjære Félicie, jeg omfavner Dig saavelsom Barnet af Hjertet.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Prag 9de Februar 1841.

Min kjære Félicie!

Grunden til, at Du ei har havt Efterretninger fra mig, er, at min Tid har været optaget af Ildebefindende, Selskaber, Prøver og Koncerter. Thi jeg har her allerede optraadt 7 Gange offentlig: — 5 Koncerter for egen Regning og to Beneficer. Idag giver jeg ogsaa Koncert; men derefter tager jeg mig en Hvile til Søndag, da jeg for første Gang skal spille min E-Molls Koncert. Den er ikke færdig; men jeg har endnu Tid. Forresten har man en saa levende Interesse for mig her, som jeg aldrig erindrer at have stødt paa i et fremmed Land. Jeg kommer lige fra Prøven, og Tiden tillader mig ikke at skrive meget; thi Klokken er snart to; men jeg vilde ei lade Dig svæve i Angst for mig. Hav endnu Taalmodighed en Stund. Om cirka to Maaneder kommer jeg tilbage til Dresden, og saa drage vi snart efter til Norge, hvor vi kan blive, saalænge det behager os. Jeg har givet Huset Mumm i Frankfurt a. M. Ordre til

at sende mig til Bergen under Johans Adresse et Parti af forskjellige Vine:

300 Fl. Champagner, 1ste Kvalitet, hvoraf 150 Fl. crement Sillery.

50 Fl. Hochheimer af Aaret 1834.

50 Fl. Bordeaux St. Julien, 1ste Kvalitet.

1 Fad almindelig Bordvin, Bordeaux.

1 Fad Rhinskvin til Bordvin.

25 Fl. af den bedste Rhinskvin.

Malaga, Madeira, Muscat Lunel, Burgundervin osv. til et Beløb af 2,800 francs, leveret i Bergen for omtrent 3,000 francs, hvilket er meget billigt.

Jeg lader ogsaa komme herfra 50 levende Guld- og Sølv-Fasaner for at forplante dem paa Valestrand; en Mand skal reise med dem. — Du ser, at jeg gjør mine Forberedelser, og at jeg forsøger at gjøre mit mulige, for at Du der kan finde alt, hvad der kan glæde Dig. Kys Nini for mig; — jeg omfavner Dig af Hjertet.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Dresden 12te Februar 1841.

Min kjære Ole!

Jeg modtog dit Brev igaaraftes og er meget lykkelig over at vide Dig tilfreds.

Du fortæller mig nok om de Koncerter, Du har givet, men siger mig ikke, om de har været gode; men Du véd det formodentlig ikke selv; — hvis saa er, er det bedrøveligt. Jeg haaber dog, at Du ogsaa vil tænke derpaa; det er af megen Vigtighed, da man ikke kan faa noget uden Penge. Jeg finder, at 3,000 francs er en uhyre Sum for Vin; men, dersom den har alle de Kvali-

teter, Du opregner, er det kanske ikke for dyrt. Tror Du, at Fasanerne vil kunne formere sig og trives paa Valestrand? — det vilde være meget behageligt, de ere saadanne nydelige Fugle og ville more Nini meget. Han var paa Visit hos Madame Serre igaar og fornøiede sig meget; nu er han aldeles frisk og har faaet en Tand til, siden Du reiste; — han har nu tolv. Iaften skal jeg i stor musikalsk Soiré hos Madame Serre. Thalberg er her og skal give en Koncert Lørdag og reiser derefter til St. Petersburg. Professor Dahl kom og besøgte mig, og vi førte Samtalen halv paa tydsk, halv paa fransk; han bad meget hilse Dig.

Jeg har et nyt godt Piano for to Thaler om Maaneden og en Lærerinde, som giver mig 3 Timer ugentlig. Sidste Thorsdag var jeg paa Koncert, og saa har jeg hørt Mademoiselle Marx. Min kjære Ole, jeg søger at være saa taalmodig, som jeg kan; men jeg har vanskeligt for at tro, at Du kan komme tilbage om to Maaneder, det er næsten umuligt!

Lev vel, skriv mig snarest mulig til, om hvordan Du har det.

Af Hjertet

Din Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Prag 17de Februar 1841.

Min kjære Félicie!

Du er udentvil forundret over ikke oftere at høre fra mig, men Aarsagen er simpelthen den, at jeg snarere tilhører hele Verden end mig selv. Hver Dag er jeg udbuden til Middage, Soupéer, Baller, Soiréer,

Matinéer og jeg véd ikke hvad. Siger jeg nei, kommer man igjen, indtil jeg lover at komme. Tager jeg imod én Gang, kan jeg ei uden gyldig Grund sige nei næste Gang. Jeg har lært fortræffelige Mennesker at kjende, lidenskabelige Musikelskere. Ingen har heller den Indiscretion at bede mig om at spille, — dette viser en Takt og fin Følelse, som man andetsteds finder faa Exempler paa. Mine Koncerter er altid meget søgte, og efter min Mening (og jeg tror ogsaa efter andres) har jeg spillet noksaa godt i Prag. Især paa sidste Koncert Søndag Formiddag til Indtægt for fattige Musikeres Enker, hvor jeg for første Gang optraadte med min Koncert i E-Moll, som udentvil er den bedste og vanskeligste af mine Kompositioner, og som jeg skrev i Løbet af blot to Dage. Lørdag Morgen blev den færdig Kl. $11\frac{1}{2}$; Prøven fandt Sted Kl. $3\frac{1}{2}$, og den næste Dag Kl. $12\frac{1}{2}$ spillede jeg den — udenad, forstaar sig! Jeg skal endnu gjøre nogle Forandringer med Finalen og spiller den igjen paa min Koncert imorgen. Jeg maa nu tænke paa at komme herfra for at komme itide til Breslau, Warschau og Moskwa. Man har tilkastet mig Digte, Blomster og Kranse i Theatret, og da Du nu maa kunne tydsk, vil jeg sende Dig én Sang. Et Digt er skrevet paa böhmisk, man har oversat det for mig, det er meget smukt.

Jeg har paabegyndt en ny Komposition, thi jeg maa have mange originale Nummere at spille. Jeg skal fortsætte i Ro og Mag at studere og komponere i Norge paa Valestrand; jeg maa have lidt Rolighed, uden den er det ikke muligt.

Dersom Du finder dig uvel, vil jeg anbefale Dig af lade hente en homøopathisk Læge; thi jeg er mere og mere overbevist om deres Methodes Fortrin. Plei Nini godt og vask ham altid med koldt Vand Morgen

og Aften. Skriv snarest muligt, og, naar jeg kan, skal jeg sende Dig Efterretninger fra mig.

Kys Nini. Med Kjærlighed.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk).

Prag 1ste Marts 1841.

Min kjære Félicie!

Jeg har netop givet min ellevte og sidste Koncert her, og uagtet ingen erindrer at have set en saadan Koncert i Prag, og alle beder mig om at give endnu én til, da saamange ikke kunde faa Plads til denne, — er jeg dog nødt til at reise for at komme til Rusland betids. Jeg har spillet en Komposition, som jeg netop har fuldført, kaldet «Grüss aus der Ferne» — Largo posata e Rondo capriccioso. Den blev færdig Kl. 7½ om Morgenen samme Dag som Koncerten. Den gjorde Lykke. Eicke er reist til Breslau en Time før Koncerten. Jeg er nu ganske alene. Man har anbefalet mig flere Personer; men jeg kan ikke bestemme mig for nogen af dem. Jeg burde tage en Tjener til Reisen, og der er nok at vælge mellem; men det gjælder at finde en god.

Som Du ser, har jeg arbeidet som en Neger, og jeg haaber at skabe bedre Kompositioner nu, naar jeg faar den nødvendige Tid og Ro. Jeg haaber at baade Du og Barnet befinde Eder vel. Bring mine Hilsener til Professor Dahl. — Jeg reiser imorgen og har mange Visiter at gjøre.

Paa Gjensyn min kjære Félicie, omfavn Nini for mig.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Prag 2den Marts 1841.

Min kjære Hustru!

Jeg tilskriver dig disse Linier for at underrette Dig om, at jeg ikke reiser idag paa Grund af Opgjøret med Hr. E., og Lørdag giver jeg min tolvte og sidste Koncert, som antagelig vil være ligesaa fuld som den ellevte.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Prag 4de Marts 1841.

Min kjære Félicie!

I dette Øieblik har jeg engageret en Secretair for 1,000 Gulden aarlig.

Jeg kommer til Reichenberg, der ligger omtrent midt mellem Dresden og Prag, og hvor jeg giver en Koncert næste Mandag. Dersom Du vil komme derhen, saa kunde vi være sammen to à tre Dage, før jeg drager til Rusland. Jeg forlàder Prag Søndag Morgen og kommer frem om Aftenen. Du kan da faa de Penge, som jeg for Øieblikket disponerer over; thi Du maa ikke have stort igjen. Jeg venter Dig i det bedste Hotel, som jeg ei véd Navnet paa, men som Du lettelig vil kunne finde. — —

Min Secretair heder Frantz Ulm; han har studeret Jus, men levede af at give Timer paa Piano. Han er blevet mig varmt anbefalet og er bekjendt som en meget brav Mand. Han skal strax efter hver Koncert gjøre op Regnskaberne o. s. v.

Lev vel, paa snart Gjensyn.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Dresden 4de Marts 1841.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Se dog til at faa en ærlig Tjener, som duer og kan noget; men reis ikke alene; thi da vil Du lade alle dine Sager stjæles fra Dig. Naar Du kommer til Rusland, vil Du nok finde én der, som kan arrangere dine Koncerter. Du har ikke Brug for en Tyv af en Secretair. Forsøg at finde en Tjener og tag selv Vare paa dine Penge. Ak, min Gud! — dersom jeg kunde blive med Dig; hele mit Liv og min Ungdom forløber i Sorger og Bekymringer, og Du, min stakkels Ven, arbeider som en Slave, men altid omsonst! — Dette kan ei vedblive; hav dog ei bestandig blind Tillid til Menneskene, og tænk Dig, at der findes Tyve og Bedragere overalt.

Men min egen Ven, vær ikke altfor bedrøvet og nedslaaet! fat Mod! — snart ville vi være sammen i Ro i Norge hos vor Familie. Du skal være hos Nini, som Dag for Dag bliver fornøieligere, og om nogle Maaneder vil Du antagelig have en Søn eller en Datter til. Lev vel, min kjære Ole; jeg omfavner Dig ømt og beder Dig skrive mig til før din Afreise; — men se fremfor alt til at finde en Tjener!

Félicie.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Warschau 7de April 1841.

Min kjære Félicie!

Udentvil er Du bekymret for mig, og jeg, — jeg fortjener ikke at man skal have nogen Hengivenhed for

mig; thi jeg skriver Dig ikke til. Men jeg kan ogsaa med Sandhed sige, at jeg aldrig har været saa overvældet af Indbydelser og Visitér. Tiltrods for, at jeg ikke har taget imod en Tiendel, har jeg dog faaet Feber deraf.

Jeg stødte paa utænkelige Vanskeligheder, som først gjorde mig ganske vammel; thi som Du véd, er jeg ikke den Mand, som taaler Grovheder, fra hvilken Kant de end monne komme. Jeg vilde reise; men saa holdt man mig tilbage, og uagtet jeg i fem Dage har villet afsted, har jeg først igaaraftes kunnet faa mit Pas. Nu reiser jeg om en ½ Time til Wilna, hvor jeg giver en eller to Koncerter. Fra St. Petersburg gaar jeg tilbage over Warschau til Dresden, — og saa strax til Norge.

Man beretter, at Veiene ere forfærdelige i Rusland; — jeg maa idag gjøre en Omvei paa fire Mile paa Grund af Oversvømmelse. Jeg skriver Dig til strax, jeg naar Wilna. O, Félicie, jeg længes saa efter at komme tilbage til Norge med Dig og Nini og at omfavne min Moder, vor hele Familie, alle vore Venner, — og leve i Ro og Fred i Naturens Skjød. Jeg er syg, — jeg har Feber, en Feber, som brænder og fortærer mig! Adieu — paa snart Gjensyn, min Félicie!

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk).

St. Petersburg 26de April 1841.

Min kjære Félicie!

I dette Øieblik modtager jeg dit Brev, der har gjort mig uendelig Glæde! Jeg har længtes saa frygtelig efter at høre fra Dig. Du beder om Detailler over, hvad Du kalder mine Triumfer; — jeg skal fortælle Dig alt ved min nære Hjemkomst til Dig i Dresden.

Paa min Reise fra Wilna til St. Petersburg er min Vogn, der dog er meget stærk, tre Gange gaaet istykker, Sølen gik over Hjulene, 8 Heste havde den største Møie med at trække den frem; — paa hver Station uendelige Vanskeligheder med at faa Heste, uagtet jeg havde en podoroshna, det vil sige, en Bemyndigelse fra Regjeringen (som man betaler) til at faa Heste. Jeg reiser herigjennem uden at give Koncert paa Veien til Moskwa. Jeg har ikke store Forhaabninger, thi i tre Aar efter hinanden har der hersket Hungersnød næsten over hele Riget, hvilket har forarmet alle Mennesker. Ingen har iaar havt gode Koncerter, hverken i Petersburg eller Moskwa. Sabine Heinefetter er kommet fra Moskwa og reiser til Riga. Hun er bleven mager som en Spiger og ældet meget; hun vil gjerne skynde sig tilbage til Tydskland; maaske gaar hun dog til Odessa, hvor der er en italiensk Opera.

Siden min Ankomst er jeg daglig sammen med Wedel, som Du kjender fra London; han er den samme. Han har fortalt mig nogle Nyheder fra Norge: at Løvenskjold har remplaceret Grev Wedel som Norges Statholder, og at Secretair Due havde faaet hans Stilling. Dues Plads var inddragen, og i dets Sted var Monrad bleven Bureauchef.

Du maa føle dig meget forladt i din nuværende Helbredstilstand, min stakkels Félicie! men jeg beder Dig om ikke at nære Bekymring for mig. Du véd, hvor jeg glæder mig til at gaa hjem til Norge, at indaande den rene Landluft og — at ordne mine Affairer. Posten gaar først i Slutningen af Ugen, og jeg tilføier lidt mere paa Brevet. Paa Gjensyn, kjære Félicie!

Thorsdag Aften spillede jeg hos Fru Grevinde Rossi (den berømte Sontag), og da Du ønsker at vide det, saa spillede jeg ganske godt. Man anmodede mig om at give en Koncert i Adelens store Sal; man satte

den til min Disposition, men under den Betingelse, at jeg senere skulde give en Koncert til Indtægt for de fattige. Jeg reiser nu til Moskwa; derfra direkte over Warschau til Dresden. Saa til Norge for at døbe Nini, og Gud vil give sin Velsignelse. — Min Kasses Tilstand er ikke foruroligende.

Skulde jeg mod Formodning blive længere her, skal jeg underrette Dig derom; jeg skal idag spise Frokost hos Grev Rossi; maaske vil Sagernes Stilling forandre sig.

Elsk mig altid, min kjære Félicie; tusind Kys til Nini.

Din Ole.

Jeg er ganske fornøiet med Ulm, uagtet han er noget sen; men Viljen er god.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

St. Petersburg 22de Mai 1841.

Min kjære Félicie!

Iforgaars er nogle Skibskapteiner fra Bergen komne hertil fra Kronstadt for at se og besøge mig; vi feirede da 17de Mai hos mig.

De sagde, at man ventede os i Bergen. Ingen af dem kjendte min Moder personlig, men havde set hende spadsere hver Aften udenfor Byen med Grethe, Dina, Johan og Münster; maaske tænkte de at træffe os. Det er allerede deiligt Veir i Bergen, medens vi her har en saadan Kulde, at jeg er nødt til at have Ild paa. — Jeg har ikke været ude idag, saa stærkt har det regnet. Da det blev bekjendt i Staden, at jeg vilde reise bort uden at give Koncert, kom en Deputation fra Orchestret for at bede mig om idetmindste at

give én for at affærdige et Rygte, som gik i Byen, at Orchestret var Skyld i, at jeg ei vilde optræde.

Jeg modtog Forslaget paa den Betingelse, at man skulde ordne alt for mig, og at jeg ikke skulde være nødt til at forlade mit Værelse. Nu skal jeg altsaa give en Koncert i Engelhardt-Salen og ikke i «Salle de la noblesse». Jeg kan saaledes ikke komme afsted med Dampskibet den Dag, jeg havde bestemt; thi den Tid man forud maa bekjendtgjøre i Aviserne, at man reiser bort, var endnu ikke udløbet, og her maa alt gaa efter en Streg. Men jeg skal være parat til at seile med næste Dampskib, jeg er syg af Bekymring for Eder.

Dersom Du vidste, hvor vemodigt det er, altid at være fraværende fra dem, som man har kjærest i Verden, og nødt til at skjule sin Sorg! — altid at være paa sin Post, og dog bevare sin Fantasis Friskhed, Sundhed og Uberoenhed. Tilmed er Verden saa egenkjærlig, at den ikke kan sætte sig i en andens Sted, især hvis man lider. Da den selv altid er i Vaande, trænger den til Opmuntring og til at forglemme alt, hvad der gjør Tilværelsen mørk. Jeg er alene med mine Bekymringer og Sorger; jeg bygger Luftkasteller for at glemme, at jeg for Øieblikket befinder mig ligesom i et Fængsel; men hvor ofte har jeg ikke været glad over, at Du ei gjorde denne Reise med! Du havde sikkerligen ikke kunnet bære alt, og forskaaner jeg Dig for Detaillerne, indtil jeg kommer tilbage. Dersom jeg faar en god Koncert, som jeg haaber, skal jeg kjøbe mange smukke Ting her, som man ei kan faa andetsteds, eller som da vilde koste forfærdelig mange Penge. Jeg har allerede kjøbt persiske Stoffer og fra Astrachan, som efter min Mening ere superbe og gjør en glimrende Virkning; men jeg vilde have saadanne Ting, som Couverts af Guld, Sølv og Staal blandet sammen. Det er meget vakkert, synes jeg, og beholder altid sit Værd, og saa

er det nyttigt paa samme Tid. Jeg har skrevet til Vuillaume og bedet ham sende mig mine Instrumenter til Hamburg til Musikforlægger Cranz. Jeg har ikke villet sende dem til Schuberth, til hvem jeg vil tale aabenhjertigt, førend jeg forlader Hamburg. Jeg haaber, han vil udbetale mig de 300 Louisd'orer, som han skylder mig. Jeg har ogsaa skrevet til Hr. Kühn i Mannheim om at sende mig min Nicolaus Amati til Hamburg. Jeg tænker Reisevognen bliver fuldpakket; men den har været prøvet før og er desuden ikke meget tung. Imorgen finder min Koncert Sted, og næste Lørdag reiser jeg, om Gud vil, for at møde Dig igjen.

Lev vel og paa snarligt Gjensyn.

Din Ole.

Mange Kys til den Lille fra mig.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

St. Petersburg 25de Mai 1841.

Min kjære Felicie!

Om nogle faa Dage vil Du se mig igjen; thi jeg er bestemt paa at reise med Dampskibet til Lübeck. Jeg har netop skrevet til min Moder om, at hun skal holde alt i Beredskab for at modtage Dig i Bergen. Jeg tænker, vi kan naa did den 20de i næste Maaned. Vær beroliget, min kjære Félicie, og vær parat til at reise strax uden Ophold. Jeg lader Vognen tilbage i Hamburg. Fra Dresden til Magdeburg gaar vi med Jernbanen og derfra til Hamburg med Dampskibet paa Elben. Miette blir med os did, og derfra sender vi hende med Dampskibet til Havre. Jeg er urolig, jeg længes meget efter at gjense Dig saavelsom vor Nini. Hils Professor Dahl.

Paa snart Gjensyn. Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Dresden 30 Mai 1841.

Min kjære Ole!

Først igaaraftes Kl. 8 modtog jeg dit Brev ved min Hjemkomst fra Maxen, hvor jeg har tilbragt nogle Dage med min kjære lille Nini. Han har været saa lykkelig der; hele Dagen fornøiede han sig. Madame Serre vilde først ikke lade mig reise. Ah, dersom vort Landsted var som det! da vilde jeg være meget fornøiet. Men der vil hengaa mange Aar før det. Dit Brev har voldt mig megen Bekymring; thi jeg vilde saa gjerne komme til Hamburg, som Du ønsker; men jeg kan det ikke for Øieblikket, da jeg er saa svag, at det er mig aldeles umuligt. Men Du maa ei blive for urolig derfor. Jeg haaber, at det ikke vil vare længe, inden Du er hos mig for at indgyde mig Mod. Et venligt Blik og nogle blide Ord fra Dig vil give mig Styrke til at foretage denne store Reise. Jeg tænkte paa Dig den 17de Mai og sagde til mig selv: «Ole vilde gjerne være i Bergen idag!» — men næste Aar haaber jeg, vi er der; thi Du trænger til Hvile. — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Professor Dahl og Familien Serre sender Dig mange Hilsener, og jeg omfavner Dig tusind Gange og venter Dig med Utaalmodighed. Vær ei vred over, at jeg ikke kommer.

Félicie Bull.

Fra Henrik Wergeland til Ole Bull.

Christiania 11 Décembre 1841.

A Mr.

Mr. le chevalier Ole Bull.

Hôtel du Nord. (Christiania).

Fais moi donc le plaisir, mon ami bien-aimé, de venir à mon Grotte miraculeux demain avant-midi ɔ: de

bonne heure, avant que les bavardeurs, dont j'ai vu un exemplaire extraordinaire chez toi, emmènent temps et tes bonnes humeurs. Il n'existe pas une chose plus détruisante et plus abominable pour un esprit que tels visiteurs. Dans toutes circonstances

le même

Henri W.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Christiania 21 December 1841.

Min kjære Félicie!

Endelig fandt da min første Prøve Sted. Da jeg gaar hjem, faldt jeg og forslog mit Knæ, saa jeg var nødt til at holde Sengen; — men altid omringet af en Mængde Besøg. — Min Koncert til Indtægt for Theatrets Pensionskasse fandt Sted i Lørdags. Den vakte levende Sensation. Orchestret var meget bedre end for 3 Aar siden. Jeg spillede «Norges Fjelde» og Bravour-Variationerne.

Idag Kl. 10 skal jeg have Prøve paa min anden Koncert — (til min egen Indtægt), som jeg giver en af disse Dage. Jeg har saamange Hilsener til Dig fra Brettevilles, Bulls, Egebergs, Haakon Krogh, Thorvald Schjött, Lille Dahl og mine Brødre. Søndag besøgte jeg Grevinde Wedel paa Bogstad; hun drak paa din Sundhed, idet hun bad mig sige Dig, hvor fornøiet hun vilde have været ved at gjense Dig. Igaar souperede vi hos Morgenstjerne, og bad hans Hustru især om at hilse Dig venligst. Bretteville viste mig min Status, efter hvilken jeg i Norge har en disponibel Sum af omtrent 18,000 Speciesdaler.

Vi blev enige om, at jeg ikke skulde tage Valestrand nu, men Pant i Apotheket for 4,150 Daler à

4 % Rente. Med næste Post sender jeg Penge, — indtil da véd Du, hvordan Du skal gjøre.

Jeg beder Dig passe godt paa din Helbred og skrive snarest muligt. Tak for Dit Brev. Jeg beder Dig kysse vore Børn for mig og omfavner Dig af mit hele Hjerte.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Christiania 28de December 1841.

Min kjære Félicie!

Igaar gav jeg min Koncert i Theatret, der var megen Enthusiasme. Jeg spillede min A-Dur Koncert, Largo posata e Rondo capriccioso (Grüss aus der Ferne), som jeg ikke tror, Du har hørt, — Adagio af Mozart og «Norges Fjelde». Tilslut gav jeg en Improvisation over Nationalsangen: «For Norges Kjæmpers Fødeland». Jeg vil snarest mulig give flere Koncerter her, og tror nok, at jeg kan give adskillige; thi man slaas som Ulve for at faa Billetter. Kongen kommer snart, efter hvad man beretter, og dersom det kan lade sig gjøre, vil jeg gjerne blive lidt længere af Hensyn til ham, den venlige Olding. Man viser mig overalt megen Forekommenhed. Jeg har været hos Grevinde Wedel, som indbød mig til at tilbringe Julehøitiden paa Jarlsberg, hvad jeg desværre ikke kan. Hos Løvenskjold er jeg ofte, og han er overordentlig forekommende. Bull's beklager, at jeg ei oftere kan komme til dem. Egebergs ere som altid, hengivne og tro Venner, glade, naar jeg kommer, aldrig tagende det ilde op, om jeg udebliver; det gjør, at jeg om muligt holder endnu mere af dem. Denne Familie har altid udøvet en stor Indflydelse paa min Karriere; — de har

hjulpet mig i Nøden og givet mig gode Raad; de har opmuntret og trøstet mig af al deres Magt og altid uden nogensinde at lade mig føle, at jeg skyldte dem saamegen Taknemlighed. —

Hils alle fra mig, kys vore Smaa og elsk
din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.
(Overs. fra fransk.)

Bergen 29de December 1841.

Min kjære Ole!

Jeg modtog dit Brev Lørdag og ser med Glæde, at Du befinder Dig vel og har gjort stor Lykke i Kristiania. Du besvarer ikke et eneste af mine Spørgsmaal i mit første Brev; men Du er sandsynlig saa optaget, at Du ei har Tid til at tænke paa det. — Det er idag 8 Dage siden jeg bivaanede din Søsters Bryllup. Din Moder havde arrangeret alt saa prægtigt som muligt, og var hun og din Broder Johan meget forekommende, og alt gik udmærket smukt. Sidste Lørdag var jeg hos Heiberg, som gav Middag i Anledning af Giftermaalet. Mandag var jeg paa Bal hos General Bloch; der var mange Mennesker. Jeg har skrevet til min Bedstemoder og hilst hende meget venskabeligt fra Dig; det vil glæde hende. Stakkels Bedstemoder! — jeg ser hende formodentlig aldrig mere; men saadan er nu engang min Skjæbne, og jeg maa følge den. Det er et afskyeligt Veir her, forfærdeligt Regn og en skrækkelig Vind; det er det gyseligste Klima, jeg nogensinde har sét. Oh! hvor det er trist her; denne Ensomhed er græsselig; men jeg maa leve for mine Børn, som engang vil elske mig, haaber jeg. — — — — — — — — — — — — —

Alexander kalder undertiden paa Dig og siger, at Du maa bringe ham en Violin, som klinger, og en Bue og en Trompet til hans lille Broder. Jeg beder Dig bringe mine Komplimenter til alle, som erindre mig og at skrive, naar Du har Tid. Lev vel min kjære Ole, jeg omfavner Dig af Hjertet.

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Kristiania 11te Januar 1842.

Min kjære Félicie!

Klokken var tre inat, før jeg kunde gaa tilsengs, da Theaterpersonalet og mine Venner, omtrent hundrede i Tallet, gjorde en Fest for mig, som virkelig var en Fest! Jeg vover at sige, at Du vilde have været tilfreds med Tilstelningen.

Da jeg kom ind i Salen, foredrog et Kor en Sang af Digteren A. Munch, som han havde skrevet til et Motiv af Polacca guerriera. Jeg skal sende Dig den.

Derefter morede vi os paa det bedste. Ved Aftensmaaltidet udbragte man din og vore Børns Skaal (det var Morgenstjerne, som foreslog den), og efter Bordet tog jeg min Violin og improviserede over forskjellige Motiver; — man gjorde mig den Kompliment, at man aldrig havde hørt mig spille saadan. — — Jeg faar ikke et Øiebliks Fred til at skrive til Dig. Jeg har givet tre Koncerter i den sidste Uge og været i en Masse Selskaber. Hvilket Liv! Naar skal jeg trykke Dig til mit Hjerte og nyde Ro og huslig Hygge med Dig og vore Børn? I April haaber jeg at være tilbage. Maaske finder vi et hyggeligt Sted, hvor vi kunne leve og holde af hinanden. Med næste Post skriver jeg til Konow

og sender ham 800 Speciedaler; jeg beder Dig underrette ham derom og undskylde, at jeg ikke har skrevet før.

Kys vore Smaa for mig!

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Malmø 16de Februar 1842.

Min kjære Félicie!

Her staar jeg paa Nippet til at sætte Seil for Danmark — for Kjøbenhavn. Jeg skal reise om en halv Time og antagelig blive hele Dagen paa Søen, da Vinden er imod. Jeg har havt en frygtelig Reise i Sverige indtil Gøteborg. Vi var nødt til at tilbringe en hel Nat midt i en Bakke, da Hestene vare saa daarlige. Aftenen efter gik Skanklerne istykker, saa at vi maatte gaa en Mil tilfods. Komne til Stationen, vare vi aldeles vaade og gjennemblødte. Værelserne vare saa kolde, uagtet vi brændte en Masse Ved, at vi den næste Dags Morgen næsten ikke kunde staa op paa Grund af Stivhed og Smerte.

I Gøteborg blev vi fem Dage og ved gjentagende at tage kolde Bade og ved at svede har vi kureret os. I Lund bar Studenterne mig paa Guldstol og sang i Chor. Erkebiskoppen holdt en Velkomsttale til mig. Jeg gav der to Koncerter. Det var stor Synd, at Koncertsalen var for liden til at rumme alle de Mennesker, som var kommet ind fra Omegnen, uagtet man ikke havde gjort Koncerten bekjendt i Bladene, da man forudsaa, at der ikke engang vilde blive Plads nok for Studenterne og Byens Indvaanere. Jeg reiser saa hurtigt som muligt til Hamburg, hvor jeg vil lade mig høre — maaske flere Gange. Det er nødvendigt af flere

Grunde. Sig mig, kjære Félicie, om Du har modtaget mit Portræt? Synes Du ikke, det ligner? Er Du glad over at have det? Fortæl mig det, naar Du skriver til mig til Hamburg.

Jeg behøver ikke at sige, hvor jeg sukker efter Dig. Til Vaaren ser Du mig igjen, og da tilbringer vi idetmindste Sommeren sammen og lever i Ro for vore Børn. Du véd, min kjære Félicie, at jeg ikke kan gjøre det saa godt, som jeg ønsker; men Du véd, at jeg dog vil det gode. Tiden iler, jeg maa afsted; kys vore to Engle for mig; sig Alexander at jeg skal bringe ham og hans lille Broder Legetøi.

Jeg omfavner Dig af Hjertet.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Amsterdam 2den Mai 1842.

Min kjære Félicie!

Hvorledes fortælle Dig alle de Ærgrelser og Ubehageligheder, jeg har havt at udstaa i denne Tid. Da jeg ikke kunde meddele det til nogen, er det blevet liggende mig paa Hjertet. Ah, Kunsten maa kjøbes dyrt! — og den sande Kunstner lader sig altid bedrage; — thi det er kun véd at give Slip paa det materielle, at han vil kunne nyde den guddommelige Glæde at følge sin berusende Indbildningskraft, sin Enthousiasme for Kunsten og sin skabende Evne; og for rigtig at gjøre sig Rede for sine Følelser maa han give sig aldeles helt og holdent hen og give Slip paa at bekjæmpe Uvidenheden og Dumheden .... og jeg er ikke den, som vil trække mig tilbage, før den sande Kunst lader mig i Stikken; — men hvormange Saar og Hug, før

man naar Maalet! Og ved at søge en Lindring i Kunsten baner man sig ialfald Veien til at falde seirende.

Du vil tilgive mig denne Afstikker. Du vil snart høre ganske andre Reflektioner mundtligt, og skal vi raadføre os angaaende Fremtiden; thi der maa jo tages en Bestemmelse. Det kan ikke forblive statu quo. Dine Breve, som jeg ofte læser op igjen, indeholder store Sandheder, og jeg ser nok, at jeg med min Karakter og min Maade at gaa frem paa, skaber mig en grusom Tilværelse. Men der er endnu Tid, og den maa benyttes; med Mod og Udholdenhed tæmmer man det vildeste Dyr — Mennesket!

I Hamburg gav jeg fem Koncerter, som var ganske gode, og tiltrods for Bagtalelsen og Intrigerne har jeg dog vundet Seir over Theaterdirektørerne, især Hr. C., over S's Kabaler og over Artisterne. Da jeg kom til Amsterdam, havde jeg at kjæmpe med den fremrykkede Sæson, med Hollændernes Særegenheder og en Theaterdirektør Hr. H.. —, en Franskmand. Tiltrods for dette har jeg givet fem Koncerter til Adgangspriser, som for Amsterdam er usædvanlige. Rubini og Madame Persiani gav to Koncerter her forrige Aar til de samme Priser, — og begge (det synes umuligt) for tomt Hus! I Haag gav jeg to Koncerter. Hoffet var der begge Gange, og bevidnede det mig sin Beundring. — Jeg gav en Koncert i Utrecht og en i Breda.

I den sidste By hændte der mig følgende: Efter Prøven gaar jeg til Hotellet for at spise Middag. Jeg sætter mig ved table d'hôte, da jeg ei kunde vente til man bragte mig Middagen paa mit Værelse (som Du véd, jeg i Almindelighed gjør). Jeg hører da, at Samtalen dreier sig om mig.

En tyk Hollænder var isærdeleshed rasende paa mig, fordi jeg ikke havde villet spille paa en Amateur-Koncert i Amsterdam, kaldet «Felix Meritis». Han

skjældte mig ud for en Bedrager og Charlatan og fortalte Historier om mig, der havde til Hensigt at bevise, at jeg var et ufordrageligt Menneske, og at ophidse Tilhørerne mod mig. Jeg forstod nok hollandsk til at fatte Meningen af hans Tale; men jeg lod ham udtømme sig. Ved Enden af Maaltidet lod jeg ham sige paa tysk ved Tjeneren: «Ole Bull drikker paa Deres Sundhed og ønsker Dem mange lykkelige Aar!»

At se den Virkning og det Indtryk, det gjorde paa alle, var virkelig morsomt, og idet jeg bukkede dybt, gik jeg efter nogle Øieblikkes Taushed til mit Værelse. Efter en halv Times Forløb melder Tjeneren Postmesteren, — det var min Mand. Han undskyldte sig og fremsagde sit «pater peccavi». Jeg sagde ham blot, at da jeg ikke forstod hollandsk, og da jeg havde hørt ham nævne mit Navn saamange Gange, troede jeg, at han havde til Hensigt at anbefale Folk at gaa til min Koncert for at høre mig, og at kun min Taknemmelighedsfølelse havde dikteret mine Ord. Han blev aldeles forbløffet og senere fortalte han selv Historien til den hele By.

Jeg har sendt E. for at forberede nogle Koncerter i Tydskland i Münster, Oldenburg og Bremen, for derefter snarest muligt at kunne drage hjem til Norge. Først reiser jeg til Paris for at tage Afsked med din Bedstemoder og din Familie, for at kunne meddele Dig, hvorledes de har det. Jeg tænkte, det vilde være Dig behageligt og bevise, hvor gjerne jeg vil gjøre Dig tilpas. Jeg har truffet paa en gammel Bekjendt i vor Konsul E., en fortræffelig Mand med et Hjerte, som man sjelden træffer i denne Verden, en ægte norsk Sjæl. Han var ogsaa en Ven af Fearnley. Omfavn vore Børn for mig og hils vore Bekjendte fra

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk).

Arendal 12. October 1842.

Min kjære Félicie!

Disse Linier har kun til Hensigt at erindre Dig om mig og paa Forhaand omfavne Dig og vore Børn. Jeg reiser imorgen tidlig, og Lørdag Aften haaber jeg at være i Kristiania og i Dine Arme. Jeg befinder mig, Gud ske Tak, vel og haaber at finde Dig frisk, rask og fornøiet. Tusinde Hilsener til Dig fra Reinhardts og Mecklenborgs.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Laurvig 17. October 1842.

Min kjære Félicie!

Det russiske Dampskib som anløb Kristiansand medbragte Ligene af de i Østersøen forulykkede Russere. De russiske Officerer var i høi Grad taknemmelige for den gode Modtagelse, der var bleven dem tildel; jeg var i Selskab med dem, og det viste sig, at de næsten alle havde hørt mig i St. Petersburg for 4 Aar siden. — — Jeg havde nær glemt at sige Dig, at jeg paa Reisen har kjøbt en liden Fjeldhest, som jeg har benyttet fra Arendal og hid. Den løber overordenlig hurtigt uden at blive træt. Det er en Hingst, sort, meget livlig og lidet pen, men god.

I dette Øieblik skal jeg reise med den til Frederiksværn til Prøven. Igaar tilbagelagde den Afstanden — over en ½ norsk Mil paa 20 Minuter og brugte det samme paa Hjemturen. Jeg tror, Du kunde have megen Fornøielse af den i Vinter for Slæde; jeg har kun be-

talt 36½ Speciesdaler for den. Nuvel, dersom Du ikke vil have den, kan Du altid blive den kvit uden Tab. Adieu, min kjære Félicie; mange Kys til vore Smaa, Hilsen til Miette og til Dig, min Kjærlighed!

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Ørebro 9de Januar 1843.

Min kjære Félicie!

Først ønsker jeg Dig et godt Nytaar, baade for Din og for min Skyld. Jeg haaber; thi jeg ønsker det saa inderligt, at gjøre Dig saa lykkelig, som det er muligt. Du maa ogsaa sige Alexander og Thorvald nogle kjærlige Ord fra mig; maaske vil de ialfald forstaa noget deraf. Tak Miette i mit Navn for de værdifulde Tjenester, hun har ydet vore Børn, og som jeg aldrig skal glemme. Giv hende noget fra mig; sig, at jeg skal bringe hende nogle Smaating, naar jeg kommer tilbage. Jeg véd nok, at dette ikke behøves for at styrke hendes Hengivenhed; men det er ment som et Tegn paa Agtelse og Venskab, hvilket jeg er overbevist om, hun vil sætte Værd paa. Dersom Du ikke er altfor utilfreds med Marie, saa giv ogsaa hende noget; det er Skik og Brug.

Med Rosenkilde er jeg særdeles vel fornøiet, han leder Forretningerne godt. Jeg har givet en Koncert i Karlsstad og en igaar i Ørebro, saa at jeg er lidt træt; thi at udfylde hele Repertoiret alene er mere anstrengende end med Intermezzoer. Med Jacob er jeg noksaa tilfreds, — han danner sig underveis.

Jeg skal tilskrive Dig fra Westerås; thi jeg har her ikke mere Tid, Hestene vente for Døren. Jeg kommer frem ved Midnatstider, giver en Koncert imorgen, derpaa

til Upsala, hvor jeg spiller Mandag, og saa direkte til Stockholm. Skriv mig til: Lev vel, min kjære Veninde!

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Kristiania 17de Januar 1843.

Min kjære Ole!

Jeg takker Dig meget for Dine gode Ønsker og haaber inderlig, at ogsaa Du maa blive lykkelig. Jeg føler nok, Du ikke er det med mig; man fortæller mig saa meget — disse Nordmænd ere saa aabenhjertige! Men maaske kommer der en Tid, da Du vil indse, at jeg holder af Dig for din egen Skyld, og er det Grunden til, at jeg ei smigrer Dig; thi jeg holdt af Dig, da Du endnu var ukjendt. Nu har Du saamange Venner her, at Du regner mig for intet; men paa faa Undtagelser nær, giver jeg ikke stort for alle disse Venner.

Jeg er meget lidende og trist og tænker paa Fremtiden. Vi vil nu snart have tre Børn. Gud give, de maa blive lykkelige. Min stakkels Alexander er lidt uvel, han taler hver Dag om Dig; han siger, jeg maa kysse Dig fra ham. Det snede nylig, og da sagde han: «Jeg vil ikke, Papa skal gaa der; thi der falder noget ned.» — Hvad Thorvald angaar, befinder han sig meget vel og siger ikke videre. Miette takker Dig meget for din Erindring; hun var meget lykkelig derover og beder mig frembringe sin respektfulde Hilsen. Det glæder mig meget, at Rosenkilde udfører dine Forretninger tilfredsstillende; det afhænger af Dig, at han vedbliver at være aarvaagen.

Du maa bære over med mig; thi jeg er meget ulykkelig og fremfor alt, skriv til mig, og jeg vil lidè

mindre, naar Du skriver mig Sandheden til baade i Lykken, som i Ulykken. Jeg skal hilse Dig fra Familien Bull, jeg har været der en Gang med Børnene, siden Du reiste. Idag var jeg ude for at kjøbe Legetøi til Alexander; da han ikke faar Lov at gaa ud, maa han have noget at fornøie sig med.

Lev vel, min kjære Ole.

Din Félicie Bull.

Mine Hilsener til Rosenkilde!

Fra Bull til Fru Bull.

(Overs. fra fransk.)

Stockholm 26de Januar 1843.

Min kjære Félicie!

Dit Brev var en meget behagelig Overraskelse, og, uagtet det første, jeg modtager fra Dig denne Gang her, haabede jeg næsten ikke at høre fra Dig saa snart, — skjælvende aabnede jeg det frygtende, det kunde indeholde noget ubehageligt. Infame Kabaler har hidindtil hindret mig fra at optræde; men iovermorgen skal jeg spille paa en Koncert ved Hoffet, som Dronningen giver for Kongen. Idag havde jeg første Prøve med Orkestret, og ere nu de samme Mennesker meget høflige, som i Begyndelsen gjorde Vanskeligheder. Jeg har havt Audients hos Kongen, hos Prinsen og hos Dronningen; de syntes alle meget glade ved at se mig igjen. Du har antagelig sét af Aviserne, hvad der hændte mig i Upsala. Jeg har forsøgt at vende alle disse Ubehageligheder til min Fordel istedetfor at ærgre mig over dem. Vær tryg, min kjære Félicie! jeg skal altid erindre, at jeg maa leve for Dig og vore Børn, — denne Tanke alene giver mig Mod og Udholdenhed.

Du vil se, at de, der nu fordømmer min Handle-

maade og vende mig Ryggen, snart ville vende om; thi saaledes er Verden. — Men nu til en anden Ting. Du véd vel, at Pratté havde sagt, at, dersom jeg kom til Stockholm, vilde man jage mig bort som en Hund, og han har idetmindste gjort alt, hvad der stod i hans Magt derfor. Han havde skrevet til sin kjære Ven Hr. R..., den samme, som for fem Aar siden skrev en Pamflet over mig i Kjøbenhavn, for at sige ham, at jeg havde talt ilde om Kongen, om den kongelige Familje, om det kongelige Kapel, om Kapelmesteren, om Svenskerne ialmindelighed og om Stockholm isærdeleshed. Han sendte ham den Kritik, som han havde forfattet imod mig for at lade den offentliggjøres i alle Bladene. Hr. R.... har ladet alle disse Rygter udsprede i Staden for overalt at skaffe mig Fiender, og han opnaaede det.

Men Affæren i Upsala, hvor jeg viste megen Moderation, havde allerede afvæbnet mange Mennesker, og nu véd Publikum, hvordan det hænger sammen, tiltrods for at Hr. R... har skrevet infame Ting om mig i «Dagligt Allehanda», paa hvilke jeg dog ikke har svaret. «Qui s'excuse s'accuse,» — og han er altfor kjendt til, at man længere skulde lade sig føre bag Lyset af ham.

Pratté skrev i sit Brev til R..., at Henrik Wergeland havde forfattet Kritiken; men det vilde være infamt af ham. Vi faar haabe, at alt vil vende sig til det bedste. Adieu, min kjære Félicie; omfavn vore Smaa for mig.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Stockholm 6te Februar 1843.

Min kjære Félicie!

Kabalen bruger al sin Magt imod mig; men — den, som taaler Trældom, fortjener at være under den!

Saaledes har jeg vendt Omstændighederne, som syntes ugunstige, til min Fordel; — Du kjender formodentlig Upsala-Affæren. Iaften sender jeg Rosenkilde til Upsala, thi jeg har netop modtaget et Brev fra Professor Geijer, i hvilket han yderst hjertelig beder mig om atter at komme til Upsala. — Iforgaars gav jeg min Koncert i Riddersalen. Hoffet var der; men ikke mere end 400 Mennesker. Man sætter skammelige Rygter ud blandt Publikum i den Hensigt at ophidse det imod mig. Men jeg haaber at hævne mig og heder ikke Ole Bull for Katten.

Jeg har læst det famøse Brev, som Hr. Pratté havde tilskrevet Hr. R..., den samme der for 5 Aar siden i Kjøbenhavn skrev den Brochure imod mig! Men, dersom jeg skulde skrive til Dig om alt dette, maatte jeg have meget mere Tid, og det vilde forresten ogsaa ærgre Dig formeget. Lad os heller tale om andre Ting. — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg omfavner Dig ømt, min kjære Félicie, og med det samme vore to vakkre Børn. Du maa fortælle mig meget om dem, — ikke sandt?

Paa snart Gjensyn.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Upsala 19de Februar 1843.

— — — — Du vil snart se af Aviserne, at jeg har vundet Bugt med de infame Bagtalelser, Kabaler og Snarer, man har lagt for mig i Stockholm; men jeg har behøvet Tid til at afparere alt dette. Nu er det endelig blevet bedre, og snart vil det være godt og vel. Nær ingen Bekymringer for mig. Du véd, hvorledes man til

enhver Tid har været efter mig; man maa vænne sig til at have med Folk at gjøre, som dømme modvillig, se med Munden og høre med Næsen. — Lad det ei vare for længe, før jeg hører fra Dig; jeg er bekymret og trænger saa til at blive beroliget med Hensyn til Dig og vore Børn.

Da Du udentvivl ønsker at vide, hvad der er hændt mig, og da denne Affære efterhaanden har vendt sig til mit bedste, vil jeg give Dig et Overblik over den. Ankomne til Upsala om Natten, traf vi nogle unge Mennesker, som istedetfor at anvise os Veien til Herberget, som vi havde anmodet dem om, begyndte at gjøre Nar af Rosenkilde, mishandle Kudsken og vilde stige op paa Bukken for at rive Jakob ned. Du kjender Fortsættelsen efter mit Brev, som har været indrykket i Bladene. Men Du kjender ikke tilbunds Pratté's Kabaler, i hvilke Henrik Wergeland har været inddraget. Jeg har sét Hr. Prattés Brev, og det er af den Art, at, dersom man havde kunnet offentliggjøre det, vilde det have bedækket ham med Skjændsel og for altid besudlet hans Venners Navn. Pratté siger i sit Brev til Rosén, at hans Ven Henrik Wergeland har oversat hans Kritik paa norsk, og at, dersom Rosén og Svenskerne vidste, hvilken Anseelse jeg nød i Norge, vilde de dø af Harme; men at han allerede har gjort alt, hvad han kunde for at rive mig ned i mit Land, og at han blev bistaaet af Wergeland; men at han, Rosén, nu maatte give mig Naadestødet osv. osv. Rosén meddelte strax Brevets Indhold til Orkesterpersonalet og bemærkede hovedsagelig, at jeg havde talt ilde om B..., om den kongelige Familje, om Stockholm og om alle Svensker. Følgen var, at B..., Orkestret og det kongelige Theaters Direktion nægtede mig deres Assistance. Da Dronningen ønskede, jeg skulde spille paa en Koncert, som hun gav for Kongen, blev Orkestret mod sin Vilje nødt til at

akkompagnere mig. Det gik slet paa Prøven, — bedre paa Koncerten, og efter at have sét Kongens Tilfredshed, blev de meget høflige. Men til at spille paa min Koncert havde de ikke Tid. Jeg tager da et andet Orkester og spiller med. Saa fortæller man Kongen, at jeg ikke havde villet benytte det kongelige Theaters Orkester, men taget et Orkester, tilhørende et Theater, som var i Opposition mod det. Kongen lader til at være bleven vred derover; men jeg skal senere forklare ham Sammenhængen, naar jeg faar min Afskedsaudients hos ham. Den kongelige Familje har været paa min Koncert, og Dronningen har gjennem sin Kammerherre sendt mig en Brillantnaal.

Til at optræde paa det kongelige Theater var der ei mere Tid; thi Direktionen gav hver Aften et Nationalstykke, som drog Mængden, og saa trængte man ikke til mig for at tjene Penge.

Saa gik jeg til Upsala efter at have sendt Rosenkilde iforveien for at forberede Koncerten, som fandt Sted iforgaars, og efter hvilken Studenterne og Folket fulgte mig hjem med Sang til mit Hotel. Senere paa Kvelden stor Fest, Bekransning osv. Iaften giver jeg min anden Koncert og reiser imorgen tidlig til Stockholm, Norrkøping, Linkøping, Jønkøping og Lund, hvorfra jeg har faaet Indbydelse til at komme tilbage. Saa til Kjøbenhavn, hvorfra jeg faar se, hvad Route jeg skal tage; — men jeg vil være hjemme i April Maaned!

Iforgaars sendte jeg Jakob til Stockholm for at bringe mine Sager i Orden og med et Brev til Statsminister Due for at bede ham forskaffe mig en Afskedsaudients hos Kongen, saasnart jeg kommer. Mulig vil man anmode mig om at optræde.

Adieu min kjære Félicie, omfavn vore Smaa, plei Dig vel og lad mig snart høre fra Dig.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Linkøping 5te Marts 1843.

— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg skal forsøge at være tilbage i næste Maaned. Jeg tror, det vilde være godt for Dig at gjøre en Reise til Paris for at besøge din Bedstemoder, dersom jeg faar Raad til det. Du kunde da tage til Havre med et godt Seilskib, hvilket vilde være mindre anstrengende for Dig og vore kjære Børn.

Jeg tænker meget paa en Amerikareise, medens jeg endnu er i Skuddet. Gud véd, om det senere hen vilde indbringe mig noget. Mulig kunde vi da ved min Hjemkomst være sikkrede mod Mangel, sørge for vore Børns Lykke og have Udsigten til en fredelig Tilværelse. Adieu, min kjæreste Félicie, kys vore smaa! Skriv mig til Kjøbenhavn.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Kristiania 16de Marts 1843.

Min kjære Ole!

Jeg ser af dit Brev, at Du har meget at staa i i Stockholm, og det bedrøver mig meget; men Du maa derfor ikke tabe Modet; der er jo ikke hele Verden. Du har endnu saamange Lande og Stæder, hvor Du kan blive vurderet. Jeg ser imidlertid af Aviserne, at Du er bleven meget vel modtaget i Sverige; i Norrkøping har man skrevet saadanne smukke Vers til Dig, de staa i «den Constitutionelle» her.

Du taler om en Amerikareise; der er mange her, som synes, at Du burde drage did, og som paastaa, at Du vilde tjene Millioner der. Hvad mig angaar, véd jeg intet derom. Vil Gud, at vi sés igjen, skal vi tale derom, og da kan Du meddele mig dine Planer. Du taler om en Parisertour for mig, — jeg takker Dig meget derfor, min kjære Ole! Vi skulle ogsaa overveie dette og sé, om det lader sig realisere. Tak, min gode Ole, for det Haab Du giver mig om, at Du kommer hjem næste Maaned; men jeg tror ikke det vil være Dig muligt, og Du maa ikke forsømme dine Forretninger for min Skyld; thi Du har tjent meget lidet siden din Afreise, og det koster meget at leve her især med de Slags Venner, som Du har! — jeg taler kun om dem, som blot komme for at spise godt og røge; thi jeg véd, at Du ogsaa har fortræffelige Venner, som jeg agter meget høit; men det er her som overalt: de ere sjeldne.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Adieu min kjære Ole, jeg omfavner Dig saa ømt som jeg elsker Dig. Alexander kysser Dig ogsaa.

Din
Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Kjøbenhavn 25de April 1843.

Min kjære Félicie!

Jeg er i dette Øieblik i en feberagtig Tilstand, og dersom Du ønsker det, vil jeg strax forlade alt for at komme til Dig. Du véd nok, at Du er den, der har det første Krav paa mig baade ifølge Hjertets og Pligtens Love. Jeg anraaber Himlen om at give Dig Mod og Styrke. Jeg haaber, at Miette vil være Dig til stor

Nytte. Jeg glæder mig til at se Alexander og Thorvald, som maa være voxet meget, maaske de ikke erindre mig, naar de se mig igjen.

Igaar og idag har jeg siddet for den berømte Maler Gertner, som i sin Tid malede vor stakkels lille Oles Portræt, — jeg haaber, at han vil være heldig med Ligheden. Iforgaars gav jeg min tredie Koncert i den store Sal. Jeg har spillet ganske brav, efter hvad man siger mig.

Næste Søndag giver jeg min sidste Koncert, og Mandag reiser jeg til Kiel, Lübeck og Schwerin og vender tilbage til Kristiania med Dampskibet inden en Maaned.

Adieu! — paa snarest Gjensyn.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Hamburg 19de Mai 1843.

Min kjære Félicie!

Efter den frygtelige Angst, jeg har været i for Dig, har jeg endelig modtaget Doktor Christian Egebergs Brev, i hvilket han meddeler mig din lykkelige Nedkomst med en Datter. Det synes mig saa underligt, at have en Datter, at jeg ikke kan komme mig af min Forundring; jeg tænker paa det hele Dagen, — og saa vore to Gutter! Jeg vil arbeide, tænke og handle for dem saavidt, som min Magt strækker, for at sikkre deres Fremtid, og naar jeg ikke kan mere, er det godt at dø, efterladende dem et Navn, der sikkrer dem, som man elsker høiest i Verden, en lykkelig Tilværelse.

Jeg har netop givet to Koncerter i Kiel, to i Bremen og en i Oldenburg; men, da de ei vare bekjendtgjorte

iforveien, var de daarlige. Sæsonen er ogsaa for langt fremrykket. Men jeg gjør Forberedelser for Amerika med Breve og Annoncer; thi uden det og en stor Udholdenhed, Mod og Styrke er det ikke muligt at komme frem der, — selv med det største Talent. Der maa Humbug til, — Du ser det i alt. Dersom en Kunstner ganske vil sætte sig ud over Publikum og ignorere Bagtalelsen og Dadelen, vil han angre det. Mulig vil han beholde den samme Sjælsstorhed; men Virkningen og Nimbusen i Publikums Øine, den store Verdens Beundring, vil svigte, og hans Selvfølelse vil knækkes.

Jeg er i Begreb med at lade trykke nogle af mine Musiknummere hos Schubert. Nu, da jeg staar paa Nippet til at forlade Europa for nogle Maaneder, vil jeg efterlade mig nogle, hvorved man kan huske paa mig.

Adieu min kjære Félicie, omfavn vore kjære Børn, hils vore Venner og Familje og elsk altid

Din Ole.

Fra Henrik Wergeland til Ole Bull.

Min Ven!

En svensk eller norsk Skurk har tilsendt den «Constitutionelle» et deri indtaget Brev, dateret Stockholm 26de Januar, hvori staar, at jeg skulde i den Prattéske Skrivelse til Rosén være nævnt som Deltager i hans Machinationer. Øieblikkelig forelagde jeg Pratté Bladet, spørgende ham i den just tilstedeværende Jahrmanns Nærværelse, om han havde begaaet en saa tilbunds løgnagtig Kalumnie, — hvorpaa han strax in Duplo afgav mig den skriftlige Erklæring, at jeg ikke engang er nævnt i hans Skrivelse om Dig. «Skulde dit Navn være nævnt, lagde han til, er og kan det dog ikke være i den Sag.» Jeg lod Erklæringen strax indrykke i samme Blad.

Om Eftermiddagen kom Johan Christie op til mig, og sagde, at da der i den «Constitutionelle» stod, saavidt han erindrede, at det mig Vedkommende ikke var nævnt som taget af Pratté's Skrivelse, men som et i Stockholm verserende Rygte, gav jeg ham indlagte Expektoration, som jeg bad ham strax at bringe ned til den «Constitutionelle». Her blev han dog oplyst om, at den var overflødig, da det var nævnt som citeret af Pratté's Skrivelse, og saaledes kan jeg sende Dig den til Gjennemlæsning og Opbrænding.

Jeg væmmes ved saadanne Beskyldninger og — ikke mindre ved visse Folks Umage ved at binde mig paa Ærmet, at de skulde komme fra Dig selv eller nærmeste Omgivelser.

Men jeg sender dette til Dig for at paalægge Dig at lade mig vide, hvem Brevskriveren er, saafremt det lader sig opdage.

Som sagt, Ole, lad mig vide det! Mit Forrige har Du vel bekommet? Hils Rosenkilde. Din Kone og Barn mødte jeg friske paa Gaden for 3 Dage siden.

Grotten 3 Febr. 1843.

Din Henr. Wergeland.

Fra Henrik Wergeland til Ole Bull.

(Besches Gaard) Christiania.

A Mr.

Mr. Ole Bull.

Jeg var paa Bryggen forat byde Dig mit Velkommen, da jeg veed mig at have i dit Fravær opført mig, som det en oprigtig Ven anstaaer, og Dagen efter gjorde jeg Dig mit Besøg; men der traf, at jeg maatte, efterat være meldt, vente saalænge, at jeg maatte tro — eller rettere sagt, at jeg ikke vidste hvad jeg skulde tro. Jeg gik, da Ingen kom, og besluttede at forhøre mig hos

Wetlesen, om han vidste noget om, at mit Besøg var blevet Dig ubehageligt, og at der altsaa skulde ligge en Fornærmelse i Ovennævnte. Men jeg har ikke truffet ham eller nogen Anden, som kunde oplyse mig herom, hvorfor jeg herved æsker din egen Forklaring.

Jeg vil haabe, Du har læst Pratté's Erklæring paa sin Ære, at jeg ikke var nævnt i hans Brev til Rosén som i nogen Maade paa hans Side i hans Angreb. Skulde han heri ikke have erklæret overensstemmende med Sandheden (hvorfor jeg tror, jeg tilskrev Dig om endelig at se hans Brev), da skal jeg vide at handle mod ham som fortjent; men en saadan Ringeagt for egen Ære, et saa voveligt Spil, er mig utænkeligt, foruden at det vilde involvere den skammeligste Løgn om mig. Havde jeg været musikalsk, havde jeg maattet tage Parti i Striden; men, tilbøielig ellers til Partitagen, har jeg dog troet her at burde være neutral. Han har forøvrigt Værelse hos mig, da han har anmodet mig om Huus, indtil han om kort reiser, og hans Værelse var opsagt til bestemt Dag. Jeg vilde ikke nægte en Fiende saadant. — Jeg gjentager, at jeg maa have en Forklaring. Intet Svar vil ogsaa være en, og det den, at jeg har Bagvaskere i din Nærhed, Fiender af mig og ikke Venner af Dig, saaledes som Du har i

Henr. Wergeland.

Grotten 27 Juni 1843.

Fra Henrik Wergeland til Ole Bull.

R. S. O. Besches Gaard. Raadstugaden.

S. T.

Hr. O. B. Bull.

Jeg har paa Dzwonkowskis Anmodning vedtaget at skrive din Biografi til Samlingen «Mærkelige Nordmænd», fordi det derved kommer i min Magt paa engang at give

alle Bagvaskelser om Prattésagen imod en Ven, jeg desuden er forbunden, det værdigste Dementi. Imidlertid finder jeg mig, efter hvad der passerede, da jeg med god Samvittighed gjorde Dig mit Besøg, mindre oplagt til at gjentage samme, og da jeg er ganske alene hjemme, og der mange Gange bedre vil kunne indhente Oplysninger fra Dig, udbeder jeg mig i denne ikke uvigtige Sag dit Besøg ½ Timestid i Eftermiddag. Skulde Wetlesen ville følge med, kunde han være nyttig.

Jeg vil overalt konsulere ham om Manuskriptet, der skal være færdigt om en Uge.

Grotten ³¹/₈ 43.

Henr. W—

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Jerkind 12te Juli 1843.

Kjære Félicie!

Her er jeg da paa Dovrefjeld siden iforgaars Aftes. Igaar besteg jeg med min Violin det høieste Fjeld i Norge, — næsten 8,000 Fod over Havet. Ved Opstigningen regnede det i Begyndelsen, derpaa sneede og haglede det. Lynilden og Tordenen gjorde en magisk Virkning, — det Skue, jeg havde omkring mig var aldeles glimrende.

Jeg kom tilbage til Jerkind Kl. fire om Morgenen efterat have begyndt Bestigningen af Fjeldene Kl. tolv og en halv Morgenen iforveien. Gertner gik med; men, da han ikke var vant til Fjeldbestigninger, formaaede han ikke at gaa op; han var nær ved at give sig over i Sneen. Der var nogle Engelskmænd med; men jeg gik hurtigere end Føreren for at være første Mand paa Toppen, som jeg naaede omtrent et Qvarter før de andre. Inat

Kl. to reise vi til Throndhjem. En Reisende, en Kjøbmand fra Throndhjem, som passerer her forbi, har den Godhed at frembringe dette Brev.

Jeg befinder mig — Gud være Tak! — meget vel. Jeg omfavner Dig af Hjertet saavelsom vore Børn.

Paa Gjensyn
din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Throndhjem 25 Juli 1843.

Min kjære Félicie!

Jeg sendte Dig et Brev med en Reisende fra Jerkind og reiste Dagen efter; men, ankommen til den anden Station, hvor der er en Vei i Fjeldet kaldet: «Vaarstien», der er meget farlig at befare, væltede jeg to Gange med min lille Vogn, som led Skade; men jeg slap, Gud være Tak, godt fra det. Derefter reiste jeg i 25 Timer uden at standse for at indhente mit «Forbud». Nogle Englændere og Hr. Gertner, som paa Grund af mit Uheld vare komne mig i Forkjøbet, havde taget de bedste Heste, saa jeg maatte nøie mig med de daarligste. Jeg maatte gaa op ad Bakkerne, og, da jeg var træt efter Bestigningen af Snehætten, var dette just ingen Fornøielse.

Ved min Ankomst til Throndhjem bestemmer jeg Koncerten til Dagen før Dampskibets Afgang til Bergen; men saa opdager Hr. Rosenkilde, at de nødvendige Orkesterstemmer mangler. Der var en hel Del Mennesker komne med Dampskibet for at høre mig. Jeg maatte da give Koncert, ganske alene uden Assistance, og har spillet næsten to Timer uden Ophør. Det var meget trættende; men saa har man idetmindste intet ødelagt for mig med Akkompagnementet, og Publikum var meget enthusiastisk.

Idag reiser jeg til Kristiansund og Molde, der befinder sig paa den storartede og maleriske Route, som jeg skal reise for at komme overland til Bergen. Min Vogn lader jeg tilbage her og tager min Kariol.

Gertner bliver her for at male Domkirken, som er glimrende, og over 800 Aar gammel.

Omfavn vore Børn fra mig.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Kjære Félicie!

Du vil modtage nærværende Brev af Hr. Rosenkilde, der vil sige Dig Grunden, hvorfor jeg ikke kommer med samme Dampskib som han. Jeg forsikkrer Dig, min kjære Veninde, at jeg er nær ved at græde, naar jeg tænker paa, at jeg endnu maa blive her 8 Dage til uden at se Dig! Ak, hele mit Liv gaar hen i Bekymringer og i en Febertilstand; men Pligten maa følges. Man maa ikke knurre; — thi, om vi se hen til andre, saa har vi ikke Grund til at klage, men tvertimod meget at takke Forsynet for. Taalmodighed endnu i 8 Dage, og — jeg skal se Dig, min kjære Felicie! vore nydelige Smaagutter og den lille Pige, som jeg er saa utaalmodig efter at se. Lev vel, Du vil modtage mig med aabne Arme, ikke sandt? og — — — — paa Gjensyn

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Kristiania 7de August 1843.

Min kjære Ole!

Jeg er meget glad over, at Du har naaet Thrond-

hjem uden Uheld; thi det var uforsigtigt af Dig at reise med den lille Vogn. Det er over en Maaned, siden Du reiste, og Gud véd, naar Du kommer tilbage, hvilket jo saa kun bliver for strax igjen at drage bort. Oh! jeg har aldrig været saa trist og ulykkelig, som jeg er nu, og jeg ser Fremtiden i det mørkeste Lys! Du reiser til Amerika og er tilfreds; thi Du véd, Du vil blive afgjort, smigret og feteret overalt; men Du tænker ikke paa, at vi muligens aldrig sés igjen. Jeg gjør ei andet end at græde. Jeg faar ikke sove, jeg har saa ondt for Brystet; men jeg siger det ikke til nogen; thi jeg kjender ikke en Skabning, som kan forstaa mig. — — — — — —

O! hvor jeg lider, — jeg kan ikke skrive. Adieu min Kjære!

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Ombord paa «Constitutionen» Sognefjorden
i Nærheden af Lerdalsøren, 23de August 1843.

Kjære Félicie!

Jeg modtog dit Brev af 7de August i Bergen og ser med Sorg, at Du ikke er vel; jeg iler hjem for at trøste Dig og vil være hos Dig Søndag i Dagens Løb. Jeg tilskriver Dig dette med Posten, som gaar hurtigere, og med hvilken jeg ogsaa sender Forbudsedlerne. Jeg beder Dig, vær ikke bedrøvet! — Du véd nok, at jeg ingen elsker saa høit som Dig, og at jeg altid skal elske Dig. — — — — — — — — — — — — —

Jeg har mange Ting at fortælle Dig, som især er hændt i de sidste Dage.

Omfavn Alexander og Thorvald fra mig, den lille Frøken ogsaa, og hils Miette.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Liverpool 4 November 1843.

Min kjære Félicie!

Det er længe, siden jeg har faat noget at høre fra Dig undtagen i et Brev fra Amsterdam fra Vuillaume; men jeg formoder, Du har havt travelt og mange Visitter at gjøre, før Du rigtig kom i Orden. Det vilde dog have glædet mig meget at have faaet nogle Linier fra din Haand; men jeg haaber, Du ei opsætter længe med at meddele mig hvordan Sagerne staar.

Efter din Afreise drog jeg til Lüneburg, hvor der var Troppesamling fra flere Stater i det tydske Forbund; jeg gav en Koncert for Kongen og fyrstelige Personer.

I Hamburg gav jeg en ganske god Koncert, hvor jeg fik Blomster, Krandse o. s. v. Aviserne skrige bestandig paa Charlataneri og vil bevise, at min Tarantella intet duer, fordi der er anvendt Castagnetter i Accompagnementet. Oh, hvilke Philosopher! — men det er ligegyldigt; de komme og betale.

Jeg har set Udgaven af mine Stykker, som Schuberth har trykket: Adagio religioso (en Moders Bøn) vil blive Dig sendt til Paris. Du vil finde dit Navn paa den. Bravourvariationerne er tilegnede Kong Karl Johan. Jeg har sat Dedicationen som følger: «Variazioni di Bravura, Fantasi over et Thema af Bellini, tilegnet Karl Johan, mit Fødeland Norges Konge og Velgjører, af Ole Bull.» Det skal sendes samtidigt. Artôt og Madame Damoreau er reist til Amerika, til New-York.

Da jeg maa have en Forretningsfører, som kan forberede og bekjendtgjøre Koncerterne, har jeg sluttet Kontrakt med S.; — jeg skulde have sendt Dig den idag. Men, da mine Sager ere bragte ombord paa Dampskibet,

der ligger paa Havnen, skal jeg sende den fra New-York. Jeg har skikket S. iforveien, og maa han være fremme nu. Ved min Ankomst kan jeg da strax spille. Kontrakten ophører i April Maaned. Han skal betale alle sine egne Udgifter (jeg har ei givet ham en Skilling til Reisen); han skal have 1/3 Part af Nettoudbyttet og 1/4 Del, dersom Indtægten ved en Koncert overgaar 4,000 francs. I Hamburg har jeg fæstet en fortræffelig Tjener, som er bleven mig særlig anbefalet. Han har reist flere Aar og forstaar sine Sager. Som Garanti har han stillet 300 tydske Thaler. Jeg betaler ham 25 Hamb. Bco. maanedlig og alle hans Reiseudgifter.

Paa Gjennemreisen gav jeg en Koncert i Amsterdam. E...... og Familie modtog mig med aabne Arme. Jeg stod paa Nippet til at reise med E. til Paris for at besøge Dig; men saa fik jeg en stærk Forkjølelse, der tvang mig til at holde mig inde. Nu er jeg, Gud ske Lov, frisk; men jeg føler en febrilsk Uro for Dig og vore Børn, som jeg nu staar ifærd med at efterlade i en anden Verdensdel. Nu vel, man maa have Taalmodighed .... med en fast Vilje, Talent, og dersom den gode Gud giver Lykke til, gaar det nok.

Der gaar et Dampskib herfra den 19de, send mig Brev med det.

Jeg har for længe siden skrevet til B.... for at han skal holde Penge i Paris til din Disposition. —

Jeg omfavner Dig meget ømt, kys vore Børn fra mig; vi feirede Alexanders Fødselsdag hos E.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Baltimore 25 December 1843.

Min kjære Félicie!

Hvorledes kan Du i saa lang Tid lade mig i Ængstelse uden at give mig Underretning fra Dig ... jeg

arbeider og reiser uden Stands, giver Koncerter hver Dag, har Gjenvordigheder at kjæmpe med, — og saa faar jeg ikke det mindste lille Brev fra Dig! Har Du glemt mig, fordi Du er vendt tilbage til dit Fædreland — til dine Slægtninge. Synes Du ei, jeg er et Brev værd? Hvad kan i den Grad lægge Beslag paa Dig? Jeg arbeider af al Magt paa at erhverve en Formue. Sensibel, som jeg er, maa jeg for Verden skjule, hvad der nager mit Hjerte. Jeg føler vel, at dette ikke længe kan vedvare; men, naar Tilværelsen er sikkret dem, som jeg elsker høiest i Verden, føler jeg mig rolig for det, som vil komme. Skriv, min kjære Félicie, det er endnu Tid — skriv!

Jeg vil begynde med at ønske Dig et godt Nytaar og bringe Dig en god Nyhed; det er, at S. ikke mere er med mig. Han forlod Baltimore for nogle Dage siden og tog, efter hvad man fortæller, med Dampskibet til Liverpool. Han tog ikke Afsked med mig, og Du vil se Grunden: Jeg havde sluttet en Kontrakt med ham, ifølge hvilken han skulde have 1/3 af Udbyttet af Koncerterne og 1/4 Del, dersom det beløb sig til over 4,000 frans. Dette har jeg udbetalt ham; men saa gaar han hen og bestemmer en Koncert i Baltimore og en i New-York paa samme Aften. Dette var dog en Umulighed, da disse to Byer ligger i en Afstand af 200 engelske Mil fra hinanden. Direktøren for Theatret i Baltimore har i de offentlige Blade reklameret sin Ret, og Publikum blev misfornøiet. Jeg gjorde S. opmærksom paa, at han var lønnet for at arrangere og ikke for at derangere mine Koncerter, at han allerede for sin Del i Løbet af omtrent tre Uger havde tjent 14,000 francs, og at, dersom dette gjentog sig en anden Gang, kunde han ikke længer blive med mig, samt at han i Grunden havde brudt vor Overenskomst. Han svarede mig, at jeg behandlede ham som en Butik-

svend, og truede med ikke længere at ville vedblive med mig; — dette var netop det, jeg ønskede, og jeg svarede ham da, at det kunde betragtes som en afgjort Sag. Om Aftenen gav jeg min store Afskedskoncert i New-York, i Tabernaklet, og da jeg led af Mavekrampe, gav min Tjener mig varme Uldstykker og gned mig dermed i Hjertekulen. Da han et Øieblik fjernede sig, kom nogle Politibetjente til mig og spurgte, om jeg havde til Hensigt at bryde min Kontrakt med S. Jeg spurgte dem strax, hvad Klage S. havde at anføre mod mig, hvortil de svarede: «Ingen». Hvad kommer I saa for? Og saa jog jeg dem paa Dør. Dagen efter bad S. Eieren af Astor House om at holde mig fast; men denne svarede ham: «Hr. S., dersom De lægger Hindringer iveien for Hr. Bull, skal jeg knuse Hjernen paa Dem!» — Da jeg den samme Dag reiste til Baltimore, var jeg ledsaget af saamange Venner, at ingen kunde nærme sig mig. S. fulgte mig til Baltimore, hvor han forsøgte at sætte sig i Besiddelse af Kassen i Theatret; men det lykkedes ham ikke. Men alt dette har gjort Opsigt, og de forenede Staters første Avis «New York Herald», som allerede før saa varmt havde taget mit Forsvar mod et fransk Blad, der offentliggjorde alle mulige Løgne og Afskyeligheder om mig og udbredte de ufordelagtigste Rygter, alt i den Hensigt at stemme Publikum for Artôt, Mad. Damoureau-Cinti og Vieuxtemps, — «New-York Herald» har fortalt hele Affæren og opsat Publikum imod S. i den Grad, at han er bleven bange og er reist uden at sige et Ord.

Jeg kan tillige fortælle Dig, at jeg har feiret mine største Triumfer her; — jeg har givet 15 Koncerter! Om en halv Time er jeg paa Veien til Washington; imorgen spiller jeg i Richmond; den 4de Januar i Charlestown, den 17de i New Orleans og i Begyndelsen af Februar i Havanna. Derfra gaar jeg til Mexico.

Med hver Post sender jeg Penge til Europa, og jeg haaber, at Gud vil vedblive at vaage over os. Omfavn vore Smaa for mig! Hjertelige Hilsener til Madame Villeminot, Bouyn's, Dufour og Vuillaume.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

New-Orleans 19de Januar 1844.

Kjære Félicie!

Jeg modtog netop et Brev fra Dig iforgaars, dateret 6te December, — det første, jeg har modtaget siden din Afreise til Paris. Du kan forestille Dig, hvilket Indtryk det har gjort paa mig. Jeg har lidt meget. Jeg kunde ikke skjønne, hvorfor jeg ei hørte fra Dig; — jeg indbildte mig, at enten var Du eller Børnene syge, og at ingen vilde underrette mig derom. Men, Gud være lovet, der har ei været nogen Grund til at ængste sig! Med den lille, vi venter, faar vi da saamange Børn, at vi saavidt muligt faar søge at gjøre det komfortabelt for dem. Indtil denne Dag har vi altfor meget levet fra den ene Dag til den anden, fra Haand til Mund —; nu er det nødvendigt at tænke paa Fremtiden! Derfor gjør jeg alt for at tjene Penge; men det har kostet mig meget at reise «en grand», som jeg gjør; men, min kjære, det er nødvendigt. — Imorgen er det to Maaneder siden min første Koncert i New-York, og uagtet jeg har betalt dyre Lærepenge med Hensyn til Hr. S., til hvem jeg har givet 14,000 francs, holdt Soupéer for de Musici, som har givet mig Serenader o. s. v., og desuden bortgivet mange Penge, saa har dette dog stillet mig paa en fordelagtig Fod ligeoverfor de andre Musikere. Jeg har tjent netto og sendt over 40,000 francs

til A—. Dersom dette vedvarer, som man maa antage, for en Tid endnu, haaber jeg, vi vil have en liden Formue, der vil tillade os at leve sorgfrit, — saa kan jeg begynde at studere og sætte mig ind i Violinens Theori.

Den 24 Januar.

Alle disse Dage har vi havt Sommerveir; svært varmt, men meget fugtigt! Luften er høist trykkende, og Strengene springer uophørlig. I Europa har man ikke nogen Idé om et saadant Veir; men vi er ogsaa under samme Breddegrad som Marokko i Afrika.

Igaaraftes gav jeg min fjerde og for nærværende sidste Koncert i New-Orleans; jeg bliver, saa at sige, bedækket med Bouketter og Blomster. Jeg har vænnet mig til at holde speeches (tale til Publikum), og det gaar ikke saa daarligt, som man skulde tro, eftersom jeg hverken har Øvelse eller Lethed i at tale det engelske Sprog; men med en fast Vilje gjør man meget. Jeg fortalte Dig ovenfor, at jeg havde sparet omtrent 40,000 francs; men det er 50,000 francs.

Imorgen reiser jeg til Mobile, hvor jeg giver Koncerter den 26de, 27de og 29de, Datummerne er blevet forandrede, — og den 4de Februar gaar jeg med Dampskibet til Havanna. Derfra til Mexico, om jeg kommer itide til at passere Søhavnen Veracruz, før den gule Feber (ogsaa kaldet den sorte Brækning) indtræffer. Den er skrækkelig, og næsten alle dør, som angribes af den. I Mexico er der ingen Feber, og Luften der er altid behagelig og ren. Byen ligger over 9000 Fod over Havet under 20de Breddegrad. Dersom jeg rækker Mexico betids, vilde jeg gjerne tage Lima med; thi man skal betale de Kunstnere, som tilfældigvis lægger Veien indom der, særdeles høit. Men døm om, hvilken Hede der maa være, da man kun er 10 Grader fra Troperne! Lima ligger i Sydamerika, og der skal være

flere Byer, som man siger er fordelagtige. Jeg kan ikke fortælle Dig alle de Ting, som ere hændte mig i den sidste Tid, — Rummet mangler dertil. Kun vil jeg sige Dig, at der er en Røverbande, som følger mine Skridt; men jeg har altid et Øie med mine Sager, og Hr. E. og min Tjener Heinrich passer saaledes paa, at den hidindtil intet har kunnet foretage imod mig. Desuden gaar jeg aldrig ud om Aftenen undtagen til Theatrene og ledsaget; ellers kunde de spille mig slemme Puds. Et Menneskeliv er som intet her. Det er oprørende at høre dem tale om Brand og Mord, hvilke Ting daglig begaaes her, uden at man kan forhindre det. Men vær ubekymret for mig; jeg tænker stadig paa, at mit Liv ikke tilhører mig selv alene, og at jeg skylder Dig og vore Børn at være forsigtig. Luften og Maaden at leve paa er totalt forskjellig fra den europæiske, og dog befinder jeg mig, Gud være lovet, vel. Jeg ønsker saa inderlig at tjene en Formue her. Da jeg nu er paa god Vei, maa jeg fortsætte, medens jeg er oplagt og i Publikums Yndest. Dersom jeg lod dem et Øiebliks Ro, Gud véd, hvordan det da kunde gaa; — Du kjender Publikum en Smule; man maa hamre, medens Jernet er varmt.

Naar jeg kommer tilbage til de amerikanske Nordstater (som dog ligger sydligere end Sydfrankrig), kan jeg igjen begynde mine Koncerter med ligesaa gode Udsigter som før. Og jeg har endnu ikke været i Canada, som man siger er meget fordelagtigt. Jeg faar Anmodninger fra alle Kanter om at spille og har afsluttet med de fleste Theatre for $^2/_3$ af Indtægten for min Part. Nu gaar det fremad, og betragter jeg Amerika som Grundlaget til min Formue. Jeg maa fortælle Dig, at Franskmændene endnu forfølge mig saameget, de blot kan, for at opretholde Artôt og Vieuxtemps. De opfinder alle tænkelige Ondskabsfuld-

heder for at nedsætte mig i den offentlige Mening; men hidindtil uden Held. Det er dog sandsynligt, at man i Paris vil udbrede Rygter i samme Aand; — nu vel, man maa finde sig i at taale megen Ondskabsfuldhed og Løgn, naar man er blevet en offentlig Personlighed, og som Du véd, har jeg allerede faaet en god Andel deraf paa de fleste Steder, hvor jeg har været. Men saa har man ogsaa været overbærende og ædelmodig mod mig, og det skal man heller ikke glemme. Mit Liv har, som Du véd, hidtil været meget bevæget, og der skal virkelig undertiden en overmenneskelig Styrke til at modstaa infame Angreb og — tie.

Du meddeler mig ikke, kjære Veninde, hvordan Du har ordnet Dig med Madame Villeminot. Det gjør mig ondt, at Du ikke er saa aldeles tilfreds med Miette; det er den eneste Tjener, til hvem jeg føler mig hjertelig bunden for den Omhu, hun har havt for vore Børn, og jeg tror virkelig, at hun holder af os. Forsøg at overse Smaating, som ikke har nogen Vægt; man maa tænke paa alle de gode Egenskaber, hun besidder, saavelsom paa den Hengivenhed, hun hidindtil har vist os. Hils hende meget og sig, at jeg er hende saa taknemlig for al den Omsorg, hun allerede har havt for vore Børn, og at jeg paa Forhaand takker hende for den, hun vil have for dem fremtidig. Bring ogsaa mine Hilsener til Jeannette, om hun endnu erindrer mig. Er Madame Villeminot fremdeles venlig stemt mod mig? Holder hun af Børnene, og finder hun dem vakkre? Er hun mod Dig, som sidste Gang, Du var i Paris? — hører Du fra din Onkel Ernest og hans Hustru? Familien Dufour er uden Tvil som altid snil og venskabelig; — de erindre mig, ikke sandt? — Hils dem hjerteligt. — Har Bouyns gjort sin paatænkte Reise i Italien, eller drømmer de blot derom? Har Du set Vuillaumes? — hils dem mange Gange fra mig og sig, at saasnart jeg kommer tilbage

fra Amerika, ønsker jeg gjerne at lade mig høre igjen i Paris. De skal se, at jeg ikke ganske har tabt min Tid, medens vi har været adskilte. E. vedbliver fremdeles at være mig en sand Ven, hengiven og aabenhjertig; han hilser Dig meget, og jeg — jeg omfavner Dig og vore Børn tusinde og atter tusinde Gange!

Din hengivne

Ole.

En norsk Skibskaptein, Hr. Stephansen fra Arendal, har den Godhed at besørge dette Brev.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Baltimore 14de Mai 1844.

Min kjære Félicie!

Jeg haaber, at dette Brev vil finde Dig og vore Smaa friske og raske. Hvad mig selv anbelanger, er jeg nu udenfor al Fare. Men jeg har været syg, — syg snarere af Anstrengelse end af noget andet, antager jeg. Ankommen til Havanna, raadede man mig til at være meget forsigtig, ikke at udsætte mig for Maaneskinnet uden Hat, ikke at rage mig efter Middagen, ikke at spise Frugt om Aftenen o. s. v. Og da jeg ikke udsatte mig for disse Ting, var jeg der i 7 Uger uden at blive angreben hverken af den gule Feber eller andre Sygdomme, der gaa i Svang i Havanna. Jeg gav ti Konerter der; fire i Hovedtheatret og sex i det umaadelige Facon-Theater. For at vise Havaneserne, hvor taknemmelig jeg var for deres Enthousiasme, har jeg komponeret to Stykker. Det ene bærer Titelen: «El ajiaco cubano» og det andet «Los Recuerdos de la Habana», hvori jeg har indflettet nogle af Landets mest yndede Melodier.

Jeg tror, Du vil blive glad ved at høre dem. Jeg var meget nervøs-exalteret, da jeg komponerede dem, og næsten ude af mig selv, da jeg spillede dem for Folket selv, der er saa musikalsk af Naturen. Dette Tropernes féagtig skjønne Klimat overgaar al Beskrivelse! Hvor underligt det var at se et helt Orchester paa faa Undtagelser nær sammensat af Negre og Mulatter! Deres let bevægelige Minespil antage, alt efter Musikens Karakter, de mest exalterede Udtryk for deres lidenskabelige Følelser: — undertiden leende til Yderlighed og skrigende af alle Kræfter, og til andre Tider dreie de Øinene melancholsk opløftede med de gode, troværdige Ansigter heftede paa Publikum, paa Noderne eller paa mig. De er de bedste Musici i hele Amerika! I Polacca guerriera, der er bleven forlangt og spillet næsten hver eneste Koncertaften, er jeg stadig bleven akkompagneret af Eliten af Musikere af de 7 Regimenter, som ligge i Havanna. Men midt i alt dette opdager man en Sammensværgelse blandt de Sorte! — et meget farligt Complot, — de vilde forgifte alle de Hvide paa Øen. Eierne af flere Sukker- og Kaffeplantager ere blevne myrdede paa den grusomste Maade. Ingen vovede mere at forlade sit Hjem om Aftenen, og Soldaterne dræbte Folk paa Gaden uden Forskjel og uden at blive straffet. (Over 700 Negere ere efter Guvernørens Ordre blevne skudte!) Du skjønner, at dette var alt andet end heldigt for mig, — jeg havde leiet Façon-Theatret to Dage før Revolutionen brød ud, og der maatte spilles paa de bestemte Dage. Jeg havde engageret en Ballet, sammensat af franske og spanske Kræfter, et stort Orchester, Sangere og Sangerinder, med en Udgift af over 4000 francs hver Aften. Jeg maatte da prise mig lykkelig ved ikke at sætte Penge til. Men hvem kunde vel forudse en saadan Katastrofe?

Jeg arbeidede af alle Kræfter i denne umaadelige Varme, jeg spillede med al mulig Energi, og, isandhed, Havanesernes Begeistring har fuldkommen holdt mig skadesløs for mine Anstrengelser! Man har sendt mig en Mængde smukke Vers paa Theatret og Blomsterbuketter nok til at bedække hele Scenen; — en af Krandsene har jeg gjemt til Dig, min høit Elskede! overbevist om, at Du nok vil modtage dèn, som en Bestræbelse for at give Reflexen af min Sjæl, som er — Dig selv! Du forstaar mig, ikke sandt? O, jeg skal arbeide for Dig og vore Børn og gjøre alt, som staar i min Magt, for at sikkre dem en god Opdragelse og en lykkelig Tilværelse! Det er en stor og hellig Pligt, og den giver mig Kraft til at bekjæmpe alle Farer. — —

Paa Tilbageveien fra Havanna til de forenede Stater over Charlestown — (søværts) var jeg slumret ind et Par Timer, udsat for Solen, og Følgen var, at hele mit Legeme i 8 Dage derefter ligesom var forgiftet. Hele mit Ansigt var bedækket med en tyk Skorpe, og jeg led meget, (et Særsyn, at jeg ikke døde paa Stedet!) Men jeg har behandlet mig med koldt Vand, spist meget lidet, svedet meget, taget kolde Bade og megen Bevægelse. Gud være lovet, at jeg kan vedblive at arbeide og spille og bekjæmpe Franskmændenes Komplotter og de Kabaler, hvormed de søger at bringe mig til at falde i det amerikanske Publikums Opinion.

Jeg reiser imorgen tidlig til Boston med Jernbanen og standser kun to Dage i New-York. — Mit Brev er lidt konfust, jeg véd det, min kjære Félicie; men jeg beder Dig ikke at nære den mindste Frygt for mig; — omfavn min Alexander, Thorvald og den lille Eleonora Félicie fra din

Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Buffalo 29de Juli 1844.

Min kjære Félicie!

Jeg svæver i den største Ængstelse for Dig og vore kjære Børn. Min Sjæl gyser, og mine Tanker fortabe sig i mørke Grublerier, medens jeg dog har al min Sindsro behov for at opretholde min Stilling paa denne tornefulde Løbebane. Jeg føler, at min Melancholi tiltager med hver Dag; — men jeg vil ikke klage; jeg maa have Mod og med faste Skridt arbeide paa at grunde en beskeden Formue, og nu er Tiden! Jeg har allerede flere Gange i Europa ladet Leiligheden glippe mig af Hænderne af Mangel paa Bestemthed, og gjør jeg dette ogsaa nu, vil jeg atter være nødt til at begynde forfra uden nogen sikkret Fremtid.

Jeg kommer fra Canada, hvor jeg var saalangt som op til Kvebek. Befolkningen er en blandet Race, bestaaende af Indianere, Engelske og Franskmænd. De ligger i stadig indbyrdes Strid. De Franske er de mest beklagelsesværdige, da de er fuldstændig undertrykkede af deres katholske Geistlighed, der har beriget sig uhyre paa den arme Befolknings Bekostning. De Geistlige besidder foruden umaadelige Klostre de fleste store Bygninger i Stæderne og betydelige Landgodse. Naar et Barn er sygt, saa er det Præsten og ikke Lægen, man lader komme; og dør Barnet, giver Forældrene ofte alt, hvad de eie, for at lade alle Kirkeklokkerne ringe, saa at deres Barn hurtigere kan optages i Paradiset! Det er skrækkeligt at se, forsikkrer jeg Dig, og dette kan ikke vare længe. Englænderne er i Besiddelse af Landet, Indianerne bebo Landsbyerne. Disse sidste arbeider glimrende Sager, der er høit skattede. Jeg har kjøbt endel saadanne til Dig og vore Smaa, og jeg skal

sende Dig dem med det første Dampskib, som reiser fra Boston til en af Havnene i Frankrig.

Jeg kommer fra Niagarafaldet, det mest storartede i Verden; det ligger kun 20 engelske Mile herfra.

Der traf jeg paa en Englænder, som jeg ifjor reiste med i Norge (paa min Tur til Throndhjem). Han fortalte mig, at han i September vil vende tilbage til England og saa drage derfra til Norge med nogle Venner. Idet jeg tjente ham som Fører ved Vandfaldene, blev jeg nødt til at skynde mig hurtigst mulig tilbage til mit Hotel for tidsnok at naa Jernbanetrænet fra Niagara til Buffalo. Jeg maatte stige op og ned af Precipicer og kom derved i en heftig Sved. Uforsigtig slugte jeg saa flere Glas fulde af Isvand. Kl. 2 om Eftermiddagen reiste jeg uden at have faaet spist noget, og ved Ankomsten til Buffalo skjalv jeg af Kulde. Jeg skulde spille samme Aften. Der var ingen til at akkompagnere mig og heller ikke nogen til at assistere. Jeg maatte da som paa saa mange andre Steder spille ganske alene. Efter at have gjort en Undskyldning til Publikum, begyndte jeg at spille. Tiltrods for hvad jeg led fik jeg endt det første Nummer. Jeg begyndte paa det andet, men kom pludselig i en voldsom Transpiration over det hele Legeme; Hoved og Hjerte vendte sig i mig og gjorde al min Modstand unyttig. Jeg maatte fjerne mig; — men efter en god Nat er jeg nu, Gud være lovet, frisk igjen.

Min Koncert holdes imorgen. Dagen efter gaar jeg direkte til Saratoga for at optræde flere Gange der, og saa over Boston til Newport, hvor jeg vil tage Søbade og komponere «Niagara» og «Washingtons Minde», — to Stykker, som jeg for første Gang vil spille i Boston eller New-York i October. Jeg har allerede udkastet Skizzen; men, da jeg maa have Orchesteraccompagnement, tror jeg ei at kunne have Kompositionen færdig før om en

10 à 14 Dage. Jeg har ogsaa Trang til at hvile og berolige mine Nerver, der er meget sensible, uagtet jeg forresten befinder mig meget vel. Jeg spiser og drikker meget lidet, studerer mere end nogensinde og forbereder mine Koncerter med al mulig Aktivitet. Det er kun en Fornøielse at arbeide, naar man kan sikkre dem der tilhører En en Fremtid, der beskjærmer for Nød. Jeg forsikkrer Dig, at jeg har en saadan Skræk for at være saa fattig, som jeg før har været, at den blotte Tanke derom gjør mig syg! — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Hvad Valestrand angaar, saa vil jeg ikke, at Alexander skal tabe sin Odelsret dertil, og skal denne Sag bringes i Orden af en Sagfører. Jeg lever i det Haab, at vi ved min Ankomst til Europa vil have et Hjem, og kunne leve sammen for Fremtiden og have det godt. Du vil det ogsaa gjerne, — ikke sandt? Dersom min Broder, Jens, endnu er i Paris, saa hils ham hjerteligt fra mig og send mig Nyheder fra Dig. Elsk mig altid og omfavn vore kjære Smaa fra din

Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Boston 1ste Juni 1844.

Min kjære Félicie!

Jeg kommer i dette Øieblik fra Lowell, hvor jeg igaaraftes gav Koncert, og da Paqueten strax afreiser til Europa, maa jeg se til at faa sendt Dig nogle Ord. Jeg tilskrev Dig sidst fra Baltimore, hvor jeg endnu var syg af det Solstik, som jeg rammedes af i Havanna; — nu er jeg Gudskelov ganske frisk tiltrods for de Anstrengelser, jeg har maattet underkaste mig. — An-

kommet til New-York paa Reisen til Boston, fandt jeg mine Venner glade ved at se mig igjen. Vi satte os tilbords for at spise Middag, da en Sheriff indfandt sig for paa Hr. S...s Vegne at arrestere mig. Han forlangte en Sum af 10,000 Dollars, som han gjorde Fordring paa, — for derved at kunne retlig hindre mig fra at forlade New-York. Mine Venner stillede øieblikkelig Sikkerhed for 10,000 Dollars. Da S. nu gjør Forretninger for Vieuxtemps, vilde han forhindre mig fra at gaa til Boston, idet han frygtede for at blive slagen der, ligesom i de andre Byer. Den franske Klique gjør alt for at tilintetgjøre mig. Det var første Gang, jeg skulde spille i Boston, og de vilde levere et afgjørende Slag. Jeg maatte endvidere deponere 5,000 Dollars kontant hos en Bankier for at kunnne forlade Staden New-York og reise til Boston. Jeg har skrevet et Tilsvar til hans Anklage. Sagen skal afgjøres i denne Maaned; men jeg føler mig ganske tryg for Udfaldet. I Virkeligheden afgjorde dette V.'s og S.'s Skjæbne; thi min Ankomst til Boston vakte en Begeistring uden Lige. Aviserne havde talt om denne stygge Streg paa en for S. lidet smigrende Maade, og da man nu venter mig til Kanada og til Vesten, hvor jeg endnu ikke har været, saa har de intetsteds at gaa hen, og idag reiser de til Europa. Madame Cinti-Damoreau og Hr. Artôt har ligesom V. tabt Penge paa deres Tour. De ere nu i Ohio (i Vesten); de har kun givet daarlige Koncerter der; deres Carriere i Amerika er allerede endt, og reise de snart fra New-York til Europa. De kunne ei fordrage mig og vilde gjerne gjøre det af med mig paa den ene eller den anden Maade.

Min brave Tjener Henrik vaager over mig som en Fader over sin Søn. Han frygter altid for Overfald af Kjeltringer; men jeg vil ikke antage, at man forsøger noget med væbnet Haand. Vi faar se. — —

Boston har været afgjørende for mig. Jeg har her allerede givet fire Koncerter. Tirsdag giver jeg endnu en. Jeg har tjent omtrent 5,000 Dollars, og jeg haaber Tirsdag vil bringe mig 1,500 til. Jeg har modtaget saamange Indbydelser fra Kanada, at jeg i denne Sommer kan gjøre Regning paa at tjene over 100,000 francs.

Træt er jeg, det er vist, min stakkels Félicie; men, naar jeg tænker paa, at jeg kan sikkre Dig og vore Børn en lykkelig Tilværelse, finder jeg ny Kraft.

Dampskibet fra Europa er netop ankommet; jeg haaber, det bringer mig Nyheder fra Dig. Omfavn vore Børn tusinde og atter tusinde Gange fra mig. Hils meget Madame Villeminot, Bouyns, Dufours, Vuillaumes.

Elsk mig og tænk paa

din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Hartford 15de Juni 1844.

Min kjære Félicie!

Klokken er 6 om Morgenen; — træt, som jeg er, efter min Koncert igaaraftes, samler jeg mine Kræfter for at lade Dig høre fra mig; — det eneste, jeg kan gjøre, for at trøste Dig under mit Fravær. Jeg er fuldkommen kvit Følgerne af det frygtelige Solstik, der nærmest var at ligne med et Lynslag. Hvilken Styrke Solen har i de tropiske Egne! Jeg er undsluppet som ved et Mirakkel, Gud være takket. — Jeg saa for nogle Dage siden en Mand rammes af et Solstik; — han blev blind i selve Øieblikket og for altid! De fleste dø eller miste Forstanden.

Det er nu omtrent to Maaneder, siden det hændte mig, og dog har jeg endnu daglig smaa Mindelser deraf;

men altid i formindsket Grad. Jeg nærer ingen Tvivl om, at det strenge Maadehold med Hensyn til Næringsmidler, de kolde Bade med megen Bevægelse og min gode Konstitution har helbredet mig. Jeg gjør ypperlige Affærer; bedre og bedre; men for ei at ødelægge min Helse giver jeg som Regel blot tre, fire Koncerter om Ugen. De indbringe mig fra 500 til 1,000 Dollars pr. Aíten i de mindre Provindsbyer, — noget før uhørt her. Jeg faar saa mange Indbydelser fra alle Kanter, at jeg undertiden ikke ved, hvad jeg skal gjøre. Jeg har antaget en Forretningsfører, en Hr. Ormsby, som reiser iforveien og forbereder Koncerterne, leier Lokaler etc. Han er fortiden i Kanada. Om en halv Time er jeg allerede paa Veien til Albany, hvor jeg spiller iovermorgen.

Ombord paa Dampskibet.

Rystelsen hindrer mig i at skrive distinkt; men med Risiko af, at Du ei kan læse dette, vil jeg dog rable nogle Linjer.

Jeg har ikke modtaget nogen Underretning fra Dig, siden jeg var i Havanna, og dette gjør mig saa bekymret. Jeg haaber, at Du og vore kjære Børn befinder Eder vel; — hvor længes jeg ikke efter at se Eder igjen!

Dersom Lykken endnu vedvarer en Stund, vil jeg komme til at tjene en Formue her. Husker Alexander mig endnu? Thorvald, stakkel, har set mig saa lidt, han kan ikke have nogen Erindring om mig. Den lille Eleonore Félicie lignede Alexander meget; hun maa være meget sød nu; hun er begyndt at gaa, ikke sandt? Jeg blev meget bekymret ved at se af Aviserne, at kun faa Mennesker i Paris havde undsluppet «la Grippe», og at mange vare døde deraf. Det er en Følge af det fugtige Klimat i Stæder, der ligge ved store Floder. Det er ogsaa Tilfældet i Amerika ved Bredden af de uhyre

Floder; der er farligt og usundt især for Lungerne, saa at de fleste Beboere dø af Brystsyge.

I Europa har man intet Begreb om de hurtige Fremskridt, som Amerikanerne gjør i enhver Retning. Hver Dag ser man nye Undere, — hele Byer skabes saa at sige i et Øieblik, og de store Byer voxe fra Dag til anden. Saaledes skal New-York tælle 20,000 Indvaanere mere end ved min Ankomst. Her er ogsaa politiske, men især deleshed store religiøse Bevægelser.

De katholske Geistlige har ophidset den irske og franske Befolkning i den Grad, at den har skudt paa Amerikanerne i Filadelfia, og det endte med, at tre katholske Kirker blev brændte. Fanatismen er frygtelig! Der findes over hundrede forskjellige Sekter og Religioner — nogle meget forunderlige, forsikkrer jeg Dig. Unitarierne er udentvivl den bedste af dem; de udmærke sig ved sin gode Opførsel, sin Overbærenhed og sine enkle Læresætninger; de tro kun paa én Gud — ikke paa Sønnen og den Helligaand.

Jeg har nu tjent omtrent 100,000 francs og haaber i Løbet af Sommeren at tjene ligesaa meget til. Af det vil vi kunne leve godt uden at afhænge af Nogen.

Tiltrods for mit inderlige Ønske om at have Dig hos mig, er jeg dog glad over at have sparet Dig for de Sorger, Anstrengelser og Klimatforandringer, som jeg har gjennemgaaet, og som vilde have været uudholdelige for Dig.

Skriv saa ofte, Du kan; — jeg bærer Byrderne lettere, naar jeg véd, at Du og vore elskede Børn leve vel, og at Du altid holder ligemeget af mig.

Lev vel min Kjære, Kjære! Kys vore smaa Børn. Hils vore Venner og Miette.

Din Ole.

Fra samme til samme.
(Overs. fra fransk.)

Bristol (Rhode Island) 29de August 1844.

Min kjære Félicie!

Jeg takker Dig hjerteligt for dit Brev, dat. 7de Juli; jeg ser deraf, at Du lykkelig nedkom den 19de Juni med en Gut. Jeg har lidt forfærdeligt ved at tænke paa Dig; — at Du var ene uden at have mig til at beskytte og trøste Dig! —

Efter Buffalo og Saratoga er jeg bleven nødt til at standse med mine Koncerter; jeg kan ikke mere. — Søluften og Ensomheden her har beroliget mig meget, og haaber jeg i Begyndelsen af October atter at kunne begynde Koncerterne igjen med fornyet Kraft. I Processen med S. er Dommen faldt i min Faveur og saa, at han betaler Omkostningerne.

Jeg har med Dagsposten sendt 5,000 Dollars — noget over 26,000 francs til A. — Jeg skal skrive did, at man sender Dig en Status over mit Mellemværende og en Erkjendelse af de Summer, jeg har staaende, for at Du og Børnene i Tilfælde af min Død her kunne være sikkrede.

Naar Du trænger til Penge, saa skriv til A. Kommunikationerne er saa hurtige, at Du strax kan have dem; og saa beder jeg Dig intet at spare for at gjøre Dig Livet saa komfortabelt som muligt. Foraaret vil atter forene os. Jeg omfavner Dig tusind og atter tusind Gange, min meget, meget elskede Félicie, og beder Dig tænke med Kjærlighed paa den, som ønsker at være alt for Dig. — Endnu engang — tænk paa din

Ole.

Fra samme til samme.
(Overs. fra fransk.)

New-York 15 October 1844.

Min kjære Félicie!

Du har forhaabentlig modtaget mit sidste Brev, dateret fra Bristol (Rhode Island) for omtrent 14 Dage siden, i hvilket jeg takker Dig for den gode Nyhed om den Søn, Du har skjænket mig. Nu har vi da allerede en stor Familie, hvilket forresten tvinger mig til at se mere paa Pengene end før; — andet vilde være uforsvarligt af mig. Havde jeg blot ved Siden af mine musikalske Illusioner kunnet erhverve mig lidt sundt Omdømme! Men ak! jeg har kun altfor meget forsømt Pengesager, idet jeg var uvidende om Pengenes sande Værd. Dette maa forandre sig — lad os haabe til det bedre. Jeg skal have Udholdenhed. —

O! dersom Du vidste, hvormange Gange jeg har været paa Nippet til at reise over Oceanet for at vende tilbage i dine Arme! . . . hvormeget jeg har lidt ved Adskillelsen fra Dig og mine kjære Børn! Og dog har jeg ikke betroet mig til nogen, selv ikke til Dig, da jeg vidste, at Du havde nok at udstaa, uden at jeg skulde bebyrde Dig med mine Klager og Bekymringer. Du beklagede Dig i dine Breve over min Fraværelse, stakkels Félicie! . . . Dette pinte mig i Hjertet, og jeg maatte virkelig kalde alt til min Hjælp for ikke at bukke under i Fortvivlelsen. — Men Kabalerne i den artistiske Verden kom mig tilhjælp. Jeg maatte koncentrere alle mine Kræfter for at trække det længste Straa ligeoverfor mine Modstandere, og nu staar jeg, Gud ske Tak, høit i Publikums Gunst. For en stor Del skylder jeg mine Fienders mislykkede Machinationer den Lykke, jeg har gjort; thi Publikum har selv villet dømme.

Lørdag gav jeg min første Koncert efter min Hviletid

paa Rhode Island; iaften giver jeg min anden og iovermorgen min tredie. Dagen efter spiller jeg til Indtægt for en amerikansk Institution til Befordring af nye Opfindelser, og næste Mandag til Indtægt for nogle fattige franske Kunstnere. Saa gjør jeg en Pause i nogle Dage for at indstudere og forberede «Niagara», og jeg haaber, at den vil gjøre Lykke og Penge, da den er komponeret udtrykkelig for Amerikanerne. Du kan med Vished vente mig i Mai Maaned; thi, selv om Udsigterne skulde være endnu bedre end for nærværende, vilde jeg foretrække at vende tilbage til Amerika til Høsten, og i det Tilfælde kunde vi to alene reise sammen over Atlanterhavet. Men jeg tror maaske, det vilde være bedre at forlade de forenede Stater for et helt Aar, før jeg vender tilbage igjen, og istedet derfor at gjøre en Reise sammen i Italien eller Spanien.

Til den Tid vil antagelig Affærerne med Valestrand være ordnede, og uagtet Du ikke holder af Landet som Regel, vil Du maaske være glad ved at tilbringe nogle Maaneder af Sommeren paa vore égne Jorder; thi hidindtil har vi altid boet hos andre, aldrig for os selv. Jeg vilde saa gjerne kjende den Følelse at have et «Hjem». O! det forekommer mig at maatte være fortryllende. Hvor vore Børn vilde more sig godt der! Hvor vi skulde søge at indrette os fornuftigt der, uden Luxus, men behageligt. For ti à tolv tusind Francs kunde vi bygge og møblere et helt Hus komplet; vi skulde anlægge en smuk Have, plante skjønne Træer og vakkre Blomster, og saa skulde vi gjøre Bønderne omkring os lykkelige og velstaaende. Vi skulde musicere, ride og kjøre i det indre af Osterøen. Vi skulde opdrage vore Børn, give dem en Opdragelse — samtidig Fornøielse og Undervisning — og gjøre hinanden gjensidig lykkelige. Naar Sommeren er forbi, tilbringer vi Vinteren, hvor vi lyster, og dersom jeg er oplagt, giver

jeg Koncerter — og jeg vil være oplagt dertil, naar jeg ikke trænger at gjøre det for at leve. — Undlad ikke, kjære Félicie, at lade mig høre fra Dig, naar Du kan; sig mig alt, hvad Du føler, selv om Du er vred paa mig; sig mig det; thi jeg véd vel, at Du har Ret i meget; — kun maa Du ikke ærgre Dig, thi det har en slet Indflydelse paa din Sundhed. Du har visselig en stærk og sund Konstitution, men Du har en ømfindtlig og sensibel Natur, og den mindste Ting indvirker strax paa dine Nerver. Uagtet jeg selv er stærk, føler jeg godt, hvorledes Blodet paavirkes, naar der er noget der gaar mig nær.

Og nu, kjære Félicie, bring mine venlige Hilsener til din Slægt, Dufour's og Vuillaume. Omfavn vore kjære Børn fra mig og tænk paa din

Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Boston 1 December 1844.

Min kjære Félicie!

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg havde saa mange Ting at sige Dig; men Tiden er for knap.

Igaarmorges kom jeg tilbage fra Filadelfia, hvor jeg spillede til Indtægt for «The Musical Fund Society». Efter min Kvartet, som jeg har komponeret for fire Instrumenter, og som jeg udførte ganske alene paa min Violin, overrakte Presidenten mig en Guldmedaille (af en Værdi af 1,000 francs, maaske mere) og gjorde mig til første og eneste Æresmedlem siden Selskabets Stiftelse for omtrent 50 Aar tilbage.

Jeg vender om nogle Dage tilbage til New-York

for at foredrage «Niagara», «Ensomheden i Prairierne», «Washingtons Minde» og andre nye Stykker. Igaar spillede jeg til Indtægt for en Madame Arnoult (en Pariserinde). Imorgen giver jeg Koncert i Salem, iovermorgen i Worchester, og derfra gaar jeg til New-York, Filadelfia, Washington, Pittsburgh, Louisville, St. Louis, Natchez og New-Orleans, hvor Du skal høre fra mig, dersom jeg ikke blir syg.

Lev vel, min Veninde, omfavn vore kjære Børn for mig og sig til Alexander, at jeg snart kommer for selv at omfavne ham.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

New-York 30te December 1844.

Min kjære Félicie!

Jeg er meget ængstelig over ikke at have modtaget nogen Efterretning fra Dig. Maaske har Du sendt Brev med Havrepaketen, som altid bruger saa lang Tid til Reisen hid over Havet; — paa Tilbageveien gaar det hurtigere, da Strømmen er gunstig.

Jeg har været meget bekymret og syg, da min Stilling er overordentlig anstrengende. Jeg har givet mig til at komponere, for ved min Tilbagekomst til Europa, at kunne vise de Fremskridt, jeg tror at have gjort. Men dette Klima er en Ødelæggelse for en Europæer; de hurtige Vexlinger fra isnende Kulde til utaalelig Hede fordærver ethvert ømfindtligt Menneskes Sundhed, og hvad Kvinderne angaar, dør de fordetmeste næsten alle af Tæring.

Tanken om at gjense Dig og vore Børn om en tre à fire Maaneder giver mig Styrke til at udholde en saa

haard og vanskelig Tilværelse som min. Den, som her vil tjene sig en Formue, maa kunne arbeide med Udholdenhed; man maa forudse Kabalerne og vende dem til egen Fordel. Igaaraftes gav jeg min sidste Koncert i det italienske Theater. Foruden andre Numre gav jeg min «Niagara» og «Ensomheden i Prairierne». Det var for tredie Gang jeg spillede «Niagara», og man begynder at forstaa dette Stykke, som efter min egen Mening er den bedste Komposition, jeg har skrevet, og med en ganske ny og original Bygningsform, — ikke saa brillant som Principalstemmen for Violinen i «Polacca guerriera» men med et mere sammensat Akkompagnement for Orchestret. Jeg tror, den vil vække Opsigt i Europa. Paa Mandag giver jeg endnu en Koncert i «Tabernaklet», og derefter gaar jeg til Filadelfia, Baltimore og Washington, — for derpaa at gjennemkrydse Landet ligetil de store Floder Missisippi og Missouri, og derfra til New-Orleans.

Imorgen har vi Aarsskifte; jeg ønsker, det nye Aar maa blive lykkeligt for Dig, min Kjærlighed! og for vore vakkre Børn!

Mine Nerver har lidt meget i den sidste Tid. Jeg føler mig saa alene — saa forladt — omringet af Kabaler og Misundelse og som Skiven for alle mulige Rænker. Undertiden er det, som jeg føler mig paa en uimodstaaelig Maade draget ombord, naar et Skib skal til Europa; der skal sandelig Mod til at udholde alt dette! Men Du kan heller ikke have den mindste Anelse om alle de infame Midler, den franske Clique anvender imod mig. Siden min Ankomst til dette Land har den kun søgt at ødelægge mig moralskt og fysiskt.

Adieu, min kjære Veninde.

Adieu.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Nashville Tennessee) 12te April 1845.

Min kjære Félicie!

Dit Brev, hvori Du gir mig Budskabet om vor sidste Søns Død, naaede mig i New-Orleans. — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Mit Liv har ofte været i Fare i Syden. Det er en Erfaring, som enhver Fremmed, der bliver her i nogen Tid, vil gjøre. De allerafskyeligste Mord begaaes ved høilys Dag i New-Orleans. Det er Grunden, hvorfor enhver Mand gaar bevæbnet, — idetmindste med en Dolk; men de fleste med Pistoler og store Knive (bowieknife). Uden Varsko stikker Ens Fiende En Dolken i Hjertet, — ingen standser Morderen, dersom denne ikke selv finder for godt at lade sig arrestere. Og om han bliver knebet, lader hans Advokat blot nogle Skurker gjøre Ed paa, at det er Morderen, som er bleven fornærmet, og at det er ham, som har været nødsaget til at forsvare sig. Jeg forsikkrer Dig, at min Amerikareise har givet mig mere Verdenserfaring end alle mine Reiser i Europa tilsammen! Tvende Gange paa en og samme Dag var E. nær bleven myrdet paa et Dampskib paa Missisippifloden. Min Tjener Henrik var nær falden som et Offer i New-Orleans. Ret og Skjel er næsten umuligt at erholde uden at udsætte sig end yderligere for Mordernes Hevn, og disse snige sig ind overalt.

Iaften giver jeg min tredie og sidste Koncert her. Inat reiser jeg til Louisville, hvor jeg kommer iovermorgen Kveld. Der giver jeg antagelig tre Koncerter. Derfra til Lexington og saa til St. Louis i Missouri.

Derfra gaar jeg til Cincinnati, Pittsburg, Washington, Baltimore, Filadelfia, New-York, Boston og saa tilbage til New-York for at reise til Havre med Paqueten. Jeg haaber at finde Dig og vore tre Børn i god Behold og at kunne meddele Dig, at vi har nok til at kunne leve roligt uden længere at udsætte mig hverken for Publikums Kapricer, Partiaand eller Nationalitetsfordomme. Jeg vilde forlængst være vendt tilbage, dersom jeg ikke havde anset det for min Pligt med Fasthed at udholde nogle Maaneders Anstrengelse og Savn for at sikkre dem, som er mig kjærest i Verden, en Fremtid og et Navn, — min Kjærlighed værdigt.

Det er nu snart to Aar, siden vi har seet hinanden, og tiltrods for, at jeg visselig har udholdt mange Anstrengelser og har lidt meget sjæleligt, er jeg dog stærkere end nogensinde før. Jeg spiser overordentlig lidt, og jeg drikker hverken Vin, Kaffe eller The, — kun Melk med Vand; jeg finder denne Drik meget beroligende og heldbringende.

St. Louis 28de April.

Vi havde paa et hængende Haar forlist med Dampskibet «Benjamin Franklin» under en Orkan, der pludselig brød løs paa Missisippifloden 50 engelske Mile fra St. Louis Kl. 7 om Aftenen.

Alle var ved Aftensbordet, alene jeg var forbleven paa Dækket for at betragte Missisippis Bredder, — da jeg pludselig saa en gulagtig Røg stige op af Skoven med hurtige paa hinanden følgende Lyn og ødelæggende alle Træerne paa sin Vei. Idet jeg nu steg ned i Kahytten, hørte jeg en forfærdelig Larm over Hovedet og opdager, at en Del af Dækket — var ført bort! Baaden blev næsten væltet over af Vindstødet og Taget løftet. Vi saa Lyn i Lyn rundt om; Tordenen var saa stærk, at Ruderne knustes. Dækket begyndte at rives

op i Plankerne, da der med ét lød Raab, at der var Ild i Fartøiet, og at alle maatte redde sig saa godt, de kunde. Kvindernes og Børnenes Skrig var hjerteskjærende. Flammerne slikkede opefter, medens Maskinen med al sin Kraft havde Møie med at arbeide imod Orkanen. Heldigvis blev man Herre over Ilden, og efter en halv Times Forløb ophørte Tornadoen.

Jeg havde beredt mig paa at springe i Floden for ved Svømning at naa Strandbredden; men det var heldigere, som det gik.

Da jeg ikke har nogen til at arrangere mine Koncerter, er jeg nødt til selv at besørge det, og det er meget trættende. De hyppige Temperaturforandringer, der vexle mellem en overordentlig trykkende Hede og streng Kulde, er heller ikke hverken behagelige eller sunde.

Hvormange Mennesker har jeg ikke kjendt ved min Ankomst til Amerika, som nu længst ere baade døde og glemte! Et Menneskeliv regnes for intet; hver Dag i Aaret er der Ulykkestilfælde med Dampskibe, som springer i Luften, undertiden med 3 à 400 Personer ombord. Alt gaar her i stor Maalestok.

Paa min Reise gjennem Cincinnati opfordrede man mig til at give en Koncert. Samme Dag fik jeg ogsaa en Anmodning om at spille i Louisville; og — blot som et Exempel — i 1830 havde Cincinnati 24,000 Indbyggere, og nu har den over 100,000 og en umaadelig Handel. St. Louis havde 5000 Beboere i 1830; nu har den 46,000. Paa tre af de indre Floder er der over 1,200 Dampskibe! Afstandene regnes for intet. Der er ikke en Nation paa Jordens Overflade, der reiser saameget som dette Folk, — om Vinteren i Syden, om Sommeren i Norden. — Et Folk med stor aandelig Synskreds! — En Mand, som til Exempel er ruineret idag i sin Karriere, griber imorgen en anden Virksom-

hed. Salom. Smith, Theaterdirektøren her i St. Louis, er Advokat, og samtidig hermed prædiker han i en Kirke. Jeg kjender en Mand, som forrige Aar ødelagde sin Formue paa nogle Plantager ved New-Orleans; — nu tjener han 40,000 Dollars aarligt!

St. Louis 1 Mai.

Da jeg havde komponeret «Ensomheden i Prairierne» uden nogensinde at have set en Prairie, og jeg nu netop var i Nærheden af dem, — tog jeg igaarmorges den Beslutning at se en saadan, med den Tanke at vende tilbage om Aftenen i betids for at drage med Dampskibet. Da Veiret var meget slemt, turde ingen ledsage mig. Jeg for da afsted alene tilhest. Efter 2 engelske Miles Ridt var jeg vaad indtil Skindet; jeg havde ovenikjøbet redet mig vild i en Skov. Endelig kom jeg da henimod Aften til en Prairie. Paa Tilbageveien var jeg nødt til at standse i et Værtshus paa den anden Side af Missisippi; min Hest kunde ikke mere, og imorges kom jeg tilbage til Staden. — Jeg har givet to gode Koncerter her Mandag og Tirsdag, og imorgen vender jeg tilbage til Louisville og saa til Lexington. 60 Mile derfra ligger «Mammuthhulen«, som jeg skal besøge; den er en af Verdens Mærkværdigheder. Saa drager jeg tilbage til Cincinnati og gaar derfra direkte til Filadelfia (Pittsburgh er netop brændt op), Baltimore, New-York, Boston, Portland og saa til Europa.

Tiltrods for de tendentiøse Beretninger, mine Modstandere har udbredt om mig i Europa, tror jeg dog, Publikum blot vil dømme efter Fakta. Ved min Tilbagekomst kan jeg overtyde dem om, at min Tid ikke har været slet anvendt. Jeg har i høi Grad forøget mit Repertoire, der nu bestaar af omtrent tredive Stykker i forskjellig og ny Stil. Man vil have nyt, og deri har man Ret. Men, skal jeg lade mig høre, vil jeg

have ordentlig Betaling; — i modsat Fald foretrækker jeg at blive hjemme istedetfor at løbe omkring. Jeg har mere end nok af det, det forsikkrer jeg Dig paa, og, var jeg alene, vilde jeg forlængst have sluttet; men Pligten driver mig bestandig fremad. — — — — —

Vil jeg finde Dig forandret ved min Hjemkomst? Ak! to Aar gjør meget; men jeg stoler paa min gode Stjerne og paa Dig.

Tænk paa din

Ole.

Du maa omfavne Alexander, Thorvald og Félicie for mig.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk).

Utica 14de Juli 1845.

Min kjære Félicie!

Paa Grund af en Betændelse i Øinene, foraarsaget ved Reiser om Natten i Ohio, var jeg hindret fra at skrive. Heldigvis er jeg nu, tiltrods for den frygtelige Hede her, aldeles helbredet. Støv og Hede om Dagen og Kjøligheden om Natten havde næsten ødelagt mit Syn.

I den sidste Uge har jeg givet fem Koncerter. Idag skal jeg spille i Syracus, omtrent hundrede engelske Mile herfra. I denne Uge giver jeg ogsaa fem Koncerter. Fra Syracus reiser jeg til Niagara, hvor jeg giver to Koncerter, saa til Buffalo, Troy, Portland, Hannover (hvor jeg spiller den 30te og 31te denne Maaned); dernæst i Newport 2 Koncerter. Saa forbereder jeg to nye Kompositioner for September Maaned til Afskedskoncerterne i New-York, Filadelfia, Baltimore, Washington og Boston for derfra at afreise med Damp-

skibet til Liverpool. Tiden iler og jeg skal afsted med Jernbanen!

Omfavn vore Smaa, sig Alexander, at Papa er meget bedrøvet over, at han ikke befinder sig vel; men at han haaber at se ham glad og frisk snarest muligt.

Mine Komplimenter til din Familie og hjertelige Hilsener til vore Venner fra din

Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Filadelfia 17 September 1845.

Min kjære Félicie!

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Den Tid nærmer sig, min kjære Veninde, da jeg skal sige de forenede Stater Farvel og reise til «la belle France», hvilken Ting visselig ikke vilde have fundet Sted, dersom Du ikke havde været der. Længselen efter at se Dig og vore Børn igjen er stor; men jeg føler vel, at Du neppe elsker mig saa høit, som jeg elsker Dig. Jeg har følt det længe, før jeg reiste. Tro ikke, at jeg bebreider Dig dette; det er ikke din Skyld. Der er andre, som jeg kunde bære Nag til for det, dersom det var Umagen værd! — nu er jeg rolig og fattet. Næste Maaned reiser jeg tilbage. Jeg véd ikke, om jeg bliver længe i Europa; men under alle Omstændigheder bliver jeg med min gode Vilje ikke længe i Frankrige!

Det er sent, og jeg maa slutte. Saasnart jeg er kommen til Europa, vil jeg bringe Orden i mine Affærer, for at Du og mine Børn kan leve tilfredse og lykkelige, om noget skulde tilstøde mig. Omfavn vore Smaa. Sig dem dog, at Papa snart kommer tilbage, og at de maa

holde en Smule af ham, — uden det dør han af Sorg. Min Hilsen til din Familie.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

New-York 30 September 1845.

Min kjære Veninde!

Da dette Brev kom for sent til Posten, var jeg nødt til at vente til næste Steamer fra Boston, der afgaar imorgen. Jeg har drømt om Alexander og Thorvald, og min Sjæl er fyldt af Sorg over ikke at se dem . . .

Iovermorgen begynder mine Koncerter, og, saalænge de varer, vil jeg som altid have Feber . . . Aah! — dette dræber mig.

Havde jeg enda Udsigten til at blive i Ro og at leve med Dig og mine Børn paa Landet! — men jeg ser nok, at dette er en Umulighed.

Holder Du endnu af mig, Felicie? — O! nei, Du kan vel neppe gjøre det efter saa langt Fravær! Under alle Omstændigheder kommer jeg snart for at se Dig, og Du vil da høre af min egen Mund mere, end jeg kan betro til dette kolde Papir.

Tusinde Kys
Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

New-York 31 October 1845.

Min kjære Félicie!

Da jeg ikke kan reise til Boston idag for at reise med Dampskibet til Liverpool, har jeg taget den Beslut-

ning, at gaa herfra direkte til Havre med Paquetbaaden (Seilfartøi), hvilket forresten baade er behageligt og bekvemt.

Jeg er syg og overanstrengt, saa jeg ikke kan mere, og dog maa man bestandig holde Publikum iaande med nye Kompositioner.

Igaaraftes gav jeg min Afskedskoncert her i New-York. Der var omtrent 3,000 Mennesker. Blandt andre Nummere gav jeg min sidste Komposition «Washingtons Minde» med stort Orchester. Jeg gav Indtægten til en Velgjørenhedsanstalt for fattige Mødre og Faderløse i Staden New-York. Stormesteren for Frimurerlogen i New-York samt en stor Del af dens Medlemmer, der var tilstede i deres pragtfulde Dragter, holdt en Tale til mig i Publikums Nærværelse, den jeg besvarede, og man overrakte mig Storlogens Regalier i massivt Guld. Det blev mig fortalt, at dette er offentliggjort med Fynd og Klem i Bladene imorges.

Jeg skal give to Koncerter til i Filadelfia og Baltimore, og saa begiver jeg mig igjen hid for at indskibe mig til Havre, og vil jeg haabe, at Reisen vil gjøre mig godt; jeg trænger saa til Ro. Alexander befinder sig vel, ikke sandt? Og Thorvald og Félicie? Omfavn dem for mig og sig Félicie, at jeg har meget smukke Ting til hende. Jeg har ogsaa kjøbt særdeles vakkre indianske Kuriositeter.

Paa snarligt Gjensyn.

Din hengivne

Ole.

PS. Jeg har ogsaa modtaget en Medaille af massivt Guld af «det amerikanske Institut» i New-York og en af det «philharmoniske Selskab» i Filadelfia.

Fra samme til samme.
(Overs. fra fransk.)

New-York 30te November 1845.

Min kjære Félicie!

Kort efter Modtagelsen af disse Linier vil Du have mig hos Dig. Jeg reiser Onsdag den 3die December med Paqueten «Baltimore», fra New-York til Havre. Kaptein Johnson, Skibets Fører, er bekjendt som en god Sømand. Han tror, han skal gjøre Overfarten paa 16 à 17 Dage.

Der er mange Grunde, hvorfor jeg foretrækker at gaa til Europa med et Seilskib. For det første har det behageligere Bevægelser; man har ikke den evige Rysten eller Røglugten. For det andet behøver jeg ikke at anløbe England og pakke alle mine Sager ud for Toldvæsenet. For det tredie fordrer mine Nerver lidt Hvile efter alle Anstrengelser og al Vaagen.

Jeg haaber, at mit lange Fravær og den Succes og Sympathi, som jeg har havt i Amerika, vil virke tilbage paa Europa, selv paa Frankrig. — Min sociale Stilling er bleven betydelig hævet ved Samværet med de mest fremragende og mærkeligste Mænd her. Mit Forhold ligeoverfor Amerikanerne er et adopteret Barns. Jeg vil i Paris faa de forenede Staters Gesandts Assistance, som ogsaa de derværende Amerikaneres; — jeg har al Grund til at stole paa deres Sympathi for mig. Mine Afskedskoncerter i Boston, Filadelfia, men især deleshed i New-York vare virkelig rørende ved den Maade, hvorpaa man lagde sin Sorg for Dagen ved at se mig reise bort. Paa mine Koncerter blev der holdt Taler af høitstaaende Personer, paa hvilke jeg svarede saa koncist som muligt. Bladene har, ser jeg, offentliggjort Korrespondancer, som jeg har havt med distinguerede Mænd. Disse har ialfald for mig været meget lærerige.

Kys vore kjære Smaa: Alexander, Thorvald og min søde Eleonore Félicie!

Af Hjertet
din Ole.

Fra samme til samme.
(Overs. fra fransk.)

Bordeaux 18de Mai 1846.

Kjære Félicie!

Det er med Lede jeg tager Pennen for at underrette Dig om min foregivne Lykke her. En Lykke i Ord . . . intet mere! — skjønt jeg har givet fire Koncerter i det store Theater. Det er næsten som i Paris, hvor min første Optræden i l'Opéra indbragte mig — intet! — den anden paa opéra comique — intet! — Den tredie paa opéra italien har kostet mig næsten 4,000 francs, som Du véd.

Her har den første Koncert givet 80 francs, — den anden intet, — den tredie 160 francs, — den fjerde 300 francs, — og iforgaars spillede jeg gratis for det filharmoniske Selskab, som vilde prutte med mig saaledes, som kun de franske kan gjøre. Tilsidst har de behandlet mig saadan, at det blev Gjenstand for almindelig Indignation. Heldigvis har jeg ikke et eneste Øieblik forivret mig. Koncerten gjorde Lykke, og Dagen efter har det filharmoniske Korps beæret mig med et Besøg med en Skrivelse og en Æske, indeholdende et Bordservice af forgyldt Sølv. Jeg sender den til Vuillaumes Adresse med en Basviol, tilhørende en af mine Venner, en dansk Hr. Vaage Petersen. Idag Klokken to reiser jeg til Toulouse; igaar trak jeg en Sum af 4,000 francs paa E. Du ser, at det skjønne Frankrig véd at vurdere Talentet! Om jeg nu havde

staaet i Begyndelsen af min Løbebane, vilde jeg være ført i Fængsel for Gjeld; — nu kan jeg — nota bene betalende! — spille en elegant Rolle. Ved at fortsætte med saadanne Koncerter og saadan Lykke vil Frankrig tage fra mig det, som jeg med stort Besvær har vundet andetsteds . . . for Æren, — som de siger!

De fire tusind francs, som er laante af Vuillaume, kan jeg endnu ikke give tilbage! Fatale Land! Det spiser alt op for mig. Har jeg havt Ret? — ja eller nei! Men Du kan jo leve i Paris, siden Du ønsker det!

For at gjenoprette mine Tab i Frankrig, maa jeg gaa til Sydamerika. Staten Chilis Ambassade, der reiser over Bordeaux, har opfordret mig til at komme derhen. Det er en sex Maaneders Søreise, da det ligger ved det stille Ocean, lige overfor China . . . en Fornøielsesreise! — trave, trave, til jeg ikke kan mere! — Om en halv Time er jeg allerede paa Veien til Toulouse. Farvel, min kjære Félicie, jeg omfavner Dig af Hjertet; omfavn fra mig vore smukke Børn — sig dem, at jeg altid tænker paa dem, og at jeg er meget bedrøvet over ikke at kunne være hos dem. Hils din Familie meget.

Jeg sender Vuillaume fra Toulouse en Vexel paa E. for de 4,000 francs, som han var saa venlig at laane mig. Adieu.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Toulouse 28de Mai 1846.

Kjære Félicie!

Har netop modtaget dit Brev, og takker Dig saameget for Underretningen om Dig og Børnene.

Tiltrods for al Modstand begynder jeg at blive bekjendt; — igaar gav jeg min anden Koncert, og ved den har jeg vundet ind igjen, hvad jeg havde tabt ved den første. Lørdag giver jeg en Koncert i Theatret — for hvilket jeg har givet 1,000 francs i Leie, — nu staar det tilbage at vide, om jeg faar mine Udgifter ind igjen.

Alle Mennesker i Frankrig vil gjerne paa Koncerter, men ingen vil betale derfor. Og her maa jeg nu spille for at blive kjendt, Gud bære! — De geistlige forbyde Folk at gaa paa Koncerter og i Theatret, og de er Herrer her. Der er visselig mere end 5,000 af dem i denne By; man ser kun saadanne.

Forresten har man været særdeles venlig mod mig. Overalt store Æresbevisninger, Serenader af Musikere, Indbydelser og theatralske Deklamationer i Overflod. Man opfatter ogsaa Musiken bedre end i det nordlige Frankrig, fordi man virkelig føler med.

Dersom de Afgifter, Regjeringen paalægger Artisterne, ikke vare saa trykkende uretfærdige, vilde visseligen alle være mere tilfredse.

Idag har jeg stærk Feber. Soiréen igaaraftes endte Kl. 11. Men saa blev jeg i en Klub, hvor jeg var indbuden, til Klokken 2 imorges.

Iaften skal jeg holde den første Prøve til Koncerten paa Lørdag. Jeg har under alle Omstændigheder Reiseomkostningerne for mig og «Butikken» saavel her som i Bordeaux dækket. Og saa vil det jo se saare majestætisk ud i Aviserne med alle de Festligheder, Kranse, Blomster osv. osv.

Dersom jeg vidste, at det i mindste Maade kunde glæde Dig, vilde jeg sende Dig nogle Aviser, som omtaler alt dette. Hils alle fra mig, — og skriv mig til Marseille.

Din hengivne
Ole B. Bull.

Ifølge Loven er Afgifterne til de Fattige og til Theaterdirektørerne følgende: for en Indtægt af 400 francs: 100 francs til de fattige og 100 francs til Direktøren for Theatret; Rest 200 francs til at betale Lokale, Orkester, Sangere etc. Det er vakkert! Ikke sandt?

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Lyon 29de Juni 1846.

Min kjære Félicie!

Imorgen reiser jeg herfra efter at have givet fire Koncerter for egen Regning — én for Theaterdirektøren og én for en fattig Dame, en Kunstnerinde, hvis Liv man havde reddet fra Rhônefloden. Hun havde bundet Fødderne sammen og derpaa sine Hænder og kastet sig i Floden, hvorfra hun blev taget op af nogle Baadfolk, som med stor Anstrengelse bragte hende tillive igjen. Man fandt et Brev hos hende, hvori hun sagde, at, da hun var forladt af hele Verden og hverken havde Slægtninge, Venner eller Penge, var hun bleven nødt til at sælge sine Klæder og alt, hvad hun besad. Tilsidst havde hun besluttet at ende sit Liv, det hun dog holdt af! Tiltrods for hendes ulykkelige Stilling — hun er ikke længere ung, — fandt hun kun faa, der hjalp hende. Selv Kunstnerne nægtede at hjelpe hende. Jeg gjorde det lille, der stod i min Magt, uagtet det anses for latterligt nu for Tiden at have Medfølelse med Folk, der lide. Saadan betragter man det idetmindste i Frankrige.

Mine fire Koncerter her har ikke indbragt mig 1,200 francs, og endda er de de bedste, jeg har givet i dette Land!

Inat Klokken tre reiser jeg til Marseille. Jeg

haaber, at Reisen vil opmuntre mig lidt; thi de Erfaringer, jeg har gjort, siden jeg kom tilbage til Europa, er af en saadan Natur, at jeg gjerne kunde miste Forstanden. Frankrig har været mig en Kilde til Armod og Ødelæggelse til alle Tider!

Jeg har lovet at gaa til Pau i Pyreneerne, hvor man er ifærd med at forberede en Koncert. Efter det véd jeg ikke, hvad jeg gjør, om jeg bliver i Europa eller ei. Lev vel, kjære Félicie, omfavn vore Smaa og pas vel paa din Helbred!

Din Ole.

PS. I dette Øieblik har jeg modtaget et Brev fra Algier, om at give Koncerter der. Jeg gaar da ikke til Pau, men direkte til Algier. Naar Du skriver, maa Du adressere til Marseille, «Hotel des Empereurs».

Sig Vuillaume, at jeg frygter for at have misbrugt hans Tjenstvillighed, og at dette tynger mig. Men hvordan kunde jeg ane, at jeg i flere Maaneder skulde tabe istedetfor at tjene Penge, og det mere end 20,000 francs; — det forekommer mig som en styg Drøm og dog er det Virkelighed! I 1839 tabte jeg kun 12,000 francs i Paris! i 1835 — 1,100 francs. Paa den Maade taber jeg flere Penge i Forhold, alt som mit Navn voxer! Og, dersom det gjentager sig, hvad har jeg da igjen for alle mine Anstrengelser? — jo, — Haabet om at dø i et Hospital og efterlade mine Børn som omvankende Tatere! Skjønne ideelle Drøm, hvor er Du? —

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Marseille 8de Juli 1846.

Min kjære Félicie!

Jeg takker Dig, fordi Du saa øieblikkelig besvarede mit Brev fra Lyon; — jeg var et Bytte for en heftig

nervøs Ophidselse, og mine Anstrengelser under denne Hede forøgede kun mit Onde.

Her i Marseille er det gaaet bedre. Jeg har givet tre Koncerter i Løbet af Ugen og har, som min Andel, modtaget omtrent 2,000 francs. Jeg maatte sende Hr. Chotard til Algier. Om otte Dage reiser jeg did. Der skal være saa varmt, at Armeen ikke kan operere. Her er en Hede, som man ikke har kjendt Magen til paa mange Aar. For min Del maa jeg leve saadan, at jeg kan befinde mig ligesaa frisk under den tropiske Sol som i Ishavets Nærhed. Man maa gaa frem med Dødsforagt, uden at bryde sig om hverken det ene eller det andet, uden at ærgre sig formeget og saameget som muligt undgaa Yderligheder.

Middelveien var jo det bedste, naar man kunde beherske Elementerne! Jeg gaar og jeg brænder mig; jeg gaar videre, og jeg brænder endnu mere . . . og dog maa jeg vedblive at gaa videre! . . . Fremad . . fremad! — ligesom det kun er et Skridt fra det sublime til det latterlige, saa er der kun et Atom fra Livet til Døden!

Jeg skal forsøge at besøge Dig i Paris denne Sommer. Jeg kan ikke bestemme Tiden, da jeg endnu ikke har afgjort, hvilken Route jeg tager efter Algier, — om jeg gaar til Spanien eller bliver i Frankrige.

Dersom Du skriver til Algier, er min Adresse: Mr. L. Amat, au ménestrel algérien rue Cléopatre 4 Alger.

Det gjør mig ondt paa dine Vegne, at din Bedstemoder ikke er i Paris. Da hun saa at sige er den eneste Slægtning, Du har, og det netop er af Hensyn til hende, at Du har villet blive der, saa maa dette naturligvis bedrøve Dig. — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg omfavner Dig af Hjertet saavelsom Børnene.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Algier 5te August 1846.

Kjære Félicie!

Imorgen giver jeg min tredie Koncert her, og iovermorgen reiser jeg med General Jussuf for at se Blidah, Miliana og Medeah, tre Byer i det indre, mærkelige, siger man, paa Grund af deres Naturskjønheder og deres Bygningsstil. Tiltrods for den forfærdelige Hede og den brændende Vind fra Ørkenen, som ofte pidsker En i Ansigtet og brænder Hænderne, befinder jeg mig vel. Jeg bader mig hver Dag i Søen, men tør ikke være for dristig, da Strømmen ofte har en uhyre Styrke og fører dem, der ikke ere flinke i Svømning, med sig ud i det aabne Hav. Men der er andre Vanskeligheder end dette. Her er giftige Insekter, hvis Offer en af mine Venner, der boede i det samme Hotel som jeg, er blevet, stakkels unge Mand! Det er Grev Chaumont Guitry. Hans sidste Ord var, at han vilde se mig, — jeg var ulykkeligvis fraværende fra Hotellet i det Øieblik. Næsten hver Dag hører man den Slags og om en hurtig Død; det er frygteligt!

I næste Maaned kommer jeg til Dig i Paris. Jeg beder Dig om at være omhyggelig om Dig selv og fremfor alt ikke tage imod formange Besøg, thi det tager de Kræfter, som Du trænger saa vel til. Kjærligst Hilsen til vore Smaa fra

din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Algier 15de August 1846.

Min kjære Veninde!

Jeg er frisk og frelst fra den Feber, hvoraf jeg var angreben, og beder Dig om ei at nære nogen

Bekymring for min Skyld, om Du tilfældigvis i Aviserne skulde se nogen Notits om min Sygdom. Men jeg kan ikke reise idag. Jeg haaber imidlertid at komme afsted den 17de med «La ville de Bordeaux.». Det er ikke godt at udsætte sig formeget for den afrikanske Sol. — — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg haaber, at Du spadserer saameget som muligt i Haven. De smaa Rollinger befinde sig godt og erindre vel endnu Papa, ikke sandt? Ved Ankomsten til Marseille haaber jeg at finde nogle Linier fra Dig.

Man kan ikke gjøre sig nogen Idee om, hvilket Røre her hersker i Statsstyrelsen. Alle vil regjere, og den ene er mere uforskammet end den anden. Alt ligger under den stærkestes eller mest intrigantes Magt. Dersom Franskmændene taber dette erobrede Land, vil det være ved deres Ligegyldighed og Mangel paa Orden. Og hvor mange Klager kvakte i Uretfærdighed! — Paa snart Gjensyn, min kjære, — tab ei Modet; thi, mister man det, er alt tabt. Jeg vil søge at kjæmpe indtil Seierens Tid. Lev vel, min høit Elskede!

Din Ole.

Fra samme til samme.
(Overs. fra fransk.)

Barcelona 20 Juli 1847.

Min kjære Félicie!

Jeg er bedrøvet over, at Du tager Dig nær af mit Brev og over min saakaldte Ligegyldighed. Jeg er alt andet end ligegyldig; — kunde Du blot læse, hvad der foregaar i mig; men ulykkeligvis forstaar vi hinanden ikke — vi lider begge derunder!

Du bebreider mig med Rette, at jeg ikke er meddelsom. Du er det neppe mod mig; — forresten er det ikke nogen Bebreidelse, jeg gjør Dig — — — —

Jeg har netop givet min ottende Koncert i Theatret for Fattighuset, og man anmoder mig om endnu nogle Koncerter. «La verbena de San Juan», som jeg havde dediceret til Dronning Isabella, i hvilken Anledning hun gav mig Carl den tredies Orden i Brillanter, (som jeg fortalte Dig i et af mine Breve) — gjør altid Lykke hos Publikum, da denne Fantasi er sammensat af spanske Melodier, der uden Sammenligning er de yndigste og mest inspirerede i Verden. Jeg kan ikke reise overland af en ganske simpel Grund. Da der for Øieblikket er mange Banditter i Bjergene i Catalonien, finder de paa at tage de Reisende tilfange, føre dem i deres Smuthuller, forlange en Sum i Forhold til, hvad de antager, de eie, og dersom Udløsningssummen ikke skaffes tilveie, expederer man Vedkommende efter nogle Pinsler til den anden Verden. Igaar Aftes kom man for at sige mig, at jeg var mærket ud, og at de havde Spioner, som var saa kyndige, at jeg ikke paa nogen Maade kunde reise uden deres Vidende. Jeg vil heller vente paa Dampbaaden, som gaar til Marseilles, og som kommer hver tiende Dag, saa stiger jeg af i Port Vendrez (som man nu kun anløber paa Grund af Røverierne); derfra til Perpignon, Toulouse og Paris. Jeg vil ikke tale om Heden her! Adieu, min kjære Félicie. Mange Kys til Børnene fra din

Ole Bull.

Fra samme til samme.

(Overs fra fransk.)

Toulouse 22de November 1847.

Min kjære Veninde!

Her er jeg da! Reisen fra Barcelona var temmelig ubehagelig, saa at vi, min Tjener Henrik og jeg, ved

Ankomsten hertil led af Smerter over hele Legemet -- det være sig nu af Forskjellen i Klimatet, paa Grund af Næringsmidlerne eller Aarstiden — nok, vi følte os ganske syge. Jeg begyndte med at tage Uld paa Kroppen om Natten for at beskytte mig mod Vinden, der blæste baade ind af Vinduer og Døre. — Jeg har med mig originale Malerier af gamle spanske Mestere, syv i Tallet. Ved Ankomsten hertil havde de imidlertid lidt saameget ved Transporten, at jeg fandt det fornødent at lade dem restaurere af en spansk Maler her, som nu har sat dem i fuldstændig Orden.

Et af dem er fra det ellevte Aarhundrede, og, som Antikviteter betragtede, har de stort Værd.

Den her arrangerede Koncert i Theatret har været en «Pendant» til alle mine andre Koncerter i Frankrig, det vil sige, at man skammeligen har bedraget mig.

For at takke dem, giver jeg paa Thorsdag en Koncert for de fattige; det er min Hevn.

Man kan ikke tro nogen mere, — men da jeg ei maa blive hidsig, eftersom den, der bliver vred, har Uret, saa vil jeg formodentlig ende med at synes, at alt dette er aldeles henrivende deiligt!

Saasnart Koncerten her er forbi, reiser jeg til Bordeaux og Nantes.

Jeg har ogsaa ventet paa to Violiner her, som jeg har kjøbt i Spanien, og som man skulde expedere til mig fra Barcelona; men hidtil forgjæves. Forøvrigt er de saa utroligt ligegyldige og efterladne med Expeditioner i det Land, at man ikke kan beskrive det bedre, end de selv gjør, ved at drage paa Skuldrene og sige: «Cosás de Espana».

Det er med en Blanding af Glæde og Smerte, at jeg nærmer mig Paris. Mit Hjerte slaar utaalmodigt efter at se Dig og vore Børn igjen. — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Men Fremtiden fremstiller sig mørk og skjæbnesvanger for mig! og jeg har ingen, jeg kan betro mig til — — Tilgiv, kjære Veninde! jeg omfavner Dig ømt og vore Smaa ogsaa.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Nantes 4de Februar 1848. Hotel de France.

Min kjære Veninde!

Fra Toulouse efter min Tilbagekomst (i November) fra Spanien skrev jeg til Dig for at meddele Dig min snarlige Ankomst til Paris. Ak! — ubehagelige og uforudseede Omstændigheder har hidtil forsinket mig meget mere, end jeg havde kunnet forudse, og berøvet mig den Glæde at kunne trykke din Haand og se vore Børn! Jeg fortalte Dig, at jeg havde taget en Forretningstører, Hr. Lebon, forhenværende Boghandler i Toulouse (til hvem jeg betaler 4,000 francs aarlig og fri Reise). Efter hans Raad vilde jeg drage over Pau, Bayonne, Bordeaux, Nantes, Tours, Orleans.

Nu har jeg i tre Dage været i Nantes og gav igaar min første Koncert i Theatret. Tirsdag finder min anden Koncert Sted og Thorsdag antagelig den tredie. Du véd, at jeg imorgen fylder mit 38te Aar; — jeg vilde saa gjerne have tilbragt Dagen hos Eder! Men desværre, jeg haaber intet mer i Verden! Jeg er syg af Skuffelser . . . jeg tør ikke have Tro paa noget af Frygt for at bedrages altfor grusomt, og — uagtet det menneskelige Hjertes Vane til at lide — beholder man jo altid et ømt Sted, der kan saares. Jeg omfavner Dig hjerteligt.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Nantes 11te Februar 1848.

Min kjære Félicie!

Mine Forretninger har hindret mig i strax at besvare dit kjære Brev dateret den 7de. Jeg takker Dig af mit Hjertes Dyb for dine velvillige Ord til mig. Dersom Du vidste, hvormegen Vægt jeg lægger paa alt, hvad Du siger eller skriver til mig, tror jeg, Du meget ofte vilde have sparet mig for mangen Sorg! — — — Jeg er saa forladt, men hvad gjør det? Jeg har ikke lang Tid at leve i. Jeg føler mig træt, men ikke overvunden; thi jeg vil kjæmpe ligetil mit sidste Øieblik! — Jeg har tænkt, det vilde være forsigtigt at give Dig en nøiagtig Fortegnelse over, hvad jeg eier baade i Amsterdam, i Norges Bank og i Eiendomme, saa at der ved min Død ikke kunde være noget til Hinder for, at Du kunde disponere derover. Jeg kan kun blive nogle Dage i Paris; thi, tiltrods for den Opsigt, som mine Koncerter gjør i Frankrig, er Omkostningerne ved Reiser og Ophold saa betydelige, at de sluge alt. Paris har altid været og vil altid blive en Pengesluger, og naar man intet tjener, depenserer man det dobbelte i Haab om at vinde. Jeg maa drage Fordel af Vintersæsonen og gaa til Tydskland, hvor jeg paa lang Tid ikke har givet Koncerter. Jeg tror, Tydskerne har bevaret mig i venlig Erindring; — derefter har jeg lovet at gjøre en Reise til Ostindien. Jeg er bedrøvet over, at Omstændighederne altid tvinge mig til snarere at adlyde mine Pligter som Familiefader end min Følelse som saadan. Men det er bedre at tage frivilligt det, som man ei kan undgaa. Det er ikke uden indre Kamp, at jeg har taget den Beslutning. Jeg skal ellers forklare

Dig Grundene. Jeg maa have Penge til at opdrage vore Børn ordentligt og for at leve anstændigt uden Gêne.

Jeg har ikke nok til at kunne bestride Udgifterne i Paris, og nu kan der ikke være Tale om at skifte Bopæl. Det er Grunden, hvorfor det er magtpaalig-gende for Dig at have Bevis for, hvad jeg eier — i Tilfælde af en Ulykke.

Igaar gav jeg min tredie Koncert, og imorgen giver jeg den fjerde. Du ser, at jeg ikke spilder Tiden.

Søndag Morgen har jeg lovet at gjøre en Visit i Paimbœuf hos nogle Norske, som ere bosatte der, og som kommer imorgen for at afhente mig.

Mandag Morgen er jeg tilbage her. Jeg omfavner Dig af Hjertet og Børnene ogsaa.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

St. Michiel 28de April 1848.

Min kjære Ole!

Dit Brev voldte mig baade stor Glæde og stor Sorg! Din lange Taushed foruroligede mig, og da jeg har Ansats til altid at plage mig med mørke Ideer, troede jeg, at det var Ligegyldighed fra din Side, medens Du tvertimod var alene og syg!

Det har ikke forundret mig, at Henrik har forladt Dig. Jeg har aldrig troet, at han var Dig helt hen-given, men derimod vel nok dine Penge. Jeg er saa bekymret over at vide Dig alene. Men, min gode Ven! — da Du ikke kan give Koncerter i denne Tid, hvor-for kommer Du da ikke til St. Michiel til mig og Børnene? Du kunde hvile Dig ud. Jeg bor saa, at Du

kunde have et Værelse for Dig selv, og Du har dine Violiner, saa Du ikke vil kjede Dig. Jeg beder Dig, Ole, dersom Du holder af mig, — saa nægt mig ikke den Lykke. Kom! — jeg vil være saa glad derover. Den eneste Udgift, Du vil have, bliver Reisen, og til Norge vilde den koste Dig meget mere. Her er det meget billigere at leve end i Paris, og med den Sum, jeg har om Maaneden, kan vi leve meget godt. Hr. og Fru Villeminot har bedet mig sige Dig, at de vilde være henrykte ved at se Dig; — jeg er saa glad ved Tanken om, at jeg kunde have Dig hos mig, at jeg ikke engang véd, hvad jeg skriver.

Den 13de denne Maaned ankom jeg her til St. Michiel; jeg blev, saavel som Børnene, modtaget med aabne Arme af Villeminots, som finder dem charmante og holder meget af dem, og Bedstemoder er henrykt over at se dem igjen. Iforgaars fik jeg et Brev fra Danton, der forlanger en Sum af 106 Francs for Buster, som han har sendt til Algier og til Toulouse. Jeg har endnu ikke svaret ham; jeg afventer din Bestemmelse desangaaende. Jeg ser, min kjære Ole, at Du ikke har modtaget det Brev, jeg skrev Dig til fra Paris den 9de April, to Dage før min Afreise, og som jeg adresserede til Lüttich. Jeg beder Dig om at reklamere det, og finder Du noget deri, som saarer Dig, saa tilgiv og betænk, at Kjærligheden ikke kan bestaa uden en Smule Jalousi! Jeg har faaet saamange Dolkestik i Hjertet ved Ting, man har sagt mig i al Uskyldighed. — Alt er nu fuldstændig roligt her. Kjære Ven, lad mig ikke vente paa dit Svar; thi Tanken paa, at det kun afhænger af Dig at komme og tilbringe Sommeren med mig, gjør mig saa glad, at det næsten er et Livsspørgsmaal for mig.

Til Vinteren — naar alle disse revolutionære Uroligheder ere overstandne —, kan Du reise, om det er

nødvendigt, eller vi kan gaa til Norge, dersom Du saa vil. Alexander omfavner Dig, Thorvald beder mig hilse Dig. Félicie omfavner Dig ogsaa, og Geneviève sender sine ærbødige Hilsener. Min Familie sender Dig tusind venlige Komplimenter. . . .

Lev vel, min kjære Ole, jeg omfavner Dig hjerteligt, og venter at kunne gjøre det i Virkeligheden; — for Guds Skyld lad mig ikke vente paa Svar, — enten det er gunstigt eller ikke, saa giv mig det strax.

Din Veninde
Félicie Bull*.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Paris 11te Juli 1848.

Min kjære Félicie!

Du kan neppe forestille Dig Paris's Udseende. Vi befinder os fremdeles i Beleiringstilstand, og — det synes, som man frygter for nye Uroligheder; thi alle er paa sin Post. Og, min Gud, hvilken Uorden i Ideerne, — ikke et eneste Menneske, som kan tænke koldblodigt, alle taber de Forstanden! Jeg har netop færdiggjort Violinen hos Vuillaume. Den overgaar mine Forventninger, har en stærk og samtidig blød Tone, ligger meget godt i Haanden, trætter ikke og ligner ikke nogen anden Violin i Tonen!

Vuillaume var forbauset og finder ikke anden Feil ved den end, at den ikke ligner nogen anden Violin, — hvad Tonen angaar, vel at mærke. Sig mig, hvordan Du befinder Dig, og hvordan Du staar Dig med Villeminots, og om Du har set dem. Og Børnene leve

* Anm. Ole Bull tilbragte nogle Maaneder af 1848 hos sin Hustru i St. Michiel.

vel, — ikke sandt? Mange Hilsener fra Vuillaume og Familie.

Adieu, skriv mig endelig til.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Paris Hotel des Gaules, rue Coq Héron.
Lørdag Juli 1848.

Min kjære Félicie!

Du er udentvivl forundret over, at jeg endnu bliver i Paris; men det er af forskjellige Grunde.

Min Violin, som jeg havde arbeidet færdig, maatte jeg aabne igjen. Jeg arbeider med Vuillaume næsten hele Dagen; — det er den eneste Maade at lære Instrumentbyggeriet paa. Imorgen skal vi lave Fernis, Oliefernis, forstaar sig.

Jeg har ladet nogle berømte Artister høre Violinen hos Brandus (Shlesingers Efterfølger), og de vare alle enige om, at Tonen ligner Æolsharpen. Jeg har ladet mig arbeide en fuld Sommerdragt; men Skrædderen finder ikke sin Regning derved, thi det er fjerde Gang, han tager mit Maal! — Hvilken Hede!

Ellers komponerer og arbeider jeg uden Afbrydelse, og senere skal jeg skrive Dig til, hvad jeg har gjort og vil gjøre; — jeg tror, det vil falde i din Smag. Jeg kommer indom St. Michiel paa Tilbageveien; men jeg kan ikke blive længe. Jeg har udført Madame Brions Kommission. Af Hjertet din

Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Amsterdam 24de October 1848.

Min kjære Veninde!

Jeg har udsat nogle Dage med at give Dig Underretning om min Reise. Iovermorgen seiler Kaptein

Bing, med hvem jeg reiser til Fredriksstad og derfra til Kristiania. Det er allerede meget koldt her; men Hollænderne har for Skik ikke at gjøre Ild i Værelserne før den 1ste November, hvor koldt det end er, — af den snurrige Grund, at de om Sommeren lader sine Ovne polere med Olie og Fedt, og de Folk, som sætte dem istand igjen, gjør det ikke før den 1ste November. Saaledes har jeg da saa godt, jeg kunde, maattet udholde dette kolde og fugtige Klima. Jeg har været lidt ufrisk; mulig ogsaa Veiret, (som bringer Choleraen, der for Tiden hærjer her), influerer mere eller mindre paa mig.

Amsterdam 26de October.

I dette Øieblik gaar jeg ombord. Vinden er meget stærk, saa vi iallefald vil faa Bevægelse nok. Hvad mig angaar, gjør det intet, som Du véd. Du vil modtage en Kasse med hollandske Sild; jeg har anmodet E. om at sende Dig dem over Strassburg. Strax jeg kommer til Norge, skal jeg skrive Dig til. Imidlertid maa Du sende Brev til Kristiania. Omfavn vore kjære Børn fra din altid hengivne

Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

St. Michiel 6te April 1849.

Min kjære Ole!

Jeg skynder mig med at besvare dit Brev. Jeg kan ikke bestemme min Afreise fra St. Michiel, før jeg erfarer, om Du vil, jeg skal tage Geneviève med mig. Hun har bedet mig derom, og jeg har svaret hende, at jeg gjerne vilde; men at jeg først maatte vide, om Du ønskede det.

Jeg forundrer mig over, at Du kan være saa henrykt over Andøen, — en Eiendom, som Du ikke kjender. Det forekommer mig, at Du burde have seet paa den, før Du kjøbte den. Jeg skal gjøre Reisen over Havre, som Du siger. — Børnene er henrykte over at høre, at de skal faa en Have. Lucie siger, at hun hver Dag vil spadsere i Papas Park, og Geneviève agter at medtage Frø for at tilsaa Haven. Hvad mig angaar, glæder jeg mig mere til at se Dig igjen end over Eiendommen, som jeg dog ikke tvivler paa kan være meget smuk. Jeg skal skrive til Hr. E. om at sende mig 1000 francs.

Jeg lider for Øieblikket af en forfærdelig Forkjølelse og af ondt i Halsen med Feber; denne Reise plager mig ogsaa meget. Jeg vilde ønske, den allerede var gjort. Ruten fra St. Michiel til Havre gaar over Paris, og dersom der er noget, Du vil, jeg skal bede Vuillaume om, skal jeg udrette dit Ærinde. Jeg vil se til at sende en Del af Sagerne som Fragtgods, for at det skal koste mindre. Hvad mener Du, naar Du siger, at jeg kan kjøbe mig noget, som er efter min Smag og ej for dyrt? — Jeg ønsker, min kjære Ole, at Opholdet i Norge maa blive behageligt for Dig. Naar jeg og vore Børn bo der, kan de da idetmindste lære at kjende og holde af Dig. De beder mig om at sende Dig mange Kys fra sig. Geneviève bringer sine ærbødige Hilsener, og jeg omfavner Dig ømt. Svar mig strax.

Félicie Bull.

Mange Hilsener til dem, som erindrer mig!

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Andøen 24de August 1849.

Tusind Tak for dit Brev, min kjære Ole. Jeg er roligere nu, jeg venter Dig og tæller Dagene, der fore-

kommer mig meget lange. Tak ogsaa den gode Randulf; jeg glæder mig meget til hans Komme; men fremfor alt, nar mig ikke, min kjære Ole; thi det vilde være en stor Sorg for mig. Jeg har ikke talt til nogen om din Ankomst uden til Geneviève. Tirsdag Aften reiser jeg med Johan for at hente Dig med vor Baad, som jeg modtog Onsdag. Den er meget smuk. — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Christiania 29de August 1849.

Min kjære Veninde!

Omstændighederne har forsinket eller rettere forhindret mig fra at vende hjem idag.

Hoffet (Enkedronningen, som bad mig hilse Dig fra hende og Kongen) har anmodet mig om at give Koncert Lørdag; saaledes kan jeg ikke komme tilbage før med næste Dampskib.

Desforuden er der Sager her af den høieste Vigtighed. Fra Stabel, Wetlesen, Randulf mange Hilsener.

Paa snart Gjensyn.

Din Ole.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 3 November 1849.

Min kjære Félicie!

Jeg har ventet nogle Dage med at lade Dig høre fra mig, da jeg ønskede at kunne sætte Dig ind i Affærerne her efter min Ankomst. Søndag Aften ankom

Dampbaaden hid. Jeg gik straks hen for at se til min Moder i hendes nye Bolig. Hun ventede mig ikke; —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg har taget et Logis ved Siden af Jens og ved Siden af Theatret af Hensyn til Repetitionerne. Det lille Hus, hvori vi boede, er bleven udleiet til en Kaptein M. Det vilde været meget bekvemt; nu bor jeg paa «Engen». Jeg har tre lyse Værelser med Kaffe om Morgenen og Aften. Jeg har fundet en god Tjener. Nu, min kjære Ven, maa jeg forlade Dig paa Grund af en Mængde Forretninger. Den næste Post vil bringe Dig mere detaillerede Efterretninger.

Skriv til mig, min kjære, om, hvordan Du og Børnene befinde Eder, og om Arbeidet gaar fremad. Hils Geneviève og Arbeiderne fra mig, Ole Voye, Morten og Hoolskoga etc. etc. Major Reinhardts, Mørch etc. etc.

Mange Hilsener fra din

Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk).

Bergen 30te November 1849.

Min kjære Félicie!

Endelig er den store Dag kommen, som skal kaste sit Lys paa vort nationale Theater! I den sidste Uge har jeg gjort et Forsøg for Publikum og inviteret Representanterne for Theatret og nogle andre til at bivaane en Prøve. Resultatet var overraskende! Selv Modstanderne erklærede sig ikke alene forbausede, men overbeviste om, at der var Talenter af en saa overlegen Natur, at man aldrig har set deres Lige i Bergen. Ak, Félicie! — jeg vilde givet meget for,

at Du havde været tilstede; thi Du vilde have forstaaet den Tilfredsstillelse, jeg følte ved denne første Prøve. Man gav en Komedie af Holberg: «Henrik og Pernille,» Jupiter-Symfoni af Mozart (for første Gang her), en Deklamation. (udmærket fremsagt), Sæterbesøget med Orkester og en komisk Scene i bergensk Dialekt «Skomagerdrengen»; — man kunde ikke andet end le.

Jeg har taget mig ivare for at sætte noget om dette Forsøg i den liberale Presse; men den konservative har i sit Organ «Bergenske Blade» taget Initiativet ved at sige, at der var fire Mennesker med Begavelse. Vore Internationale blev meget bestyrtede, da de fra alle Kanter hørte den faste Beslutning at hævde det nationale i, hvad der angaar Theatret og at beskytte deres egne Talenter.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Men, om Du vidste, hvor jeg har maattet arbeide for at komme til dette Mirakel i saa kort Tid, vilde Du være bleven forbauset over min Taalmodighed; thi vor Komité bestaar nu af 16 Personer, som hver har sit fordelte Arbeide. Orkestret var ynkeligt. For at gjøre det nogenlunde har man maattet give Prøver, give Timer til Violinisterne, ladet dem spille Duetter og Kvartetter hos mig, — hvilken Fest for Ørene!!! Orkestret er slet ikke saa daarligt nu.

Jeg komponerer paa en Ouverture, en Kantate for Sang og Orkester, Chor o. s. v. Vi arbeider af alle Kræfter paa at faa Theatret i Orden. Jeg lader konstruere en Maskine til at opvarme hele Theatret; jeg lader konstruere en Korridor ved Forscenen, alt dette for at Publikum skal kunne gaa i Theatret uden Frygt for at miste deres Sundhed og med Udsigt til at faa høre noget godt, originalt nyt og paa samme Tid protegere deres egne Talenter! Da vil Alverden gaa derhen, og Theatret vil blive en Skole for den

gode Smag, for den nationale Aand, for Industrien, for Harmonien og for de skjønne Kunster. — — — —

Den første Forestilling skal finde Sted anden Juledag.

Stakkels Moder! hun beder mig altid fortælle om Dig og vore Børn; de er de eneste Øieblikke, siger hun, hvori hun føler sig tilfreds.

Jeg vilde gjerne komme saa ofte som muligt og se til Dig, hvordan Du og vore kjære Børn har det; men jeg kan desværre endnu ikke. Jeg er bange for, at Du vil finde Andøen rædselsfuld, og, selv sammen med mig, ikke kunne udholde at være der. Hvad mig angaar, vilde jeg ogsaa gjerne være der for at have Øie med mine Forretninger. Men betænk, kjære Félicie! — det er nødvendigt for den nationale Ære at fuldende Værket — og Værket vil bestaa, det er et nationalt Monument! Jeg omfavner Dig kjærligt.

Din Ole.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Andøen 8 December 1849.

Min kjære Ole!

Jeg ønsker Dig tillykke med dit Theaterforetagende og ønsker, det maa vedblive at gaa efter dit Ønske; men det forekommer mig, at Du gjør store Udlæg; — jeg raader Dig til at være forsigtig. Alt er meget dyrt hertillands, og Du maa tænke paa Andøen, som ogsaa koster mange Penge.

Du siger, at Du gjerne vilde være der; men jeg tror ikke, Du kunde holde det ud. Opholdet her er ikke meget behageligt. Veiret er frygteligt; — her er en

vedvarende Storm, og om Natten kan man ikke sove for Vindens Hyl, og Huset er kun en Sommerbygning.

Thorvald gik igaar fra Kristianssand uden at sige et Ord og kom herud tilfods. Da jeg spurgte ham om Grunden, svarede han, at det var for at besøge mig. Hr. Moe var af den Godhed at føre ham tilbage til Lassens i Slæde. Børnene lever vel og hilser Dig. Lucie siger, at jeg maa fortælle Papa, at hun er meget snil. Hils din Familie.

«Stakkels Moder!« skriver Du, — «hun græder». — Jeg græder ogsaa; — men der er ingen, som hører eller beklager mig. — Lev vel, min kjære Ole. Jeg omfavner Dig af Hjertet.

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 22de December 1849.

Min kjære Félicie!

Jeg liker svært godt det lille Træk af Thorvald; det er et Tegn paa Hengivenhed og Bestemthed. Min kjære Veninde, jeg komponerer nu fra Klokken 8 om Morgenen til Klokken 10 om Aftenen, uafladeligen. Her er saameget at gjøre; men med Guds Hjælp haaber jeg at overvinde Hindringerne. Den første Januar skal «Fjeldstuen» og en Prolog med Musik gaa over Scenen. Alle Pladse for 20 Forestillinger er allerede optagne, og om Theatret havde været dobbelt saa stort, havde man endda ikke kunnet skaffe alle Plads. — Adieu, min kjære Veninde, jeg ønsker Dig megen Lykke, Sundhed, Tilfredshed og Taalmodighed. Omfavn vore Børn og bed Alexander og Thorvald sende mig nogle Linier; hils Major's, Moe's, Reinhardt's og vore Venner hjemme.

Om otte Dage igjen Brev fra mig.
Omfavn din

Ole.

Fra Bull til hans Hustru.
(Overs. fra fransk.)

Bergen 4de Januar 1850.

Min kjære Félicie!

Disse faa Linier for at meddele Dig det gode Udfald med det nationale Theater, der gav sin første Forestilling den anden Januar.

De Kor, jeg har komponeret for Anledningen, har gjort stor Virkning, og alt er lovende.

Hele Forestillingen var som et Vidunder!

Jeg arbeider meget; men jeg føler mig ikke frisk, og jeg kan næsten intet spise. Jeg gaar sjelden ud andetsteds end til Theatret. Jeg komponerer for en Del om Natten; men det kommer ikke an paa en Smule Arbeide, naar jeg blot kan vække mine Landsmænd.

Lørdag er den anden Forestilling, og Onsdag gaar «Fjeldstuen».

Jeg har endnu et Matroskor at skrive, og saa er den fuldstændig færdig!

Skriv mig til, Félicie, hils og omfavn vore Børn for din

Ole.

Fra Fru Bull til Bull.
(Overs. fra fransk.)

Andøen 5te Februar 1850.

Min kjære Ole!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg er meget glad over at erfare, at alle Pladse i Theatret er bortabonnerede for 20 Forestillinger.

Jeg beklager, at jeg ikke er der, — saa havde jeg idetmindste kunnet nyde Dine Triumfer; men det er nu engang ikke min Lod at have mange Glæder i Livet! — Børnene befinder sig vel, omfavner Dig kjærligst og ønske Dig et godt Nytaar; — de er bedrøvede over Din Fraværelse — — de havde haabet paa en Nytaarsgave fra Dig. Lucie siger, at Papa er styg, fordi han ikke kommer og besøger hende. Alexander og Thorvald er hjemme siden Jul; de gjør ikke andet end at løbe omkring hele Dagen tiltrods for det stygge Veir.

Geneviève bringer sin ærbødige Hilsen. Adieu, min kjære Ole, jeg ønsker Dig af Hjertet et godt Aar og alle Dine Ønskers Opfyldelse!

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 1ste Februar 1850.

Min kjære Félicie!

Du maa nøie Dig med disse Linier; thi mine Forretninger er saa presserende, at jeg ikke har Tid til at skrive.

Theaterbankieren, hos hvem alle Pengene beroede, er pludselig død! Dette nødvendiggjør stor Aktivitet fra min Side og fordrer mange Pengeudlæg.

Men Nationaliteten seirer, leve Norge!

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 28de Februar 1850.

Min kjære Veninde!

Tiden gaar, og Gud skal vide, under Sorger og Kabaler, som stadig kommer over mig fra alle Kanter

som fra Skyerne! Men der er ingen Seir uden Kamp; — — — — — dog, dersom jeg blev syg for Alvor, kunde jeg ei svare for noget; thi der skal en erfaren Haand og en fast Vilje til at bekjæmpe Rænkerne.

Saa gjerne jeg vilde skrive et roligt og fornuftigt Brev til Dig, saa staar det ikke i min Magt; thi Feberen fortærer mig, og det overdrevne Arbeide dræber mig. Om Natten kan jeg ikke sove, og om Dagen har jeg tusinde Ting at tænke paa; — men om nogle Dage vil Kabalerne blive afslørede.

Du skriver mig ikke til, Félicie! — — — — Jeg er saa bekymret!!!

Tænk paa din

Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 29de Marts 1850.

Min kjære Félicie!

Jeg svæver i stor Angst for Dig og Børnene; — jeg hører, I ere syge, men modtager ingen Breve! — Jeg har saamange Forretninger i Hovedet og saamange Bekymringer i Hjertet, at jeg næsten ikke mere kan sove. Affæren med Theatret vil nok gaa, haaber jeg; men hvilket Arbeide! Med Politiet ogsaa; idetmindste har jeg det Haab; men jeg — — — jeg spiser næsten ikke; jeg er overalt, jeg tilhører Alverden; kun ikke mig selv. Snart — om nogle faa Dage — vil Theatrets Skjæbne afgjøres, og da skal Du strax blive underrettet derom. Adieu.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 9de April 1850.

Kjære Félicie!

— —

Idag finder den sidste Forestilling Sted for denne Sæson, og næste Uge skal Sagen med Politiet afgjøres; — alle de Plager, den har foraarsaget mig i Løbet af denne Vinter, vil jeg ikke tale om.

Med Hensyn til Pengetabet er det antagelig ikke at tænke paa nogen Regres . . . Det gaar bra, — ikke sandt!

Jeg giver maaske en Koncert i min Fødeby før min Afreise; man maa vise sig Omstændighederne voxen. — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Lev vel. Din

Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 17de Mai 1850.

Kjære Félicie!

— —

Saamange Affærer og Plager her, at det virkelig er et Mirakel, at jeg ikke bukker under. Men saalænge jeg kan, vil jeg arbeide til min sidste Blodsdraabe for det guddommelige Princip — Friheden.

Jeg sender Dig Dagens syttende Mai Sang!

Adieu, min Kjære, paa snart Gjensyn.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 1ste August 1850.

Min kjære Félicie!

Theatret og alt Tilbehør finder jeg i Uorden; snarere i Opløsningstilstand! En Del af Skuespillerne er kommet tilbage; to vare blevne i Kristiansund; — Kulisserne og Dragterne ogsaa, hvilket forhindrede dem fra at fortsætte deres Reise til Stavanger. Idag skulle de give en Forestilling, og imorgentidlig skal Maler Antonissen begynde sit Arbeide.

Endnu en Uges Stræv. Paa Gjensyn om otte Dage. Hils Børnene.

Din Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Bergen 14de August 1850.

Kjære Félicie!

I Afgjørelsens Øieblik negter Hr. J. sin Bistand som Instruktør; jeg skal idag samle to Kommitteer og bekjendtgjøre min Beslutning at trække mig tilbage, da jeg staar uden Folkets Hjelp og Støtte.

Vi ses snarest. Din

Ole.

Fra samme til samme.

(Overs. fra fransk.)

Kristiania 20de Oktober 1850.

Kjære Félicie!

Dagen før min paatænkte Reise herfra til Kjøbenhavn offentliggjorde Regjeringen, at der var Kvaran-

tænebestemmelser i Anledning af Koleraen, hvorfor min Reise forsinkedes.

Det kongelige Theater i Kjøbenhavn har til Hensigt at give tolv Koncerter, hvorved jeg antagelig vil komme til at assistere. — Hvor morsomt, at de tre mest fremtrædende Officerer i den danske Krig: Rye, Schleppegrell og Helgesen, alle ere fra Norge; — kun den sidste lever!

Vær af den Godhed at sende E. de Dokumenter, som vedkomme Theatret; — jeg har netop modtaget Brev fra ham; alt synes meget lovende for Vinteren; — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —. —

Dit Brev, som jeg venter med Utaalmodighed for at høre, hvordan Du befinder Dig i din nye Bolig, maa Du adressere til Kjøbenhavn, Hôtel d'Angleterre.

Lev vel, omfavn vore Børn for mig og hils Geneviève.

Din Ole.

Fra Ole Bull til hans Broder E. Bull.

Augusta (Georgia) 6te Februar 1853.

Min kjære, elskede Edvard!

Ikke Ligegyldighed, men overvættes Forretninger har hindret mig i at besvare dit kjærkomne Brev, — og jeg maa desværre gjøre det saa kort som muligt, uagtet der ligger mig saa meget paa Hjertet, som jeg længes efter at berette Dig. Om min Aktivitet som Kunstner, Politiker og Styrer for min lille Stat i Pensylvanien vil Du blot kunne gjøre Dig en Forestilling deraf, at paa samme Tid, som jeg anlægger fem Byer, gjør jeg nu Kontrakt med Regjeringen om at støbe Kanoner for Fæstningerne (i Californien isærdeleshed) 10,000, siger ti tusinde Kanoner, i Oleana. Jeg har

faaet Filadelfia til at subskribere to Millioner Dollars til Jernbanen «Sunbury og Erie», som skal gaa nær Kolonien sydlig; derved subskriberede New-York ogsaa to Millioner til en Afdeling af «Erie og New-York»-Jernbanen fra Elmira til Oleana, som gaar ved den nordlige Del af Kolonien, — saa at tolv Timer vil nu blive Afstanden mellem New-York og Oleana, ti Timer til Filadelfia og omtrent elleve til Baltimore.

Der er allerede saamange, som har ansøgt om at faa Land, at jeg har maattet se mig om itide efter mere i Nærheden: tætved har jeg kjøbt 20,000 Acres (mere vestlig) og i tilstødende County (Mac Kean) har jeg afsluttet for 112,000 Acres. I Vyoming County staar jeg i Handel om et gammelt forladt Jernbrug med Skove, Vandfald, Værksteder, Boliger, og i Washington tager jeg Patenter til en ny Støbeovn til Kanoner. Næsten hver Dag giver jeg Koncerter og maa ofte gaa uden Middagsmad i Koncertsalen. Jeg kjøber et Hus i New-York; — det er aldeles nødvendigt for den kommende Sæson. Igaar gav jeg en Koncert her (idag er det Søndag, og jeg har netop et Øieblik fri); imorgen i Columbia etc. etc. etc. til New-Orleans; — derfra enten til Washington til Indvielsen af Præsident Pierce eller directe fra New-Orleans til Californien, via Nicaragua; — og i dette sidste Tilfælde kommer jeg tilbage til New-York mod Slutningen af April for at gaa op til Colonien. For Dig vil her være udmærket, da Du i mange Henseender kan være Colonien (New Norway), gamle Norge og Dig selv med Familje nyttig og din gamle Ole uundværlig. Fire forskjellige Jernbaner og mange Fabriker og Brug, der nu blive anlagte, giver stor Fortjeneste for mange Tusinde, som ville nedsætte sig i Colonien. Jeg har nemlig taget Kontrakter etc. etc. og solgt samme igjen til forskjellige Compagnier med Betingelse, at de først og fremmest skulle ansætte de

Norske, som maatte qualificere sig, til Poster som Opsynsmænd, Ingenieurer etc. (og saamange Arbeidere, som ville, til én Dollar pr. Dag og mere). Sig I. og G., at de strax kunne faa Ansættelse enten som Ingenieurer, Machinister eller i Colonien selv som Opsynsmænd og Mestere ved Fabrikker. De kunne selv anlægge noget, da her er tilstrækkelig Mandskraft. For Dig selv vil jeg præsentere en Landeiendom af 100 Acres, hvilken, (— især om Du kunde tage nogle dygtige Arbeidere med hjemmefra —) kan give Dig et rigeligt Udkomme, — 2, à 3,000 Dollars aarlig. Jeg vilde gjerne skrive til K. og besvare hans kjære Brev, — jeg véd ikke om jeg faar Tid, men sig ham, at han kan være vis paa en god Ansættelse, — godt Land, god Modtagelse, godt Climat, godt Udkomme for sig og Familje. Han kan stole paa min Hengivenhed, — desuden kjender han mig længe nok. Betingelserne for Land for de, der nu komme, har jeg sat til tre Dollars pr. Acre. Rundtom er nu Landet steget til 15 à 20 Dollars i næsten et Øieblik (3 à 4 Maaneder).

Du spørger mig, hvorledes jeg har kunnet faa alt dette istand, hvorledes jeg kan spille med Millioner, saa at sige! Gode Edvard, naar Du selv ser det, vil Du blive meget mere forundret; dette er blot en Begyndelse; mine Evner have tiltaget i Forhold til Værkets Storhed, min Begeistring har overvundet Fortvivlelsen. Mine Forfølgere have selv fremkaldt min indisputable Ret til Forsvar, og jeg svarer med Fakta!

Jeg vil, dersom Du siger saa, komme til Bergen i Mai for at ordne mine Affairer der, — og saa for at tage Afsked med mine faa Venner og tage dem, som ville slutte sig til mig, med mig. Skriv strax og hils fra

din Ole.

Adr. New-York Mr. Hopper 210 Fulton Street eller Waverley House.

Fra Fru Bull til Bull.

(Overs. fra fransk.)

Kristiania 9de September 1856.

Min kjære Ole!

Med Sorg har jeg erfaret, at Du har tabt hele Din Formue, og at Du er meget nedslaaet. Det er med den faste Beslutning at gjøre alt mit for at trøste Dig, at jeg sender Dig vor Søn Alexander. Jeg haaber, at Du vil modtage ham som en Fader, og at han vil trøste Dig som en god Søn; men fremfor alt, — vaag over ham og beskyt ham af al Din Magt. Jeg saavelsom Alexander har sendt Dig et Brev den 28de Mai; men vi have ikke faaet noget Svar. Jeg haaber at faa et nu.

Jeg fortæller Dig ingen Detailler; Alexander vil sige Dig, hvordan alt staar til hos mig. Jeg har altfor megen Sorg til at kunne skrive mere idag.

Lucie omfavner Dig meget ømt; hun vilde skrive til Dig; men hun sagde til Alexander: «Papa forstaar ikke norsk; han taler engelsk i Amerika.»

Thorvald er paa Reiser.

Félicie er i Fet hos Pastor Bull; hun er meget munter og befinder sig vel; jeg hørte fra hende igaar gjennem Doktor Egeberg.

Adieu min kjære Ole. Jeg omfavner Dig af Hjertet.

Félicie Bull.

Fra Bull til hans Søn.

Chicago 12te November 1856.

Min inderlig kjære Alexander!

Velkommen til mig, hjertelig velkommen. Du kom itide, haaber jeg, for endnu at give mig et lidet Skimt

af Solen paa Brinken. — Det er nu næsten ikke mere igjen af mig, — dog det er helt vanskeligt at overvinde Organismen. — Hvad Tidender Du bringer skulle blive mig kjære og dyrebare ved Dig. — — — — — —

Mr. G. Ford er min Ven og vil assistere Dig. Mød mig i Albany Løverdag næst den 16de, gaa til det første Hotel, — Mr. Ford vil sige Dig Navnet, — skriv Dig ind i Bogen og tag et Værelse. Dersom jeg skulde være ankommet først, lad Dig vise op til mit Værelse strax. Jeg har mange og vigtige Forretninger at udføre her i Chicago, vigtige for vor hele Fremtid! Skulde Du behøve Penge, saa anmod Hr. Ford derom, og han vil give Dig dem. Jeg véd ikke, hvor Du bor, Du har ikke nævnt det. Tag Dig iagt for, hvad Du siger; — man er underfundig og ikke at tro længer end til Tænderne. Sig ikke, at Du gaar til Albany for at møde mig, til andre end til Ford. Dersom han kan, véd jeg, at han gjerne fulgte Dig derhen. Det skulde glæde mig at se ham der.

Alfader signe Dig og føre Dig til din elskende Fader.

Ole Bull.

Fra Thalberg til Ole Bull.

New-York 26de December 1856.

Mon cher Ole Bull.

Ulman vous aura dit, que jusqu'à présent il m'a été impossible d'aller vous voir, malgré toute l'envie que j'en avait; il me fait travailler comme un nègre, et m'empêche même d'aller voir mes amis. J'ai été désolé de vous savoir malade sans même pouvoir vous offrir mes services. — Lundi prochain, par extraordinaire,

j'aurai quelque liberté et j'en profiterai pour venir causer avec vous et de vous assurer de vive voix de mes sentimens les plus dévoués.

Tout à vous
S. Thalberg.
14 Devis Hotel.

Fra Fru Bull til Bull.
(Overs. fra fransk.)

Kristiania 25de August 1857.

Kjære Ole!

Tak for dit Brev; jeg var saa bevæget, at Alexander var nødt til at læse det for mig. — Det er første Gang i de 21 Aar, vi har været gifte, at Du skriver mig til paa norsk! Tro ei, at det er nogen Bebreidelse; thi jeg forstaar Sproget fuldkomment, naar jeg læser det; men, dersom Du vilde være af den Godhed at skrive latinske Bogstaver, saa kunde jeg lettere læse dem. Man maa være overbærende med mig, thi jeg har lidt meget. Jeg erkjender mine Feil, men mit Hoved er saa svagt, at jeg forsikkrer Dig, at jeg har Øieblikke af Aandsfraværelse; — jeg kan ikke faa sove.

Jeg har tilstrækkelig Mod; men det er Kræfterne, som svigte mig. Du kan ei forestille Dig, hvilken Glæde jeg følte ved at se Alexander igjen; men saa skulde Du have seet vore skuffede Ansigter, da vi modtog din Depeche fra Kristiansand, hvori Du underretter os om din Reise til Bergen.

Dog, alt vel overveiet, finder jeg, at Du gjorde ret i ikke at lande i Kristiania. Jeg gik Mandag til Dunker med Alexander; men han laa syg paa Landet, saa jeg ikke har kunnet tale med ham. Vær ikke bedrøvet over, at Du ikke faar Brev fra Félicie; men hun har

været syg hele Ugen. Lucie er ogsaa uvel. Fredrikke Egeberg ankommer iaften fra Sandefjord, hvorover jeg glæder mig meget.

Du skal faa høre mere næste Gang; Thorvald gaar som paa Naale; — han skal bringe mit Brev i Posten, og saa skal han møde Fredrikke.

Lev vel, kjære Ole!

Din fuldt hengivne
Félicie Bull.

Hils hele Familjen i Bergen fra mig samt de Venner, som endnu erindre mig.

Fra M. Goldschmidt til Ole Bull.

Kjøbenhavn, Nørregade 36 & 37, 24de Nov. 1857.

Velkommen hjem, Ole Bull! — De har da forhaabentlig ikke glemt den, fra hvem Velkomstraabet lyder? Jeg har intet andet at tilføie end, at vi Alle bleve glade, da vi hørte, at De igjen havde betraadt Deres Fødelands Jord, hvor sagtens noget Vrøvleri ikke kan undgaaes, men hvor De dog sikkert finder stor Sympathi, megen Ærlighed og mange fortræffelige Kræfter. Det tror jeg; thi De husker jo nok, jeg har stor Tro til gamle Norge. Vi her, min Moder, min Søster og jeg, hilse Dem: Velkommen og til Lykke. Jeg siger særlig: Megen Kamp og megen Seir!

Nu har jeg mindet Dem om, at De har gamle Venner. Finder De engang en ledig Time, saa skriv til os.

Deres hengivne Ven
M. Goldschmidt.

Fra Fanny Elssler til Ole Bull.

So eben erfahre ich, wo Sie wohnen, beeile mich daher Ihnen herzlich meinen wärmsten Dank zu sagen, für die liebenswürdige Sendung einer Loge in Ihr Concert, in welchem Sie mich durch Ihr herrlich und ergreifendes Spiel wahrhaft entzückt haben, was ich so gern Ihnen mündlich sagen möchte!

Ich bin jeden Tag zwischen 3 und 4 Uhr zu Hause, und darf Ihnen wohl nicht sagen, wie sehr sich eine alte Bekannte freuen würde, Ihnen freundschaftlich die Hände zu drücken? sie nennt sich.

Fanny Elssler.

Den 21ten April 1858.

Fra Ole Bull til hans Søn.

Wien 8de Mai 1858.

Min kjære Alexander!

Tak for dit kjærkomne Brev, som jeg vilde have besvaret strax, dersom ikke vigtige Forandringer i mine Arrangements havde bestemt mig til at forhale min Ankomst til Bergen. Jeg modtog nemlig fra Grätz og Pesth Tilbud fra Theaterdirektørerne og, — efterat Conditionerne og Datum vare bestemte, — blev jeg anmodet om at udsætte med Tiden. Iaften reiser jeg med Jernbane til Pesth, hvor jeg formodentlig ankommer imorgen tidlig Kl. 4. Iovermorgen første Koncert, og fjerde Koncert den syttende! Paa Grund deraf kan jeg ikke være i Bergen den syttende. Jeg haaber imidlertid at komme til Norge imod Slutningen af denne Maaned.

Du véd, hvor stor Vægt jeg lægger paa Høitideligholdelsen af denne Takkefest og, dersom ikke pekuniære Forpligtelser nødsagede mig, vilde jeg intet Øieblik be-

tænke mig paa at reise til Eder; men ratio pro voluntate!

At mine Koncerter ikke har gaaet raskere, har havt sin Grund i, at jeg ingen Præparationer havde gjort iforveien, og at den Tid har været optaget til Underhandlinger, som burde have været anvendt til Koncerter. Tilmed har Feberen med korte Intervaller indfundet sig. Jeg drikker nu mineralsk Vand om Morgenen og spadserer derpaa. Det er probat.

I Berlin traf jeg min gamle Veninde Bettina von Arnim, som nu desværre med stærke Skridt gaar sin Opløsning imøde. Hun var saa glad ved at se mig, at jeg blev over der to Dage for at høitideligholde hendes Fødselsdag med min Violin. Dagen derpaa kom Koncertmester Joachim fra Hannover for at gjøre mit Bekjendtskab; — jeg maatte blive en Dag for hans Skyld. Jeg ser nu, at han spiller i London. Violinist Ernst er nu meget syg i Baden-Baden, han skal være aldeles lam af Gigt, stakkels Mand! Ved min Ankomst til Wien traf jeg igjen min Pianist fra Amerika Roth, hvis Forældre har vist sig meget forekommende. Liszt saa jeg ogsaa igjen efter 16 Aars Forløb; — han har ladet sig optage i den hellige Franciscanerorden og ser ned paa sin forrige Virtuositet som noget nedværdigende.

Wien er en forunderlig By, som blot kan sammenlignes med Madrid — dog i mange Henseender alt i alt maaske den første i Verden. Murene, som adskille den egentlige By fra Forstæderne, blive nu demolerede (de vare byggede som et Værn mod Tyrkerne); dette vil have en umaadelig Indflydelse paa Folkeaanden; Wien vil blive mere et Handelsoplagssted end tilforn.

Pesth 10de.

Iaften giver jeg min første Koncert efter 19 Aars Forløb! . . . Prøven gik meget godt . . .

Den 27de.

Jeg reiser om en Time til Wien og har i disse Dage gjennemgaaet en Kur med Bittersalt Vand ved Ofen; den har gjort en Revolution i Blodet. Det var høist nødvendigt, thi Feberen havde indfundet sig, vel ikke fuldt saa stærk som forhen i Amerika, dog i saadan Grad, at den foraarsagede mig megen Ulempe. Jeg iler nu hjem saa snart som muligt.

Enthusiasmen var stor her, og jeg har maattet love at komme tilbage imod Slutningen af Aaret; — Du skal snart høre fra mig.

Hils allesammen fra din hengivne Fader

Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

Kristiania 18de Oktober 1858.

Min kjære Alexander!

Tak for dine kjærkomne Breve! Jeg kan endnu intet bestemt sige om mine Affærers Gang, førend noget positivt tildrager sig, som kan bestemme mine Bevægelser og Planer. Valestrands Overdragelse var altfor vigtig til, at jeg skulde overlade den til Tilfældet; — nu er den ordnet, og Dunker har selv skrevet Dokumenterne og undertegnet som min Moders Lauværge.

S. har allerede erklæret, at han skylder mig Penge, og ved hans Ankomst hertil vil naturligvis Dunker kunne faa undersøgt nøie den Tilstand, hvori mine Affærer derover befinder sig, ligesom ogsaa kontrollere mine Sager og Eiendele. Det er derfor nu paa Tide, at jeg befatter mig med Ting, som igrunden skulde været det fornemste, men har maattet staa i Skyggen i min Trængselstid, hvor Hovedspørgsmaalet var at friste Livet

indtil det Tidspunkt, hvor Livet kan beherskes. Dette store Øiemed maa være mine Børns Opdragelse. — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Du véd, at mit Motto er ikke at opgive mine Forsætter før mit Aandedræt. Hils Alle fra din bekymrede Fader.

Ole Bull.

Fra Bull til hans Hustru.

Kristiania 4de November 1858.

Min kjære Félicie!

Jeg introducerer til Dig en gammel trofast Ven, Thorkild, haabende, at det vil være Dig kjært at kunne takke ham personlig for den Omsorg, han havde for Familjen ved din Afreise fra Kristiansand. Derfor har jeg ogsaa stræbt at erhverve mig ham som Bestyrer paa Valestrand, og han vil da sørge for, at Huset bliver efterset og bekvemt til Vinterbolig, saa at jeg ved Ankomsten til Bergen strax kan flytte derud. Hvad Alexander og Thorvald angaar, er det nok bedst, at de strax komme ud i Verden. Hvad Félicie angaar, saa kan hun læse hos Præsten Dietrichsen paa Hamre, og naar hun bliver paa Valestrand i Vinter, vil jeg selv kunne lære hende Musik og arbeide med Lucie, som har gode Gaver. — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Min første Koncert giver jeg imorgen og reiser herfra til Horten for at give en; derfra formodentlig til Holmestrand og Tønsberg, som ligger i Nærheden, og derfra til Bergen.

Ved min Ankomst haaber jeg, at alt er udflyttet

paa Valestrand, saa at jeg strax kan komme derud for at blive, thi jeg vil ikke reise i Vinter.

Med Hilsen til Børnene

Din hengivne

Ole Bull.

Fra Bernh. v. Beskow til Ole Bull.

Tirsdag Morgen 27de Marts 1860.

Min bästa Hr. Bull!

Var god och förgät icke det wänskapliga löftet, att hedra och glädja oss med sin närvaro, i morgen Onsdag, kl. 5. Vi bo på gamla stället, Skippsbron, Nr. 18.

Oföränderlig högaktning
och wänskap
Bernh. v. Beskow.

*Fra Bull til hans Hustru.

London 7de Februar 1862.

Kjære Félicie!

Gjennemtrængt af dyb Sorg og unævnelig Smerte skriver jeg Dig disse Linjer.

Det Haab at kunne være sammen med vore Børn og at kunne opdrage dem under min egen kjærlige Opsigt, har givet Plads for Modløshed. Hvad jeg arbeider eller hvorledes, kommer ud paa ét, nemlig, at Gjælden voxer, og jeg bedrages for mine Indtægter. Fra en Mand ved Navn Tennant, som skulde betale mig 400 Lstrl., faar jeg til Slutning ikke alene ingen Penge, men en

* Dette Brev indtraf nogle Dage før Fru Bulls Død; hun var da for svag til at læse det.

Proces, som han paafører mig, hvorved jeg i ethvert Tilfælde, enten jeg taber eller jeg vinder, maa betale Rettergangen, da han sværger, at han intet eier. Fra Amerika faar jeg heller intet og slette Udsigter. Altfor megen Eftergivenhed fra min Side og Trang til at hjelpe andre, medens jeg forglemte over andres Næringssorger, at jeg selv trængte, har været Skyld i meget. — Hvorledes jeg skal kunne redde mig ud af denne pinlige Stilling, véd jeg ikke; thi der er mange Machinationer imod mig. Hjemme i Norge har jeg været forfulgt, naar jeg var i Vaande; dèt var blot, naar jeg kunde offre, at jeg var vel anset; — og har jeg da ikke havt al min Tanke fæstet paa mit Fødelands Interesse? Jo desværre altfor meget. Jeg forsømte mig selv, min Familje, mine Affairer, Interesser, for at bringe Sansen for det nationale Skjønne op. Had, Misundelse og Bagvaskelse søgte at forvanske og forkvakle hver, om end nok saa ubetydelig, Handling. Du kunde ikke skjelne; dine Omgivelser var ikke mine Venner; men heller ikke var de Venner mod Dig; thi de gjorde det værste, som de kunde gjøre, — de vakte en Misforstaaelse, som adskilte os.

Dersom jeg kunde komme istedetfor dette Brev, hvor gjerne vilde jeg! — Gud velsigne Dig og gjøre Dig stærk og rask.

Din hengivne
Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

Hamburg 18de September 1862.

Min kjære Alexander!

Istedetfor at komme selv med Dampskibet til Bergen, som jeg havde haabet, er jeg nu nødsaget til at vente paa — min Kuffert, som er bortkommet mellem

Cöln og Hamburg, og paa hvis Ankomst jeg nu har ventet i hele tre Dage. Uagtet de Uheld jeg har havt, har min Sundhed dog betydelig bedret sig og vilde været endnu bedre, hvis jeg ikke havde faaet et Ribben i den venstre Side brukket, netop da jeg skulde forlade Godesberg efter at have givet en Koncert til bedste for et Orgel i den katholske Kirke dersteds paa Anmodning af dens Authoriteter. Koncerten blev brillant; — men jeg maatte undgjelde derfor. Man havde nemlig, som det lod, gjort sig til Opgave at omvende mig til Katholicismen, og en ung Jesuit, som brugte Vandkuren, forsøgte dels ved Beskyldninger mod Protestantismen, dels ved Smigrerier og Trudsler at gjøre sig interessant, og da jeg frabad mig hans Underholdning, vendte han pludselig om og lod, som han havde en stor Interesse for mine Anskuelser. Han kom mig en Morgen imøde, just som jeg kom fra min Spadsertour i Bjergene og skulde spise Frokost, og overrakte mig en Avis. Da jeg tog imod den og bukkede, slog han Armene om min Hals og satte mig Knæerne op mod Brystet; jeg følte og hørte et Knæk i Siden, idet jeg stødte ham fra mig. Jeg gik til Frokostbordet, men følte mig ikke ret vel, og Lægen fandt, at et Ribben var brudt. Jeg maatte da tilsengs og Dag og Nat holde vaadt Bind paa Siden i en Uges Tid for at forhindre Inflammation, og da jeg derefter kom ud, anstrengte jeg mig vel meget, saa at Benet desværre ikke er voxet saa godt sammen som ønskeligt.

Jeg reiste over Aachen for at hente min Guarnerius, som jeg havde anbetroet en Franskmand, Hr. Darche, at reparere; — men ved Ankomsten var Instrumentets alle Dele adspredte, Sidestykkerne for sig, Bunden og Dækket ligesaa, Halsen overskaaret og Manden selv i stum Fortvivlelse!

Jeg maatte da selv til at sætte den sammen igjen;

— men hvilket Arbeide! Han hjalp mig. Stakkels Mand, det gjorde mig ondt for ham. Da han fuldtvel indsaa, hvor galt det var, kunde jeg hverken tage Violinen fra ham for ikke at nedbryde hans Rygte, eller skynde mere paa ham. — Endelig blev den færdig, og nu har jeg da tre Guarneriuser, og min Perle, en Nicolaus Amati — stor Format, — der har den skjønneste Tone af dem alle, og som jeg tilbyttede mig i London forrige Aar, og for hvilken jeg af en Amatør, Mr. Plowden, blev tilbuden en meget klækkelig Sum. Men jeg vil heller skille mig ved alle mine øvrige Violiner end denne formedelst dens eiendommelige Blødhed og Klarhed. Tilmed falder den saa godt i Haanden og har størst Bøielighed i Farveglans, det vil sige Bevægelighed i Udtryk. Jeg forventer i Kristiansand Brev fra min londonske Advokat, Appleby, som ogsaa har mine amerikanske Affærer omhænde, og haaber, at der ligger Remisse fra Lawson i Chicago. Det er og har været en meget haard Tid for mig; — jeg faar forsøge at holde Modet oppe. Gaar jeg alligevel under, maa jeg dog kjæmpe, saalænge jeg kan, — maaske kommer Solskin engang, naar jeg mindst venter det!

Dine Telegrammer og Efterlysninger efter mig har givet Anledning til megen Humor paa min Bekostning. Hils alle og vær inderlig hilset fra

Din hengivne Fader
Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

Kristiania 27de Februar 1863.

Kjære Alexander!

Tak for din Sendelse gjennem unge Hagemann! —

Vandstanden i Valestrandsvandet maa søges tilveiebragt saa lavt som muligt, dels paa Grund af Myrenes

Udtapning, dels ogsaa for at Laxen der kan finde lettere Adkomst fra Søen. Jeg haaber nu, at Valestrand kan bære sig; det vilde ellers være en Skam efter alt, hvad jeg har kostet paa det. — — — — — — — — —

Idag talt med Kongen; han har underskrevet Ansøgningen angaaende Konservatoriet, — indstillet af Kirkedepartementet og forfattet af Riddervold selv, — at bevilges 1,200 Spd. aarligt af Statskassen. Subskriptioner bliver nu underhaanden forberedte. Har faaet det dramatiske Selskabs Lokale gratis, — overensstemmende med Testators (Collets) Vilje til dramatisk og musikalsk Kunsts Fremme — og skal ogsaa være Forberedelsesskole for den norske Scene.

Jeg har meget at gjøre og møder nu som altid megen Modstand; men det vil nok gaa, derpaa tvivler jeg ikke, og der maa nu hamres paa med alle Kræfter.

Stakkels Thorvald*, det gjorde gruelig ondt; — jeg søgte at berolige mig med den Tanke, at jeg havde gjort mit muligste for at afholde ham fra at gjøre Søen til sin Levevei; men han vilde der med al Magt bryde sig en Bane — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —

Hils alle vore kjære fra din hengivne Fader

Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

Wiesbaden 2den Juli 1865. Nassauer Hof.

Kjæreste Alexander!

Med Dampskibet næste Lørdag reiser jeg fra Hamburg lige til Bergen. Denne Onsdag giver jeg en

---

* Omkom ved et Fald fra Masten i Middelhavet; blev begravet paa Malta.

Koncert i Theatret til bedste for Personalets Pensionskasse og reiser Thorsdag direkte til Hamburg for at være i betids for Dampbaaden. Jeg længes inderlig efter at se Dig igjen og tilbringe et Par Maaneder i Ro paa Valestrand.

Jeg har besøgt Badet med særdeles Held og vel var det, at jeg kunde afse Tid dertil; thi Følgerne af den gule Feber (Panama-) begyndte med stærke Symptomer.

Jeg er nu næsten aldeles vel og haaber ved lidt venlig Behandling i den prægtige Valestrandsluft ganske at befries fra den trykkende Byrde. Jeg har under Arbeide et Værk om Violinen, som jeg haaber at fuldføre under mit Sommerophold — for til Høsten at drage ud igjen med fornyet Kraft. Jeg haaber, at Du vil se en Forandring til det bedre i mit Udseende.

Jeg tilbragte et Par Dage hos Hertugen af Nassau paa hans Slot i Weilburg, og han var galant nok til at overrække mig Adolfs-Korset; han lægger stort Værd i det, da det endnu ikke er blevet givet nogen Kunstner.

Men tænk, Alexander! — jeg har været naragtig nok til at kjøbe en deilig Gaspar da Salo, som nu er min Yndling. Den er jo vistnok ogsaa langt mere majestætisk og fin end mine andre Violiner, saa at den egner sig mere til Koncertinstrument.

Jeg har hørt, at Jebsen nu har to Dampskibe gaaende paa Fjorden; det vil blive en betydelig Hjælp for Bygden. Paa den anden Side vil Valestrand ikke mere komme til at ligge saa for sig selv, men vil jo for en Del komme ind under Folkeskikken. Derved frygter jeg jo ogsaa en Smule for, at Landeveien vil blive for magelig for de Herrer Creti og Pleti, for hvilke vi hidindtil have været forskaanede; — det vil ikke længer blive Røverborgen subjektivt, men objektivt. «Det er Synd i den, som liten er og har det

smaat, Gud bære!» — Du maa endelig hilse Allesammen fra mig: Moster Steenberg, Gelmuydens, Faster Andrea, Faster Heiberg, Rikke og Stadsphysikus, Oberstlieutenanten og Damer og sige dem, at de skulle være inderlig velkomne paa Valestrand; Fru Stub, Frøken Thea og Gutterne, og, — skulde Frøken Føyn være paa Gamlehaugen — bed hende inderlig velkommen.

Jeg sendte 2,000 Pilekviste fra Amsterdam. Du har vel sat dem i Kanalerne, der var det mest passende Sted for dem. Har Du slaaet Bro over Elven og lagt lidt Fyld paa den tørre Skraaning? . . . og til de stakkels Birketræer, som maa leve af Haab og Luft! — Du har vel ogsaa nogle Tapeter; de kunne vi jo pusle lidt med til Afvexling, ikke sandt? Der vil blive holdt alvorlige Conferencer desangaaende, det skal blive morsomt.

Kontorbygningen er vel flyttet? — den var jo hverken til Lyst eller Pryd. Den stod iveien for Sol og Udsigt; sandelig en Rotteborg! Myren ved Vandet, haaber jeg, tager sig godt ud nu, besaaet med Havre. Den er en saa luftig og yndig Ting i sine Bevægelser, som minder mig om

og bryder Monotonien paa en Slette uden Træer ved Vandet.

Hils Valestrandsfolkene; det skulde være mig kjært, om Huset var nogenledes istand og Gardiner i alle Rum. Det ser dog lidt civiliseret ud, betaler sig selv i Hygge og Komfort. — Jeg reiser nu til Musikfesten i Koblentz og kommer tilbage iaften; jeg er indbuden til Taffels hos Prindsen af Holstein (Høist-

kommanderende) — til Aften hos Borgermester Schott i Biberich.

Adieu, kjære Alexander.

Din hengivne
Ole Bull.

NB. Vi skulle gjøre nogle Ture til det indre af Osterøen — til Almindingerne lige til Bolstadøren og Dale med Fela paa Ryg.

Fra Bull til hans Søn.

Kristiania 30te Oktober 1865.

Kjære Alexander!

Saamange forskjelligartede Greier at ordne og dertil 3 forskjellige Partiturer at bringe i Orden, nemlig «Erindringer fra Havanna», som jeg spillede paa første Koncert, Omarbeidelse af «Kjæmpeslaatten», især deleshed er den Melodi i Begyndelsen, som Du synes saa godt om, bleven forlænget og gjort fuldstændigere.

Nu er det E-Moll Koncerten, som formodentlig bliver prøvet imorgen; — jeg mangler lidt i Rondoen. Jeg vilde gjerne have disse Kompositioner saaledes, at de kunne præsenteres for et skjønsomt Auditorium. E-Moll Koncerten spiller jeg til Bedste for Orchester-personalet, som skal reformeres, og en hel Del nye Medlemmer ansættes.

Schübeler var saa god at opskrive følgende, som her indesluttes, og som jeg anmoder Dig om at tilstille Marcus eller Nils, for at Plantningen kan foregaa paa nævnte Maade. — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Fra Bull til Kapelmester Hennum.

Königsberg den 4de Juni 1866.

Kjære Hennum!

Hjerteligst Tak for dit kjærlige Brev af 16/5; det blev mig tilsendt fra Petersburg iforgaarsaftes efter Koncerten.

Du kan tro, det var med underlig Spænding, jeg løb Linierne igjennem, frygtende, der maatte komme en hel Del smertelige Ting tilsyne. I den hele Tid har jeg ikke havt noget Brev fra Norge. Forgjæves saa jeg efter i Morgenbladet om dit Engagement; — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi maa for Alting ikke tabe Taalmodigheden og staa hinanden bi, om ogsaa Middelmaadigheden og Arrogancen synes at seire for en Tid. Det var ellers underligt, at Depeschen om min Død var fra 10de April, og at en Nodepult af Sølv, som blev mig foræret af Moskwas Studenter, bærer Inskription af samme Dag, som ogsaa var Dagen, da jeg gav en Koncert i Moskwa for fattige Studenter, og hvor vi gjorde den storartede Demonstration i Anledning af Attentatet. Hvilket Held, at det løb saa godt af; thi Studenterne havde opfordret mig til at være Anfører, og jeg begyndte med at tilkalde Folket (første Gang dette var bleven gjort!) og istemme Hymnen til Keiseren.

Sidste Nummer i Koncerten (som begyndte Kl. 1 og endte 4½) var et af mig til denne Leilighed forfattet Nummer med Kor af Studenter og Orkester: »Hommage à Moscou» — og endte med Keiserhymnen; — derfra ud i det Frie.

Inat reiser jeg til Insterburg, imorgen Koncert, saa til Tilsit og Memel og om 14 Dage i Riga; gaar derfra til Finland, derfra over Stockholm, tror jeg, direkte til Kristiania. Jeg har liden Tid at være i Norge; thi i November reiser jeg igjen til Moskwa og

videre. Dersom Du har Lyst, saa reis til Valestrand overland, laan Dig en liden firhjulet Vogn til Lærdalsøren og installer Dig uden videre hos Marthe, dersom jeg ikke skulde være kommet. Du véd, der er altid Plads nok!

Jeg har afsendt to arabiske Hingste fra St. Petersburg, en sort ved Navn Godolfin, den anden lysgul ved Navn Caraguese med sort Manke og Hale; de er forskjellige i Bygning, da den sorte er af sydarabisk Stamme og den anden (Caraguese) persisk-arabisk. Den tilhørte den forrige Ambassadeur i St. Petersburg. Du vil ogsaa se en deilig Violoncell, som nok kan bringe Tænderne til et løbe i Vand tilligemed en herlig Antonius og Hieronimus Amati; en Joseph Guarnerius har jeg ogsaa kjøbt i Moskwa. Disse Instrumenter har jeg faaet saa billigt, at, istedetfor at tabe saa uhyre paa Coursen, har jeg foretrukket at lægge Penge i Instrumenter, dem jeg, naar jeg vil, kan erholde det dobbelte for. Jeg sender disse Instrumenter over Hamburg til Bergen igjennem Handelshuset Carl Rønneberg. Jeg maa ogsaa se til at faa mine to Violiner fra Enger i Kjøbenhavn og en Jos. Guarnerius Viola og Violoncell fra Mr. Appleby i London.

Hils alle mine Venner paa det hjerteligste fra

Din hengivne Ven

Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

Bergen 4de September 1866.

Kjære Alexander!

Endelig kommen tilbage for nogle Dage siden, traf jeg min Moder og Dina endnu og indbød dem tilligemed mine herværende Brødre til at tage tiltakke hos mig paa Valestrand, leiede Dampbaad og ankom velbeholdne.

Vi foretoge Toure tilhest og tilvogns, nemlig Moder, Dina og lille Marie tilvogns, og Johan, Edvard, Jens og jeg tilhest, jeg paa Caraguese (Navnet paa den arabiske Hingst).

Den anden arabiske Hingst døde, før min Ankomst; man vil sige af forfeilet Behandling; — nok, vi havde det noksaa lystigt. Billarden gjorde sin Nytte. Det hele løb vel af.

Om en Maaned er jeg paa Farten igjen og vil være i Moskwa i November. Formodentlig gaar jeg over Stockholm til Finland, dersom det ikke fryser for tidligt til ved Alands Øerne, — ellers gaar jeg over Berlin. —

Jeg vilde saa gjerne besøge Dig i Paris, kan Du vel tro; men, fremtræde offentlig under saa slette Betingelser som 80 Spd. pr. Koncert, maa Du rigtignok undskylde, at jeg ikke rigtig kan fordøie! Det er et hult, usselt Liv, Kunstnerne der i Almindelighed føre, Foredraget saa tvungent, svulstigt og unaturligt, som det vel kan være. Hvor i alverden kan Du tænke Dig, at jeg skulde kunne bryde igjennem disse rænkefulde Kabaler og Nederdrægtigheder, hvorom Du, kjære Alexander, ingen Idee har. Koteriet er alt, Kunsten Bisag — den melkende Ko! Paa ethvert andet Sted er man mere fordomsfri end netop der, hvor man indbilder sig at være alt muligt.

Tag Dig ivare, Alexander! — de politiske Begivenheder følge nu rask ovenpaa hverandre, Franskmændene har en Fiende i de forenede Stater, som ikke er at kaste Sten paa; de maa ogsaa tage sig ivare for Tydskland, deres Flåade og Finantser ville være ruinerede inden en kort Tid ved en Krig. Tiderne ere forandrede — nu er Touren i Europa til Preussen at lege Mester. Det har grundlagt Plan og ordnet Pengevæsen, imedens saadant i Frankrig endnu er i Embryo og lettelig kan komme ud af Ligevægten. Nu skulde de desuden rykke

ud fra Rom, og saa maa der jo itide tænkes paa nye Overraskelser og nye «Gloirer», ellers gaar det ikke. Den store Mand er alvorlig syg, Frankrig véd det, og — tier, men Begivenhederne ville tale! Vogt Dig, — bland Dig aldrig ind i politiske Samtaler, jeg beder Dig indstændigen!

Hilsen fra alle her, — hils Vuillaume's, Miremont's, og alle, som velvilligen erindre sig din

kjærligst hengivne Fader
Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

St. Petersburg 17de April 1867.

Kjære Alexander!

Disse Linier for at melde Dig i al Korthed min Beslutning at besøge Dig i Paris snarest muligt. Imorgen reiser jeg til Warschau og giver der et Par Koncerter og derfra direkte til Paris over Berlin.

Men for at undgaa, saavidt muligt, unyttig Pengespild, var det jo bedst at faa vide et Hotel, hvor der ikke var saa opskruet Pris, som man fortæller, — ligegyldigt om det ogsaa var beliggende langt fra Industripaladset. Da jeg blot bliver nogle faa Dage, er det ikke værdt at leie privat. Havde jeg gjort Anstalter i Vinter, kunde jeg have tilbudt at spille paa en Pasdeloups Koncert (man kan for en Gangs Skyld hyle med Ulven!) og derved betale Reiseomkostningerne, men Sæsonen er saa vidt avanceret, at hans Koncerter formodentlig er indstillede.

Jeg haaber, Du har hilset paa Tho. Heftye, dersom han er i Paris; det vilde være Mangel paa Erkjendtlighed ikke at gjøre det, da Du véd, hvormeget sandt Venskab han bærer for Dig. Du kan tro, han har et praktisk Blik i Forholdene og er overhovedet en herlig Mand.

Vil Du være saa snil at sende mig et Par Linier til Warschau, Hôtel de l'Europe, til Vished for, at Du virkelig har faaet dette.

I Grunden trænger jeg til at reise til Valestrand; thi jeg har frossen meget i Vinter paa min Reise og havde det Uheld desforuden at forstrække nogle Scener i den venstre Overarm.

Netop komponeret en Fantasi over en russisk Sang kaldet «Nattergalen», som Adieu til Moskwa, og maatte spille den to Gange. Noget videre musikalsk Værd har den egentlig ikke, — blot Stemnings-Effekt. Mulig vil Du synes om den; men den er helt igjennem trist, og jeg vil desaarsag omarbeide den paa Valestrand. Men min «Gaspar da Salo» er tindrende af Glæde og bærer sin Virtuos som en Araber; den er rigtignok mageløs siden jeg fik en Bjelke af 700aarigt Træ i den (af Weihe), og dertil har jeg opfundet en ny Maade at lægge og tilmaale Bjelken med Hensyn til Violinens Bygning og Tilspilning.

Hils vore Landsmænd paa det hjerteligste fra din hengivne Fader

Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

Valestrand, Søndag Morgen d. 11te August 1867.

Kjære Alex!

Nu er Mr. Appleby og Niece Miss King herude hos mig paa Valestrand og ere inderlig fornøiede og forbausede. Jeg har havt fuldt op af Gjæster; idag reiser fire Dampbaade herind i Fjorden. Nu er Valestrand fashionable par excellenee, Johan Geelmuyden og Kone og Søster Elisabeth (Lise) og Moder Cathinka og Faster Andrea er her nu og trippe omkring. Ole Heiberg og Frue har været her tre Dage.

Vintapperen fra Kröepelien har nu undersøgt Vinen; han siger, den er overordentlig fin. Hilsener til Goepfert, begge Dufour'ne, Schepotieff, Miremont fra din hengivne Fader

Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

New-York 28de Marts 1871.

Kjære Alexander!

Min Tid er saa optaget fra Morgen til Aften, at jeg knap har et Minut, da det er af Vigtighed at faa mine to nye Pianoer af forandret Konstruktion færdige før Sæsonens Slutning. Tillige har jeg langvarige Konferentser med John Ericsson ihenseende Støbningen af Staalrammer, sammenføiede for at formindske Vægten omtrent to Trediedele, hvilket han paastaar, er muligt. Han interesserer sig meget for det. Det er nu 36 Aar, siden vi saa hinanden i London under min første Debut der, og forleden Dag, jeg spillede for ham for at demonstrere min Theori om Tonefarven, sad han ned og græd; han sagde, at han vilde gjøre alt i hans Magt for at faa min Theori fuldført paa den mest iøinefaldende Maade ihenseende Vægt og Styrke parret med Simpelhed.

Om nogle Dage skal jeg give Dig mere Underretning; jeg gaar til Ericsson for at faa Rammen færdig. Ikkedestomindre bliver et Piano færdigt om 14 Dage.

Forhold Dig rolig, gjør Dig god Motion og bliv rask, saa kommer det andet af sig selv. Du maa blive frisk.

Hils alle paa det kjærligste fra din hengivne Fader

Ole Bull.

Fra Bull til hans Søn.

Madison, U .S. North America 3die Januar 1872.

Kjære Alexander!

Netop nu modtaget et Brev fra Turnbull, hvori han har bestemt min første Koncert i Easton i Pensylvania til den 27de. Dette nøder mig naturligvis til at præparere mig her for mit 6 Ugers Felttog, efter hvilket jeg kan forlade Landet og drage over til Europa igjen.

Koncerten til Bedste for det norske Bibliothek ved Universitetet her vil, haaber jeg, have god Fremgang. Den maa ogsaa gives, før jeg forlader Madison, for at faa en anden istand for Leif Erikson's Monument ved Tilbagekomsten og saaledes forberede Tusind-Aarsfesten i Norge. Doktor Dass, som var hos mig et Par Dage, fortalte mig, at hundrede islandske Familjer skal bosætte sig til Vaaren paa en stor Ø i Green Bay her i Wisconsin, og at mange vil følge. Dette er ogsaa et vigtigt Skridt for Islands Vedkommende.

Nu kommer Telegram fra Torp, at vi alle maa ind til Milwaukee til Ballet for Storfyrsten. Om et Kvarters Tid maa vi være færdige.

Trænet gaar Kl. 12½. Kommer imorgen tilbage. Imidlertid mine kjærligste Hilsener. Har begyndt paa «Lilly Dale» igaar. Mere siden!

Din hengivne Fader

Ole Bull.

Sara beder mig hilse venligst.

Fra Bull til hans Søn.

Madison 18de Januar 1872.

Kjære Alexander!

Siden min lille Trip til Milwaukee har jeg stadigen været sysselsat med mine Kompositioner. Den ene

bliver nu kopieret fuldt ud, da jeg tillige har skrevet Principalstemmen, hvilket var høist nødvendigt formedelst de mange Komplikationer, der ere farlige at ændre, men ønskeligt for Pianisten at have for Øie for tilfulde at forstaa Meningen og Nuanceringen af de forskjellige Motiver. Jeg har kaldt det «Vision» og har faaet de fire Motiver distinkt i Finalen. Ved «Lilly Dale» mangler blot Slutningen. Introduktionen til den tror jeg, Du vil like; den er naturligvis ikke brillant, — for at gjøre Variationerne desto mere fremtrædende. Jeg haaber at blive færdig dermed iaften eller imorgentidlig.

Hvor gjerne jeg end kunde ønske, at have Dig med paa denne sex Ugers Reise, indser jeg dog, at det er bedst for os begge, at Du indfinder Dig i Paris til den belovede Tid for at komme vel ind i Forretningen og gjøre det desto behageligere for os at sees i Paris eller paa Valestrand til Foraaret og Sommeren.

Hils Goepfert og Frue paa det varmeste fra mig og sig dem, hvor overordentlig jeg glæder mig til at se disse sjeldne Venner igjen. Maaske ville de gjæste Norge i Sommer ved Mindefesten. Vi kunne da gjøre nogle deilige Udflugter omkring Bergen.

Apropos! Foerman til Lysekloster døde i November. Hvem kommer nu til at residere der? Hvilken storartet Residents! Jo, de gamle Munke havde Smag. Du maa takke Miremont for Violinstolene, han sendte. De ere udmærket skaarne og af deiligt Træ, giver kompakt og brillant Tone og saa vellydende som nogen, jeg før har havt. Vore Paarørende i Paris maa Du venskabeligst hilse. Glem ikke at hilse Vuillaume hjerteligst fra mig. Vi har nu kjendt hinanden i 40 Aar og har han bestandig vist mig megen Godhed.

Glem ikke at se Alards Guarnerius, den vil glæde

Dig. Venskabeligst maa Du hilse Doremus's, Botta's, Cathinka, Turnbull's og øvrige Venner fra

din hengivne Fader

Ole Bull.

PS. Sara beder at hilse Dig og haaber at se Dig i Paris til Foraaret. Gud véd forresten, hvorledes det jevner sig med Frankrig; — det ser ikke ud som Thiers's Styrelse vil bringe Stødighed. Se til, at Du kan komme undaf, før nogen alvorlig Storm paany bryder løs der. Du kan da seile afsted til Valestrand. Giv mig nogle Linier, at jeg kan vide, Du er vel ankommet og i god Behold.

Farvel kjære Alex! — Tak for Mødet. Om tre Maaneder sees vi igjen med Guds Hjelp med klarere Planer og freidigt Hjerte. Skynd Dig, at Du kan komme tidsnok.

Din

Fra Mrs. Harriet Beecher Stowe* til Ole Bull.

Andover, Monday Oct. 8.

Dear friend!

We are all sitting around our centre table; the blaze of the fire flickering on the walls, and enlivening the hearth. — We are recalling the pleasant hours spent in Hartford. My husband says to me — Did you indeed see Ole Bull? He has always been one of my ideals — How I wish he would come here! — Why, says I, he did promise to come, perhaps — So you see that you are not forgotten. Do not, my dear friend, despair

* Forfatterinden til «Onkel Toms Hytte».

of human nature — nor wholly despair of America; the experience of the past has shivered so many brilliant illusions — You remember that hope remains even at the bottom of Pandora's box.

Meanwhile let me send you my husband's assurance whith mine that a fireside welcome is ever kept for you at the old Stone Cabin in Andover. — It is not «the Elephant», interesting as he is, but the Elephant's master that shall be made welcome — welcome for the music within, whether he chose or not, to give it outward expression.

Come speak to us of the lovely fjords and dripping waterfalls and glittering lakes of Norway — and if you come soon enough, we will take you to see our beautiful lakes in Andover.

But if you cannot come, let our invitation rest by you as a token of a place, where you might rest for a while in kind and simple friendly welcome — where you may at any time, if you choose, come and sleep a day without our troubling you with a word, — in short where you shall find rest and do exactly as you please — nobody shall ask you to play a tune — nobody shall hinder you playing an opera — you shall come and go at will and be as free as in the woods — Liberty is about all that we keep here and that we offer.

I trust your affairs in New-York are not going ill — But however they go, let me hope that you will be borne above this world. God is light and in Him is no darkness at all. When we perish with hunger there is always bread enough to spare in our Father's House.

With kindest greetings and remembrances.

Truly yours H. B. Stowe.

D.M

